

Ondřej Fabián

Elektronické informační zdroje

2009

ÚVOD	2
1 DOKUMENTOGRAFICKÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY	3
1.1 VYMEZENÍ POJMU	3
1.2 PŘEDCHŮDCI DOKUMENTOGRAFICKÝCH SYSTÉMŮ	3
1.3 PRODUCENTI DOKUMENTOGRAFICKÝCH SYSTÉMŮ	3
1.4 TVORBA DOKUMENTOGRAFICKÝCH SYSTÉMŮ A ZDROJOVÁ ZÁKLADNA	3
1.5 BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM	4
1.6 VĚCNÉ ZPRACOVÁNÍ DOKUMENTŮ	4
1.7 MOŽNOSTI PŘÍSTUPU K DATABÁZÍM	4
1.8 INSTITUCE UMOŽŇUJÍCÍ PŘÍSTUP K DATABÁZÍM	4
1.8.1 ALBERTINA ICOME	5
1.8.2 ALBERTINA DATA	5
1.8.3 MEDISTYL	5
1.8.4 SUWECO	5
1.9 PRODUCENTI DATABÁZÍ NA CD ROM	6
1.10 FINANCOVÁNÍ DATABÁZÍ V ČR	6
1.11 TYPOLOGIE DATABÁZÍ	7
2 VYHLEDÁVÁNÍ V DATABÁZÍCH – REŠERŠE	9
2.1 VYMEZENÍ POJMU	9
2.2 TYPOLOGIE REŠERŠÍ	9
2.3 TYPOLOGIE VYHLEDÁVÁNÍ	9
2.4 REALIZACE REŠERŠÍ	10
2.4.1 KDO VYHOTOVUJE REŠERŠE	10
2.4.2 FÁZE PŘI REALIZACI REŠERŠÍ	10
2.4.3 REŠERŠNÍ STRATEGIE	10
2.4.4 VYHLEDÁVACÍ POMŮCKY	11
2.4.4.1 Booleovské operátory	11
2.4.4.2 Proximitní operátory	11
2.4.4.3 Další vyhledávací prostředky	12
2.5 INSTITUCE POSKYTUJÍCÍ REŠERŠNÍ SLUŽBY	13
2.6 FORMÁLNÍ ÚPRAVA REŠERŠÍ	13
3 DATABÁZOVÁ CENTRA	14
3.1 VYMEZENÍ POJMU	14
3.2 PŘÍSTUP DO DATABÁZOVÝCH CENTER	14
3.3 SLUŽBY DATABÁZOVÝCH CENTER	14
3.4 KONKRÉTNÍ DATABÁZOVÁ CENTRA	15
3.4.1 DIALOG	15
3.4.2 DIALOG DATASTAR	16
3.4.3 STN INTERNATIONAL	17
3.4.4 OVID TECHNOLOGIES	17
3.4.5 QUESTEL/ORBIT	18
3.4.6 CAMBRIDGE SCIENTIFIC ABSTRACTS	18

3.4.7 OCLC	18
3.4.8 LEXIS/NEXIS	18
3.4.9 DIMDI	18
3.4.10 GENIOS	19
3.4.11 FIZ TECHNIK	20
3.4.12 DALŠÍ INSTITUCE TYPU DATABÁZOVÝCH CENTER	20
3.5 INSTITUCE UMOŽŇUJÍCÍ PŘÍSTUP KE SLUŽBÁM DATABÁZOVÝCH CENTER	20
4 POLYTEMATICKÉ DATABÁZE	21
4.1 VYMEZENÍ POJMU	21
4.2 CURRENT CONTENTS CONNECT	21
4.3 PASCAL	22
4.4 FRANCIS	23
4.5 VINITI	24
4.6 ACADEMIC ONEFILE	24
4.7 JSTOR	25
4.8 SYSTÉMY EBSCO A PROQUEST	26
4.8.1 EBSCO	26
4.8.2 PROQUEST	27
5 CITAČNÍ REJSTRÍKY	28
5.1 VYMEZENÍ POJMU	28
5.2 WEB OF SCIENCE	28
5.3 SCOPUS	30
5.4 IMPACT FACTOR A DATABÁZE JOURNAL CITATION REPORTS	31
5.4.1 VYMEZENÍ POJMU	32
5.4.2 JOURNAL CITATION REPORTS	32
5.5 VOLNĚ DOSTUPNÉ CITAČNÍ REJSTRÍKY	32
5.5.1 CITEBASE	33
5.5.2 CITESEER	33
6 DATABÁZE PRO MEDICÍNU, ZDRAVOTNICTVÍ A BIOLOGII	34
6.1 MEDLINE	34
6.2 EMBASE	35
6.3 BIBLIOGRAPHIA MEDICA ČECHOSLOVACA (BMČ)	35
6.4 SYSTÉMY EVIDENCE BASE MEDICINE	36
6.5 TOXLINE	37
6.6 BIOSIS PREVIEWS	37
6.7 BIOLOGICAL ABSTRACTS	38
6.8 BIOONE	38
6.9 ZOOLOGICAL RECORD	39
7 DATABÁZE PRO ZEMĚDĚLSTVÍ A POTRAVINÁŘSTVÍ	40
7.1 AGRICOLA	40
7.2 AGRIS	40
7.3 CARIS	41

7.4 CRIS	42
7.5 FSTA	43
7.6 CAB ABSTRACTS	44
<u>8 DATABÁZE PRO CHEMII</u>	<u>47</u>
8.1 CHEMICAL ABSTRACTS	47
8.2 BEILSTEIN	49
8.3 GMELIN	50
<u>9 DATABÁZE PRO MATEMATIKU</u>	<u>51</u>
9.1 MATHSCI	51
9.2 ZENTRALBLATT MATH	51
<u>10 DATABÁZE PRO TECHNICKÉ OBORY</u>	<u>53</u>
10.1 INSPEC	53
10.2 IEEE XPLORE	54
10.3 COMPENDEX	54
10.4 ICONDA	55
10.5 INIS	56
10.6 TULSA (PETROLEUM ABSTRACTS)	57
<u>11 DATABÁZE PRO SPOLEČENSKÉ A HUMANITNÍ VĚDY</u>	<u>58</u>
11.1 ERIC	58
11.2 SOCIOLOGICAL ABSTRACTS	59
11.3 PSYCINFO	60
11.4 PHILOSOPHER'S INDEX	60
11.5 ECONLIT	61
11.6 SOURCEOECD	62
11.7 GROVE ART	63
11.8 LITERATURE ONLINE	63
11.9 MLA INTERNATIONAL BIBLIOGRAPHY	64
<u>12 DATABÁZE PRO INFORMAČNÍ VĚDU A KNIHOVNICTVÍ</u>	<u>65</u>
12.1 LISA	65
12.2 LLIS	67
12.3 ISTA	67
12.4 LISTA	68
<u>13 DATABÁZE PRO SPECIÁLNÍ DRUHY DOKUMENTŮ</u>	<u>69</u>
13.1 VYMEZENÍ POJMŮ	69
13.2 FAKTOGRAFICKÉ DATABÁZE	69
13.2.1 VYMEZENÍ POJMU	69

13.2.2 STATISTICKÉ DATABÁZE	69
13.2.2.1 DSI Campus Solution	69
13.2.2.2 Eurostat	70
13.2.2.3 Český statistický úřad	70
13.2.3 EKONOMICKÉ DATABÁZE	70
13.2.3.1 Databáze z produkce Dow Jones	70
13.2.3.2 Databáze z produkce Dun & Bradstreet	71
13.2.3.3 Databáze z produkce Thomas Publishing Company	71
13.2.3.4 Albertina Firemní Monitor	72
13.2.4 GEOGRAFICKÉ DATABÁZE	72
13.2.4.1 CountryReports.org	72
13.2.4.2 World Factbook	73
13.2.4.3 Country Studies	73
13.2.5 FAKTOGRAFICKÉ DATABÁZE PRO FYZIKU A CHEMII	74
13.3 PATENTOVÉ INFORMAČNÍ SYSTÉMY	74
13.3.1 PATENTY	74
13.3.2 PATENTOVÁ TRŽDĚNÍ	75
13.3.3 WIPO	75
13.3.4 EPO	77
13.3.5 ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY	78
13.3.6 DERWENT WORLD PATENTS INDEX	78
13.4 INFORMAČNÍ SLUŽBY PRO NORMATIVNÍ DOKUMENTY	79
13.4.1 NORMY	79
13.4.2 ISO	81
13.4.3 ÚŘAD PRO TECHNICKOU NORMALIZACI, METROLOGII A STÁTNÍ ZKUŠEBNICTVÍ	82
13.4.4 PERINORM	82
13.4.5 IHS STANDARDS EXPERT	83
13.5 DATABÁZE PRO ČASOPISY	83
13.5.1 CONSER	83
13.5.2 ZEITSCHRIFTENDATENBANK	84
13.5.3 ULRICHWEB.COM	84
13.5.4 ISSN PORTAL	85
13.5.5 NÁRODNÍ SOUBORNÝ KATALOG SERIÁLŮ ČR – CASLIN	86
13.6 DATABÁZE DATABÁZÍ	87
13.6.1 GALE DIRECTORY OF DATABASES	87
13.7 SYSTÉMY PRO ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ ŠEDÉ LITERATURY	87
13.7.1 VYMEZENÍ POJMU	87
13.7.2 TYPY ŠEDÉ LITERATURY	87
13.7.3 PRODUCENTI ŠEDÉ LITERATURY	88
13.7.4 SYSTÉMY REGISTRUJÍCÍ ŠEDOU LITERATURU	88
13.7.4.1 CORDIS	89
13.7.4.2 SIGLE	89
13.8 SYSTÉMY PRO ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ VYSOKOŠKOLSKÝCH KVALIFIKAČNÍCH PRACÍ	90
13.8.1 VYMEZENÍ POJMU	90
13.8.2 SOUČASNÉ ELEKTRONICKÉ VYSOKOŠKOLSKÉ KVALIFIKAČNÍ PRÁCE	90
13.8.3 THESA A LES THESES	91
13.8.4 DISSONLINE.DE	91
13.8.5 DART – EUROPE E-THESES PORTAL	92
13.8.6 PROQUEST DISSERTATIONS AND THESES	92
13.8.7 NDLTD	93
13.8.8 TECHNOLOGIE DSPACE	93
13.9 INTERNETOVÉ ARCHÍVY, REPOZITÁŘE A DIGITÁLNÍ KNIHOVNY	94

13.9.1 VYMEZENÍ POJMŮ	94
13.9.2 OPEN ARCHIVE INICIATIVE (OAI)	94
13.9.3 ARXIV.ORG	95
13.9.4 E-LIS	96
13.9.5 COGPRINTS	96
13.9.6 NCSTRL	97
13.9.7 ROAR	97
13.9.8 OPENDOAR	97
13.9.9 REPOSITORY66	98
13.9.10 DRIVER	98
13.9.11 SHERPA/ROMEO	99

14 DODÁVÁNÍ PLNÝCH TEXTŮ PRIMÁRNÍCH DOKUMENTŮ **100**

14.1 VYMEZENÍ POJMŮ	100
14.2 SLUŽBY MVS	100
14.3 SLUŽBY DDS	101
14.3.1 SUBITO	101
14.3.2 INIST	102
14.4 SLUŽBY EDD	102
14.4.1 BLDSC	103
14.4.2 INGENTACONNECT	103

15 ELEKTRONICKÉ ČASOPISY **105**

15.1 VYMEZENÍ POJMU	105
15.2 VÝZNAMNÁ VYDAVATELSTVÍ ELEKTRONICKÝCH ČASOPISŮ	106
15.2.1 ELSEVIER	106
15.2.2 SPRINGER	106
15.2.3 JOHN WILEY & SONS	107
15.2.4 TAYLOR & FRANCIS	108
15.2.5 SAGE	108
15.2.6 OXFORD JOURNALS	108
15.2.7 CAMBRIDGE JOURNALS	109
15.2.8 EMERALD	109
15.2.9 OBOROVĚ ZAMĚŘENÁ VYDAVATELSTVÍ	110
15.3 REGISTRY VOLNĚ DOSTUPNÝCH ELEKTRONICKÝCH ČASOPISŮ	110
15.3.1 VYMEZENÍ POJMU	110
15.3.2 EZB	111
15.3.3 DOAJ	112

16 ELEKTRONICKÉ KNIHY **113**

16.1 VYMEZENÍ POJMU	113
16.2 EBRARY	114
16.3 SAFARI	115
16.4 NETLIBRARY	115
16.5 SPECIALIZOVANÉ DATABÁZE ELEKTRONICKÝCH KNIH	116
16.5.1 KNOVEL	116
16.5.2 CRCNETBASE	117

<u>17 SYSTÉMY NÁRODNÍCH BIBLIOGRAFIÍ, SOUBORNÉ KATALOZY A OBOROVÉ BRÁNY</u>	118
17.1 VYMEZENÍ POJMU	118
17.2 ČESKÁ NÁRODNÍ BIBLIOGRAFIE	119
17.3 KNIŽNÍ KATALOZY V MEZINÁRODNÍM MĚŘÍTKU	119
17.4 OBOROVÉ BRÁNY	120
17.4.1 VYMEZENÍ POJMŮ	120
17.4.2 INTUTE	120
<u>18 INFORMAČNÍ SLUŽBY INTERNETU</u>	121
18.1 VYMEZENÍ POJMŮ	121
18.2 INTERNETOVÉ PORTÁLY	122
18.3 INTERNETOVÉ VYHLEDÁVAČE	122
18.4 METAVYHLEDÁVAČE	123
18.5 VYHLEDÁVAČE VĚDECKÉ LITERATURY	124
18.6 VYHLEDÁVAČE (ADRESÁŘE) NEVIDITELNÉHO WEBU	124
18.7 MOŽNOSTI ARCHIVACE WEBU	125
<u>19 NOVÉ TECHNOLOGIE V INFORMAČNÍCH SLUŽBÁCH</u>	126
19.1 VYMEZENÍ POJMŮ	126
19.2 LINKOVACÍ NÁSTROJE A NÁSTROJE PRO FEDERATIVNÍ VYHLEDÁVÁNÍ	126
19.2.1 SFX	126
19.2.2 CROSSREF	127
19.2.3 METALIB	129
19.2.4 SERIALS SOLUTIONS	129
19.3 BIBLIOGRAFICKÉ MANAŽERY	130
19.3.1 REFWORKS	131
19.3.2 ENDNOTE	131
19.3.3 QUOSA	132
19.4 NÁSTROJE PRO SDÍLENÍ DOKUMENTŮ	132
19.5 NÁSTROJE PRO TVORBU PRŮBĚŽNÝCH REŠERŠÍ	132
19.5.1 REFAWARE	133
19.5.2 TICTOCS JOURNAL TABLE OF CONTENTS SERVICE	133
19.6 VZDÁLENÝ PŘÍSTUP K ELEKTRONICKÝM INFORMAČNÍM ZDROJŮM	134
19.6.1 SHIBBOLETH	134
19.6.2 HAN	134
19.6.3 EZPROXY	135
19.7 NÁSTROJE PRO SLEDOVÁNÍ PŘÍSTUPŮ K ELEKTRONICKÝM INFORMAČNÍM ZDROJŮM	135
19.7.1 COUNTER	135
<u>SEZNAM OBRÁZKŮ</u>	136
<u>POUŽITÁ LITERATURA</u>	139

Úvod

Tento text je primárně určen pro studenty čtvrtého ročníku Střední odborné školy Luhačovice, oboru informační systémy a služby. Informace obsažené v tomto materiálu jsou však nesporně použitelné i pro posluchače vysokých škol a další čtenáře se zájmem o elektronické informační zdroje. Pro orientaci v textu je nutno znát alespoň základní terminologii oborů knihovnictví a informační vědy. Předložený materiál navazuje na první dvě verze textu, které byly publikovány na konci roku 2007, respektive v létě 2008. Kromě obligátní aktualizace údajů a internetových odkazů přináší toto dílo i některé nové systémy a služby, které se v poslední době dostávají do popředí zájmu. Předložený materiál je spíše faktografické povahy a přináší informace o širokém spektru informačních systémů a služeb. Řada z nich by si přitom zasloužila daleko obsáhlejší pozornost, a to i v podobě samostatných publikací. Pojednáno bude jak o veškerých elektronických informačních zdrojích (databáze, elektronické časopisy, elektronické knihy), tak o moderních technologiích a nástrojích, které usnadňují práci s nimi. Největší penzum informací bylo načerpáno z internetových stránek jednotlivých producentů a služeb, které jsou vždy, pro snazší orientaci čtenáře, zařazeny v textu. Není-li v textu uvedeno jinak, jsou v práci udávané údaje platné pro dobu vzniku tohoto díla, což je léto 2009.

1 Dokumentografické informační systémy

1.1 Vymezení pojmu

Dokumentografickým systémem je míněn systém, který zpracovává, ukládá a zpřístupňuje dokumentografické informace [BRATKOVÁ, 2001b]. V současné době se pro toto označení používá spíše dobře vžitý termín „**databáze**“. V minulosti byla převažujícím typem databáze bibliografická, která přinášela uživateli pouze bibliografické informace o dokumentu. S rozvojem výpočetní techniky přešly databáze téměř výhradně do elektronické podoby a postupem času začaly vznikat plnotextové báze dat, které nepřinášejí jen informace bibliografického charakteru, nýbrž řeší i dostupnost samotného primárního dokumentu. Databáze se již dávno staly součástí informačního průmyslu, proto je většina z nich přístupná na základě placených licencí. Mnohdy jsou však i některé velmi hodnotné zdroje k dispozici zdarma.

1.2 Předchůdci dokumentografických systémů

V době, kdy ještě svět neznal automatizované systémy, existovali již předchůdci dnešních elektronických databází v tištěné podobě. Byly to tzv. **referátové časopisy**, které obsahovaly tištěné soubory bibliografických záznamů dokumentů pro dané obory. K samotné automatizaci a přechodu do elektronické podoby došlo u prvních databází v 60. letech minulého století [BRATKOVÁ, 2001b]. Pochopitelně ne každá dnešní databáze má svého předchůdce v podobě referátového časopisu, ale prestižní světové systémy (např. Medline, Compendex atd.) vycházely ve formě referátových časopisů již od konce 19. století. Některé současné systémy doplňují své elektronické fondy retrospektivně i o starší, původně tištěné záznamy.

- 1871 referátový časopis Index Medicus (od roku 1966 databáze Medline)
- 1884 referátový časopis Engineering Card Service (od roku 1969 databáze COMPENDEX)
- 1898 referátový časopis Science Abstracts (od roku 1969 databáze INSPEC)
- 1907 referátový časopis Chemical Abstracts (od roku 1967 databáze Chemical Abstracts) [BRATKOVÁ, 2001b]

1.3 Producenti dokumentografických systémů

Producenty databází jsou typicky:

- 1) **knihovny (zejména národní či specializované)**
- 2) **soukromé instituce (zejména komerční firmy)**
- 3) **neziskové organizace**
- 4) **mezinárodní organizace (zejména oborové)**

1.4 Tvorba dokumentografických systémů a zdrojová základna

Jak již bylo zmíněno, fungují v dnešní době databáze v elektronické podobě. Pro jejich tvorbu a provoz je proto zapotřebí těch nejmodernějších informačních technologií. Na budování systémů se tak podílejí nejenom specializovaní informační pracovníci, ale i technici a programátoři vyvíjející stále sofistikovanější prostředky pro snadnější a pohodlnější zpracování a vyhledávání dat.

Každá databáze má svoji excerpční základnu periodik, ze kterých čerpá bibliografické záznamy či samotné plné texty. Nejčastějším obsahem databází jsou **články** z časopisů, respektive jejich bibliografické záznamy. Jinak, avšak většinou okrajově, se v tradičních databázích mohou pochopitelně objevit i další typy dokumentů, např. sborníky, knihy, kapitoly knih, patenty, normy, výzkumné zprávy apod. Odlišným případem jsou tzv. databáze pro speciální druhy dokumentů, které jsou primárně určeny k registraci určitého média (např. patentové databáze, databáze pro normy atd.).

1.5 Bibliografický záznam

Struktura bibliografického záznamu je v každé databázi řízena **vlastními pravidly**. Neuplatňuje se zde tedy knihovní standard MARC21, ačkoliv některé databáze již nabízejí svým uživatelům možnost konverze záznamů do tohoto formátu. Záznamy jsou ve většině systémů opatřeny abstrakty.

1.6 Věcné zpracování dokumentů

Ani zde zpravidla nenalezneme příliš shodných rysů s oblastí knihovnictví. Nejrozšířenější světové selekční jazyky (DDT, MDT, LOC Classification) jsou využívány poměrně výjimečně. Naopak producenti databází vyvíjejí velmi často **vlastní speciální třídění**, a to jak systematické, tak předmětové povahy. Všechny systémy provozují vyhledávání na základě klíčových slov, předmětových hesel či deskriptorů z tezurů. Tyto předmětové selekční jazyky se v několika případech staly převažující ve svém oboru (např. heslář MeSH). Na druhé straně jsou používány i selekční jazyky systematické, typicky ve formě číselníků a kódovníků.

1.7 Možnosti přístupu k databázím

V současné době převažují tři hlavní možnosti, jak se dostat do obsahu vědeckých databází:

- 1) **přes internetové rozhraní producenta databáze**
- 2) **přes databázová centra**
- 3) **přes CD ROM**

V minulosti byly databáze dostupné rovněž na jiných médiích (např. magnetopáskové výstupy, tištěné výstupy nebo mikrofiše) [VLASÁK, 1999]. V dnešní době se však jedná už pouze o minoritní a z velké části překonané možnosti zpřístupnění. Nejčastější formou zpřístupnění databází je pochopitelně využití internetového rozhraní, (a to i v případě nákupu databáze od databázového centra). Po zaplacení poplatků přistupuje uživatel do databáze bez jakýchkoliv restrikcí na základě shody **IP adresy počítače** s podmínkami uvedenými v licenční smlouvě. Zadávaní hesel pro přístup do systému je spíše výjimečné. Autorizovaný uživatel má navíc obvykle i možnost tzv. vzdáleného přístupu, který mu umožňuje vyhledávání v databázi i z domácího počítače. Přidělení potřebné IP adresy je přitom řešeno pomocí různých technologií (proxy servery, VPN, autentifikační systémy), které budou popsány v závěru této práce.

1.8 Instituce umožňující přístup k databázím

Pro konečného uživatele je pochopitelně nejvýhodnější možností navštívit některou z institucí, které mají k databázím přístup. Nejčastěji se přitom jedná o knihovny. Ale i ty musí nějakým způsobem navázat kontakt s producenty a poskytovateli přístupu do databází, aby mohly posléze jejich informační produkty nabídnout uživatelům. Existuje pochopitelně

varianta, kdy knihovna jedná přímo s provozovatelem databáze a na podmínkách zpřístupnění se dohodne. V druhém případě, který je v České republice běžnější, probíhá jednání přes prostředníka, zástupce pro distribuci dané databáze v ČR. Nejvýznamnější jsou v této oblasti tyto firmy:

1.8.1 Albertina Icome

Albertina Icome zahájila svou činnost již v roce 1991 a v současné době má v oblasti zpřístupňování elektronických informačních zdrojů v ČR dominantní postavení. Kromě velkého množství nabízených databází spolupořádá každoročně také významnou konferenci o informačních zdrojích **INFORUM** (www.inforum.cz). Také systém **Infozdroje.cz** (www.infozdroje.cz), který umožňuje jednotlivým institucím komfortní přístup do předplácených databází, je oceňovanou službou z produkce této firmy.

Další informace: <http://www.aip.cz>

1.8.2 Albertina Data

Společnost Albertina Data se nedávno stala součástí skupiny CreditInfo Czech Republic. Kromě tvorby a zpřístupňování databází se věnuje rovněž z velké části produkci databází na CD ROM a monitoringu médií.

Další informace: <http://www.albertina.cz/>

1.8.3 Medistyl

Kromě těchto zprostředkovatelů databází se mohou uživatelé obracet také na tzv. konzultační informační firmy. Tyto subjekty disponují přístupem do vědeckých databází a poskytují řadu služeb, především pak služby řešeršní. Tento typ organizací je rozšířen spíše na západ od našich hranic, ale už i u nás takovéto firmy působí. Nejznámější institucí tohoto ražení je na našem trhu firma **Medistyl**, která je prioritně zaměřena na informace z oblasti medicíny a farmacie. Za zmínku stojí také fakt, že Medistyl je zástupcem známého databázového centra STN International pro Českou republiku.

Další informace: <http://www.medistyl.cz>

1.8.4 Suweco

V oblasti zpřístupňování informačních zdrojů v podobě elektronických časopisů, a částečně také elektronických knih, má na českém trhu velmi solidní postavení společnost **Suweco**. Firma organizuje celou řadu národních konsorcií (často ve spolupráci s Národní technickou knihovnou), přes něž je poskytován přístup do kolekcí elektronických časopisů mnoha prestižních zahraničních vydavatelství. Kromě toho se Suweco podílí, jakožto výhradní zástupce firmy Elsevier pro Českou republiku, na organizaci celonárodního konsorcia pro zajištění přístupu do citačního rejstříku Scopus.

Další informace: <http://www.suweco.cz>

1.9 Producenti databází na CD ROM

CD ROM se ukázal jako velmi dobré médium pro distribuci databází. Jeho podstatnou nevýhodou oproti zpřístupňování databází v režimu online je však možnost aktualizace. Zatímco ve webových verzích databází probíhají aktualizace týdně, v některých případech dokonce denně, u CD ROM je aktualizace poněkud komplikovanější záležitostí, nicméně i zde existuje možnost pravidelného stahování aktualizací z internetu. Největší světové producenty databází na CD ROM tvoří:

- 1) **Cambridge Scientific Abstracts (CSA)** (<http://www.csa.com/>) - firma CSA je velmi dravým subjektem nejen v oblasti zpřístupňování databází na CD ROM, ale i v samotné produkci a poskytování přístupu do databází v režimu online.
- 2) **Ovid** (<http://www.ovid.com/>) – americká organizace Ovid je rovněž jedním z největších hráčů na poli poskytování přístupu do databází přes internetovou síť, avšak když v roce 2001 ovládla firmu **SilverPlatter**, získala tak mimořádný potenciál i pro poskytování elektronických informačních zdrojů na CD ROM.
- 3) **Ebsco** (<http://www.ebsco.com/>) - mezinárodní producent databází na CD ROM. V poslední době však roste rychleji spíše jeho nabídka databází zpřístupňovaných v režimu online.

Z dalších producentů by bylo možno jmenovat britskou organizaci Chadwyck-Healey, která se nedávno stala součástí portfolia společnosti Proquest, nebo významnou americkou firmu H.W. Wilson, která je rovněž producentem řady velmi hodnotných bází dat. Na českém trhu se v tomto odvětví prosazují nejvíce firmy Albertina Icome a Albertina Data, které však povětšinou nejsou samotnými producenty databází, ale pouze jejich prodejci.

1.10 Financování databází v ČR

Databáze a elektronické informační zdroje všeobecně nejsou v žádném případě levnou záležitostí. Cena ročního předplatného se u kvalitních zdrojů pohybuje v řádu statisíců korun. Jejich důležitost však na druhé straně nutí informační instituce v ČR i státní orgány získávat finanční prostředky na jejich obstarávání. Nejčastěji jsou informační zdroje zakupovány konsorciální formou. Ta předpokládá, že knihovny a instituce, které mají zájem o pořízení určité databáze, vytvoří konsorcium. Instituce pověřená vedením konsorcia pak jedná za všechny účastníky s producenty informačních služeb. Při takovémto způsobu financování se předpokládá, že prodejce poskytne jakousi „množstevní slevu“, neboť za jeho produkt platí více institucí. Konsorcia často čerpají státní podporu z níže popsanych programů. Existují také konsorcia, která stát finančně nedotuje. Ta pak profitují pouze ze zvýhodněné ceny na základě většího počtu zapojených knihoven. Nejdůležitější databáze pro jednotlivé obory byly koncem roku 2008 zafinancovány z peněz Ministerstva kultury ČR přes programy **VISK (Veřejné informační služby knihoven)** a hlavně **projektů 1N**. V roce 2005, kdy tyto projekty startovaly, dostaly z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) 136 milionů korun [Ikaros, 2005]. Účinnost projektů 1N skončila na konci roku 2008. Volně navázat na ně měl nový program **INFOZ**, který měl řešit financování elektronických informačních zdrojů v letech 2009-2011. Plánem MŠMT bylo získat pro tento program prostředky z Evropské unie, což celý proces poněkud zbrzdilo. Přes veškerou snahu se tak INFOZ podařilo vypsát až k 1.7.2009. Zveřejnění výsledků soutěže, tedy prezentace informačních zdrojů, které budou z tohoto programu financovány, proběhlo v září 2009.

Teprve poté mohly být peníze čerpány. Dostupnost nezbytných databází tak byla mezitím v roce 2009 přechodně kryta z peněz MŠMT. Některé databáze přestaly být financovány úplně.

Přehled financovaných projektů v programu INFOZ a jejich finanční dotace:

http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vyzkum_a_vyvoj/odbor31/20749319_priloha_rozh3_p.pdf

Další informační prameny, které nejsou do těchto projektů zahrnuty, si už knihovny musí pořizovat samy, a to jak **z vlastních finančních prostředků**, tak prostřednictvím nejrůznějších **grantů**.

1.11 Typologie databází

Databáze lze rozdělovat podle nejrůznějších kritérií.

Podle typu zpřístupňované informace

- **bibliografické databáze** – systém obsahuje pouze bibliografické záznamy o primárních dokumentech. V dřívější době to byl zcela převažující typ databází a i v současnosti jsou nejprestižnější světové databáze bibliografické povahy. Novým trendem je obohacování tohoto druhu služeb o odkazy na plné texty, které však vedou na stránky jiných komerčních institucí, a tak dojde k samotnému získání plného textu pouze zřídka. Velmi populární je v současné době systém **DOI (Digital Object Identifier)**. Jedná se o komerční technologii, kdy je dokumentu přidělen jedinečný identifikátor, díky němuž se lze snadno na daný materiál propojit. Zmiňovaný problém s konečnou dostupností plného textu však ani tato technologie neřeší. Některé bibliografické databáze (např. Medline nebo ERIC) si budují kolekce plných textů dokumentů v rámci vlastního systému, což je pro uživatele mnohem přínosnější než výše zmiňované varianty. Využívány jsou i moderní technologie, jako je SFX, které dávají uživateli přehled o dostupnosti plného textu dokumentu v rámci jeho instituce a přinášejí i další návazné služby.
- **plnotextové databáze** – v tomto případě obsahuje databáze nikoliv pouze bibliografické záznamy, ale i samotné plné texty indexovaných dokumentů. V současné době nabývá tento druh databází na důležitosti, avšak jsou zde i určitá negativa, zejména vysoké ceny a velké nároky na provoz.
- **faktografické databáze** – faktografické databáze poskytují uživateli jako výsledek vyhledávání soubor faktů a dat o určité věci či jevu. Typickým příkladem tohoto druhu databáze mohou být statistiky. Faktografické databáze jsou dále využívány například v ekonomických vědách (údaje o ekonomických subjektech), chemii (údaje o prvcích a sloučeninách), geografii (údaje o zemích) apod. Do sféry faktografických databází se dají zahrnout i encyklopedie.

Podle typu zpřístupnění

Databáze volně dostupné (neplacené) x databáze placené

Přístup do většiny systémů je možný po zaplacení licence, avšak existují i některé databáze, které jsou dostupné bezplatně. Řada služeb má navíc vícero mutací a zprostředkovatelů, tudíž je přístup k nim na některých platformách bezplatný, na jiných naopak striktně placený. Někdy je bezplatný přístup do databáze podmíněn řádnou registrací uživatele. Producenti rovněž poskytují zájemcům standardně, různě dlouhé, testovací přístupy.

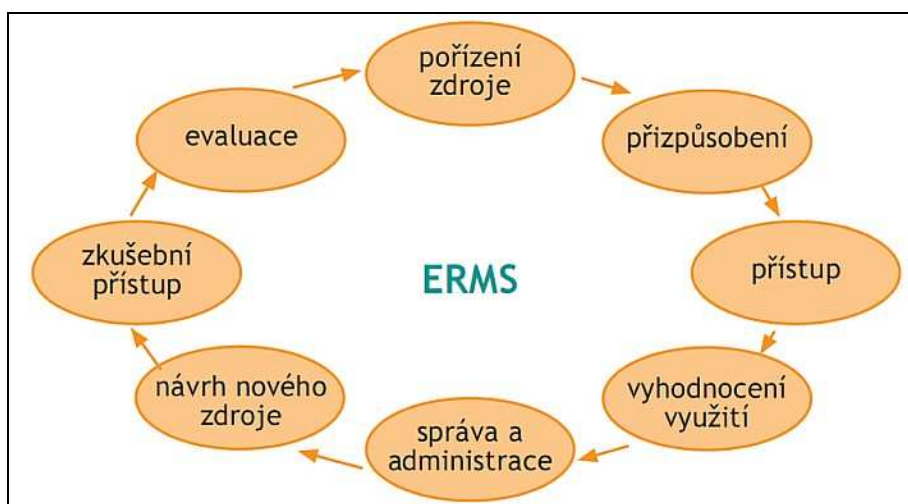
Podle druhu dokumentu

Tradiční databáze mají ve svých informačních obsazích převážně **články**. Můžeme však vymezit i **databáze pro speciální druhy dokumentů**, např. patentové databáze, databáze norem atd.

Podle tematického zaměření

Databáze polytematické (víceoborové) x **databáze oborové**, (např. pro chemii, medicínu apod.)

Konkrétní databáze a jejich služby budou podrobným způsobem popsány v dalších kapitolách tohoto materiálu.

Obr. 1 – Electronic Resource Management System – Systém managementu elektronických zdrojů.
[KAREN 2009]

2 Vyhledávání v databázích – Rešerše

2.1 Vymezení pojmu

Pojem rešerše v sobě skrývá hned dva základní významy. Rešerší (či spíše rešeršováním) se rozumí na jedné straně samotný **proces vyhledávání informací**. Druhý výklad zmiňovaného pojmu definuje rešerši jako **soupis vyhledaných informačních zdrojů na určité téma** [MATOUŠOVÁ, 1988]. Rešerše se realizují nejen v obsazích vědeckých databází, ale také například v katalogích knihoven, na internetu atd.

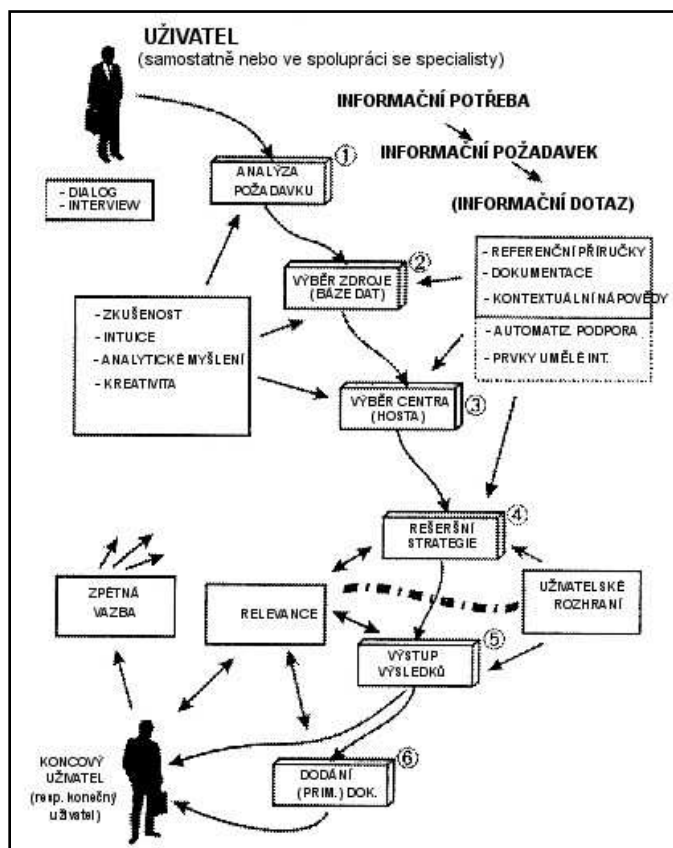
2.2 Typologie rešerší

Rešerše lze rozdělovat podle mnoha hledisek. Pro účely tohoto materiálu však postačí rozlišit typy rešerší podle hlediska časového na:

- a) **retrospektivní** – vyhledávání v určitém vědeckém oboru za určité časové období
- b) **souběžné** – vyhledávání probíhá opakovaně v určitých periodách. Účelem tohoto druhu rešerší je získání přehledu o novinkách ve sledovaném oboru.

A podle hlediska úplnosti na:

- a) **úplné**
- b) **orientační**
- c) **výběrové**

Obr. 2 – Postup při vypracovávání rešerší [PAPÍK 2001a]

Dále lze rešerše třídit podle tematických, jazykových, druhových, teritoriálních a mnoha dalších hledisek.

2.3 Typologie vyhledávání

V principu lze vytyčit dva hlavní typy vyhledávání:

- a) **plnotextové** – systém vyhledává v plných textech dokumentů. Na tomto principu fungují například plnotextové databáze nebo internetové vyhledávače.
- b) **katalogové** – vyhledávání probíhá pouze přes množiny slov, které popisují daný dokument (např. předmětová hesla, klíčová slova, slova z názvu atd.). Typickým příkladem pro tento druh vyhledávání jsou knihovní katalogy.

2.4 Realizace rešerší

2.4.1 Kdo vyhotovuje rešerše

- a) **informační pracovník** – v tomto případě dostane odborný informační pracovník, který má zkušenosti s vyhledáváním ve vybraných informačních zdrojích, požadavek od uživatele a na základě jeho zadání vyhotoví rešerši. Informační instituce mají obvykle na svých internetových stránkách speciální rešeršní formuláře pro správné zadání rešerše. Nebezpečím může být při tomto druhu vyhledávání fakt, že rešeršér nemusí zcela správně pochopit informační požadavek uživatele.
- b) **uživatel** – uživatel si může rešerši provést vlastními silami. Vystavuje se však nebezpečí, že při nedostatečné znalosti informačních zdrojů a vyhledávacích strategií nedosáhne kýžených výsledků.
- c) **informační pracovník v přítomnosti uživatele** – tato varianta vyhledávání je pro účely rešerše optimální. Uživatel může v průběhu vyhledávacího procesu upřesňovat a korigovat svoje požadavky. Informační pracovník provádí samotné vyhledávání v systému. Jestliže bylo uvedeno, že je tato alternativa ideální, je nutno rovněž poznamenat, že je nejméně frekventovaná [VLASÁK, 1999].

2.4.2 Fáze při realizaci rešerší

Samotný průběh rešeršní činnosti lze rozdělit do několika fází:

- 1) zadání (převzetí) dotazu
- 2) výběr selekčních prvků (zvolení klíčových slov pro vyhledávání)
- 3) výběr optimálního informačního zdroje
- 4) definice dotazu (kombinace klíčových slov spojených booleovskými či proximitními operátory)
- 5) vyhledání záznamů
- 6) posouzení relevance
- 7) případné doladění nebo přeformulování dotazu
- 8) výběr relevantních záznamů pro samotné použití

2.4.3 Rešeršní strategie

Při vyhledávání informací je možno postupovat několika odlišnými způsoby. Ty jsou definovány jako tzv. rešeršní strategie.

- a) **strategie rostoucí perly** – jedná se o postupné rozšiřování dotazu a doplňování dalších klíčových slov tak, abychom získali více výsledků. Na začátku vyhledávání máme velmi malou množinu výsledných záznamů, avšak při postupném rozšiřování vyhledávaných pojmů získáváme další výsledky.
- b) **strategie osekávání** – postup je opačný než u předchozího příkladu. V první fázi vyhledávání definujeme velmi všeobecný pojem, po jehož vyhledání dostaneme velké množství záznamů. Postupným zpřesňováním (osekáváním) dotazu dostáváme stále menší množinu relevantních výsledků.
- c) **strategie stavebních kamenů** – v tomto případě definujeme hned na začátku rešerše několik základních pojmů, které postupně kombinujeme a získáváme tak relevantní záznamy.
- d) **Strategie širšího pojmu** - u tohoto druhu vyhledávání postupujeme směrem od konkrétního pojmu k pojmům všeobecným. Počet vyhledaných výsledků se tak postupně zvyšuje.

V praxi informačního pracovníka je velmi populární rovněž tzv. **strategie existujícího předchůdce**. Nejedná se pochopitelně o svébytnou rešeršní strategii, nýbrž o to, že informační specialista disponuje již z dřívější doby rešerší na zadané téma, a tudíž už nemusí provádět žádné další vyhledávání, popřípadě pouze provede aktualizaci rešerše podle již vypracovaného rešeršního dotazu.

2.4.4 Vyhledávací pomůcky

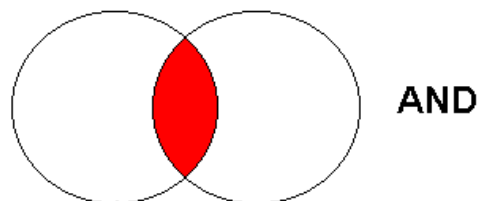
2.4.4.1 Booleovské operátory

Pomocí booleovských operátorů vymezuje vztahy mezi hledanými termíny.

AND

Operátor AND udává, že ve výsledcích vyhledávání musí být pouze dokumenty obsahující oba vyhledávané pojmy.

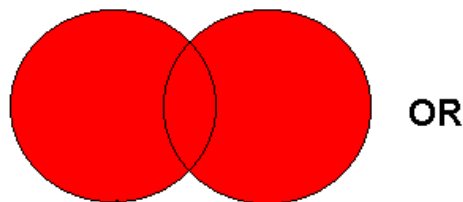
Příklad: management AND marketing. Při zadání takového dotazu nalezne systém veškeré dokumenty, které obsahují slovo management a zároveň slovo marketing.

OR

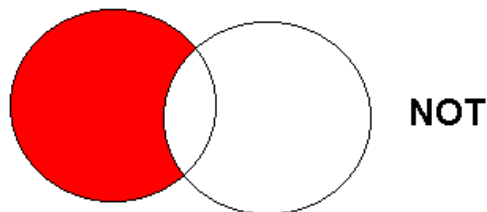
Při použití tohoto operátoru postačuje, aby se ve výsledcích vyhledávání objevily dokumenty, které obsahují alespoň jeden z požadovaných termínů.

Příklad: management OR marketing. V tomto případě se ve výsledcích objeví všechny dokumenty, které obsahují slovo management nebo slovo marketing a taktéž dokumenty, které obsahují oba tyto výrazy.

NOT

V tomto případě je vymezeno, že se ve výsledcích vyhledávání musí objevit dokumenty obsahující první ze zadaných výrazů, avšak vyloučeny jsou dokumenty, které mají ve svém obsahu pojem druhý.

Příklad: management NOT marketing. Systém vyhledá dokumenty, které obsahují slovo management, ale neobsahují zároveň slovo marketing.

2.4.4.2 Proximitní operátory

Proximitní operátory vyjadřují vztahy mezi hledanými termíny v kontextu jejich postavení v textu. U některých z nich lze navíc číselně vyjádřit, v jakém rozptylu se v textu mohou hledané pojmy vyskytovat.

Near – nalezena jsou slovní spojení, ve kterých jsou požadovaná slova od sebe maximálně ve vzdálenosti určené číslem, a to **bez ohledu na pořadí**, ve kterém se vyskytují.

Příklad: auto N2 škoda – ve výsledcích se objeví jak spojení „auto značky škoda“, tak spojení „škoda auto“.

Within – systém nalezne slovní spojení, ve kterých se vyskytují požadovaná slova **v pořadí, v jakém byla zapsána**, a to v rozmezí, které je udáno číslem.

Příklad: daňová W3 reforma – ve výsledcích se objeví např. spojení „daňová a sociální reforma“, nikoliv však spojení „reforma daňová a sociální“.

Adjacent – vyhledávané termíny musí stát v textu vedle sebe, a to v jakémkoliv pořadí.

Příklad: česká ADJ koruna – ve výsledcích se objeví dokumenty obsahující sousloví „česká koruna“ i „koruna česká“.

Followed by – druhý zadaný termín musí následovat termín první.

Příklad: česká followed by koruna – ve výsledcích se zobrazí dokumenty obsahující sousloví „česká koruna“.

Pre – druhý zadaný termín musí předcházet termín první.

Příklad: koruna pre1 česká – ve výsledcích budou obsaženy dokumenty obsahující sousloví „česká koruna“.

2.4.4.3 Další vyhledávací prostředky

Informační systémy používají pro vyhledávání ve svých fondech také další pomůcky.

Vymezení fráze

Pokud chceme, aby informační systém vyhledával pouze přesně dané sousloví, je nutno tuto vazbu uvést do uvozovek. Některé systémy používají na tomto místě i kulaté závorky.

Příklady: „kyselý déšť“, popř. (kyselý déšť)

Pravostranné rozšíření

V případě, že chceme vyhledávaný termín nalézt v dokumentu ve všech modifikacích, je nutno použít pravostranného rozšíření, které je realizováno přes znak *.

Příklady: ekonom* V tomto případě nalezne systém veškeré modifikace daného termínu např. ekonomika, ekonomie, ekonomický atd.

Vynechání neznámého znaku

Jestliže si nejsme jisti, jaké znaky jsou v námi vyhledávaném termínu obsaženy, můžeme je vynechat a na jejich místo dosadit znak ?. V takovém případě může znak ? nahrazovat jakékoliv písmeno. V některých databázích může být pro tuto funkci použit rovněž znak % nebo \$.

Příklad: filo?ofie Systém vyhledá jak výraz filozofie, tak pojem filosofie.

Kromě těchto prostředků je třeba zmínit také pokročilé nástroje, které přinášejí uživatelům samotné databáze či vyhledávače. K základním funkcím patří možnost omezení vyhledávání například časově, jazykově, podle typu dokumentu nebo tematické skupiny. Samozřejmostí je možnost dalšího vyhledávání v rámci zobrazených výsledků. V poslední době se do popředí dostává tzv. **clustering (shlukování)**. Po vyhledání výsledků dotazu jsou zobrazené dokumenty rozčleněny do mnoha skupin podle různých kritérií. Těmi mohou být například téma dokumentu, typ dokumentu, jazyk, autor, rok vydání atd.

2.5 Instituce poskytující rešeršní služby

Rešeršní služby mají ve své nabídce povětšinou **knihovny** a další **informační instituce**. V převážně míře bývají tyto služby zpoplatněny. Pokud uživatel nedisponuje přístupem do těchto institucí, může využít služeb takzvaných **informačních konzultačních firem**, které mají přístup do vědeckých databází a které za úplatu rešerši vyhotoví (v ČR například již zmiňovaná firma Medistyl).

2.6 Formální úprava rešerší

Formální úprava rešerše byla vymezena v normě **ČSN 01 0198**. Tato norma byla schválena v roce 1972 a nabyla účinnost 1.1.1973. V roce 2002 však byla bez náhrady **zrušena**.

3 Databázová centra

3.1 Vymezení pojmu

Databázová centra jsou instituce, které zpřístupňují vědecké databáze. Působí v prostředí internetu, avšak nejsou na síti internet bezvýhradně závislé, protože mohou fungovat i na vlastních profesionálních sítích. Jejich služby jsou v drtivé většině placené. První databázová centra začínají fungovat v 60. letech 20. století. Databázová centra mohou být v některých případech i samotnými producenty nabízených databází. V minulosti bylo vyhledávání v jejich informačních obsazích doménou zejména specializovaných řešeršerů, protože byly používány specifické dotazovací jazyky a cena za připojení byla (a stále je) poměrně vysoká. Teprve v poslední době začala databázová centra nabízet i jednodušší vyhledávací prostředky, čímž otevřela své služby i pro samotné koncové uživatele.

3.2 Přístup do databázových center

Pokud chceme využívat služeb databázových center, je třeba vždy nejdříve navázat **smluvní vztah**. Protože se jedná téměř vždy o placené služby, je hned na začátku nutné vymezit platební podmínky. V principu má uživatel dvě možnosti placení:

- 1) **Předplatné** – na začátek se vloží určitá částka, ze které se odečítají prostředky za využití služby
- 2) **Model pay as you go** – platí se za čas připojení a zobrazené záznamy [MACHONSKÁ, 2002]

Pokud nechce uživatel přímo navazovat kontakt s databázovým centrem, může využít služeb zprostředkovatele, takzvaného brokera. Brokerem může být v tomto případě nejčastěji velká knihovna, či jiná instituce disponující přístupem ke službám databázových center (např. informační konzultační firmy).

3.3 Služby databázových center

- 1) Možnost provádět řešerše
- 2) Zprostředkování dodání plných textů dokumentů
- 3) Služby SDI/ARI – adresné rozšiřování informací
- 4) Možnost stahování částí databází formou downloadingu
- 5) Doplnkové služby (informace o dostupnosti dokumentu apod.)
- 6) Školení a informační podpora

Velmi podrobný popis jednotlivých databází, které jsou v rámci služeb databázových center nabízeny, je k dispozici prostřednictvím tzv. **bluesheetů** (modrých sešitů), které jsou dostupné na webových stránkách databázových center.

V rámci usnadnění orientace uživatele v nabídce databází jsou rovněž vytvářeny tzv. **clustery**. Jedná se o soubory databází zaměřené na stejnou vědeckou disciplínu.

Jak už bylo výše uvedeno, nabízejí databázová centra v současné době řadu platforem, které splňují požadavky jak zkušených řešeršerů, tak nepřítis zběhlých koncových uživatelů. V rámci školící činnosti bývá obvykle k dispozici množina databází, které jsou pro tréninkové účely zpřístupněny zdarma. Kromě toho jsou hojně pořádány také online školení, které by měly napomoci informační gramotnosti uživatelů.

3.4 Konkrétní databázová centra

3.4.1 Dialog

Toto databázové centrum zpřístupňuje téměř 1.000 databází, což z něho dělá největší instituci svého druhu na světě. Dialog, který vznikl už před více než 40 lety a je tak nejstarším světovým databázovým centrem, byl dlouhodobě vlastněn firmou Thomson

Reuters a jeho součástí je v současné době i dříve konkurenční databázové centrum DataStar. V červnu 2008 však byla uzavřena dohoda mezi Thomson Reuters a firmou Proquest o prodeji obou výše zmiňovaných databázových center. Proquest tak velmi výrazně posílil svoje portfolio informačních služeb, zatímco samotný Dialog začíná prodělavat řadu podstatných změn. Proquest hodlá do Dialogu investovat značné finanční prostředky. Na rok 2010 je plánováno spuštění zcela nové moderní platformy. Očekává se také daleko vyšší provázanost na plné texty dokumentů, které má Proquest dostupné v rámci svých dalších systémů. Paleta služeb Dialogu bude navíc obohacena o další progresivní nadstavbové služby vlastněné Proquestem (např. RefWorks, Serial Solution) [CHESSLER, 2009], o kterých bude mimo jiné pojednávat poslední kapitola této práce. První novinkou je potom zavedení akce **Free File of the Month**, kdy jsou každý měsíc vybrané databáze dostupné bez poplatků.

Uživatelům je pro lepší rozlišení dostupných služeb nabízeno více platforem pro možnosti vyhledávání (Dialog Classic, DialogWeb atd.). V rámci systému je k dispozici i vlastní databáze databází **Dialindex**, jejíž pomocí uživatel snadno zjistí, který z nabízených zdrojů je pro jeho tematické vyhledávání nejvhodnější. Jako součást školicích programů jsou některé tréninkové databáze k dispozici zdarma. Tyto zdroje jsou označeny jako **ONTAP (Online Training And Practice)** a v současné době jich je téměř 40. Pro dodávání plných textů dokumentů mohou uživatelé používat službu poměrně zavedenou **SourceOne** (<http://www.dialog.com/products/sourceone/>). Za dobu své dosavadní existence získal Dialog obrovské množství uživatelů z mnoha různých vědeckých oborů a z hospodářské sféry.

1. 1/9/1 DIALOG(R)File 205:ONTAP(R) BIOSIS Previews(R) (c) 2006 The Thomson Corporation. All rts. reserv. 0014040952 **Biosis No.:** 200200634463
Prevalence of endemic goitre in goats in relation to iodine status of the soil, water and fodder

Author: Singh J L (Reprint); Sharma M C; Prasad Shiv; Kumar Mahesh; Gupta G C; Patnaik A K
Author Address: College of Veterinary Sciences, G.B. Pant University of Agriculture and Technology, Pantnagar, Uttaranchal, 263145, India**India
Journal: Indian Veterinary Journal 79 (7): p 657-660 July, 2002 2002
Medium: print
ISSN: 0019-6479
Document Type: Article
Record Type: Abstract
Language: English

Abstract: A very high prevalence (54.21%) of clinical goitre was recorded in Tarai area of Kumaon region. The major source of iodine deficiency in this area was very low level iodine in the soil, water and feed and fodder. Serum T3 and T4 activity of goitrous goats were comparatively lower in comparison to healthy goats.

Registry Numbers: 7553-56-2: iodine
Descriptors:
Major Concepts: Endocrine System--Chemical Coordination and Homeostasis; Epidemiology-- Population Studies; Nutrition; Veterinary Medicine--Medical Sciences
Biosystematic Names: Bovidae--Artiodactyla, Mammalia, Vertebrata, Chordata, Animalia
Organisms: goat (Bovidae)
Common Taxonomic Terms: Animals; Artiodactyls; Chordates; Mammals; Nonhuman Vertebrates; Nonhuman Mammals; Vertebrates
Diseases: endemic goiter--endocrine disease/thyroid; iodine deficiency--nutritional disease
Mesh Terms: Goiter, Endemic (MeSH); Iodine/deficiency (MeSH)
Chemicals & Biochemicals: T-3 {triiodothyronine}; T-4 {thyroxine}; iodine--fodder level, soil level, water level
Geographical Name: Bilaspur, Uttaranchal (India, Asia) (Oriental region); Kaladungi, Uttaranchal (India, Asia) (Oriental region); Pantnagar, Uttaranchal (India, Asia) (Oriental region); U.S. Nagar, Uttaranchal (India, Asia) (Oriental region)
Miscellaneous Terms: disease prevalence
Concept Codes:
10060 Biochemistry studies - General
10064 Biochemistry studies - Proteins, peptides and amino acids
13202 Nutrition - General studies, nutritional status and methods
13203 Nutrition - Malnutrition and obesity
17002 Endocrine - General
17018 Endocrine - Thyroid
37056 Public health: epidemiology - Miscellaneous
38002 Veterinary science - General and methods
38004 Veterinary science - Pathology
Biosystematic Codes:
85715 Bovidae

Obr. 3 – Plné zobrazení bibliografického záznamu z databáze Biosis Previews v prostředí databázového centra Dialog. Převzato z tréninkového rozhraní systému.

Další informace: <http://www.dialog.com/>

3.4.2 Dialog DataStar

 Švýcarské databázové centrum DataStar se stalo, stejně jako Dialog, součástí společnosti Proquest. Přesto si však zřejmě i nadále udrží značnou autonomii. Nabízené databáze (zhruba 280 titulů) jsou zaměřeny především na medicínu, farmacii, přírodní a technické vědy. Veškeré zdroje jsou podrobně popsány v rámci DataStar Datasheets. Stránka Free Ride je určena pro informační výuku uživatelů a přináší výběr databází, které jsou za tímto účelem zpřístupněny zdarma.

Další informace: <http://www.datastarweb.com/>

3.4.3 STN International

Mezinárodní instituce tvořená německým **FIZ Karlsruhe**, americkým **Chemical Abstracts Service** a japonským **JAICI**. Poskytuje ucelenou nabídku více než 200 databází zejména pro přírodní a technické obory, které dohromady obsahují zhruba 400 milionů dokumentů. Možnost přístupu do systému je realizována přes vícero rozhraní (např. STN Easy, STN on the web, STN Express atd.). Problematika dodávání plných textů dokumentů klientům je řešena hned několika různými návaznými službami, např. systémem **FIZ AutoDoc** (<http://autodoc.fiz-karlsruhe.de/>) nebo prostřednictvím služby **ChemPort Connection** (<http://www.chemport.org/>).

Databases in category "FOOD"		
page: 1 2 next		
AGRICOLA	Food, agriculture and related fields database	Summary Sheet
BIOSIS	BIOSIS Previews® /RN life science database	Summary Sheet
BIOTECHNO	Elsevier's Biotechnobase	Summary Sheet
CABA	CAB Abstracts file	Summary Sheet
CAPLUS	The Chemical Abstracts Plus file	Summary Sheet
DISSABS	U.S. DISSertation ABSTRACTS	Summary Sheet
FOMAD	Foodline®: Market	Summary Sheet
FOREGE	Foodline®: Legal	Summary Sheet
FROSTI	Foodline®: Science	Summary Sheet
FSTA	Food Science Technology Abstracts	Summary Sheet
NTIS	Government Reports Announcements	Summary Sheet
NUTRACEUT	Nutraceuticals Internat. database	Summary Sheet
PASCAL	INIST's French National Research Council file	Summary Sheet
PROMT	Predicasts Overview of Markets and Technology	Summary Sheet
page: 1 2 next		

Obr. 4 – Cluster databází pro oblast potravinářství nabízených databázovým centrem STN International. Převzato z [www.rozhraní STN International](http://www.stn-international.de/).

Další informace: <http://www.stn-international.de/>

3.4.4 OVID Technologies

Ovid je velmi dynamicky se vyvíjející americké databázové centrum zpřístupňující více než 150 databází. Součástí jeho portfolia se v roce 2001 stala i další významná firma na informačním trhu SilverPlatter. Velkou pozornost získala nedávno spuštěná platforma **OvidSP**, která přináší uživatelům nejmodernější vyhledávací prostředky. Ovid disponuje také vlastní linkovací technologií zvanou **LinkSolver**, která umožňuje pohodlné propojování na plné texty dokumentů. Známa je také aktivita **Resource of the Month**. Každý měsíc jsou v rámci ní uživatelům otevřeny, po jednoduchém zaregistrování, jedna až dvě databáze zdarma. Ovid takovýmto způsobem propaguje svoje služby. Kromě databází je nabízena také široká paleta elektronických časopisů a elektronických knih. Společnost je v současné době v držení skupiny **WoltersKluwer**.

Další informace: <http://www.ovid.com/site/index.jsp>

3.4.5 Questel/Orbit

Mezinárodní databázové centrum, které je typické zejména svým zaměřením na **patentové databáze**. Vzniklo spojením původně samostatného francouzského centra Questel s americkým Orbitem. Nabízí zhruba 250 databází a tematicky pokrývá téměř všechny vědecké obory.

Další informace: <http://www.questel.com/en/index.htm>

3.4.6 Cambridge Scientific Abstracts

Cambridge Scientific Abstract je v současné době v držení společnosti Proquest. Jedná se o tradičního distributora databází zejména bibliografického charakteru. Nabízeno je více než 100 databází a to na jednotné platformě zvané **CSA Illumina**. Databáze jsou opatřeny velmi kvalitní a obsáhlou dokumentací, která zahrnuje jak popis samotné databáze, tak výčet možností pro vyhledávání.

Další informace: <http://www.csa.com/>

3.4.7 OCLC

Organizace OCLC (**Online Computer Library Center**) je spíše známá jako knihovnické centrum poskytující komplexní služby zejména velkým knihovnám. OCLC mimo jiné také spravuje selekční jazyk **DDC (Dewey Decimal Classification)**, který je rozšířen v knihovnách po celém světě. Velmi oblíbený je rovněž její souborný katalog **WorldCat**. Kromě toho však OCLC slouží i jako databázové centrum poskytující přístup zhruba k 80 databázím.

Další informace: <http://www.oclc.org/>

3.4.8 LEXIS/NEXIS

Jedno z nejpoblárnějších amerických databázových center poskytuje především informace z legislativy a obchodu. Projevuje se zde silné zaměření na zpřístupňování plných textů článků z denního tisku a tištěných odborných periodik.

Další informace: <http://www.lexisnexis.com/>

3.4.9 DIMDI

Oborové databázové centrum zaměřené na informační zdroje z medicíny a příbuzných oborů. Pod zkratkou DIMDI se skrývá **Deutsches Institut für medizinische Dokumentation und Information**. Samotná organizace vznikla jako součást odvětvových informačních středisek, která německá vláda zřizovala v rámci své informační politiky v 70. letech minulého století. Proto plní středisko i některé zákonem určené úkoly [VLASÁK, 1999]. K dispozici je zhruba 80 databází, přičemž některé z nich jsou dostupné bezplatně. DIMDI disponuje velmi přehledným rozhraním pro vyhledávání a bohatou nabídkou přidávaných služeb včetně, implementace linkovacích technologií a rychlého dodání plných textů dokumentů.

titles 1-6 of 6		1-6
title	documents	Doc.price
☐	1. Nase zkušenosti s prodluzováním dolních končetin. - Personal experience with lower extremity lengthening Casopis lékařů českých VOL:128(45); p.1421-2/19891103/ ND=ME02620331 MEDLINE (ME60)	0,00 EUR →
☐	2. Současné možnosti léčby infikovaných paklobů a chronické osteomyelitidy--nové koncepty. - Present possibilities of therapy in infected pseudoarthroses and chronic osteomyelitis--new concepts Acta chirurgiae orthopaedicae et traumatologiae Cechoslovaca VOL:55(4); p.372-81/198807/ ND=ME03176802 MEDLINE (ME60)	0,00 EUR →
☐	3. Bender-Gestalt reproduction times for retarded adults. Journal of clinical psychology VOL:34(4); p.927-9/197810/ ND=ME00711885 MEDLINE (ME60)	0,00 EUR →
☐	4. Reliability and stability of WAIS IQS for institutionalized adult retardates. Psychological reports VOL:40(3 Pt 2); p.929-30/197706/ ND=ME00866530 MEDLINE (ME60)	0,00 EUR →
☐	5. Koppitz errors on the Bender-Gestalt for adult retardates; normative data. Perceptual and motor skills VOL:42(2); p.451-4/197604/ ND=ME01272690 MEDLINE (ME60)	0,00 EUR →
☐	6. Reliability of the Koppitz scoring system for the Bender Gestalt Test. Journal of clinical psychology VOL:32(2); p.468-9/197604/ ND=ME01262520 MEDLINE (ME60)	0,00 EUR →
titles 1-6 of 6		1-6
☐	select all DB documents on this site	
database documents...		
<input type="text" value="...marked"/>	<input type="button" value="→ add to shopping cart"/>	
<input type="text" value="...marked free"/>	<input type="text" value="all fields"/>	<input type="text" value="HTML"/> <input type="button" value="» display »"/>
		<input type="button" value="» help »"/> <input type="button" value="» top »"/>

Obr. 5 – Výsledky vyhledávání v databázi Medline v prostředí databázového centra Dimdi. Převzato z www.rozhraní.databázového.centra.dimdi.de

Další informace: <http://www.dimdi.de/dynamic/de/index.html>

3.4.10 GENIOS

Databázové centrum GENIOS je významným poskytovatelem informačních služeb pro oblast ekonomiky a obchodu. Významným milníkem pro fungování celého databázového centra se stal rok 2005, kdy došlo ke sloučení s konkurenční službou **GBI** [VLASÁK, 2008]. Touto fúzí vznikla společnost **GBI-Genios Deutsche Wirtschaftsdatenbank GmbH**, která má na trhu velmi dominantní postavení. Primárně je obsah služeb zaměřen na domovské Německo, avšak řada databází postihuje danou tematiku i v evropském či celosvětovém měřítku. K dispozici je vysoké množství zdrojů (více než 1.000 databází), které sledují zejména aktuální oborové časopisy a tisk. Nově se v nabídce objevují také odborné elektronické knihy, jejichž kapitoly je možno po zaplacení stanovených poplatků stahovat.

Další informace: http://www.genios.de/r_startseite/index.ein

3.4.11 FIZ Technik

Jedno z menších databázových center, které, jak už signalizuje jeho název, zpřístupňuje databáze z oblasti technických oborů. Instituce sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem a nabízí zhruba 100 databází. Při dodávání plných textů dokumentů spolupracuje databázové centrum se službou **TIBORDER** (<http://tiborder.gbv.de/services/en/>), která je jedním z předních specializovaných subjektů pro toto odvětví v Německu.

Další informace: <http://www.fiz-technik.de/index.html>

3.4.12 Další instituce typu databázových center

V nejširším pojetí lze jako databázová centra chápat veškeré instituce, které poskytují přístup do databází, byť tato činnost nemusí být jejich jediným posláním. Takovéto organizace jsou častěji označovány jako **agregátoři** [PAPÍK, 2002]. Počet takových subjektů v poslední době stoupá. V řadě případů tyto firmy rovněž působí jako producenti databází nebo obsah těchto informačních zdrojů obohacují o plné texty.

Typickým příkladem jsou společnosti **Ebsco** nebo **Proquest**. Ten se v roce 2007 spojil s další významnou informační společností **Cambridge Scientific Abstracts (CSA)** a vytvořil tak velmi silnou skupinu **Cambridge Information Group**, (mimo jiné je součástí této skupiny také další známá společnost **Bowker**). Zatímco Proquest se specializuje na poskytování přístupu do plnotextových zdrojů, CSA má v nabídce řadu prestižních bibliografických databází. Po získání databázových center **Dialog** a **DataStar** bude síla Cambridge Information Group na informačním trhu ještě mnohem větší.

Velmi důležitou firmu v oblasti přístupu do databází představuje společnost **Thomson Reuters**. Tento název vznikl po fúzi firem Thomson a významné zpravodajské agentury Reuters v roce 2008. V té době už však Thomson ovládal databázová centra Dialog a DataStar, (která však již prodal firmě Proquest), a producenta prestižních databází a citačních rejstříků **Institute for Scientific Information (ISI)**. Všechny tyto subjekty působí na informačním poli v oblasti zpřístupňování databází i nadále samostatně (Thomson jim dává značnou autonomii). Thomson Reuters navíc získal i známou společnost **BIOSIS**, která působí jako producent některých prestižních databází a také významnou společnost **Gale**, která už však nyní součástí jeho portfolia není.

Dalším, tentokrát zcela samostatným subjektem, který produkuje databáze a zároveň do nich poskytuje přístup, je firma **H.W. Wilson**. V její nabídce se nachází i několik klíčových databází pro oblast knihovnictví.

Vůbec největší světovou informační firmou je společnost **Reed Elsevier**, která měla v roce 2006 na trhu s profesionálními informacemi podíl 26% [KAREN, 2008].

3.5 Instituce umožňující přístup ke službám databázových center

Uživatelé, kteří nechtějí navazovat smlouvy s databázovými centry, a přesto by rádi využívali jejich služeb, se mohou obrátit na informační brokery. Stejně jako v minulé kapitole o databázích jsou i v případě přístupu ke službám databázových center v České republice nejfrekventovanějšími zprostředkovateli firmy Albertina Icome nebo Medistyl.

4 Polytematické databáze

4.1 Vymezení pojmu

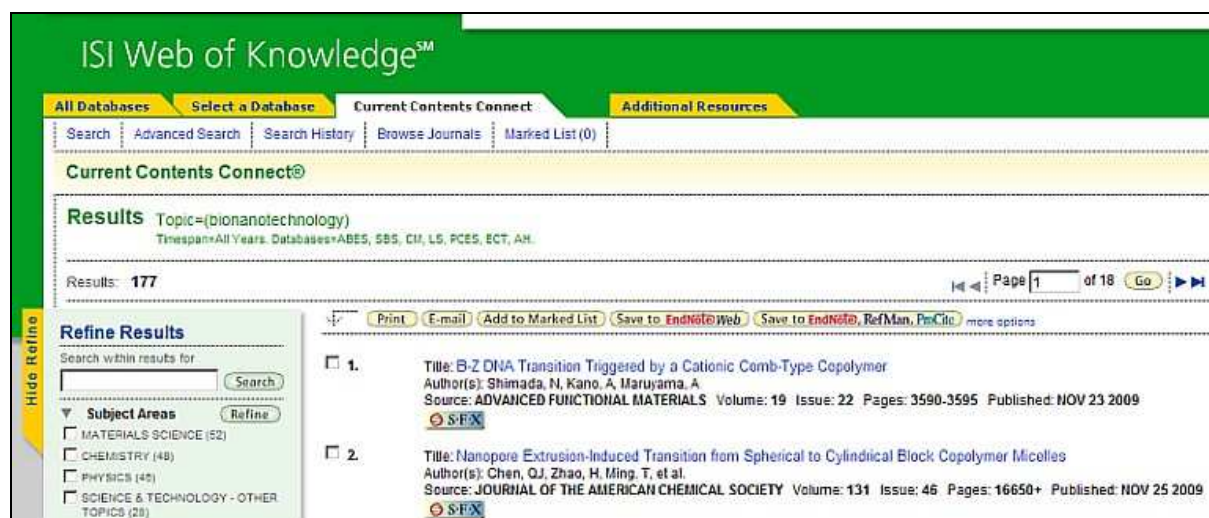
Pojem polytematický (víceoborový) vymezuje, že databáze s tímto označením obsahují informace z **vícera různých vědeckých oborů**. Jedná se proto o velmi rozsáhlé soubory dat, převážně bibliografické povahy. I dílčí oborově zaměřené databáze mají určitý tematický přesah, takže obsahují informace nejen ze svého hlavního odvětví, ale velmi často i z příbuzných vědeckých disciplín. Databáze polytematické se však zcela cíleně zaměřují na multioborovou registraci informačních pramenů.

4.2 Current Contents Connect

 Prestižní bibliografická databáze zahrnující řadu vědeckých oborů. Producentem databáze je významná americká organizace **ISI (Institute for Scientific Information)**, která je v současné době součástí obří společnosti Thomson Reuters. Původní verze s názvem **Current Contents** vznikla už v roce 1957 [BARTOŠEK, 1998]. Současná elektronická podoba databáze zvaná **Current Contents Connect** je k dispozici s retrospektivou od roku 1998. Databáze excerpuje svůj informační obsah ze zhruba 8.800 prestižních světových vědeckých časopisů a obsahuje rovněž záznamy více než 2.000 knih. Přes 85 % záznamů je opatřeno autorskými abstrakty. Přístup je realizován na domovské platformě **Web of Knowledge**. Samotná databáze je tvořena několika dílčími tematickými kolekcemi, do nichž je možno sjednat samostatný přístup. Databázi lze samozřejmě předplatit i v plné verzi, popřípadě kombinaci kolekcí. Dodávky plných textů lze řešit přes službu **ISI Document Solution** (<http://ids.isinet.com/>), dříve známou jako **The Genuine Article**. Přístup je možný i přes několik databázových center, přičemž u každého z nich je uživateli k dispozici jiná retrospektiva systému.

Databázové centrum Dialog poskytovalo donedávna přístup do 7 dílčích bází, které však nyní sjednotilo do souhrnné databáze s názvem **Current Contents Search**.

Společnost Ovid, která systém rovněž distribuuje, nabízí naopak hned 13 různých kolekcí, z nichž si mohou uživatelé vybrat ty, které nejvíce vyhovují jejich potřebám.

The screenshot displays the ISI Web of Knowledge interface. At the top, there is a navigation bar with 'All Databases', 'Select a Database', 'Current Contents Connect', and 'Additional Resources'. Below this, there are search options: 'Search', 'Advanced Search', 'Search History', 'Browse Journals', and 'Marked List (0)'. The main content area shows 'Current Contents Connect®' with search results for 'Topic=(bionanotechnology)'. It indicates 'Results: 177' and 'Page 1 of 18'. A 'Refine Results' sidebar is visible on the left, listing subject areas like 'MATERIALS SCIENCE (52)', 'CHEMISTRY (48)', 'PHYSICS (45)', and 'SCIENCE & TECHNOLOGY - OTHER TOPICS (28)'. The main results list shows two entries:

- 1.** Title: B-Z DNA Transition Triggered by a Cationic Comb-Type Copolymer
Author(s): Shimada, N, Kano, A, Maruyama, A
Source: ADVANCED FUNCTIONAL MATERIALS Volume: 19 Issue: 22 Pages: 3590-3595 Published: NOV 23 2009
- 2.** Title: Nanopore Extrusion-Induced Transition from Spherical to Cylindrical Block Copolymer Micelles
Author(s): Chen, QJ, Zhao, H, Ming, T, et al.
Source: JOURNAL OF THE AMERICAN CHEMICAL SOCIETY Volume: 131 Issue: 46 Pages: 16650+ Published: NOV 25 2009

Obr. 6 – Výsledky vyhledávání v databázi Current Contents v rámci platformy Web of Knowledge. Převzato z www.rozhraní.systému.

Souhrnné informace:

Producent: ISI

Počet záznamů: více než 18.000.000

Retrospektiva: od roku 1998, nejstarší verze od roku 1957

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, Ovid, ISI

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomson.com/products/ccc/>

4.3 Pascal

 Multioborová databáze z produkce francouzské organizace **INIST**. Tematicky zabírá především technické obory a lékařství. Zdrojovou základnu systému tvoří 3.085 titulů vědeckých časopisů. Databáze je tvořena z 88 % články, 9 % dokumentů představují sborníky a zbylá 3 % obsahují disertace, knihy, patenty a výzkumné zprávy. Přestože jasně převažujícím jazykem u obsažených bibliografických záznamů je angličtina, klíčová slova jsou v systému dostupné kromě angličtiny ještě i ve francouzštině a španělštině. Systém zpřístupňuje řada databázových center a také portály **BiblioST21** (<http://bibliost2i.inist.fr/>) a **BiblioPI@nets** (<http://biblioplanets.inist.fr/>). Tematické rozdělení databáze je následující:

- 31 % záznamů – lékařství, farmacie, psychologie
- 22 % záznamů – biologie, vědy o životě
- 20 % záznamů – technika
- 15 % záznamů – fyzika a matematika
- 7 % záznamů – vědy o Zemi
- 5 % záznamů – chemie

		PASCAL
DISPLAY IBIB		
ACCESSION NUMBER:	2000-0452322	PASCAL
TITLE (IN ENGLISH):	Study of salt water intrusion in coastal aquifers of the Southern Venetian Region: preliminary results	
TITLE:	Studio dell'intrusione saline negli acquiferi costieri del comprensorio meridionale veneziano: risultati preliminari	
AUTHOR:	GALGARO A.; TOSI L.	
CORPORATE SOURCE:	Dipartimento di Geologia, Paleontologia e Geofisica, Università degli Studi di Padova, Via Rudena, 3, 35123 Padova, Italy; Istituto per lo Studio della Dinamica delle Grandi Masse, CNR, S. Polo 1364, 30125 Venezia, Italy	
SOURCE:	Geologia tecnica & ambientale, (1999) (2), 39-45, 27 refs. Illustrations	
DOCUMENT TYPE:	Journal	
BIBLIOGRAPHIC LEVEL:	Analytic	
COUNTRY:	Italy	
LANGUAGE:	Italian	
SUMMARY LANGUAGE:	English	
AVAILABILITY:	BRGM-I 128	

Obr. 7 – Bibliografický záznam z databáze PASCAL. Převzato z dokumentace databázového centra STN International.

Souhrnné informace:

Producent: INIST

Počet záznamů: 17.000.000

Retrospektiva: od roku 1973

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

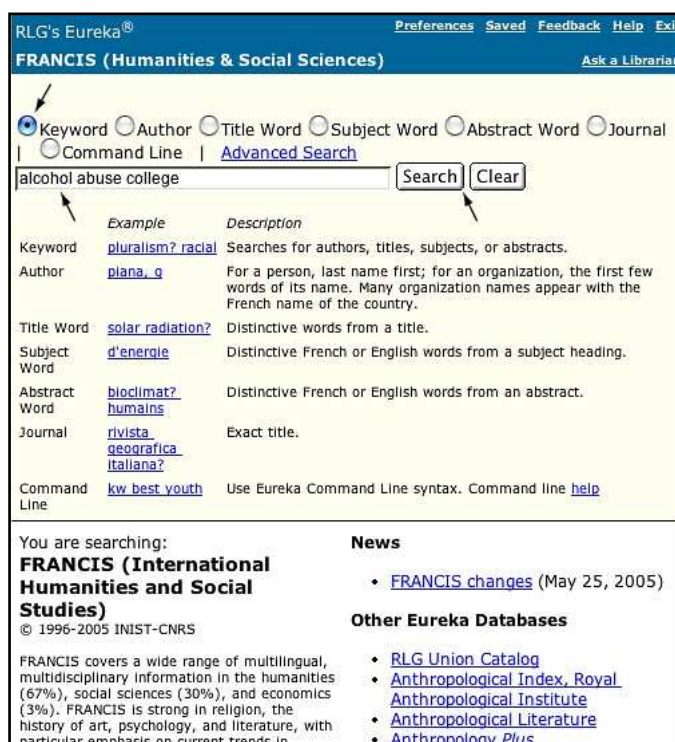
Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, Questel/Orbit, Ovid

Další informace o databázi a přístupu: <http://international.inist.fr/article21.html>

4.4 Francis

Francis je dvojčetem databáze Pascal s tím rozdílem, že je zaměřen na humanitní a sociální vědy. Producentem je tedy opět organizace INIST. Databáze je tvořena bibliografickými záznamy článků ze 4.000 titulů vědeckých časopisů, ale také knih, sborníků a dalších materiálů. Záznamy jsou opatřeny klíčovými slovy a abstrakty v angličtině a francouzštině. Rovněž Francis je součástí systémů **BiblioST21** a **BiblioPI@nets**. Databáze zahrnuje celkem 21 tematických kolekcí. Jedná se o:

- filozofie (1972-)
- pedagogika (1972-)
- sociologie (1972-)
- historie vědy (1972-)
- literatura (1972-)
- lingvistika (1972-)
- pravěk, prehistorie (1984-)
- archeologie (1972-)
- náboženství, religionistika (1972-)
- administrativa (1972-1998)
- etnologie (1972-)
- historie umění (1972-)
- geografie (1976-)
- informační věda (1974-)
- zpracování dat a právo (1974-1994)
- zdravotnictví (1978-1996)
- firemní management (1980-)
- ekonomika (1981-1994)
- energetická ekonomika (1972-1996)
- Latinská Amerika (1981-1999)
- psychologie (1972-)

Obr. 8 – Základní rozhraní databáze Francis v systému RLG Eureka od organizace OCLC.

Souhrnné informace:

Producent: INIST

Počet záznamů: 3.000.000

Retrospektiva: nejstarší kolekce od roku 1972

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Ovid, OCLC, CSA

Další informace o databázi a přístupu: <http://international.inist.fr/article59.html>

Zatím poněkud ve stínu databází Pascal a Francis zůstává další významný počin organizace INIST – databáze **ISD (International Science Database)**. ISD představuje poměrně mladý produkt, který mapuje všechny vědecké obory. Databáze bibliografického charakteru, která vykazuje vysokou kvalitu, vznikla v roce 1990 a pozvolna získává popularitu a stále více uživatelů.

4.5 VINITI

Databáze VINITI je vytvářena v rámci **Všeruského institutu vědeckých a technických informací** a jedná se jednoznačně o největší ruský počin v oblasti elektronických informačních zdrojů. Samotný systém nyní obsahuje více než 26 milionů bibliografických záznamů dokumentů ze všech oborů lidské činnosti (28 tematických bazí). Podíl dokumentů ruské provenience v systému dosahuje výše 30%. Předchůdcem systému byl referátový časopis **Referativnyj žurnal**. Pro orientaci ve svých fondech používá databáze vlastní selekční jazyk **rubrikátor VINITI**. Systém je aktualizován měsíčně.

Souhrnné informace:

Producent: Vserossijskij institut naučnoj i techničeskoj informacii (VINITI)

Počet záznamů: přes 26.000.000

Retrospektiva: nejstarší kolekce od roku 1981

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://www2.viniti.ru/>

4.6 Academic OneFile

Jak již vyplývá ze samotného názvu, je tato databáze určena především pro akademickou sféru. Produkt společnosti **Gale** excerpuje bibliografické záznamy ze zhruba 13.000 časopisů. 5.000 titulů je dostupných plnotextově. Výhodou systému je jeho aktuálnost, protože časové embargo na zveřejnění plných textů je pouze u minima časopisů. Slabinou databáze je naopak fakt, že články z časopisů od nejkvalitnějších vydavatelů (Elsevier, Springer, Wiley) jsou zpravidla dostupné pouze ve formě bibliografických záznamů. Z tematického hlediska systém pokrývá veškeré vědecké obory a disciplíny. Academic OneFile je oceňován díky své vysoce propracované vyhledávací platformě, která nabízí uživateli řadu možností pro vyhledávání a práci s dokumenty a integruje v sobě moderní prvky. Přístup je možný výhradně na komerčním základě.

Souhrnné informace:

Producent: GALE CENGAGE Learning

Počet záznamů: 30 milionů bibliografických záznamů, několik milionů doplněno o plné texty

Retrospektiva: 1980

Typ databáze: bibliografický, částečně plnotextový

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.gale.cengage.com/AcademicOneFile/>

4.7 JSTOR

Databáze JSTOR je velmi zajímavým projektem, který se věnuje nejenom problematice zpřístupňování informací, ale také uchováváním informačních obsahů starších vydání vědeckých žurnálů. JSTOR vznikl jako iniciativa, která si vytkla za cíl archivovat starší čísla vědeckých časopisů ze všech oborů a zajišťovat následně jejich dostupnost. Řada starších článků z tištěných periodik byla naskenována a pro jejich zobrazení je využíván formát TIFF. Postupně se z celého projektu vyvinul velmi využívaný plnotextový informační zdroj, který si získal řadu příznivců. Také původní archivní funkce byla výrazně rozšířena. V současnosti sice systém neobsahuje aktuální čísla sledovaných časopisů, ale už se také nejedná pouze o archívy. Dostupnost se pohybuje podle tzv. **moving wall**, která udává, jak dlouho po zveřejnění se jednotlivé ročníky časopisů v systému objeví. Obvykle se jedná o hranici 3-5 let po vydání dokumentu. Systém nyní obsahuje více než 1.000 plnotextových časopisů a přístup do nich je realizován na základě několika tematických či multioborových kolekcí. Zajímavým počinem je rovněž související databáze **ARTstor** (<http://www.artstor.org/index.shtml>), která přináší téměř milion obrazových materiálů z oblasti architektury, umění, humanitních a sociálních věd. Patronát nad systémem JSTOR má v současné době nezisková organizace **ITHACA**, která spravuje také další projekt zabývající se dlouhodobou archivací elektronických časopisů **Portico** (<http://www.portico.org>).

The screenshot shows the JSTOR interface for the journal 'American Anthropologist'. At the top, there is a search bar and navigation links. The main content area displays the journal title, ISSN (00027294), and a list of volumes from 1888 to 1889. The 1888 volume (Vol. 1) is listed with four issues: No. 1 (Jan., 1888, pp. i-iv+1-96), No. 2 (Apr., 1888, pp. 97-192), No. 3 (Jul., 1888, pp. 193-296), and No. 4 (Oct., 1888, pp. 297-391). The 1889 volume (Vol. 2) is also listed with four issues: No. 1 (Jan., 1889, pp. i-iv+1-96), No. 2 (Apr., 1889, pp. 97-192), No. 3 (Jul., 1889, pp. 193-288), and No. 4 (Oct., 1889, pp. 289-386). The page also features logos for Wiley-Blackwell and the American Anthropological Association, along with a search bar and a link to learn more about individual access subscriptions.

Obr. 9 – Zobrazení časopisu v systému JSTOR. Převzato z dokumentace systému.

Souhrnné informace:

Producent: ITHACA

Počet záznamů: zhruba 2.400.000 plnotextových článků

Retrospektiva: u nejstarších časopisů od 19. století

Typ databáze: plnotextový

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.jstor.org>

Podobně laděnými službami jsou také systémy **Periodical Archive Online** spíše známý pod zkratkou **PAO** (<http://pao.chadwyck.co.uk/home.do>) a **Periodical Index Online** zkráceně **PIO** (<http://pio.chadwyck.co.uk/home.do>). Obě databáze jsou tvořeny soubory elektronických

časopisů s obsáhlou retrospektivou. Zatímco PAO je plnotextovým zdrojem, který obsahuje zhruba 600 žurnálů, PIO tvoří bibliografickou databázi z obsahů více než 6.000 elektronických periodik. Producentem obou systémů je organizace **Chadwyck-Healey**, která je součástí společnosti **Proquest**.

4.8 Systémy Ebsco a Proquest

Přestože oblíbenost těchto informačních produktů je i na českém trhu velmi vysoká, nelze v tomto případě mluvit o polytematických databázích v pravém slova smyslu. Jedná se v podstatě o soubory dílčích bází dat, často od různých producentů, které pak v konečné fázi tvoří jednu velkou víceoborovou databázi. Pro uživatele je velmi výhodné, že se dílčí kolekce dají vhodným způsobem kombinovat, což fakticky znamená, že výběrem příslušných databází mohou velmi podstatně ovlivnit celkový tematický profil služby. Nesporně největší výhodou je poté skutečnost, že oba systémy jsou do značné míry plnotextové.

4.8.1 Ebsco

Ebsco nabízí přístup do celé řady hodnotných informačních zdrojů. V České republice je přístup k některým databázím řešen na základě multilicence s původním názvem **eIFL Direct**. Dlouhodobou součástí národního přístupu jsou tyto kolekce:

- Academic Search Premier
- Business Source Premier
- Regional Business News
- ERIC
- Master File Premier
- Newspaper Source

V rámci národní licence jsou průběžně realizovány zkušební či časově omezené přístupy i do dalších dílčích bází dat. Aktivace dalších kolekcí si mohou knihovny a další zapojené instituce sjednávat individuálně s producentem systému, společností Ebsco. Více než polovina zahrnutých zdrojů je dostupná plnotextově. Ebsco navíc v poslední době velmi zřetelně navýšilo počet databází, které si mohou klienti na jeho platformě zakoupit. Nabízen je tak přístup do nejprestižnějších zdrojů jako je PsycInfo, EconLit nebo Medline.

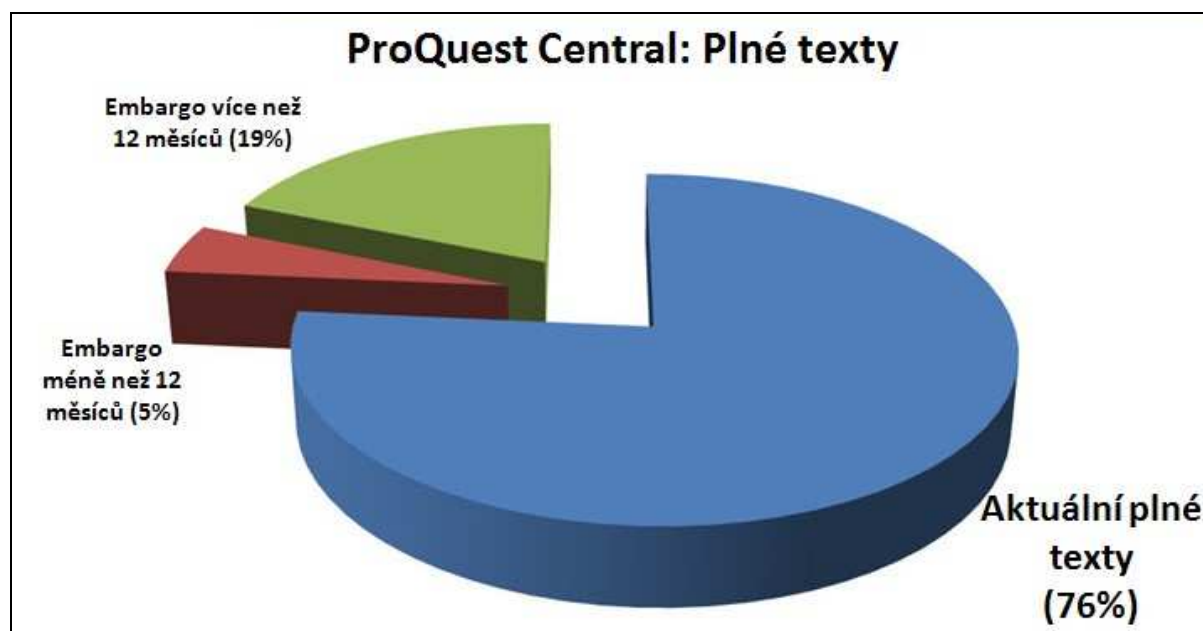
The screenshot shows a search results page from Ebsco. The search query is "TX economy and AU Samuelsson". The results are sorted by Date. The first result is titled "Risk, return and incentive aspects on partnerships in agriculture" by Samuelsson, Johan; Larsén, Karin; Lagerkvist, Johan Carl; Andersson, Hans. It is from Acta Agriculturae Scandinavica: Section C - Food Economics, Apr2008, Vol. 5 Issue 1, p14-23, 10p, 5 charts, 2 graphs; DOI: 10.1080/16507540802172782; (AW 32771227). The second result is titled "The size and distribution of the economic impacts of Namibian hunting tourism" by Samuelsson, Emma; Stage, Jesper. It is from South African Journal of Wildlife Research, 2007, Vol. 37 Issue 1, p41-52, 12p; (AW 26020219). Both results include options to add to folders, view PDF full text, and find the author's articles in Web of Science.

Obr. 10 – Výsledky vyhledávání v databázi Ebsco. Převzato z www rozhraní systému.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.ebscohost.com/>

4.8.2 Proquest

ProQuest je přímým konkurentem společnosti Ebsco a se svým informačním portfoliem, do kterého patří například databázové centrum dialog nebo společnost Cambridge Scientific Abstracts, velkým hráčem na informačním trhu. Také on poskytoval v ČR na základě národní licence přístup do kolekce svých databází nazvané **Proquest5000**. Ten může být tvořen až 20 dílčími kolekcemi. I zde je možné jednotlivé kolekce měnit nebo přidávat. Systém poskytuje z velké části plnotextové informace a na rozdíl od služby eIFL Direct nebyla v letech 2004-2008 jeho národní licence v ČR podporována státními finančními prostředky. I přesto je však v celé řadě informačních institucí v ČR nadále dostupný. Na začátku roku 2008 uvolnil Proquest na trh produkt **Proquest Central**, jenž obsahuje veškeré zdroje, které společnost zpřístupňuje. Vznikl tak obsáhlý systém, který excerpuje informace z 12.000 časopisů (z toho 9.000 v plném textu), 700 titulů novin a dalších materiálů. Proquest Central tvoří jeden z nově vzniklých konsorciálních projektů v rámci projektu Inforz. Na rok 2010 byl ohlášen nástup nové jednotné platformy, která bude sjednocovat vyhledávání ve všech součástí informačního portfolia společnosti Proquest.

Obr. 11 – Podíl plných textů v databázi Proquest Central a embarga na jejich zveřejnění. Převzato z dokumentace systému.

Další informace o databázi a přístupu:

Proquest 5000: http://www.proquest.co.uk/products_pq/descriptions/pq_5000.shtml

Proquest Central:

<http://www.proquest.co.uk/en-UK/catalogs/databases/detail/proquestcentral.shtml>

Na shodném principu funguje také služba vydavatelství H.W. Wilson nazvaná **Wilson OmniFile Full Text**. Ta funguje ve dvou základních mutacích – **Select** a **Mega Edition**. Počet dílčích databází v jednotlivých verzích se liší, přičemž Mega Edition pochopitelně disponuje širším spektrem zahrnutých zdrojů.

Další informace (verze Select): http://www.hwwilson.com/databases/omnifile_select.htm

Další informace (verze Mega Edition): <http://www.hwwilson.com/databases/omnifile.htm>

5 Citační rejstříky

5.1 Vymezení pojmu

Soubory citačních rejstříků jsou jedním z nejpozoruhodnějších a zároveň nejžádanějších artiklů na informačním trhu. V principu se jedná o soubory bibliografických záznamů obohacené o vyčerpávajícím způsobem zpracované množiny citací. Průkopníkem v tomto odvětví se stala dobře známá organizace ISI a její zakladatel **Eugen Garfield** [BRATKOVÁ, 2001b]. Přehled citací, které citační rejstříky přinášejí, mohou uživatelům sloužit jako podklad pro čerpání další odborné literatury, (pokud ho vyhledaný článek zajímá, je velmi pravděpodobné, že ho budou zajímat i dokumenty, ze kterých daný článek čerpal, nebo zdroje, jež už naopak citovaly vyhledaný článek). Dále poskytují citační rejstříky cenné informace o tom, kteří autoři jsou ve svých oborech nejcitovanější. Důležitým faktorem pro jejich využívání je rovněž skutečnost, že uchazeči o vyšší vědecké hodnosti musí vykazovat svoji publikační činnost a tento druh databází je při této příležitosti přímo vyžadován. Na druhou stranu je však nutno poznamenat, že i zde se mohou vyskytovat určité překážky, jež mohou dosažené výsledky zkruslovat. Jedná se zejména o špatné citace, autocitace apod.

Funkce citačních rejstříků:

- 1) **bibliografická databáze**
- 2) **komplexní přehled citací a vazeb mezi nimi**
- 3) **možnost vyčíslení citovanosti jednotlivých autorů či institucí**
- 4) **určování impact factorů časopisům (bližší specifikace v kapitole 5.4)**

5.2 Web of Science

 Web of Science[®] Web of Science je soubor citačních rejstříků vytvářených organizací ISI. Jedná se o vysoce hodnotný informační zdroj. ISI, jakožto producent celého systému, vždy pečlivě dbal na to, aby se v poskytovaných databázích objevovaly pouze velmi prestižní informační zdroje. Tomu také odpovídá excerptní základna indexovaných časopisů. Do systému jsou přebírány bibliografické záznamy pouze z ověřených, vysoce kvalitních vědeckých časopisů. Databáze samotná běží v současné době v rozhraní **Web of Knowledge**, ve kterém jsou uživatelům dostupné veškeré informační produkty společnosti. Systém je tvořen třemi nezávislými citačními indexy [BRATKOVÁ, 2001b].

a) **Science Citation Index**

Největší a základní součást celé databáze. Zaměřuje se na technické obory a přírodní vědy. Zahrnuto je zhruba 3.700 vědeckých časopisů. V současnosti je navíc k dispozici i varianta **Science Citation Index Expanded**, která nabízí bibliografické záznamy z více než 6.650 odborných periodik.

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomson.com/products/sci/>

b) **Social Science Citation Index**

Citační rejstřík zaměřený na oblast společenských věd. Indexováno je téměř 2.500 titulů časopisů.

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomson.com/products/ssci/>

c) Arts and Humanities Citation Index

Část databáze, která se specializuje na informační zdroje z oblasti humanitních věd a umění. V systému jsou obsaženy záznamy článků ze zhruba 1.400 titulů časopisů.

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomson.com/products/ahci/>

Tyto tři dílčí databáze tvoří dohromady jádro jedinečného systému Web of Science. Nyní byly navíc zařazeny také rejstříky **Conference Proceedings Citation Index Science** a **Conference Proceedings Citation Index Social Science & Humanities**, které přinášejí informační zdroje v podobě konferenčních materiálů a přehled jejich citovanosti. Uživatel má možnost vyhledávání v autorském indexu, který umožňuje vyčíslit počet citací jednotlivých autorů, popřípadě institucí. Další variantou je standardní tematické vyhledávání v databázi obsahující bibliografické záznamy, které jsou v drtivé většině opatřeny abstraktem a jsou obohaceny o přehled citací. Záznam v této sekci obsahuje 3 přidané údaje o citacích:

- 1) **Cited References** – přehled zdrojů, které daný článek cituje. Obvykle bývají tyto zdroje rovněž zahrnuty v databázi, takže zde existuje snadná možnost propojení přes hypertextové odkazy.
- 2) **Times Cited** – v tomto případě se jedná o výčet článků, které naopak již citovaly vyhledaný zdrojový dokument. Rovněž zde je možnost hypertextového propojení.
- 3) **Related Records** – při využití této funkce vyhledá systém dokumenty, které v největší míře citovaly shodné informační prameny jako vyhledaný zdrojový článek.

Pro snadnější zpracování výsledků používá databáze Web of Science platformu **EndNoteWeb**, ve které si uživatel může tvořit zdarma vlastní soubory záznamů a používat dalších nabízených služeb. Tabulkové a grafické zpracování dat u citačních přehledů jednotlivých autorů přináší funkce **Create Citation Reports**. Dodání plných textů lze realizovat přes službu **ISI Document Solution**.

Web of Science®

WELCOME HELP GENERAL SEARCH CITED REF SEARCH SEARCH HISTORY ADVANCED SEARCH

Full Record

Record 2 of 3 (Set #1) SUMMARY

Title: THE ECONOMICS OF JOINT VENTURES IN LESS DEVELOPED-COUNTRIES
Author(s): SVEJNAR J, SMITH SC
Source: QUARTERLY JOURNAL OF ECONOMICS 99 (1): 149-167 1984
Document Type: Article *Zobrazí dokumenty, které citoval vyhledaný článek*
Language: English *Zobrazí dokumenty, které již citovaly tento článek*
Cited References: 30 **Times Cited:** 16 **FIND RELATED RECORDS** ⓘ
Addresses: SVEJNAR J (reprint author), CORNELL UNIV, ITHACA, NY 14853 USA
GEORGE WASHINGTON UNIV, WASHINGTON, DC 20052 USA
Publisher: MIT PRESS, 55 HAYWARD ST JOURNALS DEPT, CAMBRIDGE, MA 02142
Subject Category: Economics
IDS Number: SG503
ISSN: 0033-5533

Obr. 12 – Záznam dokumentu v systému Web of Science. Převzato z www rozhraní systému.

Podstatným problémem, kterému Web of Science čelí, je jednoznačná identifikace autorů. V poslední době získává pozornost systém **ResearcherID** (<http://www.researcherid.com/>). Ten na základě dobrovolné registrace vědců uděluje jedinečný alfanumerický znak, který slouží jako identifikace dané osoby. Podobná číslování používají i jiné informační služby.

Souhrnné informace o Web of Science:

Producent: ISI

Počet záznamů: více než 40.000.000

Retrospektiva: Science Citation Index od roku 1900

Social Science Citation Index od roku 1956

Arts and Humanities Citation Index od roku 1975

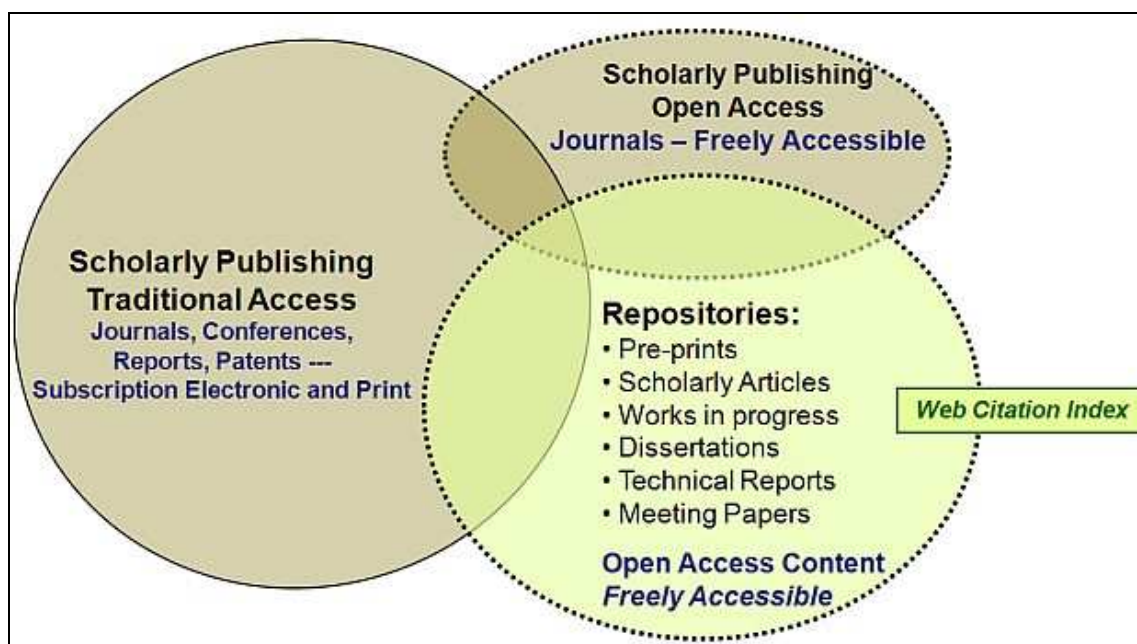
Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, DIMDI, OCLC, STN International, ISI

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomson.com/products/wos/>

Kromě těchto osvědčených citačních rejstříků připravila ISI v této oblasti rovněž jednu důležitou novinku. Rozvoj internetových archívů (více v kapitole 13.9) a dalších služeb, které umožňují publikování vědeckých prací, přiměly producenty citačních služeb zohlednit také citovanost autorů v těchto volně dostupných zdrojích. Nově vyvinutý systém nese jméno **Web Citation Index** a je zpřístupňován na komerční bázi. Zdrojovou základnu systému tvoří jasně definovaná skupina internetových archívů [BRATKOVÁ, 2006]. K bibliografickému záznamu dokumentu a výčtu citací je navíc připojen i odkaz na plný text, který pochopitelně směřuje do zdrojového internetového archívu.

Obr. 13 – Místo citačního rejstříku Web Citation Index v soustavě citačních rejstříků společnosti ISI. Převzato z dokumentace systému.

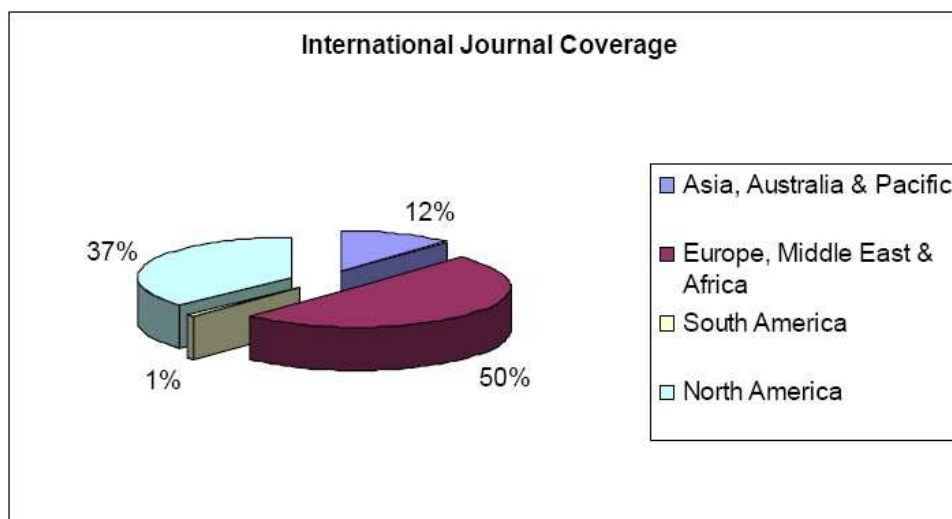
5.3 Scopus

SCOPUS

Citační rejstříky Web of Science neměly dlouho ve svém oboru konkurenci. Avšak v posledních letech se objevil produkt, který

se na informačním trhu výrazným způsobem prosazuje. Jedná se o citační rejstřík Scopus z produkce nizozemské společnosti Elsevier. Scopus poskytuje svým uživatelům stejný typ služeb jako konkurenční Web of Science. Jeho specifikem je však větší orientace na evropské informační zdroje. Systém je velmi obsáhlý a mezi jinými zahrnuje ve svém fondu i další databáze (či spíše jejich části), které jsou ve vlastnictví společnosti Elsevier (např. databázi Compendex). Zdrojovou základnu systému tvoří 15.000 titulů časopisů, ale zahrnuty jsou i patenty, sborníky a další materiály [LEIBLOVÁ KADLECOVÁ, 2008]. Scopus disponuje také funkcí **Citation Tracker**, který zpracovává citační přehledy jednotlivých autorů a institucí. Dokáže také účinně eliminovat případné autocitace. U časopisů sice není vyčíslován impact factor, ale Scopus nabízí svým uživatelům analytické nástroje, které přinášejí vyčerpávající informace o jednotlivých titulech časopisů, jejich citovanosti, počtu článků a dalších ukazatelích. K dispozici je i tzv. **Hirschův index (h-index)**, což je kvantitativní nástroj pro hodnocení kvality vědeckých článků od určitého autora. Umožňuje eliminovat problémy s nevyváženou účastí autora na různých člancích a dovoluje tak hodnotit jeho průměrný podíl na citovanosti článku. Stejný nástroj používá také Web of Science. Kromě domovského Elsevieru, poskytuje přístup do Scopusu (rozděleného na dvě oborové kolekce) také CSA.

Kvalita časopisů zahrnutých do databáze Scopus nedosahuje úrovně titulů ve Web of Science, nicméně přesto byl Scopus v roce 2008 **Radou vlády pro výzkum, vývoj a inovace** postaven na úroveň Web of Science při vykazování výsledků vědy a výzkumu [Výzkum a vývoj v České republice, 2009]. Jeho důležitost tak prudce vzrostla a v rámci národního konsorcia je obstaráván přístup do Scopusu pro více než 60 institucí zabývajících se vědou a výzkumem.

Obr. 14 – Geografické rozvržení sledovaných časopisů v databázi Scopus. Převzato z dokumentace služby.

Souhrnné informace:

Producent: Elsevier

Počet záznamů: 37.000.000

Retrospektiva: individuální u každého zahrnutého vydavatele

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: CSA

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.scopus.com/scopus/home.url>

5.4 Impact factor a databáze Journal Citation Reports

5.4.1 Vymezení pojmu

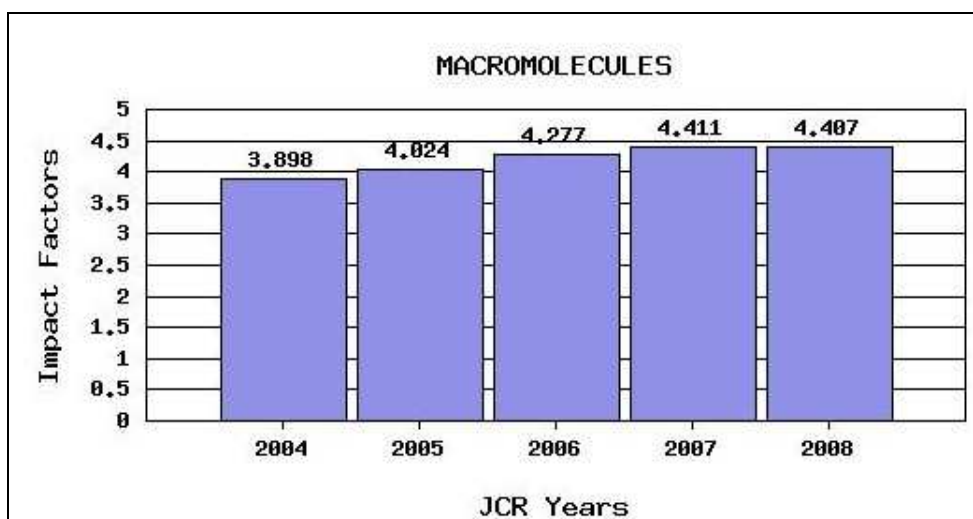
Na základě citovanosti článků za určité období jsou pro jednotlivé tituly vědeckých časopisů vyčíslovány tzv. impact factory. Impact factor je tedy v přeneseném významu číslo, které do značné míry udává kvalitu a prestiž jednotlivých titulů. Čím větší je číslo impact factoru, tím kvalitnější je i samotný titul. Přesná definice impact factoru zní takto: **Průměrný počet citací získaný časopisem v běžném roce za články, které byly publikovány v časopisu ve dvou předchozích letech.** Impact factorem jsou vybaveny pouze ty nejkvalitnější žurnály. Obecně lze říci, že pokud narazíme na jakýkoliv impaktovaný časopis, jedná se vždy o prestižní titul. Co se týče českých časopisů, impact factorem za rok 2008 disponovalo pouhých 26 titulů.

Vzorec pro výpočet impact factoru:

$$\text{IF} = \frac{\text{Počet citací v roce X za články publikované v letech X-1 a X-2}}{\text{Počet článků publikovaných v časopisu v letech X-1 a X-2}}$$

5.4.2 Journal Citation Reports

 Journal Citation Reports® Tato databáze je doplňkem Web of Science a je přímo určena pro vyčíslování impact factorů. Systém obsahuje údaje o více než 8.500 vědeckých časopisech ze zhruba 200 vědeckých disciplín. Databáze je stejně jako Web of Science dostupná v rámci platformy Web of Knowledge. K dispozici jsou dvě modifikace systému, a to **Science Edition** a **Social Science Edition**. V systému lze vyhledávat buď přímo konkrétní časopisy, nebo soubory impaktovaných žurnálů pro jednotlivé vědecké obory, vydavatele nebo země.

Obr. 15 – Vývoj trendu impact factoru u časopisu Macromolecules. Převzato z databáze Journal Citation Reports přes www.rozhraní.

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomson.com/products/jcr/>

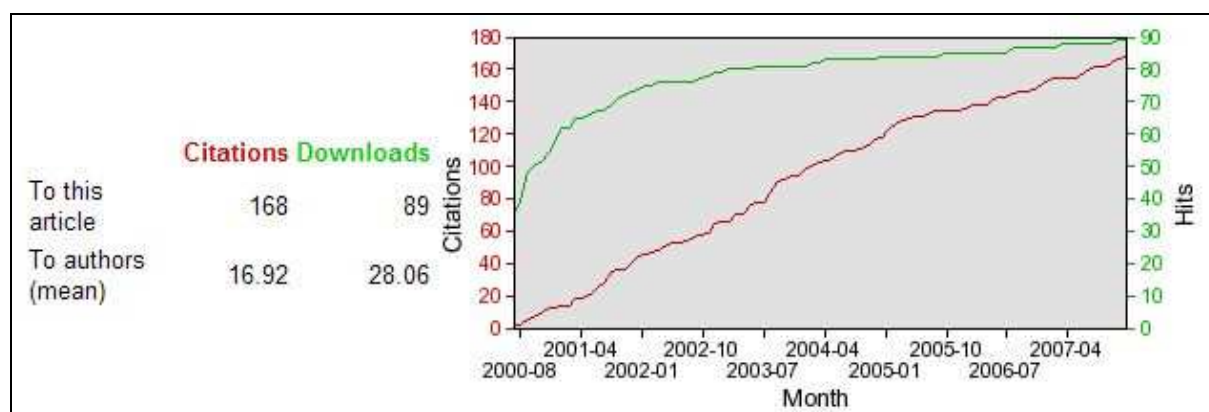
5.5 Volně dostupné citační rejstříky

Zatímco u komerčních citačních rejstříků je zdrojová základna dokumentů, z nichž se čerpají citace, jednoznačně vymezena, u volně dostupných citačních služeb je tato otázka stále otevřená. Obvykle jsou zachycovány materiály umístěné v internetových archívech, což s sebou přináší zvýšené nároky při zpracování takovýchto dokumentů. Záznamy prací v těchto

archívech nejsou totiž ve strukturované standardizované formě, proto je proces sběru citací výrazně složitější [BRATKOVÁ, 2006]. Výhodou otevřených citačních služeb je naopak zcela nesporně fakt, že kromě vyčerpávajícího přehledu citací přinášejí také odkazy na vyhledané dokumenty, které jsou v archívech dostupné vždy v plných textech, a to na bezplatné bázi.

5.5.1 CiteBase

citebase Search CiteBase je jednou z vůdčích iniciativ, které v oblasti volně dostupných citačních služeb působí. Systém byl vyvinut v rámci projektu **OpCit (The Open Citation Project)** a nejvíce se při jeho tvorbě angažovala univerzita v britském Southamptonu. Bibliografické záznamy jsou sklíženy pomocí protokolu **OAI-PMH (Open Archive Initiative – Project Metadata Harvesting)** z celé řady volně dostupných internetových archívů. Systém běží stále ještě v testovacím režimu, ale už nyní obsahuje téměř půl milionu dokumentů, přičemž jejich počet by měl v budoucnu ještě výrazně narůstat.

Obr. 16 – Vývoj citovanosti a počet stažení příspěvku obsaženého v databázi CiteBase. Převzato z databáze přes www rozhraní.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.citebase.org/>

5.5.2 CiteSeer

CiteSeer^x beta Služba, která je v současné době provozována Pensylvánskou státní univerzitou, představuje unikátní systém, který je pozoruhodný zejména svou vysokou technickou úrovní. Jedná se prakticky o digitální knihovnu plnotextových dokumentů z oblasti počítačové a informační vědy, které jsou automaticky katalogizovány, a rovněž indexace citací probíhá zcela výhradně pomocí vyspělých programových prostředků. Systém obsahuje více než 1.400.000 dokumentů v preferovaných formátech PDF a PostScript a téměř 27.000.000 citací. Nově byl také přesunut na moderní platformu **CiteSeer^x**. Do starší verze systému už nejsou dále dodávány nové dokumenty. Největším přínosem databáze CiteSeer je jeho vysoce sofistikované technické řešení, které bylo navíc oceněno tím, že používaný software si vybrala firma Thomson Reuters při tvorbě svého nového komerčního citačního rejstříku Web Citation Index.

Další informace o databázi a přístupu: <http://citeseerx.ist.psu.edu/>

Starší vyhledávací rozhraní: <http://citeseer.ist.psu.edu/>

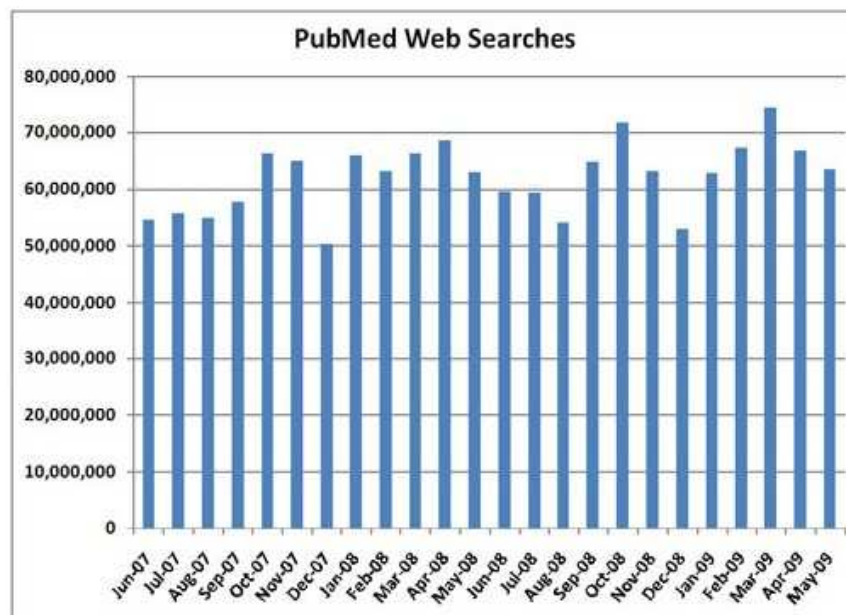
6 Databáze pro medicínu, zdravotnictví a biologii

6.1 Medline

Medline je nejznámější světová databáze pro oblast medicíny a příbuzných oborů. Je budována v rámci **Národní lékařské knihovny USA**. Kromě toho, že

slouží jako osvědčený souborný informační zdroj, zahrnuje i dílčí databáze specializované na užší medicínská témata. Předchůdcem systému byl referátový časopis **Index Medicus** vycházející již od roku 1871. Elektronickou podobu nabyla databáze v roce 1966. Její jedinečnost navíc podtrhuje i **heslář MeSH**, který je používán pro indexaci obsahu databáze a který se stal i vedoucím předmětovým selekčním jazykem pro oblast medicíny v celosvětovém měřítku. Databáze používá i **CAS Registry Numbers** pro registraci chemických látek. Vzhledem k specifické americké informační politice je tento zdroj dostupný přes platformu **PubMed** zdarma [VLASÁK, 1999]. Stále více je navíc brána v potaz otázka plnotextové dostupnosti obsažených dokumentů. Celá řada materiálů je bezprostředně k dispozici v plnotextové podobě, a to zejména díky iniciativám **PubMed Central** a **BioMed Central**, které poskytují volný přístup k velkému množství oborových elektronických časopisů. Kromě toho PubMed nabízí i velmi komfortní linkovací možnosti.

Obr. 17 – Statistika vyhledávání ve volně dostupné verzi systému Medline – PubMed. Převzato z dokumentace systému.

Souhrnné informace:

Producent: The U.S. National Library of Medicine

Počet záznamů: téměř 17.800.000

Retrospektiva: od roku 1965, archivní verze od roku 1948

Typ databáze: bibliografický s rostoucí kolekcí plnotextových dokumentů

Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, DIMDI, Ovid, STN International, OCLC, ISI, CSA, Proquest, Ebsco

Další informace o databázi a přístupu:

http://www.nlm.nih.gov/databases/databases_medline.html

Přístup do volně dostupné verze databáze: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/sites/entrez>

6.2 EMBASE

Databáze je budována a vlastněna společností **Elsevier**. Rovněž tento systém je rozdělen na menší tematické kolekce. Kromě medicínských oborů (obzvláště biomedicína) je z velké části ve fondech zahrnuta i oblast farmacie. Zdrojovou základnu systému tvoří více než 5.000 vědeckých časopisů. Pro věcný popis slouží speciální **EMTREE Thesaurus Terms**, speciální třídění **EMCLAS Section Headings** a pro chemické látky **CAS Registry Numbers**. Platforma **EMBASE.com** navíc využívá volného přístupu do databáze Medline a přebírá z ní řadu bibliografických záznamů. V kombinaci s domovskou službou EMBASE tak vzniká nejobsáhlejší světový systém pro medicínské obory. Naproti tomu existuje i verze **EMBASE Classic**, která zpřístupňuje starší záznamy z let 1947-1973, kdy databáze vycházela v podobě referátového časopisu s názvem **Excerpta Medica**. Přístup do databáze je možný, kromě webového rozhraní, také přes řadu komerčních zprostředkovatelů.

The screenshot shows the EMBASE.com website interface. At the top, there is a navigation menu with buttons for Home, Search, Emtree Keywords, Journals, and Authors. On the right, there are links for Help, Profile, and Logout. A status bar indicates 'EMBASE CBT is logged in'. Below the navigation, a banner states 'More than 17 million validated biomedical and pharmacological records from EMBASE and MEDLINE'. The main content area is divided into 'Search Forms' and 'Quick Search'. The 'Search Forms' menu includes Quick Search, Advanced Search, Field Search, Drug Search, Disease Search, and Article Search. The 'Quick Search' form features a search input field with an example query 'e.g. 'gm *3 food' or (genetic* modif* food)', a 'Clear' button, and a 'Search' button. Below the input field, there is a checked checkbox for 'Extensive search (mapping, explosion, as keyword)'. The 'Search Publications from:' section includes dropdown menus for the years 2002 and 2006, with an 'All Years' option. The 'Limit to:' section contains several checkboxes: Humans, In English, Priority Journals, With Abstracts, Animals, and Records added within 7 days.

Obr. 18 – Základní rozhraní databáze Embase.com. Převzato z dokumentace systému.

Souhrnné informace:

Producent: Elsevier

Počet záznamů: více než 12.000.000, verze Embase.com více než 19.000.000

Retrospektiva: od roku 1974, verze Embase Classic od roku 1947

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, DIMDI, Ovid, STN International, Lexis/Nexis

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.info.embase.com/>

6.3 Bibliographia Medica Českoslovaca (BMČ)

Produkt **Národní lékařské knihovny v Praze** mapuje literaturu pro oblast medicíny na území České republiky a Slovenska. Od roku 2000 jsou však indexovány už pouze české časopisy. Celý systém je provozován jako dílčí báze knihovního systému Aleph, který Národní lékařská knihovna používá. BMČ je také

součástí portálu **Medvik**, který integruje řadu lékařských informačních zdrojů „pod jednu střechu“. Do databáze jsou dodávány články ze zhruba 160 titulů časopisů. Pro zařazování záznamů do databáze a jejich následné vyhledávání se používá **heslář MeSH**. Databáze obsahuje i starší bibliografické záznamy, které byly do systému doplněny retrokonverzí katalogizačních lístků. Systém je dostupný zdarma a představuje jeden z nejlepších českých informačních produktů. BMC také tvoří jádro produktu **Bibliomedica**, který je souborem databází Národní lékařské knihovny standardně dostupným na CD ROM.

Název	Etika v chirurgii Ze slavnost. přednáš. večera Spolku českých lékařů, Praha, 23.2.1998.
Autor	Pařko , Pavel, 1940-;
Zdroj	Čas. Lék. čes. , Roč. 137 , č. 18 , 1998 , s. 571-572 , 0008-7335
Signatura	1068 ,vaz.: B 1
Jazyk	cze
CODEN	CLCEAL
 MeSH	CHIRURGIE
 MeSH	ETIKA LÉKAŘSKÁ
 Kody MeSH	G02.403.810.762
 Kody MeSH	K01.316.333.366
 Kody MeSH	K01.752.667.416
 Kody MeSH	N05.350.340.500
SYSNO	0000419

 Nápověda
 Prohlížení
 Vyhledávání
 Pokročilé hledání
 Návrat na start

Obr. 19 – Záznam dokumentu v bázi Bibliographia Medica Českoslovaca. Převzato z www.rozhraní.systému.

Souhrnné informace:

Producent: Národní lékařská knihovna v Praze

Počet záznamů: zhruba 130.000

Retrospektiva: od roku 1977, verze BMC s naskenovanými katalogizačními lístky od roku 1947

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: -

Hlavní stránka pro vyhledávání v databázi:

<http://dec2.nlk.cz:4001/ALEPH/CZE/BMC/BMC/START>

Přístup v rámci portálu Medvik: <http://195.113.87.237/bmc/>

6.4 Systémy Evidence Base Medicine

V poslední době se do popředí dostávají v lékařských vědách systémy zvané **Evidence Based Medicine**, což jsou služby, které přinášejí informace založené na **klinických důkazech**. Takovýto informační zdroj poté slouží lékařům k porovnání léčebných metod u konkrétních zdravotních potíží pacientů [PAPÍKOVÁ, 2007]. Odpovědi na otázky jsou

obvykle zpracovány v podrobných přehledech a grafech, a to na základě dlouhodobých výzkumů a pozorování. Součástí databází jsou rovněž články z nejkvalitnějších odborných časopisů. Cílem je pochopitelně přispět, na základě ověřených informací, ke zvolení optimálního druhu léčby. K předním databázím, které se tomuto tématu věnují, patří **Medical Evidence Matters**, které je v držení Proquestu a pak také **Evidence-Based Medicine Reviews** od společnosti Ovid. Tento zdroj přináší hned sedm dílčích kolekcí, tudíž se zabývá oblastí Evidence Based Medicine velmi komplexně.

Další informace o databázi a přístupu (Medical Evidence Matters):

http://www.proquest.co.uk/en-UK/catalogs/databases/detail/evidence_matters.shtml

Další informace o databázi a přístupu (Evidence-Based Medicine Reviews):

<http://www.ovid.com/site/catalog/DataBase/904.pdf>

6.5 TOXLINE

Významná databáze pokrývající kompletní oblast toxikologie. Systém je vyvíjen v úzké kooperaci s databází Medline a má i stejného producenta. Uživatel dostává reprezentativní soubor informací z toxikologie i jejich praktických návazností (např. znečištění ovzduší, kontaminace potravin apod.). Databáze obsahuje podrobné bibliografické záznamy dokumentů doplněné o abstrakty a CAS Registry Numbers. Přístup je realizován buď zdarma v rámci portálu **TOXNET**, nebo přes komerčního zprostředkovatele společnost **Cambridge Scientific Abstracts**.

Souhrnné informace:

Producent: The U.S. National Library of Medicine

Počet záznamů: více než 3.000.000

Retrospektiva: od roku 1996

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: CSA

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.csa.com/factsheets/toxline-set-c.php>

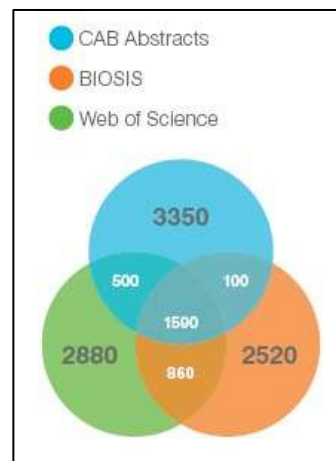
Přístup do volně dostupné verze databáze:

<http://toxnet.nlm.nih.gov/cgi-bin/sis/htmlgen?TOXLINE>

6.6 Biosis Previews

Informační zdroj pokrývající oblasti biologie, ekologie a zčásti i zemědělství a toxikologie. I proto je část jeho informačního obsahu zahrnuta také ve fondech databází **Zoological Abstracts** a **TOXLINE**. Producentem systému je americká nevydělečná organizace BIOSIS. Databáze excerpuje články z 5.500 časopisů. Pro indexaci používá vlastního předmětového třídění **Major Concept Headings and Subheading** i třídění systematického **Biosystematic Codes**. Využívány jsou i CAS Registry Numbers. Databáze je retrospektivně doplňována. Součástí systému je i řada záznamů z databáze **Biological Abstracts**.

Obr. 20 – Časopisy sledované v databázích Cab Abstracts, Biosis a Web of Science a jejich průniky

Souhrnné informace:

Producent: BIOSIS

Počet záznamů: 18.000.000

Retrospektiva: standardní verze od roku 1969, verze Biosis Archive od roku 1926

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, Ovid, DIMDI, OCLC, ISI

Další informace o databázi a přístupu:

<http://scientific.thomson.com/products/bp/>

6.7 Biological Abstracts

Databáze se zabývá nejen oblastí biologie, ale také širokým spektrem biomedicínských oborů, farmacií, zoologií, botanikou a částečně i zemědělskými vědami. Stejně jako u předchozího zdroje je jejím producentem společnost Biosis. 90% dokumentů je doplněno o abstrakty. K dispozici je i verze systému, která byla retrospektivně doplněna a historie nejstarších obsažených záznamů tak sahá až do roku 1926. Databáze je dostupná výhradně na základě placené licence.

Souhrnné informace:

Producent: BIOSIS

Počet záznamů: 11.300.000

Retrospektiva: standardní verze od roku 1969, verze BA Archive od roku 1926

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Ovid, ISI

Další informace o databázi a přístupu:

http://www.thomsonreuters.com/products_services/science/science_products/scholarly_research_analysis/research_discovery/biological_abstracts

6.8 BioOne

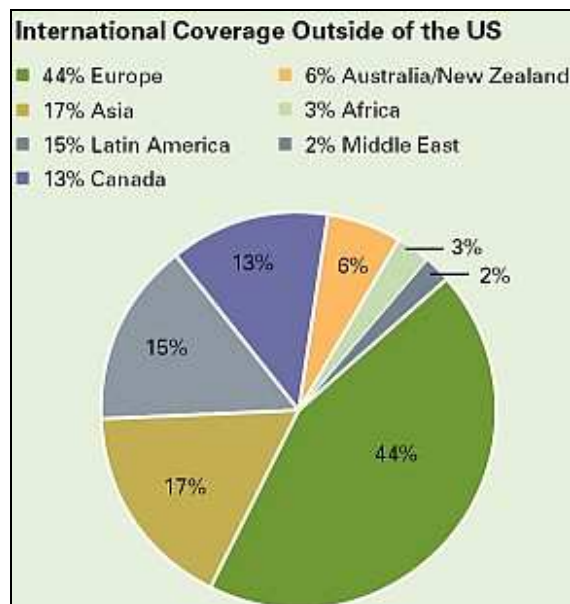
Databáze mapuje oblast biologie, zoologie, ekologie a dalších příbuzných oborů. Na jejím budování se podílí řada institucí vystupující pod hlavičkou sdružení BioOne.

Vyhledávání je možné ve třech různých kolekcích. Konkrétně jde o **BioOne1**, **BioOne2** a část

Open Access, která poskytuje přístup k volně dostupným zdrojům. Bibliografická část databáze, stejně jako přístup k abstraktům, je k dispozici zdarma. Zpoplatněn je pouze přístup k plnotextovým verzím dokumentů. U starších materiálů je přístup k plným textům realizován přes databázi **JSTOR**. Komerční verzi systému, která je standardně obohacena o plné texty, nabízí společnost **Cambridge Scientific Abstracts**. Jak dokládá výše uvedená tabulka, každoročně roste.

BioOne.2	2007	2008	2009
Total Titles	41	49	58
ISI-Ranked	14	23	32
% Total	34.1	46.9	55.2

podíl impaktovaných časopisů v databázi

Obr. 21 – Vývoj počtu předplatitelů služby BioOne mimo USA. Převzato z dokumentace služby.

Souhrnné informace:

Producent: sdružení BioOne

Počet záznamů: více než 75.000

Retrospektiva: od roku 1998

Typ databáze: plnotextový

Způsob přístupu: placený, bibliografická verze volně dostupná

Databázová centra s přístupem: CSA

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.bioone.org/>

6.9 Zoological Record

Databáze pokrývající zoologii a příbuzné obory je výjimečná zejména svojí retrospektivou, která se datuje od roku 1864. V minulosti se na její tvorbě podílely společnosti **BIOSIS** a **Zoological Association of London**, avšak nyní je již systém kompletně v držení společnosti Thomson Reuters. V rámci systému je monitorováno více než 5.000 klíčových odborných časopisů ze zhruba stovky světových zemí. Každý rok je tak do databáze přidáno více než 70.000 aktuálních bibliografických záznamů. Pro potřeby indexace je využíván speciální **ZR Thesaurus**, který obsahuje 6.000 deskriptorů. Databáze je dostupná výhradně na placené bázi.

Souhrnné informace:

Producent: ISI

Počet záznamů: více než 3.500.000

Retrospektiva: od roku 1864

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, Ovid, ISI, CSA

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomsonreuters.com/products/zr/>

7 Databáze pro zemědělství a potravinářství

Oblasti zemědělství a potravinářství jsou strategickými obory, které mají vysokou důležitost v globálním měřítku. Mezinárodní nevydělečné i specializované instituce se proto v tomto směru snaží zpřístupňovat nejen komerční produkty, ale také informační zdroje s volným přístupem, aby mohly být poznatky v nich obsažené smysluplným způsobem využity a pomoci tak oblastem, které patří k zaostalejším světovým regionům.

7.1 Agricola

Databáze Agricola produkovaná **Národní zemědělskou knihovnou USA** je z velké části vázána na katalog této instituce. V samotném systému je však i množina záznamů, jejichž primární dokumenty nejsou obsaženy ve fondech producentské organizace. Přestože se jedná o bibliografickou databázi, řada záznamů v sobě nese i odkazy na plné texty. Tematický profil systému se zaměřuje na zemědělství a příbuzné obory. Uživatel má možnost omezit své vyhledávání na bázi knih nebo na bázi článků, která obsahuje dokumenty ze zhruba 580 titulů časopisů. K dispozici však je standardně také centrální vyhledávání v obou dílčích bázích. Pro popis dokumentů jsou v databázi knih používány předmětová hesla **Library of Congress Subject Headings (LCSH)**, záznamy jsou pochopitelně ve formátu **MARC21**. V článkové části jsou materiály indexovány podle **National Agricultural Library Thesaurus (NAL Thesaurus)**, který je specializován na oblast zemědělství. Přístup do databáze je možný i bezplatně, přímo na stránkách producenta. Pro linkování na zdrojové dokumenty používá databáze identifikátor DOI.

Souhrnné informace:

Producent: National Agricultural Library

Počet záznamů: více než 4.742.000

Retrospektiva: od roku 1970

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: Dialog, STN International, Ovid, OCLC, Proquest, CSA

Další informace o databázi a přístupu: <http://agricola.nal.usda.gov/>

7.2 AGRIS

AGRIS je decentralizovaným systémem, jehož primárním cílem je zastřešovat řadu celosvětových informačních zdrojů pro oblast zemědělství. V jeho fondech lze vyzorovat informační obsahy řady dalších databází (např. Agricola). Patronát nad touto službou drží organizace OSN pro výživu a zemědělství **FAO (Food and Agriculture Organization)**. Samotná tvorba a provoz databáze jsou realizovány na čtyřech stupních:

- 1) Koordinační skupina při FAO se sídlem v Římě
- 2) Zpracovatelské středisko se sídlem ve Vídni
- 3) Regionální centra (sdružení národních center)
- 4) Národní centra – sbírají a zpracovávají záznamy a vytvářejí národní databáze. ČR zastupoval dlouhá léta **Ústav zemědělských a potravinářských informací (ÚZPI)**, nyní po jeho reorganizaci je to nástupnická organizace **Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI)**

Pro věcný popis obsažených dokumentů je využíváno systematického selekčního jazyka **AGRIS Classification Scheme** a také mezinárodního tezauru pro oblast zemědělství **AGROVOC**. Vyhledávací rozhraní, které bylo v nedávné době updatováno, je k dispozici zdarma na stránkách FAO.

AGRIS record	
Record number	SL8700030
Titles	Handbook of insect pests of rice in Sierra Leone
Personal Authors	Akibo-Betts, D.T.; Raymond, S.A. (Rice Research Station, Rokupr (Sierra Leone))
Publisher	Rice Research Station
Publisher Place	Freetown (Sierra Leone)
Publication Date	Sep 1978
AGRIS Subj. Cat.	Pests of plants; Handling, transport, storage and protection of plant products
AGROVOC Terms	RIZ, INSECTE NUISIBLE, SIERRA LEONE/ RAVAGEUR DES PLANTES, RAVAGEUR DES DENREES ENTREPOSEES, ARROZ, INSECTOS DANINOS, SIERRA LEONA/ PLAGAS DE PLANTAS, PLAGAS DE PRODUCTOS ALMACENADOS
Other subjects	AFRIQUE, AFRIQUE ANGLOPHONE, AFRIQUE AU SUD DU SAHARA, AFRIQUE OCCIDENTALE, ANIMAL, ANIMAL NUISIBLE, CEREALE, FACTEUR NUISIBLE, ORGANISME NUISIBLE, PLANTE, PLANTE A GRAINS, PLANTE D'INTERET ECONOMIQUE, PLANTE DE CULTURE, AFRIKA, AFRIKA AL SUR DEL SAHARA, AFRIKA DE HABLA INGLESA, AFRIKA OCCIDENTAL, AGENTES NOCIVOS, ANIMALES, ANIMALES NOCIVOS, CEREALES, CULTIVOS, CULTIVOS DE GRANO, PLAGAS, PLANTAS, PLANTAS DE VALOR ECONOMICO
Language	En
Notes	39 ill. *Land and Water Development Div., Library, Freetown (Sierra Leone)
Abstract	Describes 39 pests insects of rice grouped according to the way they attack the plants. Leaf eating; sap sucking; stem boring; root feeding; grain feeding and storage pests
Type	Numerical data
Collation	62 p.
Availability	NADCCDAF/SL(Sierra Leone)
Availability number	8700030
Serial Title	Technical Bulletin No. 3 - Rice Research Station, Rokupr (Sierra Leone)
This document is available from the following AGRIS Centre :	
National Agricultural Documentation Centre, Department of Agriculture and Forestry Brookfields, Freetown Sierra Leone	

Obr. 22 – Bibliografický záznam v databázi Agris. Převzato z www rozhraní systému.

Souhrnné informace:

Producent: Food and Agriculture Organization

Počet záznamů: 3.200.000

Retrospektiva: od roku 1975

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: Dialog, Ovid

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.fao.org/agris/>

7.3 CARIS

Databáze CARIS je dvojčetem služby AGRIS. Je vytvářena stejným producentem a funguje na shodném principu. Podstatný rozdíl však představuje obsah informací, které tato databáze poskytuje. Nejedná se totiž o bibliografické záznamy, ale o informace o výzkumných projektech z oblasti zemědělství. To už je ostatně zřejmé z názvu – **CARIS (Current Agricultural Research Information System)**. Systém je tedy faktografické povahy a v současné době obsahuje asi 30.000 záznamů projektů. Stejně jako AGRIS je databáze na stránkách producenta k dispozici bezplatně.

 English العربية Français Español Simple Advanced Thesaurus History About Help	Country:	BRAZIL
	Project title:	Rootstocks competition to pera orange trees.
	Other language title:	Competicao de porta-enxertos para laranja 'PERA'
	Objectives:	Selection of stionic combinations resistant or tolerant to phytosanitary problems. Selecao de combinacoes copa/porta-enxertos resistentes ou tolerantes a problemas fitossanitarios.
	Institution name:	Empresa de Desenvolvimento Agropecuario de Sergipe - EMDAGRO
	Institution address:	Centro Administrativo Aracaju-Sergipe
	Research leader:	PRUDENTE (PLANT BREEDING)
	Co-workers:	SILVA, L. M. S. da (ENTOMOLOGY); EMIDIO FILHO, J. (HORTICULTURE); CUNHA SOBRINHO, A. P. da (PLANT BREEDING); SOARES FILHO, W dos S. (PLANT BREEDING)
	Categories:	F30-Plant genetics and breeding; H01-Protection of plants - General aspects
	AGROVOC descriptors:	CITRUS; PLANT BREEDING; ROOTSTOCKS; BIOLOGICAL COMPETITION; SELECTION; PLANT PROTECTION
	Project code:	BR4515000009
	Local record number:	BR9500057
	Status:	Ongoing
	Starting date:	1994.06
	Duration in months:	99
Date of information:	1994.12	

Obr. 23 – Kompletní záznam výzkumné aktivity v databázi Caris. Převzato z www rozhraní systému.

Souhrnné informace:

Producent: Food and Agriculture Organization

Počet záznamů: 30.000

Retrospektiva: od roku 1975

Typ databáze: faktografický

Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://www4.fao.org/caris/>

7.4 CRIS

CRIS je americkou obdobou databáze CARIS. Producentem systému je **Ministerstvo zemědělství USA**, přičemž na správě a provozu systému se podílí i řada dalších institucí. V podstatě se jedná o shodnou záležitost jako u databáze CARIS, tedy o evidenci výzkumných projektů v oblasti zemědělství a návazných disciplín. V systému se nacházejí převážně projekty z oblasti USA, avšak menší část databáze registruje i výzkumy z jiných světových zemí.

Souhrnné informace:

Producent: United States Department of Agriculture

Počet záznamů: 30.000

Retrospektiva: od roku 1966

Typ databáze: faktografický

Způsob přístupu: volně dostupný

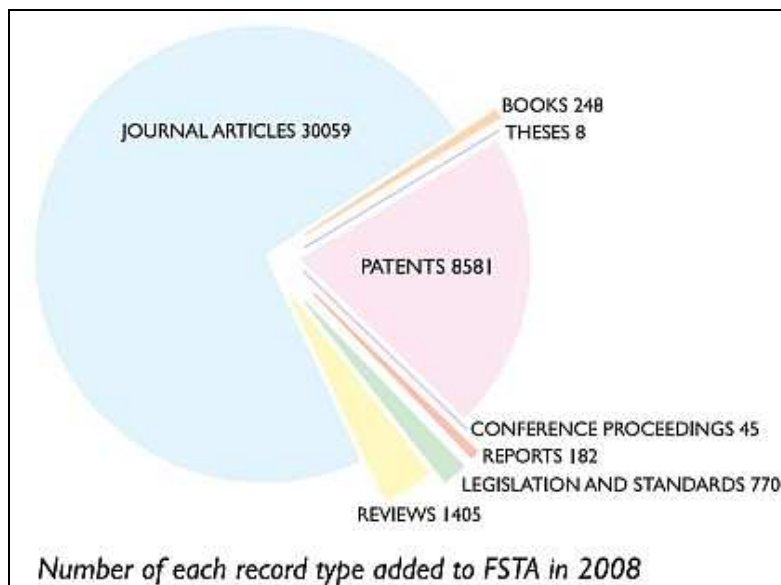
Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://cris.csrees.usda.gov/Welcome.html>

7.5 FSTA

Databáze **FSTA (Food Science and Technology Abstracts)** představuje vysoce hodnotný informační zdroj pro oblast potravinářství. Tvorbu systému zajišťuje britská nevýdělečná organizace **IFIS (International Food Information Service)**. Bibliografické záznamy obsažené v systému jsou doplněny o abstrakty a jsou indexovány pomocí speciálního tezauru **FSTA (FSTA Thesaurus)**, který obsahuje více než 10.000 deskriptorů. Systém excerpuje zhruba 4.600 klíčových vědeckých časopisů ve 40 jazycích. Typologii dokumentů, které jsou zahrnuty v informačních fondech, přibližuje níže uvedený graf. Přístup do databáze je vázán na password, jehož získání je možné pouze po uhrazení příslušných poplatků. Mimo databázová centra poskytuje přístup k systému také domovská platforma **FSTA Direct**.

Obr. 24 – Typologie dokumentů přidaných do FSTA v roce 2008. Převzato z dokumentace systému.

Souhrnné informace:

Producent: International Food Information Service

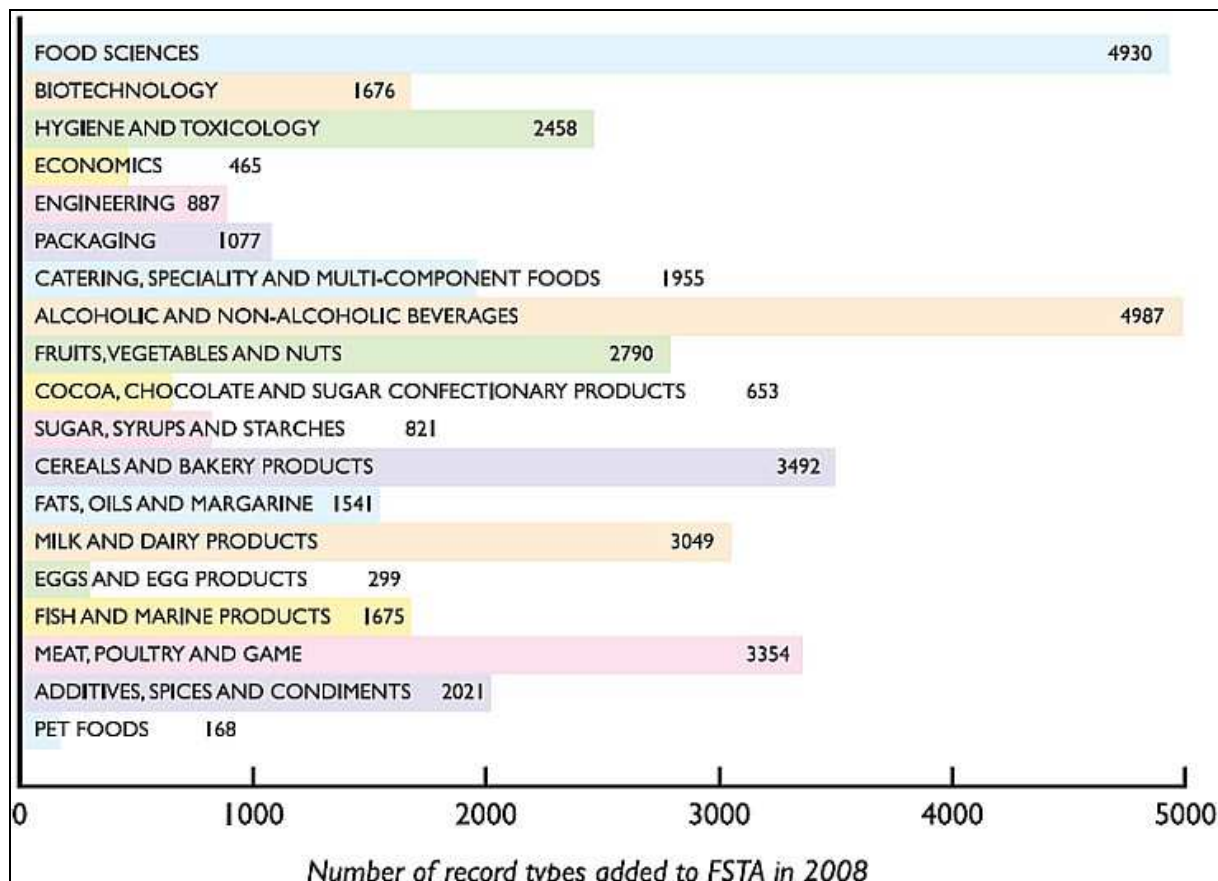
Počet záznamů: 800.000

Retrospektiva: od roku 1969

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, Ovid, ISI, Ebsco

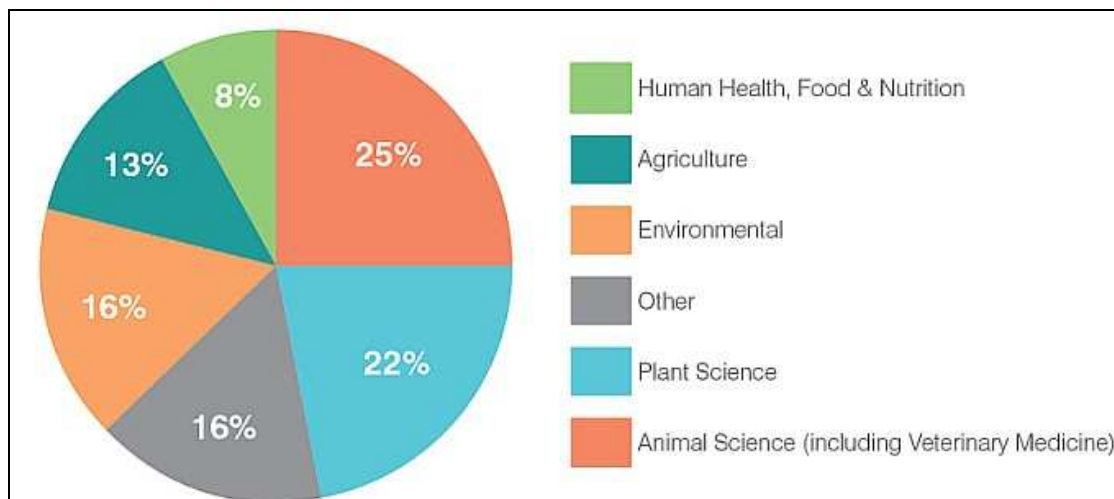
Obr. 25 – Tematické rozdělení dokumentů přidaných do FSTA v roce 2008. Převzato z dokumentace systému.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.foodsciencecentral.com/>

7.6 CAB Abstracts

Systém produkovaný mezinárodní nevýdělečnou organizací **CABI (Commonwealth Agricultural Bureaux International)** přináší rozsáhlý informační fond bibliografických záznamů nejen z oblasti zemědělství, ale také lesnictví, mikrobiologie, veterinární medicíny, potravinářství, výživy a dalších odvětví. Od roku 2009 je navíc řada záznamů opatřena plnými texty, takže čistě bibliografická forma databáze už je minulostí. Plnotextově je zatím zpřístupněno zhruba 45.000 dokumentů. CAB Abstracts jsou decentralizovaným systémem, a to jak z hlediska geografického (každý kontinent má svého zástupce), tak z hlediska oborového, kdy se o tvorbu databáze starají významné instituce specializované na svou vědeckou disciplínu. Rovněž samotná databáze je rozdělena do několika tematických kolekcí. Zdrojová základna pokrývá zhruba 6.000 odborných časopisů. Články z nich jsou indexovány pomocí známého tezauru CAB (**CAB Thesaurus**) a rovněž na základě tematického třídění **CABICODES**. Databáze má ještě další mutaci. **CAB Abstracts Archive** přináší bibliografické záznamy z let 1913-1972. Přístup do systému je realizován výhradně na základě placené licence. Systém zpřístupňuje řada databázových center a také mateřská platforma **CAB Direct 2**, jejíž nejnovější verze byla uvolněna v září roku 2009.

Obr. 26 – Tematické rozdělení fulltextových dokumentů v databázi CAB Abstracts. Převzato z dokumentace databáze systému.

Souhrnné informace:

Producent: Commonwealth Agricultural Bureaux International

Počet záznamů: více než 5.700.000

Retrospektiva: od roku 1973, CAB Abstracts Archive 1913-1972

Typ databáze: bibliografický, od roku 2009 přidávány plné texty

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, DIMDI, Ovid, Dimdi, ISI, Ebsco

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.cabi.org/datapage.asp?iDocID=165>

Velmi zajímavým počinem v rámci informačních služeb pro oblast zemědělství se v poslední době stala databáze **AGORA**. Jde o rozsáhlou sbírku materiálů, na jejíž tvorbě se podílí řada prestižních vědeckých vydavatelství. Specifikem této iniciativy je skutečnost, že databáze je určena pro informační podporu zemí třetího světa v oblasti zemědělství. Proto je také přístup subjektů z těchto zemí do obsahu služby realizován bezplatně. Ostatní zájemci o systém musí za přístup platit.

Obr. 27 – Země, které mají přístup do databáze AGORA bezplatně. Převzato z dokumentace systému.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.aginternetwork.org/en/about.php>

K tomuto zdroji nutno dodat, že iniciativ, které se pokoušejí dodávat odborné informační prameny do rozvojových zemí na bezplatném principu, je daleko více. Jedná se například o projekt **HINARI** (<http://www.who.int/hinari/en/>) zaměřený na zdravotnické zdroje nebo o **OARE** (<http://www.oaresciences.org/en/>), do kterého přispívá celá řada renomovaných vydavatelství z oblasti environmentálních věd.

Přehled podobně laděných iniciativ: <http://www.tandf.co.uk/journals/developingworld.asp>

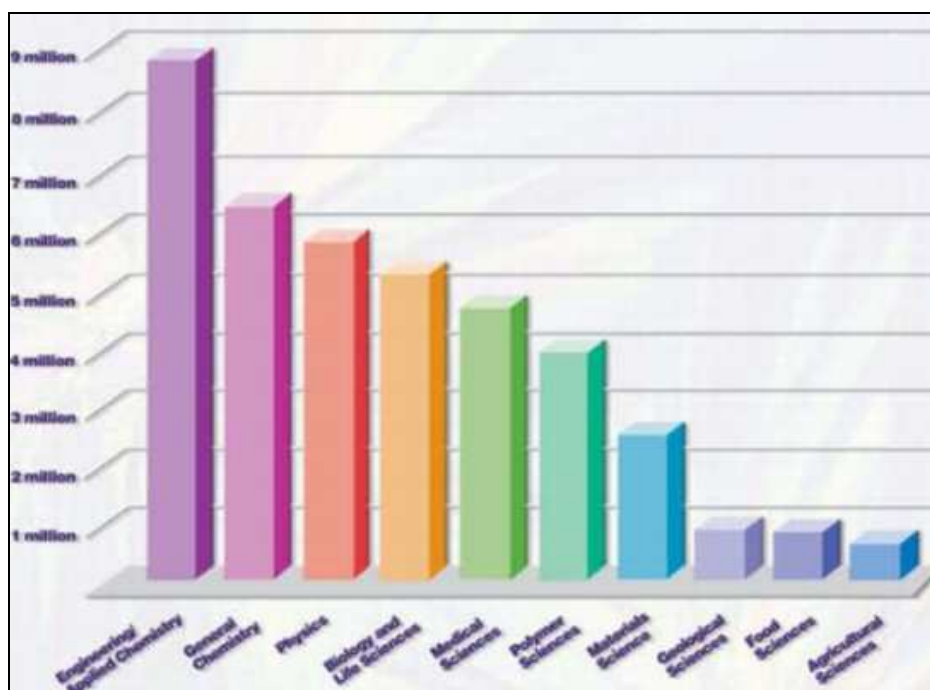
8 Databáze pro chemii

Oblast chemie je v současné době velmi dynamická část vědy a výzkumu. Potřeba aktuálních, vysoce odborných informací je pro tento obor více než zřetelná, a proto existují rozsáhlé databáze obsahující nové, ale i starší informace. Velmi vysoké nároky jsou zde kladeny i na způsob zpřístupnění informací. Protože tato oblast vyžaduje mnohdy specifické formy zobrazení dat (chemické vzorce, sloučeniny, nákresy atomů či molekul atd.), vyskytují se na informačním trhu speciální programy a platformy, které odpovídají informačním potřebám uživatelů z řad chemiků i v tomto hledisku a poskytují odborné informace v žádané formě a kvalitě.

8.1 Chemical Abstracts

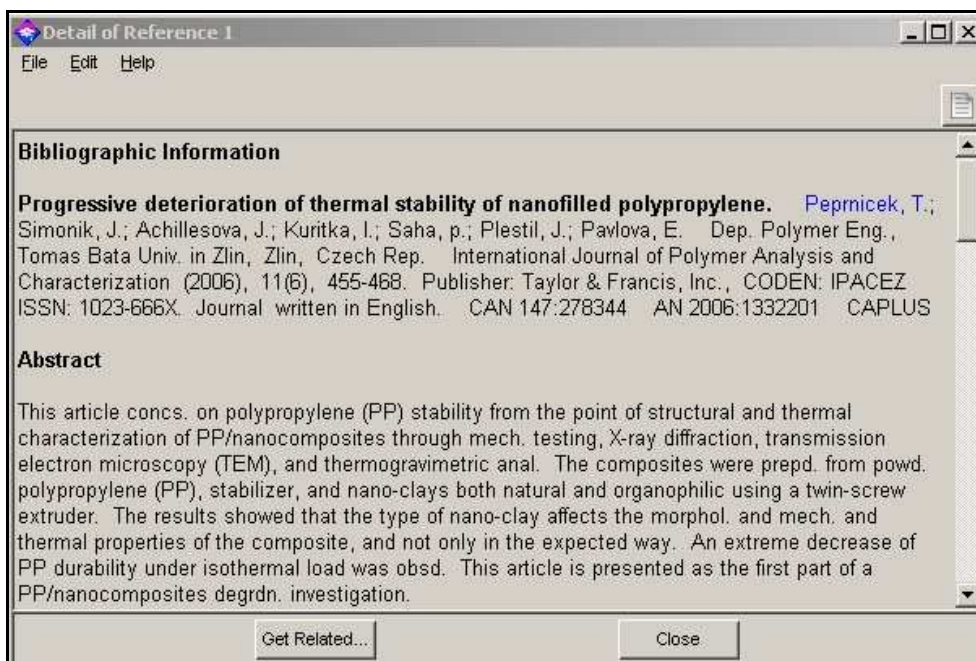

Chemical Abstracts je největší a bezkonkurenčně nejvyužívanější světová databáze pro oblast chemie a souvisejících disciplín. Systém produkuje nevýdělečná organizace **Chemical Abstracts Service (CAS)**. Uživatel má k dispozici obrovskou škálu vyhledávacích možností, a to nejen v bázi bibliografických záznamů článků a patentů, ale také v rozsáhlé kolekci chemických látek, reakcí a sloučenin. Ještě než nabyla databáze elektronickou podobu, byla k dispozici ve formě stejnojmenného referátového časopisu, který začal vycházet již v roce 1907. V současné době systém čerpá bibliografické záznamy článků ze zhruba 1.500 klíčových vědeckých časopisů. Databáze navíc obsahuje informace o velkém množství patentových dokumentů, disertací, konferenčních materiálů, knih atd.

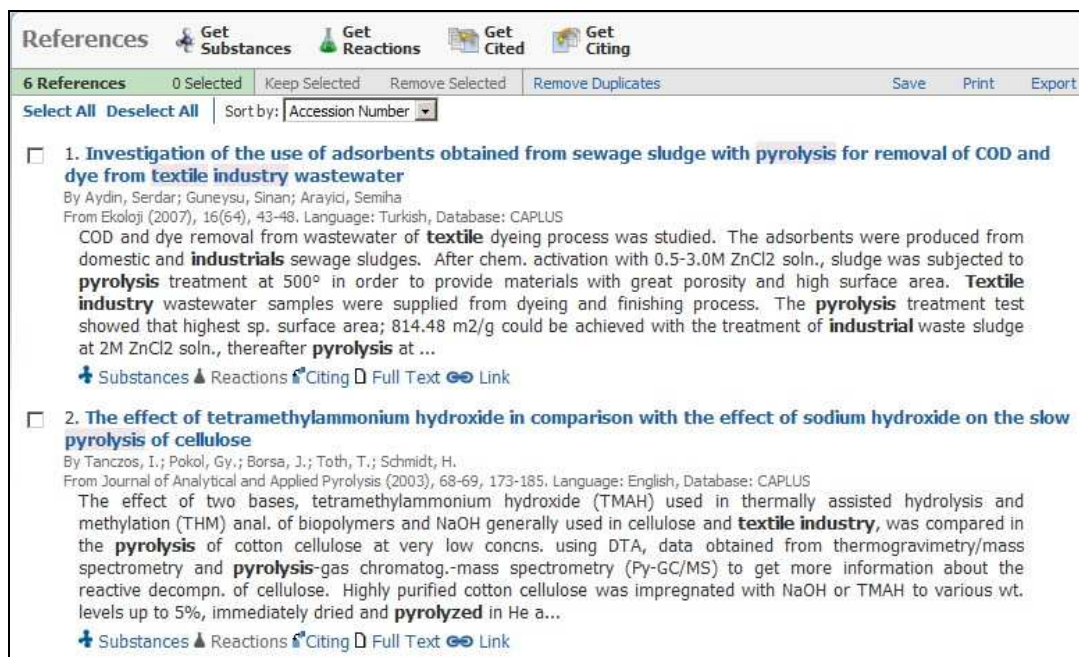
Obr. 28 – Počty bibliografických záznamů pro jednotlivé obory v databázi Chemical Abstracts. Převezato z dokumentace k systému.

Kromě standardního typu zpřístupnění přes databázová centra je služba dostupná i přes platformu **SciFinder**, která přináší uživateli obrovskou paletu vyhledávacích možností a strategií. Bibliografické záznamy jsou tematicky zpracovány podle **klasifikace CAS** a podle hesláře **CA General Subject Headings**. Část databáze, která registruje chemické látky, reakce a sloučeniny, je indexována podle tezauru **CAS Chemistry Numbers**. Přístup ke službě je realizován výhradně na komerční bázi.

Obr. 29 – Zobrazení bibliografického záznamu v databázi Chemical Abstracts v platformě SciFinder. Převzato ze systému.

Platforma SciFinder umožňuje dokonalé využití všech specifických funkcí, které vyžaduje zpřístupňování odborných chemických informací. Jedná se například o grafické zobrazení chemických prvků a sloučenin, velmi netradiční kladení rešeršních dotazů (do systému se nezapisují fráze, nýbrž celé věty) či vysoce komfortní práci s vyhledanými výsledky. Samozřejmostí je rovněž linkovací služba, která propojuje zdrojové bibliografické záznamy s jejich plnými texty. Standardně je to Chemport Connection, lze však bez problémů implementovat i další linkovací technologie (např. SFX). Kromě toho má systém i vlastní službu dodávání plných textů nazvanou **Document detective service**. Uživatel má v principu dvě možnosti použití platformy, a to buď za pomoci staženého **klientského programu**, nebo nově dostupné **webové verze**.

Obr. 30 – Zobrazení výsledků v databázi Chemical Abstracts ve webové verzi platformy SciFinder. Převzato ze systému.

Souhrnné informace:

Producent: Chemical Abstracts Service

Počet záznamů: 31.000.000 bibliografických záznamů, 16.000.000 chemických reakcí

Retrospektiva: od roku 1907

Typ databáze: bibliografický, část databáze o chemických prvcích, sloučeninách a reakcích faktografická

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, OCLC

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.cas.org/expertise/cascontent/index.html>

8.2 Beilstein

Databáze německé provenience nese v názvu jméno jednoho z nejdůležitějších tamních chemiků – **Friedricha Konrada Beilsteina**. Jedná se o službu, která vyčerpávajícím způsobem mapuje kompletní problematiku **organické chemie**.

Tvorbu databáze má na starosti **Beilstein Institut**, avšak na jejím provozu se významně podílejí také firmy **MDL** a **Elsevier**. Stejně jako u Chemical Abstracts je systém rozdělen na více sekcí. Bibliografické záznamy dokumentů představují pouze jeden z komponentů systému. Dostupné jsou rovněž báze dat obsahující chemické reakce nebo sloučeniny. Zdrojovou základnu systému nyní tvoří 150 titulů prestižních vědeckých časopisů. Pozoruhodná je retrospektiva systému, která u nejstarších záznamů sahá až do roku 1771. Přístup do databáze je výhradně placený a jednu z možností, jak se dostat k jejím obsahům, představuje vysoce propracovaná platforma **CrossFire**. Další variantu pro přístup nabízí nový systém **Reaxys**, který sdružuje pod jednu střechu databáze Beilstein, Gmelin a Patent Chemistry Database.

Citation Number [Link](#) Hitset Family

Citation Number **5500399**

Field Availability List 1-2

Code	Field Name	Occ.
CIT	Citation	1
AB	Abstract	1

Citation

Document Type: Journal
Authors: Hammer, Hans; Morgenlie, Svein
CODEN: ACHSE7
Journal Title: Acta Chem. Scand.
Language Code: EN
(Series) Volume: 44
Number: 2
Publication Year: 1990
Page: 158-160

Abstract

Title: Classification of Grass Fructans by ¹³C NMR Spectroscopy
Abstract: Fructans have been extracted with water from rough meadowgrass and bromegrass and from roots of reed canarygrass and quackgrass. The fructans were precipitated by the addition of ethanol to the extracts. ¹³C NMR spectroscopy showed that the reed canarygrass fructan, like that from rough meadowgrass, is a linear, long-chain levan. The spectrum of the fructan from quackgrass is in accordance with an extensively branched structure, whereas the bromegrass fructan is a more moderately branched short-chain levan.
Language: EN

Obr. 31 – Kompletní záznam článku v databázi Beilstein. Převzato ze systému.

Souhrnné informace:

Producent: Beilstein Institut

Počet záznamů: 10.500.000 bibliografických záznamů, 22.500.000 chemických reakcí, 10.000.000 chemických sloučenin

Retrospektiva: od roku 1771

Typ databáze: bibliografický, část databáze o chemických prvcích, sloučeninách a reakcích faktografická

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, STN International,

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.info.crossfirebeilstein.com/>

8.3 Gmelin

Gmelin je dvojčetem předchozí databáze Beilstein, tentokrát však určeným pro oblast **anorganické chemie**. Databáze nese jméno německého chemika **Leopolda Gmelina**. Předchůdcem celého systému byl velmi významný **Gmelins Handbuch der anorganischen Chemie**. Na provozu databáze se znovu podílí firma **MDL**, budování systému zajišťuje **Německá chemická společnost (Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V.)**. V současné době je pro potřeby databáze indexováno 62 odborných časopisů. Struktura, retrospektiva (od roku 1772) i způsob zpřístupnění databáze (platformy **CrossFire** a **Reaxys**) jsou podobné jako u služby Beilstein.

Reaction

Reaction ID: 329761
Reactant(s) (GRN): 26302 (C₂H₅)₂SiCl
Product(s) (GRN): 3385 Fe(C₂H₅)₂
610246 C₁₀H₈FeSi(C₂H₅)₂

Field Availability List Home

Code	Field Name	Occ.
EX	Reaction Details	1

Reaction Details Home

Yield (of GRN): 610246 30 %
Reagent: diisopropylethylamine
NaHCO₃
Solvent: cyclohexane
Catalyst(s) (GRN): 1876 AlCl₃
General Conditions: ratio of Et₃SiCl : AlCl₃ : ferrocene : base = 1 : 2 : 1.5 : 1, refluxing a mixture of ferrocene, Et₃SiCl, diisopropylethylamine and AlCl₃ in dry cyclohexane with stirring, decanting the solvent, etc., the residue with hexane twice, combining the org. layers, aq. of 5% aq. NaHCO₃ soln. (4 h), sepn. of the org. layer, drying over MgSO₄, removing the solvent, sublimation under vac (1 mmHg), column chromat. on alumina
Purification / Isolation:
Update Date: 20010430

Ref. 1: 288367, Jitlik, Olah, George A.; Bach, Thorsten; Prakash, G. K. Surya, *NOCHES*, *New J. Chem.*, Vol. 15, (1991) 571 - 574, English.

Obr. 32 – Záznam reakce v databázi Gmelin. Převzato z dokumentace na www stránkách producenta.

Souhrnné informace:

Producent: Gesellschaft Deutscher Chemiker e.V. (GDCh)

Počet záznamů: 1.300.000 bibliografických záznamů, 2.300.000 chemických reakcí, 2.600.000 chemických sloučenin

Retrospektiva: od roku 1772

Typ databáze: bibliografický, část databáze o chemických prvcích, sloučeninách a reakcích faktografická

Způsob přístupu: placený

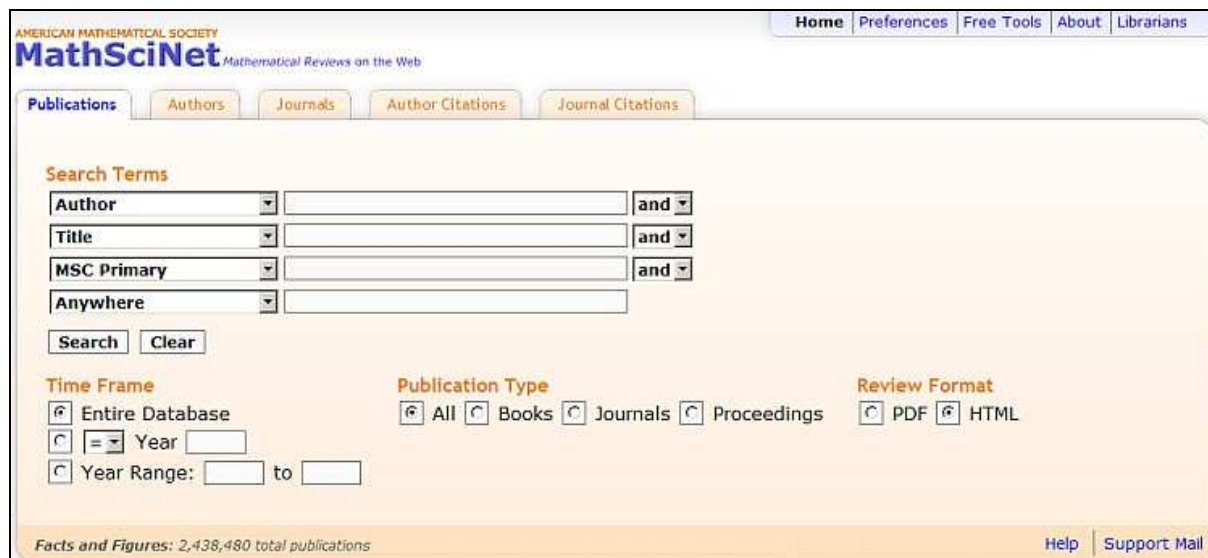
Databázová centra s přístupem: STN International

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.info.crossfiregmelin.com/>

9 Databáze pro matematiku

9.1 MathSci

 Databáze MathSci představuje nejvýznamnější světový elektronický informační zdroj pro oblast matematiky a návazných oborů (např. počítačová věda, statistika apod.). Její tvorbu zajišťuje **Americká matematická společnost (American Mathematical Society)**. Systém se skládá ze dvou hlavních podbází a několika dalších, méně významných součástí. Jádrem databáze je tvořeno kolekcemi **Mathematical Reviews** a **Current Mathematical Publications**. Záznamy jsou indexovány pomocí speciálního třídění **Mathematics Subject Classification**. V současné době obsahuje systém téměř 2.5 milionů záznamů a kromě databázových center je možno v něm vyhledávat i v rámci rozhraní **MathSciNet** na stránkách producenta. Přístup do databáze je však výhradně placený.

The screenshot shows the MathSciNet homepage with the following elements:

- Navigation menu: Home, Preferences, Free Tools, About, Librarians
- Section tabs: Publications (selected), Authors, Journals, Author Citations, Journal Citations
- Search Terms section with four rows of dropdown menus (Author, Title, MSC Primary, Anywhere) and 'and' connectors.
- Buttons: Search, Clear
- Time Frame section: Entire Database (selected), Year (dropdown), Year Range (input fields)
- Publication Type section: All (selected), Books, Journals, Proceedings
- Review Format section: PDF, HTML (selected)
- Footer: Facts and Figures: 2,438,480 total publications; Help, Support Mail

Obr. 33 – Hlavní stránka systému MathSciNet. Převzato z [www rozhraní](http://www.ams.org/mathscinet/).

Souhrnné informace:

Producent: American Mathematical Society

Počet záznamů: téměř 2.500.000

Retrospektiva: od roku 1940

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, Ovid

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.ams.org/mathscinet/>

9.2 Zentralblatt Math

Další významnou databází pro oblast matematiky je **Zentralblatt Math**, na jejímž budování se podílí vydavatelství **Springer** spolu s **European Mathematical Society** a databázovým centrem **FIZ Technik**. Databáze obsahuje bibliografické záznamy z 3.500 klíčových titulů časopisů. Stejně jako předchozí služba používá pro indexaci selekční jazyk **Mathematics Subject Classification**. Systém je dostupný po zaplacení licence, avšak na internetu je uživatelům k dispozici omezená, volně dostupná verze. V ní jsou po vyhledání výsledků k dispozici vždy pouze

první tři relevantní bibliografické záznamy včetně abstraktu. Dodávání plných textů dokumentů je zajišťováno za pomoci služby TIBORDER.

Souhrnné informace:

Producent: FIZ Karlsruhe, Springer Verlag

Počet záznamů: 2.835.000

Retrospektiva: od roku 1868

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený, omezená verze systému dostupná bezplatně

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.zblmath.fiz-karlsruhe.de/MATH/home>

Volná verze systému: <http://www.zentralblatt-math.org/zmath/en/>

[Zbl 1162.91411](#)
[Gao, Jianwei](#)
Optimal portfolios for DC pension plans under a CEV model. (English)
[J] *Insur. Math. Econ.* 44, No. 3, 479-490 (2009). ISSN 0167-6687

Summary: This paper studies the portfolio optimization problem for an investor who seeks to maximize the expected utility of the terminal wealth in a DC pension plan. We focus on a constant elasticity of variance (CEV) model to describe the stock price dynamics, which is an extension of geometric Brownian motion. By applying stochastic optimal control, power transform and variable change technique, we derive the explicit solutions for the CRRA and CARA utility functions, respectively. Each solution consists of a moving Merton strategy and a correction factor. The moving Merton strategy is similar to the result of P. Devolder, M. Bosch Princep and I. Dominguez Fabian [Insur. Math. Econ. 33, No. 2, 227--238 (2003; [Zbl 1103.91346](#))], whereas it has an updated instantaneous volatility at the current time. The correction factor denotes a supplement term to hedge the volatility risk. In order to have a better understanding of the impact of the correction factor on the optimal strategy, we analyze the property of the correction factor. Finally, we present a numerical simulation to illustrate the properties and sensitivities of the correction factor and the optimal strategy.

MSC 2000:
[*91B30](#) Risk theory etc.
[91B28](#) Finance etc.
[93E99](#) Stochastic systems and stochastic control

Keywords: defined contribution pension plan; stochastic optimal control; CEV model; HJB equation; optimal portfolios

[PDF](#) [MathML](#) [XML](#) [ASCII](#) [DVI](#) [PS](#) [BibTeX](#) [Online Ordering](#) [Article](#) [Journal](#) [Comment on this Item](#)

Obr. 34 – Bibliografický záznam dokumentu z databáze Zentralblatt Math. Převzato z volné verze systému.

10 Databáze pro technické obory

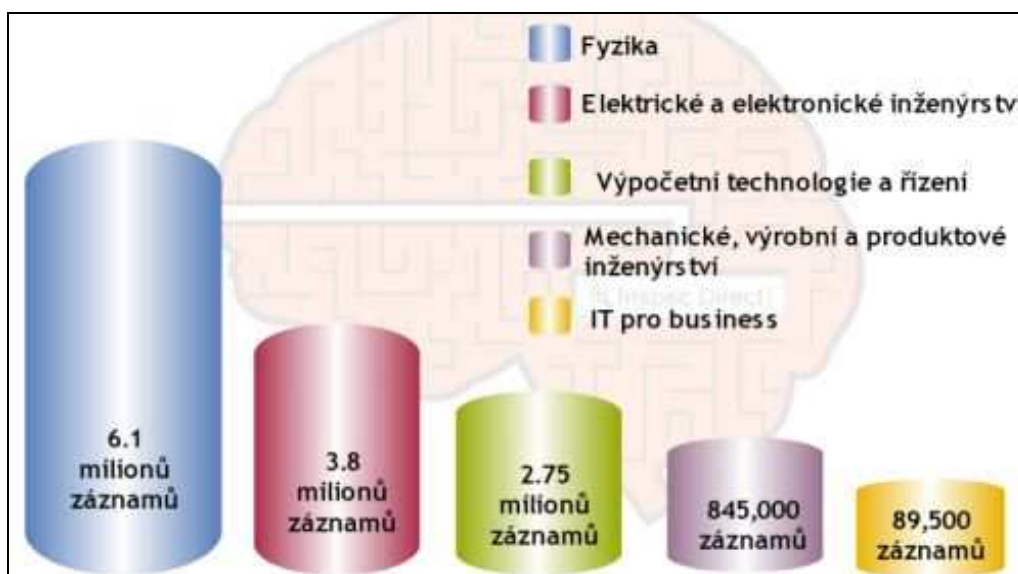
10.1 INSPEC

INSPEC (Information Service – Physics, Electrical & Electronics, and Computers & Control) je nejreprezentativnějším elektronickým informačním zdrojem pro oblast techniky. Databáze je tematicky rozdělena na několik dílčích kolekcí.

- a) fyzika
- b) elektrotechnika
- c) počítačová věda a technika
- d) informační technologie

Produkcí systému obstarává organizace **Institution of Engineering and Technology (IET)**. Předchůdcem databáze byl referátový časopis **Science Abstracts**, který začal vycházet už v roce 1898. V elektronické podobě funguje systém od roku 1969 a obsažené bibliografické záznamy jsou indexovány na základě systematického třídění **INSPEC Classification** a předmětového selekčního jazyka **INSPEC Thesaurus**. Kromě záznamů článků je systém vysoce oceňován také díky velmi hodnotné kolekci sborníků z konferencí (asi 2.000 jednotek). Při dodávání plných textů spolupracuje databáze s vydavatelstvím **Elsevier** a jejím rozhraním **ScienceDirect** a digitální knihovnou **IEEE xplore**. Jinak je systém bibliografické povahy a přístup je realizován pouze na komerčním základě. Velmi kvalitní platformu pro vyhledávání s názvem **INSPEC Direct** nabízí svým uživatelům samotný producent systému.

Obr. 35 – Tematické pokrytí a počet záznamů v databázi INSPEC [KOLANKOWSKA, 2008]

Souhrnné informace:

Producent: Institution of Engineering and Technology

Počet záznamů: více než 10.000.000

Retrospektiva: od roku 1969, sekce INSPEC Archive obsahuje záznamy z let 1898-1968

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, Ovid, Questel/Orbit, ISI, FIZ Technik, Ebsco

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.theiet.org/publishing/inspec/>

10.2 IEEE Xplore

Elektronická knihovna IEEE Xplore je nejrozsáhlejším zdrojem svého druhu a poskytuje plnotextový přístup k více než třetině veškeré odborné literatury, zaměřující se na problematiku soudobého elektroinženýrství a informatiky. Kvalitu a odbornost textů zajišťují dva instituty: **Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE)** a **Institution of Engineering and Technology (IET)**. Systém obsahuje kolekce článků, konferenčních materiálů a norem. Jako doplněk je k dispozici databáze elektronických knih, které však nejsou dostupné fulltextově, ale uživatel si je může objednat u vydavatele. V databázi se v současnosti nachází téměř 2 miliony dokumentů v plném textu. IET je zároveň producentem významné bibliografické databáze INSPEC, přičemž IEEE Xplore slouží z velké části jako dodavatel plných textů k bibliografickým záznamům ze zmiňované databáze.

Obr. 36 – Základní rozhraní systému IEEE Xplore. Převzato z www.

Souhrnné informace:

Producent: IEEE/IET

Počet záznamů: téměř 2.000.000 plných textů dokumentů

Retrospektiva: standardně od roku 1988, u vybraných časopisů od roku 1952

Typ databáze: plnotextový

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://ieeexplore.ieee.org/Xplore/dynhome.jsp>

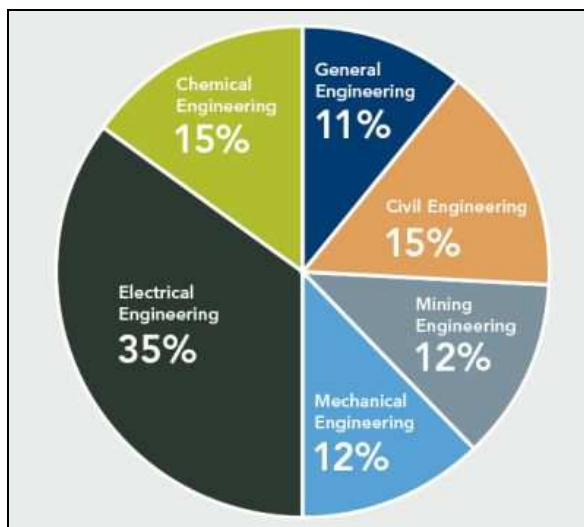
Podobně laděnou službou stojící za zmínku, je i **ACM Digital Library** (<http://portal.acm.org/dl.cfm>), která představuje plnotextový zdroj zaměřený na počítačovou vědu a návazné disciplíny. Producentem systému je **Association for Computing Machinery**.

10.3 Compendex

Databáze **Compendex (COMputerized ENgineering inDEX)** je komplexním informačním zdrojem pro veškeré inženýrské obory. Obsahuje tak informace z mnoha technických odvětví, jako jsou strojírenství, elektrotechnika, energetika, stavebnictví, počítačová věda a mnoho dalších disciplín. Systém je produkován nevýdělečnou organizací **Engineering Information Inc.**, která se však stala součástí informačního portfolia firmy **Elsevier**. Referátový časopis **Engineering Card Service**, který je předchůdcem dnešní databáze, vycházel už od roku 1884. Systém zahrnuje záznamy z více než 5.600 odborných časopisů, jež jsou indexovány pomocí tematického

třídění **CAL Classification Codes** a podle tezauru **Subject Headings for Engineering (SHE Thesaurus)**. V roce 2007 přesáhl počet bibliografických záznamů v systému 10 milionů. Roční přírůstek se přitom v současnosti pohybuje okolo 650.000 nových záznamů.

Obr. 37 – Tematické pokrytí oborů v databázi Compendex. Převzato z dokumentace systému.

Souhrnné informace:

Producent: Elsevier Engineering Information Inc.

Počet záznamů: více než 11.300.000

Retrospektiva: od roku 1970, archiv již od roku 1884

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

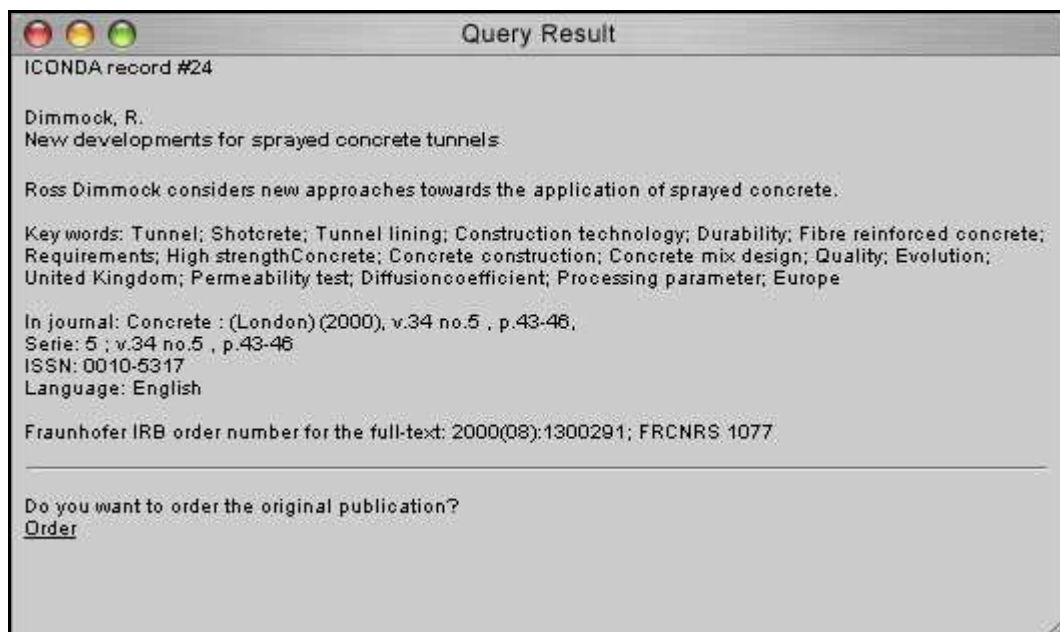
Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, Ovid, Questel/Orbit

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.ei.org/compendex>

10.4 ICONDA

Databáze **ICONDA** představuje přední světový informační zdroj pro oblast stavebnictví. Její specializace je skryta už v samotném názvu **ICONDA (International CONstruction DAtabase)**. Systém je produkován na půdě německé organizace **Fraunhofer Informationszentrum Raum und Bau (IRB)**, která je jedním z bývalých odvětvových informačních center zakládaných německou spolkovou vládou. Databáze vychází od roku 1976 a v současné době čerpá z více než 400 odborných časopisů. Celkově obsahuje zhruba 750.000 bibliografických záznamů. Na internetových stránkách producenta systému je dostupná verze služby, kdy uživatel zadá svůj dotaz a dostane výsledný počet záznamů, které **ICONDA** na toto téma obsahuje. Samotné bibliografické záznamy pak lze ovšem zobrazit až v placené části databáze. Pro zájemce, kteří chtějí v systému vyhledávat pouze jednorázově, lze sjednat plnohodnotný přístup na 1 hodinu nebo na 1 den. Jinak je pochopitelně k dispozici standardní roční předplatné. Ihned po vyhledání relevantního záznamu má uživatel možnost objednání plného textu dokumentu. Existuje také mutace služby s názvem **ICONDA CIBlibrary**, která je k dispozici volně a obsahuje i bezprostřední přístup k plným textům. Oproti standardní verzi služby se však jedná o velmi malou bázi dat.

Obr. 38 – Bibliografický záznam z databáze Iconda. Převzato z www stránek producenta.

Souhrnné informace:

Producent: Fraunhofer Informationszentrum Raum und Bau

Počet záznamů: zhruba 750.000

Retrospektiva: od roku 1975

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený, na stránkách producenta velmi omezený bezplatný modul

Databázová centra s přístupem: Dialog, STN International, Ovid

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.irbdirekt.de/iconda/>

Rozhraní ICONDA CIBlibrary: <http://www.irb.fraunhofer.de/CIBlibrary/>

10.5 INIS

INIS (International Nuclear Information System) je informační služba věnovaná problematice nukleárních informací. Jedná se o decentralizovaný systém koordinovaný **Mezinárodní agenturou pro atomovou energii** se sídlem ve Vídni. Dodávání záznamů do systému obstarávají jednotlivá národní centra. ČR je v tomto případě zastoupeno **Ústavem jaderných informací, Zbraslav**.

Databáze funguje od roku 1970 a v současné době obsahuje zhruba tři miliony bibliografických záznamů dokumentů a 200.000 plných textů (zejména dokumentů povahy šedé literatury). Pro věcný popis je používán speciální vícejazyčný **tezaurus INIS**. Dříve byl přístup ke službě možný pouze po zaplacení příslušných poplatků. Probíhala také akce, kdy producenti systému nabízeli volný přístup do databáze pro univerzity a akademické instituce ze zapojených zemí. Od roku 2009 je však INIS dostupný bezplatně pro všechny skupiny uživatelů. Velmi zajímavým způsobem je řešeno dodávání plných textů primárních dokumentů. Neexistuje zde žádná centrální služba. V každé zúčastněné zemi totiž funguje partnerská instituce, na kterou se příslušní uživatelé mohou v této otázce obrátit. Uživatelé jsou pochopitelně k dispozici také linky na plné texty, v tomto případě se jedná o odkazy ve formě identifikátoru DOI.

1 **Book of Abstracts - International Conference 'Radon in Environment', Zakopane, 10-14 May 2009**

The Henryk Niewodniczanski Institute of **Nuclear** Physics, Polish Academy of Sciences has been organizing since 2000 the serial conferences, traditionally called RADON IN ENVIRONMENT. This is the first international meeting, two previous conferences (in 2000 and 2005) were national. The conference covers the following topics: centre dot radon and thoron in air, water and soil, centre dot modelling of radon transport, centre dot geological aspects, centre dot measurement techniques and interpretation of results, centre dot techniques of reducing radon concentrations, centre dot health aspects, centre dot protection against radon risk, centre dot uranium and thorium series, centre dot NORM and TENORM elements in environment, centre dot law regulations, centre dot information policy. The Conference takes place in Zakopane (southern part of Poland, about 100 km distance from Krakow) at the conference and holiday centre "ANTALOWKA". Zakopane, beautifully situated at the foot of the Tatra mountains, offers a chance to take advantage of outdoor recreation and to become acquainted with the unique folklore of the local mountaineers. We do hope that the conference will provide a forum to explore and discuss new scientific initiatives and all participants will benefit from this meeting. (author) <<

Author Mazur, J.; Kozak, K. (H. Niewodniczanski Institute of Nuclear Physics, Polish Academy of Sciences, Cracow (Poland)); Kobil, I. (Jozef Stefan Institute, Ljubljana (Slovenia)) (eds.)
H. Niewodniczanski Institute of Nuclear Physics, Polish Academy of Sciences, Cracow (Poland)

Subject ENVIRONMENTAL SCIENCES | S61 | S46 | S54 |

Source Apr 2009 83 p
Available from INIS in electronic form; Also available from <http://www.ifj.edu.pl/reports/2009.html>
INP--2028/AP {INP2028AP}
International Conference on Radon in the Environment Zakopane (Poland) 10-14 May 2009
Report

Qualif Conference

Place Poland

DEC alpha decay radioisotopes | days living radioisotopes | developing countries | eastern europe | environmental transport | europe | even-even nuclei | hazards | heavy nuclei | isotopes | laws | mass transfer | nuclei | radioactivity | radioisotopes | radon isotopes | regulations | seconds living radioisotopes

DEI contamination regulations | geology | health hazards | mathematical models | measuring instruments | measuring methods | meetings | natural radioactivity | poland | public policy | radiation protection | radionuclide migration | radon 220 | radon 222

Lang English

RefNum 40048257

VolIss 4020

Year 2009

Obr. 39 – Bibliografický záznam dokumentu z databáze INIS. Převzato z volně dostupné verze systému.

Souhrnné informace:

Producent: International Atomic Energy Agency

Počet záznamů: zhruba 3.000.000, 200.000 plných textů

Retrospektiva: od roku 1970

Typ databáze: bibliografický s malou kolekcí plných textů

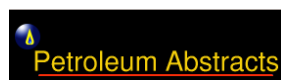
Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: STN International, Ovid

Další informace o databázi a přístupu:

<http://www.iaea.org/inisnkm/inis/aboutinis/overview.htm>

10.6 TULSA (Petroleum Abstracts)

Tato databáze pokrývá kompletně oblast ropného průmyslu a návazných disciplín a aplikací. Služba je produkována společností **Petroleum Abstracts**, která je součástí **University of Tulsa**. V rámci databáze získává uživatel přístup nejen k bibliografickým záznamům článků, ale také k velmi významné a rozsáhlé kolekci patentů a příspěvků z konferencí. V červnu 2009 se počet bibliografických záznamů přehoupl přes magickou hranici jednoho milionu. Součástí databáze je i vlastní služba dodávání primárních textů dokumentů.

Souhrnné informace:

Producent: Petroleum Abstracts, a division of The University of Tulsa

Počet záznamů: 1.000.000

Retrospektiva: od roku 1961

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, STN International, Ovid, Questel/Orbit

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.pa.utulsa.edu/>

11 Databáze pro společenské a humanitní vědy

11.1 ERIC

ERIC (Educational Resources Information Center) představuje nejvýznamnější světovou databázi pro oblast výchovy a vzdělávání.

Systém vytváří **Národní knihovna pro výchovu a vzdělávání USA**, a protože je částečně hrazen ze státních peněz, je systém dostupný zcela zdarma. Databáze je bibliografické povahy, avšak v posledních letech se projevuje stále silnější trend - zpřístupňovat v rámci systému i plné texty dokumentů, obvykle ve formátu PDF. Podíl plnotextových prací v bázi nyní čítá zhruba 192.000 jednotek. Zdrojovou základnu systému tvoří více než 600 odborných časopisů, jejichž články jsou v rámci služby indexovány pomocí speciálního tezauru **Thesaurus of ERIC Descriptors**.

Browse Thesaurus Alphabetically	
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z	
Browse Thesaurus By Category	
Agriculture and Natural Resources	Information/Communications Systems
Arts	Labor and Employment
Bias and Equity	Language and Speech
Business, Commerce, and Industry	Languages
Communications Media	Learning and Perception
Counseling	Mathematics
Curriculum Organization	Measurement
Disabilities	Mental Health
Economics and Finance	Occupations
Educational Levels, Degrees, and Organizations	People and Cultures
Educational Process: Classroom Perspectives	Physical Education and Recreation
Educational Process: School Perspectives	Publication/Document Types
Educational Process: Societal Perspectives	Reading
Equipment	Research and Theory
Facilities	Science and Technology
Government and Politics	Social Problems
Health and Safety	Social Processes and Structures
Human Geography	Students, Teachers, School Personnel
Humanities	Subjects of Instruction
Individual Development and Characteristics	Tests and Scales
Individual in Social Context, The	

Obr. 40 – Hlavní třídy tezauru ERIC. Převzato z dokumentace k systému.

Souhrnné informace:

Producent: U.S. National Library of Education

Počet záznamů: více než 1.300.000, zhruba 192.000 plných textů

Retrospektiva: 1966

Typ databáze: bibliografický s rostoucím podílem plnotextových dokumentů

Způsob přístupu: volně dostupný

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, Ovid, OCLC, CSA, Ebsco, Proquest, H.W. Wilson

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.eric.ed.gov/>

11.2 Sociological Abstracts

Databáze Sociological Abstracts je, jak již její název napovídá, určena zejména pro oblast sociologie. Její tematické zaměření však postihuje i řadu hraničních oborů, jako jsou ekonomie, zdravotnictví, sociální psychologie nebo náboženství. Budování databáze bylo původně v kompetenci organizace **Sociological Abstracts, Inc.**, která se však stala součástí firmy **Cambridge Scientific Abstracts (CSA)**. CSA se nyní stará nejen o chod celého systému, ale zejména o jeho zpřístupnění uživatelům. Databáze čerpá literaturu z více než 1.800 titulů vědeckých časopisů a v současné době obsahuje více než 930.000 záznamů. Ročně se v systému objeví zhruba 30.000 nových položek. Systém je navíc doplňován i retrospektivně, a tak nejstarší záznamy pocházejí nyní z roku 1952. Paralelně s databází vychází nadále i stejnojmenný tištěný časopis. Pro popis dokumentů se používají jak systematické, tak předmětové selekční jazyky. Konkrétně se jedná o **Sociological Abstracts Classification Scheme** a **Thesaurus of Sociological Indexing Terms**. Více než 26% databáze je tvořeno recenzemi knih a filmů. V poslední době byla zintenzivněna spolupráce s firmou Proquest, což vedlo k vyvinutí nové služby **Proquest Sociology** (www.proquest.com/pdpq/sociology), v níž je podstatná část databáze Sociological Abstracts doplněná o plné texty.

The screenshot shows the CSA ILLUMINA interface. At the top, there's a navigation bar with 'Logout', 'Quick Search', 'Advanced Search', 'Search Tools', and 'Browse'. Below that, a green bar contains 'Record View', 'Return to Results', and 'Help & Support'. The main content area displays a record for 'Sociological Abstracts' with the following details:

- Title:** The role of mental health problems in explaining violent behaviors in children and adolescents over the lifecourse: An exploratory study
- Author:** Boals, Denise Paquette
- Affiliation:** University of South Florida
- Source:** Dissertation Abstracts International, A: The Humanities and Social Sciences, vol. 67, no. 10, pp. 3990, Apr 2007
- ISSN:** 0419-4209

Below the record, there are 'Descriptors' with checkboxes for: *Life History, *Life Stage Transitions, *Mental Health, *Adolescent Development, and *Behavior Problems. There are also search filters for 'New Search Using Marked Terms' and 'Add to Current Search', both with radio buttons for 'Use AND to narrow' and 'Use OR to broaden', and a 'Go' button.

The abstract text at the bottom reads: 'Abstract *Juvenile violence* is a phenomenon that consistently garners great attention in the media, the public, and across a multitude of academic disciplines. A growing body of literature in developmental and lifecourse criminology has called for innovative research to further investigate the causes and correlates of serious *juvenile* offenders. Toward this end, the present study uses prospective, longitudinal data from the Pittsburgh Youth Study (PYS) to gauge the temporal impact of childhood and adolescent mental health problems on the development of serious offending behaviors in boys. Borrowing largely from the work of Achenbach and colleagues (2001), data from parent and teacher reports of

Obr. 41 – Bibliografický záznam dokumentu z databáze Sociological Abstracts na platformě CSA Illumina. Převzato z dokumentace na stránkách společnosti CSA.

Souhrnné informace:

Producent: Cambridge Scientific Abstracts

Počet záznamů: více než 930.000

Retrospektiva: 1952

Typ databáze: bibliografický, ve verzi Proquest Sociology částečně plnotextový

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: CSA, OCLC, Proquest

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.csa.com/factsheets/socioabs-set-c.php>

11.3 PsycINFO

PsychINFO je databáze určená pro oblast psychologie a jejím producentem je organizace **American Psychological Association (APA)**. Systém indexuje více než 2.150 titulů časopisů, přičemž podíl bibliografických záznamů článků tvoří téměř 80 % obsahu celé databáze. Kromě článků zahrnuje databáze rovněž záznamy knih a disertačních prací. Celkově systém obsahuje 2.7 milionů bibliografických záznamů. Od roku 1995 je každý záznam opatřen abstraktem. Pro potřeby indexace je využíván předmětový selekční jazyk **Thesaurus of Psychological Index Terms** a systémové třídění **PsycINFO Classification Categories and Codes**. V elektronické podobě existuje služba od roku 1966, je však retrospektivně doplněna i o starší záznamy, jejichž původ sahá až do roku 1887. V kolekci knih se dokonce objevují nejstarší záznamy už z roku 1840. Právě produkty **PsycBooks** (<http://www.apa.org/psycbooks/>) a databáze článků **PsycArticles** (<http://www.apa.org/psycarticles/>) doplňují databázi o plnotextovou nadstavbu, což ještě zvýrazňuje její jedinečnost. Vzhledem k tomu, že se jedná o suverénně nejkvalitnější informační službu pro oblast psychologie, bez přímého konkurenta na trhu, je cena databáze velmi vysoká.

PsycINFO: Citation and Abstract		Printer-friendly version
Title	Epilepsie a osobnost II. / Epilepsy and personality: II.	
Abstract	Studied the reflection of certain disease-related variables in personality characteristics; and assessed the relationship between personality and age, education, family status, contact with a psychiatrist, and subjective need for psychiatric or psychological assistance. Ss were 190 epileptic adults (mean age 32.4 yrs). The Structure of Mental Instability and Personality Dynamism Questionnaire, the Subjective Sensations and States Questionnaire, and the Washington Psychosocial Inventory were used, and a regression analysis was performed. (English & Russian abstracts) (PsycINFO Database Record (c) 2007 APA, all rights reserved)	
Authors	Preiss, Jan; Zvárová, Jana	
Affiliations	Preiss, Jan: Fakultní Poliklinika, Psychiatrické Oddelení, Prague, Czechoslovakia	
Source	Československá Psychologie. 1990 Vol 34(1) 38-51	

Obr. 42 – Bibliografický záznam článku v databázi PsychINFO. Převzato z dokumentace na stránkách producenta.

Souhrnné informace:

Producent: American Psychological Association (APA)

Počet záznamů: více než 2.700.000

Retrospektiva: standardně 1966, historická kolekce od roku 1887

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, DataStar, DIMDI, Ovid, OCLC, CSA, Ebsco

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.apa.org/psycinfo/>

11.4 Philosopher's Index

Systém přináší vyčerpávající informace pro oblast filozofie a příbuzných oborů, jako jsou etika, logika, metafyzika nebo estetika. Bibliografické záznamy v systému jsou získávány z více než 500 specializovaných časopisů ze 43 zemí. Geograficky je systém zaměřen nikoliv pouze na Evropu, ale rovněž na čínskou a japonskou filozofii. Databáze obsahuje v současné době

téměř 425.000 bibliografických záznamů a její retrospektiva sahá do roku 1940. Producentem systému je organizace **Philosopher's Information Center** a přístup do databáze je vázán na password, který uživatel získá po zaplacení příslušných poplatků.

Souhrnné informace:

Producent: Philosopher's Information Center

Počet záznamů: téměř 425.000

Retrospektiva: 1940

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Ovid, CSA, OCLC, Ebsco

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.philinfo.org/>

11.5 EconLit

Databáze EconLit představuje jeden z nejdůležitějších světových informačních zdrojů pro oblast ekonomie. Předchůdcem systému byl referátový časopis **Journal of Economic Literature**. Od roku 1969 je databáze vydávána v elektronické formě již pod názvem EconLit. Producentem systému je **Americká ekonomická asociace (American Economic Association)** a přístup do něho je realizován výhradně na komerční bázi. V rámci služby je k dispozici bezmála 965.000 bibliografických záznamů primárních zdrojů, které jsou tvořeny převážně z článků z časopisů, ale i knih, disertací nebo výzkumných zpráv. Pro popis dokumentů je využívána předmětová klasifikace **EconLit Subject Descriptors**. Přestože je EconLit bibliografická databáze, vyvinula společnost **Ebsco** jeho částečně plnotextovou verzi, která obohacuje podstatný segment bibliografických záznamů o plné texty článků z vybraných časopisů.

Result 1.	First Philosophy of Democratic Capitalism as Creative Economy: A Thomistic Onto-theology of Self Communicative Ownership.	Link to...
	Meng, Jude Chua Soo	Abstract
	<input type="button" value="Find Similar"/>	Library Holdings
		Internet Resources
		<input type="button" value="Hledej! UTB"/>
Score	*****	
Accession Number	0637956	
Publication Type	Journal Article	
Author	Meng, Jude Chua Soo.	
Institution	National U Singapore and Ctr for Philosophy & Religion, U Notre Dame.	
Title	First Philosophy of Democratic Capitalism as Creative Economy : A Thomistic Onto-theology of Self Communicative Ownership.	
Source	Journal of Markets and Morality. Vol. 5 (2). p 385-413. Fall 2002.	
Language	English	
Subject Headings	Capitalist Systems: Political Economy (P160) Cultural Economics: Religion (Z120) Relation of Economics to Social Values (A130) Economic Sociology; Economic Anthropology (Z130).	
Key Words	Capitalism; Property.	
Abstract	This paper attempts a theological justification for the right to private property or ownership. This I have subtitled, "A Thomistic Onto-Theology of Self-Communicative Ownership," for our discourse grounds human ownership as a participation of the self-giving creativity of the Divine owner. Such a justification of ownership is also a metaphysical articulation of the true spirit of the creative economy , which should be the theological norm for democratic capitalism, insofar as capitalism aspires to be such a creative economy . This is no blind praise of any capitalist system, but proposes itself as a normative thesis as well as a justificatory thesis of capitalism. Hence its title, "First Philosophy of Democratic Capitalism As Creative Economy ," for it intends to be a demonstration of its first principles-first of a creative economy , and by extension also of democratic capitalism insofar as the latter should instantiate such an economy .	
Availability	http://www.acton.org/publications/mandm/ .	
ISSN	1098-1217	
Update Code	200904	

Obr. 43 – Základní bibliografický záznam vyhledaný v databázi EconLit v rámci platformy Ovid. Převzato ze systému.

Souhrnné informace:

Producent: American Economics Association (AEA)

Počet záznamů: zhruba 965.000

Retrospektiva: 1969

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, Ovid, Ebsco, CSA, OCLC

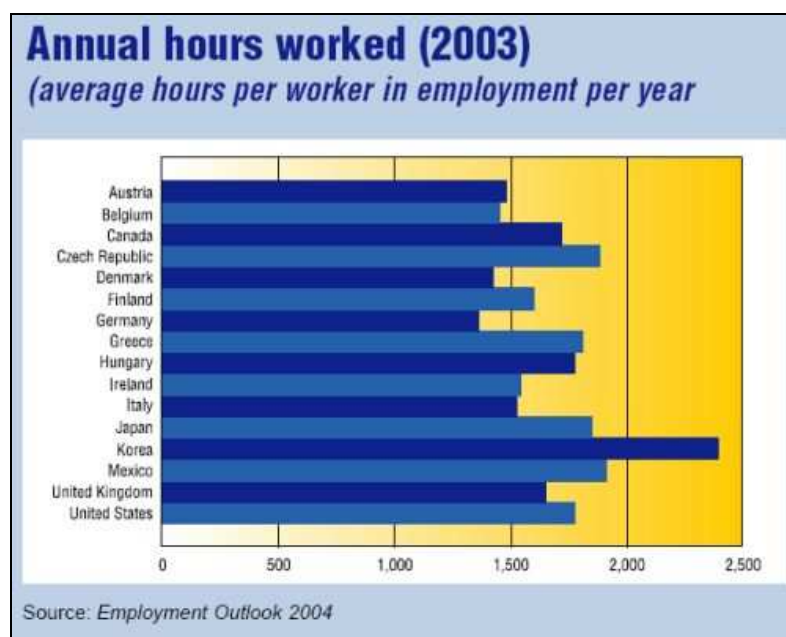
Další informace o databázi a přístupu: <http://www.aeaweb.org/econlit/index.php>

11.6 SourceOECD

OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) je významnou světovou institucí pro oblast národního i mezinárodního ekonomického rozvoje. Služba

SourceOECD sdružuje celou řadu informačních zdrojů a tvoří tak velmi obšrný systém, který poskytuje kvalitní informace ze sociálně ekonomické oblasti. Jádrem systému jsou statistiky a analýzy produkované OECD. Nedílnou součástí jsou také články a elektronické knihy, které jsou dostupné plnotextově. Celá databáze tedy kombinuje principy faktografického a plnotextového zdroje. Přístup je možný výhradně na komerční bázi, a to pouze přes www stránky producenta.

Obr. 44 – Graf z databáze SourceOECD, který ukazuje průměrný počet odpracovaných hodin za 1 rok v jednotlivých státech. Převzato z dokumentace systému.

Souhrnné informace:

Producent: OECD

Obsah databáze: 1.500 elektronických knih, plnotextové elektronické časopisy, statistiky

Retrospektiva: 1998

Typ databáze: plnotextový a faktografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://oberon.sourceoecd.org/>

11.7 Grove Art

Grove Art Online *for all aspects of the visual arts world wide* Grove Art je jedna z nejpozoruhodnějších informačních služeb pro oblast umění. Ponejvíce je systém orientován na umění výtvarné. Obsahuje kromě plných textů článků z uměleckého prostředí také řadu obrazového materiálu a fotografií. Systém produkuje vydavatelství **Oxford University Press**. V roce 2008 se Grove Art stal spolu s dalšími referenčními díly součástí obsáhlé kolekce **Oxford Art Online**.

Souhrnné informace:

Producent: Oxford University Press

Počet záznamů: 45.000

Retrospektiva: 1996

Typ databáze: plnotextový

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.oxfordartonline.com/>

11.8 Literature Online

Plnotextová databáze Literature Online mapuje oblast literatury a literární kritiky. Uživatelům přináší rovněž biografie významných světových spisovatelů a literárních osobností. Databáze je rozdělena typologicky na několik částí s možností plnotextového vyhledávání. Prioritním obsahem systému je anglická a americká literatura, zahrnuta jsou však i významná díla z ostatních geografických oblastí.

George Orwell

Add to Marked List

[Receive alerts for this author](#) | [Save to My Archive](#) | [Durable URL for this page](#)

Also known as: Blair, Eric
Dates of Birth/Death: 1903-1950
Gender: Male
Literary Periods: Inter-War Period, 1918-1939; Modernist Period, 1899-1945; Postwar Period, 1945-1999; Twentieth Century, 1900-1999
Literary Movements: Postcolonialism, 20th Century; Writers of the 1930s
Nationality: British/English/European

Resources - view all works about this author.

- [Criticism](#) - journal articles and citations.
- [Bibliography](#) - a complete list of the author's works in all genres.
- [Biography](#) - an introduction to the author's life and works.
- [Reference Works](#) - reference articles on this author.
- [Web Sites](#) - a selection of relevant web links.

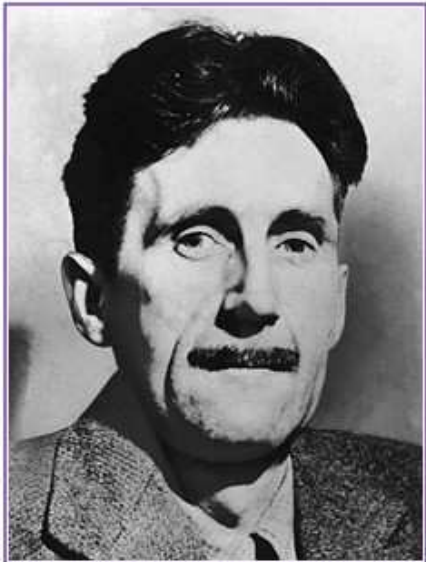

Image Copyright: © Getty Images

Obr. 45 – Základní záznam s informacemi o autorovi v databázi Literature Online. Převzato z www.oxfordartonline.com/

Souhrnné informace:

Producent: Chadwyck-Healey

Počet záznamů: 350.000 plných textů dokumentů, 17.500 biografií autorů

Retrospektiva: 1996

Typ databáze: plnotextový

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: -

Další informace o databázi a přístupu: <http://lion.chadwyck.co.uk/>

11.9 MLA International Bibliography

Modern
Language
Association

MLA

Databáze bibliografického charakteru vyčerpávajícím způsobem mapuje oblast moderních jazyků, literatury, lingvistiky a příbuzných oborů. V rámci tvorby systému je indexováno přes 4.400 odborných časopisů a databáze zachycuje také velké množství monografií a sborníků. Producentem služby je, jak už z názvu vyplývá, **Modern Language Association (MLA)** a pro indexaci a vyhledávání je využíván speciální **MLA Thesaurus**. Databáze je dostupná na základě placené licence. Některé bibliografické záznamy jsou opatřeny odkazy na plné texty obsažené ve spolupracující databázi **JSTOR**. Organizace MLA je rovněž uznávanou autoritou v otázce metodologie citování literatury. Její citační norma je v anglicky mluvících zemích široce respektována.

Podíly indexovaných dokumentů:

články: 64%

kapitoly z knih: 19%

knihy: 10%

disertace: 6 %

knížní kolekce: 1 %

Souhrnné informace:

Producent: Modern Language Association

Počet záznamů: více než 2.215.000

Retrospektiva: většina zdrojů od roku 1926, nejstarší časopis od roku 1884

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: CSA, Proquest, Ebsco, OCLC, Gale

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.mla.org/bibliography>

12 Databáze pro informační vědu a knihovnictví

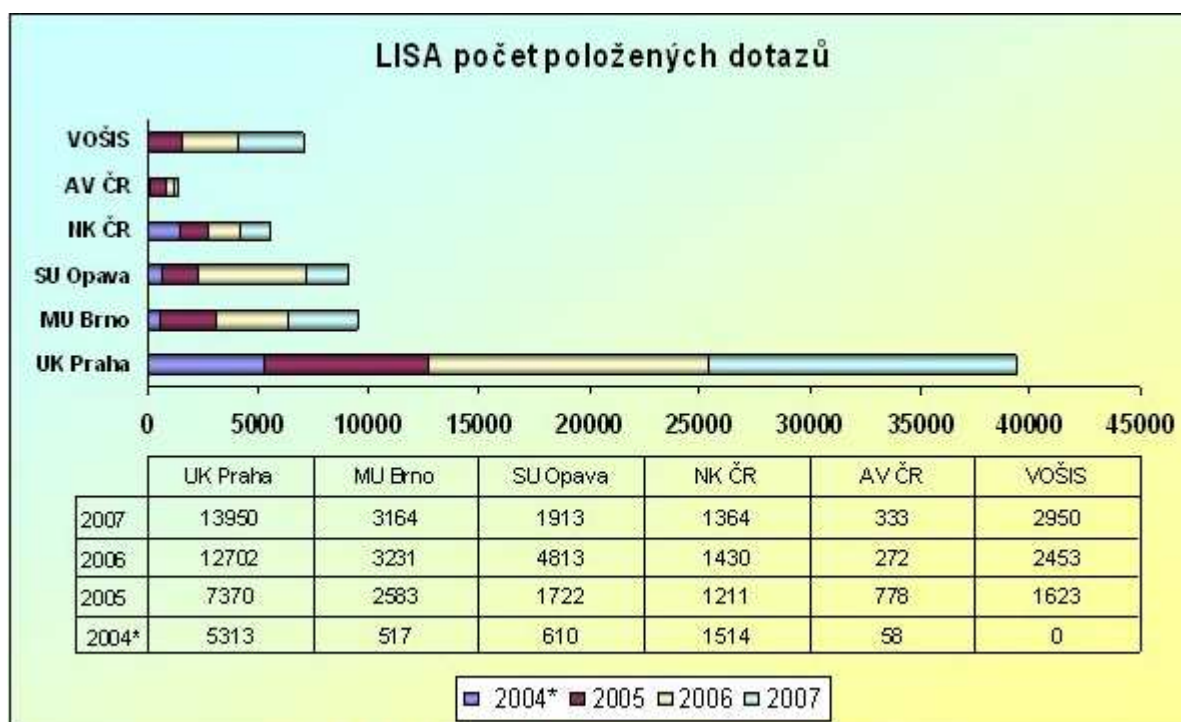
Oblast knihovnictví a informační vědy představuje interdisciplinární tematiku. I pro potřeby našeho oboru existují hodnotné elektronické informační zdroje. Přístup k nim je na celorepublikové úrovni řešen konsorciální formou. Projekt zajišťoval v letech 2004-2008 přístup do databází LISA, LLIS, ISTA a do Encyclopedia of Library and Information Science (ELIS). Podobně laděné konsorcium bude pokračovat i v rámci nově vypsaných programů INFOZ. Z vydavatelů, kteří se zabývají produkcí informačních zdrojů pro oblast informační vědy a knihovnictví, je třeba jmenovat zejména firmy **H.W. Wilson**, **Ebsco Publishing** a **Emerald**. Posledně jmenované vydavatelství se zaměřuje na produkci elektronických časopisů určených pro knihovníky a informační specialisty.

12.1 LISA

Chartered Institute of
Library and Information
Professionals

Systém **LISA (Library and Information Science Abstracts)** disponuje zdrojovou základnou více než 440 titulů odborných časopisů z 68 zemí ve 20 různých jazycích. Databáze představuje vysoce hodnotný informační zdroj pro knihovnictví, informační technologie a veškeré obory informační vědy. Předchůdcem systému byl stejnojmenný referátový časopis. V současné době je databáze ve vlastnictví firmy **Cambridge Scientific Abstracts (CSA)**, který rovněž zajišťuje přístup do systému pomocí vlastního rozhraní **CSA Illumina**. Pro vyhledávání je uživatelům k dispozici speciální oborový tezaurus.

***2004 (statistické údaje za 6 měsíců)**

Obr. 46 – Počet položených dotazů v databázi LISA u jednotlivých účastníků konsorcia za roky 2004-2007 [MARVANOVÁ, 2007]

Sample Record

TI: Title
An overview of readers' advisory service with evaluations of related Website

AU: Author
Schultz, K

SO: Source
Acquisitions Librarian; (23) 2000, p.21-33

IS: ISSN
0896-3576

AB: Abstract
Contribution to a thematic issue devoted to the Internet and acquisitions. As readers' advisors, librarians attempt to match users with books they will enjoy. Typically done with fiction, this service is important for 2 reasons: fiction circulation figures are consistently high in public libraries; and users often rely on recommendations for fiction reading material since the contents of novels are not as clearcut as non fiction books, which are sorted by subject. To be successful advisors, librarians must know their collections and their users' reading preferences, and then bridge the two. Librarians can learn their users' reading preferences using specific interview techniques, and they can learn their collections using readers' advisory aids such as the latest Web resources. (Original abstract - amended)

FE: Features
refs.

LA: Language
English

PY: Publication Year
2000

DE: Descriptors
Acquisitions; Selection aids; World Wide Web; Web sites; Evaluation; Libraries; User services; Readers advisory work

SH: Shelfmark
0578.881170

UD: Update
20000725

AN: Accession Number
95048

Obr. 47 – Bibliografický záznam z databáze LISA v rozhraní společnosti Cambridge Scientific Abstracts. Převzato z dokumentace na stránkách CSA.

Souhrnné informace:

Producent: The Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP)

Počet záznamů: více než 320.000

Retrospektiva: 1969

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: STN International, CSA

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.csa.com/factsheets/lisa-set-c.php>

12.2 LLIS

Databáze obsahuje bibliografické záznamy článků a dalších materiálů, které kompletně pokrývají oblast knihovnictví. Velmi důležitým rysem systému je skutečnost, že její podstatná část je tvořena plnými texty dokumentů. **LLIS (Library Literature & Information Science)** byl uveden do provozu v roce 1984 a zahrnoval excerpční základnu zhruba 400 titulů časopisů. Od roku 1997 je více než 150 titulů seriálů dostupných ve formě plných textů. Firma **H.W. Wilson**, která je producentem celého systému a představuje jednoho z největších světových vydavatelů elektronických informačních zdrojů pro oblast společenských a humanitních věd, nabízí navíc i historickou verzi databáze, která obsahuje záznamy z let 1905–1983. Systém LLIS používá pro věcný popis vlastní tezaurus a je dostupný výhradně po zaplacení poplatků za licenci.

Souhrnné informace:

Producent: H.W. Wilson

Počet záznamů: zhruba 338.000

Retrospektiva: od roku 1984, plné texty dostupné od roku 1997

Typ databáze: bibliografický, od roku 1997 plnotextový

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: H.W. Wilson, Dialog, Ovid, OCLC

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.hwwilson.com/Databases/liblit.htm>

12.3 ISTA

ISTA (Information Science and Technology Abstracts) je databáze s bohatou historií, která se věnuje veškerým aspektům a aplikacím informační vědy. Referátový časopis **Documentation Abstracts**, předchůdce celého systému, začal vycházet v roce 1966. V letech 1998–2003 byla producentem systému společnost **Information Today**, ale v roce 2003 systém kompletně odkoupila společnost **Ebsco Publishing**. Jako velmi výhodná a atraktivní varianta zpřístupnění databáze se ukázala provázanost bibliografických záznamů obsažených v systému s plnými texty časopisů, kterými Ebsco disponuje. Do roku 2005 poskytovaly přístup ke službě databázová centra Dialog a Ovid, v současné době je však přístup možný výhradně skrze rozhraní společnosti Ebsco. Systém excerpce literaturu z více než 450 prestižních oborových časopisů a pro věcný popis používá speciálního **tezauru ASIS** určeného pro oblasti informační vědy a knihovnictví. Databáze je přístupná po zaplacení příslušných poplatků.

Souhrnné informace:

Producent: Ebsco Publishing

Počet záznamů: více než 255.000

Retrospektiva: od roku 1966

Typ databáze: bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Ebsco

Další informace o databázi a přístupu:

<http://www.ebscohost.com/thisTopic.php?topicID=91&marketID=1>

12.4 LISTA

LISTA (Library, Information Science & Technology Abstracts) představuje informační zdroj, který se zabývá oblastmi knihovnictví, informační vědy a návazných disciplín. Produkt je dostupný volně a je z knihovnických databází nejobsáhlejší. Disponuje zhruba 1 milionem jednotek a více než 800.000 abstrakty [JACSÓ, 2007]. Bibliografické záznamy jsou získávány z více než 600 odborných časopisů. Kromě odborných seriálů tvoří zdrojovou základnu systému také knihy a denní tisk. Existuje rovněž verze **LISTA with Full Text**, kde je řada dokumentů k dispozici plnotextově. Tato verze je však již placenou službou.

Souhrnné informace:

Producent: Ebsco Publishing

Počet záznamů: zhruba 1.000.000

Retrospektiva: od roku 1965

Typ databáze: bibliografický, verze LISTA with Full Text částečně plnotextová

Způsob přístupu: volně dostupný, verze LISTA with Full Text placená

Databázová centra s přístupem: Ebsco

Další informace o databázi a přístupu:

<http://www.ebscohost.com/thisTopic.php?topicID=513&marketID=1>

Volně dostupné rozhraní pro vyhledávání: <http://www.libraryresearch.com>

13 Databáze pro speciální druhy dokumentů

13.1 Vymezení pojmů

Termín speciální druhy dokumentů je v oblasti knihovnictví vnímán v širokém kontextu. V oblasti katalogizace zdrojů se pod ním skrývá celá škála různorodých druhů dokumentů. Může se jednat například o zvukové dokumenty, kartografické dokumenty, rukopisy, ale třeba i o elektronické informační zdroje. Z hlediska dokumentografických informačních systémů je pojem „speciální druhy dokumentů“ vnímán poněkud odlišně. „Klasické“ databáze obsahují ve svých informačních fondech převážně články z časopisů. Databáze pro speciální druhy dokumentů tedy registrují veškeré ostatní druhy informačních zdrojů. Typicky se jedná o databáze patentů, norem či šedé literatury, ale i o databáze tvořené elektronickými knihami, databáze časopisů nebo databáze databází. Velmi významnou součástí tohoto druhu služeb tvoří rovněž faktografické databáze.

13.2 Faktografické databáze

13.2.1 Vymezení pojmu

Faktografické databáze jsou typem informační služby, jež přináší uživateli jako výsledek vyhledávání konkrétní údaje, data či fakta o hledaném tématu [CEJPEK, 1998]. Jedná se prakticky o primární informace, které mohou být textového, numerického nebo kombinovaného charakteru. Konkrétní příklady faktografických databází tvoří například statistiky, soubory dat o fyzikálních veličinách nebo chemických prvcích, reakcích či sloučeninách. Specifickým typem tohoto druhu dokumentu jsou zdroje encyklopedické povahy. Využití faktografických databází je široké zejména v chemii, fyzice, ekonomických vědách a geografii (informace o státech). Z teoretického hlediska se faktografické databáze rozdělují na:

- 1) **numerické** (hlavně statistiky)
- 2) **datové** (shrnují fakta)
- 3) **databáze typu průvodců** (adresáře firem, katalogy výrobků apod.)

13.2.2 Statistické databáze

Statistické údaje o všech aktuálních jevech z rozličných oborů činností jsou velmi významným a hodnotným informačním zdrojem. Shromažďováním těchto dat jsou pověřeny statistické úřady jednotlivých zemí, které vydávají a zpřístupňují statistické údaje, a to jak na bezplatné, tak v mnoha případech na komerční bázi. Kromě národních statistických údajů se touto problematikou zabývají i mnohé nadnárodní organizace (mnohdy oborové). K významným producentům databází tak náleží i **Eurostat**, **OECD** nebo **OSN**. Pro zpracování dat se u tohoto druhu databází obvykle používají speciální klasifikace, číselníky a kódovníky.

13.2.2.1 DSI Campus Solution

Tato databáze přináší reprezentativní soubor statistických dat z nejrůznějších oborů. Jedná se prakticky o soubory statistických databází od různých producentů (**OECD**, **Eurostat**, **UNIDO**, **Mezinárodní měnový fond** atd.). Uživatel tak získává možnost vyhledávání v hodnotné kolekci statistik

s retrospektivou sahající v některých případech až do 50. let minulého století. Přístup do databáze je možný po zaplacení příslušných poplatků.

Domovská stránka systému: <http://195.145.59.167/ISAPI/LogIn.dll/login?lg=e>

13.2.2.2 Eurostat

Eurostat je **statistickým úřadem Evropské komise** se sídlem v Lucemburku. Produkovány jsou databáze z nejrůznějších činností v rámci EU. Tvorba statistik je vymezena více než 300 právními normami vydanými EU. Vyhledávání v kolekcích je možné bezplatně, pro využití rozšířených funkcí systému je však lepší použít registrace, která je dostupná zdarma.

Domovská stránka systému: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

13.2.2.3 Český statistický úřad

Orgánem určeným pro tvorbu databází pro oblast ČR je Český statistický úřad. Tato instituce produkuje a zpřístupňuje velké množství statistických informačních zdrojů z území ČR pro širokou řadu oborů a činností. V rámci lepšího přístupu veřejnosti ke statistikám provozuje Český statistický úřad **Národní statistický portál**, který představuje centrální bod pro uživatele, kteří mají zájem o statistické údaje.

Domovská stránka úřadu: <http://www.czso.cz/>

Adresa portálu: <http://www.czso.cz/csu/nsp.nsf/i/home>

13.2.3 Ekonomické databáze

Informace z komerční sféry o ekonomických subjektech působících na trhu jsou jedním z vůbec nejžádanějších typů informací. Hodnota těchto údajů je v mnoha případech obrovská a firmy a podniky, které fungují v konkurenčním prostředí, vynakládají nemalé prostředky na získávání informací o trhu, zákaznících a svých bezprostředních i potencionálních konkurentech. Tato komplexní činnost se souhrnně nazývá **business intelligence**. Sběr informací zaměřený výhradně na konkurenty lze odborně pojmenovat termínem **competitive intelligence**. Vhodným českým ekvivalentem pro tento pojem se zdá označení **konkurenční zpravodajství** [PAPÍK, 2001c]. V řadě případů jde honba po takovýchto údajích až za hranici průmyslové špionáže. Avšak získat potřebná data je pochopitelně možné i legální cestou, a to mnohdy i z volně dostupných zdrojů, jako jsou výroční zprávy nebo ročenky. Pro vyčerpávajícím způsobem zpracované kompletní informace o firmách a subjektech působících na trhu je ale vhodné využít existující informační služby. V optimálním případě pocházejí získané údaje z produkce prestižních firem zabývajících se touto tematikou, jako jsou například Dow Jones nebo Dun & Bradstreet. Informační produkty těchto gigantů jsou sice velmi drahé, v mnoha případech se však firmám jejich zaplacení bohatě vyplatí.

13.2.3.1 Databáze z produkce Dow Jones

Informační služby Dow Jones jsou velmi rozsáhlé a všechny se věnují problematice obchodních a ekonomických informací. Kromě jiných aktivit je společnost vydavatelem prestižního titulu **Wall Street Journal**, který je vysoce hodnotným zdrojem informací pro oblast obchodu a burzy.

Mimo Wall Street Journalu, který je vlajkovou lodí společnosti, vydává Dow Jones rovněž tituly **Barron's**, **MarketWatch** a **Far Eastern Economic Review**. Z databází, jejichž produkci firma zajišťuje, jsou velmi známými produkty **Factiva**, **Dow Jones Newswires**, **Dow Jones Indexes** a **Dow Jones Financial Information Services**. Všechny uvedené zdroje jsou vysoce aktuální informační prameny, které slouží řadě velkých světových firem, ale i uživatelům z řad odborné veřejnosti. Dále firma poskytuje například monitoring médií, a to i pro lokální uživatele.

Další informace: <http://www.dj.com/>

13.2.3.2 Databáze z produkce Dun & Bradstreet

Americká společnost produkuje soubor databází, které dokonalým způsobem mapují celosvětové ekonomické dění. Dun & Bradstreet (D&B) nabízí svá řešení v oblasti podnikových informací výhradně na komerčním základě. Mezi klienty patří především velké světové společnosti, ale v poslední době jsou služby zaměřeny stále více i na zákazníky z řad menších firem. Významným počinem firmy je také vydávání tzv. **finančního ratingu** ekonomických subjektů, který určuje míru solventnosti hodnocených společností. Společnost disponuje podrobnými informacemi o 120 milionech firem z 220 zemí světa. Nejkomplexnější databází z produkce D&B je poté **Business Information Reports**, která obsahuje reprezentativní údaje o téměř 20 milionech obchodních subjektů [VLASÁK, 2008]. Kolekce databází z produkce D&B je zpřístupňována databázovým centrem Dialog. Dostupné databáze:

- D&B – Dun's Market Identifiers
- D&B – Dun's Electronic Business Directory
- D&B – Dun's Financial Record Plus
- D&B – European Dun's Market Identifiers
- D&B – International Dun's Market Identifiers
- D&B – Canadian Dun's Market Identifiers
- D&B – European Financial Records
- D&B – Who owns whom

Součástí portfolia firmy je i společnost **Hoover's**, jejíž informační služby se rovněž týkají sféry ekonomických a obchodních informací a jsou často dostupné i na bezplatné bázi.

Více informací o službách: <http://www.dnb.com/us/>

13.2.3.3 Databáze z produkce Thomas Publishing Company

Dalším významným producentem ekonomických informačních služeb je společnost Thomas. Firma byla založena už roku 1898 a jejím klíčovým produktem je databáze **Thomas Register of American Manufacturers**. Oproti předchozím poskytovatelům nabízí Thomas v rámci svých produktů poněkud širší tematický záběr. Kromě informací o ekonomických subjektech zahrnuje databáze i jednotlivé produkty a výrobky, u nichž jsou vždy uvedeny všechny firmy, které se věnují jejich výrobě. Základní část databáze je volně dostupná. Pro využití rozšířených funkcí je nutno se zaregistrovat. Produkty firmy Thomas jsou dostupné na platformách **ThomasNet** a **ThomasGlobal**.

Search for: (e.g. Pumps) Peugeot	☐ Product/Service ☒ Company Name	Select Location: Europe	Search
-------------------------------------	--	----------------------------	--------

Search >> [peugeot](#)

Thomas Global found 14 company name matches for "peugeot"

Company Name (location)

- [Peugeot Austria](#) (Wien, Austria)
- [Peugeot Belgique SA](#) (Nivelles, Belgium)
- [Peugeot Citroën Engines Ltd](#) (Solihull, West-Midlands, United Kingdom)
- [Peugeot Citroën Moteurs SA](#) (Nanterre, France)
- [Peugeot Deutschland GmbH](#) (Saarbrücken, Germany)
- [Peugeot España S.A.](#) (Madrid, Spain)
- [Peugeot Hungária Kft.](#) (Budapest, Hungary)
- [Peugeot Japy Industries SA](#) (Audincourt, France)
- [Peugeot Motor Company plc](#) (Coventry, United Kingdom)
- [Peugeot Nederland BV](#) (Utrecht, Netherlands)
- [Peugeot Portugal Automoveis, Lda](#) (Carnaxide, Portugal)
- [Peugeot Talbot Belgique](#) (Nivelles, Belgium)
- [Peugeot-PSA SA](#) (Paris, France)
- [PSA Peugeot Citroën](#) (Paris, France)

Obr. 48 – Záznam o všech pobočkách evropských firmy Peugeot v databázi Thomas. Převzato z www rozhraní systému.

Více informací o službách: <http://www.thomasnet.com/>
<http://www.thomasglobal.com/>

Na českém trhu získala velké množství příznivců a uživatelů služba **Wer liefert was?** (<http://cz.wlw.cz/start/CZ/cs/index.html>), která postupně z domovského Německa a dalších německy mluvících zemí expandovala také do ČR, na Slovensko a do Chorvatska. Uživatelé díky ní získávají přehled o produktech na trhu a jejich dodavatelech.

13.2.3.4 Albertina Firemní Monitor

Registr ekonomických subjektů existuje pochopitelně i v českém prostředí. Poměrně kvalitní databázi tohoto typu poskytuje firma Albertina data v podobě služby Albertina Firemní Monitor. Jedná se o informační produkt zpřístupňovaný na komerčním základě, jehož uživatele tvoří především velké firmy, banky a orgány státní správy, ale také malé a střední podnikatelé. Přístup do databáze je možný online, případně na CD ROM.

Více informací o službách: <http://www.albertina.cz/czech/index.html>

13.2.4 Geografické databáze

Systémy přinášející široké spektrum aktuálních údajů o zemích a regionech světa patří mezi exemplární příklady faktografických databází. Kromě základních informací o rozloze, počtu obyvatel apod. bývají velmi často k dispozici rovněž nejrůznější ekonomické nebo sociologické informace.

13.2.4.1 CountryReports.org

Služba CountryReports.org z produkce stejnojmenné firmy je jednou z nejkompexnějších databází, která obsahuje aktuální informace o všech zemích světa. Základní informace o jednotlivých státech

(počet obyvatel, rozloha, měna, hrubý domácí produkt, státní symboly atd.) jsou k dispozici zdarma. Podrobnější údaje jsou poté nabízeny v placené části databáze. V rámci propagace služeb je v každém měsíci možnost přístupu ke kompletním datům jedné vybrané země zdarma.

PHOTO GALLERY **COMPARE COUNTRIES** **CUSTOMS AND CULTURE** **ESPAÑOL** **US STATES**

Portugal — (pôr'chə gəl)

About The People

Did You Know..... Portugal's natural resources include cork, tungsten, coal, iron, uranium, pyrite and marble. »» More

Fashion... The Portuguese are generally conservative in dress. Men wear suits to work. Tattered clothing is imp »» More

Socializing... The Portuguese are generally traditional and conservative. People and relationships are more importa »» More

Family... The family is the core of Portuguese life. Families are strengthened by a clan spirit that extends t »» More

Statistics

Capital Cities... Lisbon »» History of Lisbon

Population: 10,642,836

GDP: \$210,100,000,000 (USD)

Total Area: 92,391 (sq km) 35,672 (sq mi)

Currency: euro (EUR)

World Region: Europe

Guernsey Jersey LUXEMBOURG SWITZERLAND FRANCE MONACO SPAIN ANDORRA ITALY Sardinia VATICAN CITY MALTA MOROCCO ALGERIA TUNISIA Gibraltar

View More Maps of Portugal

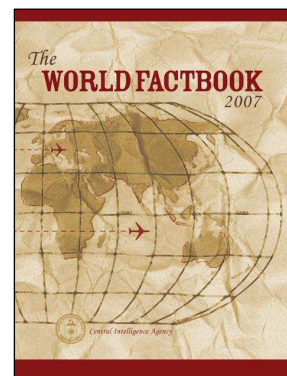
Obr. 49 – Základní zobrazení informací o státu v databázi CountryReports.org. Převzato z www služby.

Další informace o službě: <http://www.countryreports.org/>

13.2.4.2 World Factbook

Druhou významnou službu v této oblasti představuje databáze World Factbook. Poněkud symbolicky ji vytváří americká tajná služba CIA, takže v systému lze nalézt také informace o politické situaci a kriminálních a bezpečnostních rizicích dané země. Jinak i zde najde uživatel nejrelevantnější a nejaktuálnější data o všech státech světa. Souběžně vychází každý rok tato databáze rovněž v knižní podobě. Přístup ke službě přes internetové rozhraní je k dispozici bezplatně.

Další informace o službě:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/index.html>

13.2.4.3 Country Studies

Informace o jednotlivých státech lze nalézt také ve zcela bezplatném režimu na stránkách **Library of Congress**. Konkrétně se jedná o databázi **Country Studies**, která přináší online verze knih, publikovaných o sledovaných státech v letech 1988-1998. Pouze u vybraných zemí jsou k dispozici informace v podobě tzv. **Country profiles** s maximální aktuálností. U některých

států tak dochází k absenci aktuálních údajů, což je největší slabinou jinak poměrně vydařené služby.

Další informace o službě: <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/>

V českém prostředí vytváří podobnou databázi agentura ČTK. Služba se nazývá **Země světa** a přístup do ní je realizován na základě placené licence.

13.2.5 Faktografické databáze pro fyziku a chemii

Informační služby z těchto oborů mívají v mnoha případech podobu faktografických databází. Typickými příklady jsou části chemických databází určených pro registraci chemických prvků, sloučenin a reakcí. Tudiž významné databáze Chemical Abstracts, Beilstein a Gmelin jsou z velké části faktografické. Na stejné bázi fungují v tomto případě i informační služby pro oblast fyziky (např. Physics Abstracts nebo ASMDATA) a dalších příbuzných oborů.

13.3 Patentové informační systémy

Problematika patentů a jejich zpřístupňování je vysoce aktuální otázkou. Patentové informace jsou totiž jedním z nejaktuálnějších a nejhodnotnějších informačních pramenů. Velmi podstatné z uživatelského hlediska je to, že v současné době je celosvětovým trendem zpřístupňování patentových informací **ve formě plných textů na bezplatné bázi**.

13.3.1 Patenty

Patentem se rozumí výhradní, avšak časově omezené právo na využívání určitého vynálezu. Předmětem patentové ochrany bývají zpravidla stroje, výrobky a způsoby či postupy. Patentovány naopak nemohou být nové odrůdy rostlin, nové rasy zvířat a vynálezy, které jsou v rozporu s veřejným pořádkem, lidskostí a dobrými mravy. Žadatel o udělení patentu musí pro udělení ochrany splnit tři základní podmínky. Jeho vynález musí být:

- 1) **výsledkem vědecké činnosti**
- 2) **splňovat podmínku novosti**
- 3) **být průmyslově využitelný**

Průběh patentového řízení začíná oficiálním podáním **patentové přihlášky**, kterou žadatel odevzdá na příslušném patentovém úřadě. Přihláška musí být doplněna o **patentovou rešerši**, která udává stav techniky v daném oboru. V případě, že patentový úřad uzná žadatelovy nároky na patentovou ochranu, je mu vydán **patentový spis**. Pokud žádá přihlašovatel o patentovou ochranu ve více státech, může se obrátit buď na patentový úřad své země s tím, že chce vynález patentovat i v dalších zemích, nebo přímo na některý z mezinárodních patentových úřadů. Klíčovým dokumentem pro oblast ochrany intelektuálního vlastnictví je **Smlouva o patentové spolupráci (World Patent Treaty)** přijatá v roce 1970. Právě ta umožňuje aplikaci patentové ochrany vynálezu ve více státech najednou. Získá-li přihlašovatel patentovou ochranu ve více zemích, tvoří jeho patenty tzv. **patentovou rodinu** [PIČMAN, 1992]. Patentová ochrana trvá nejdéle 20 let, je však pochopitelně nutno platit příslušné udržovací poplatky, které nejsou v žádném případě levnou záležitostí.

Kromě patentů lze uplatňovat ochranu také na:

- **užitné vzory** – jedná se tzv. malé patenty. Jejich předmětem jsou technická řešení nižší úrovně. Podmínka novosti zde není tak striktní jako u patentů, užitný vzor lze registrovat i 3 měsíce po zveřejnění jeho předmětu. Udržovací poplatky jsou podstatně nižší než u patentů, ochrana zde však trvá maximálně 10 let.
- **průmyslové vzory** – postupy určené pro úpravu výrobků.
- **ochranné známky** – jednoznačná identifikace výrobce nebo poskytovatele služby. Nejčastěji je představována logem, může se však jednat i o slovo nebo frázi.
- **topologie polovodičových výrobků**

RANK	COMPANY	COUNT
1	PHILIPS	3 222
2	SAMSUNG	2 478
3	SIEMENS	1 850
4	BASF	1 474
5	MATSUSHITA	1 395
6	ROBERT BOSCH	1 166
7	LG	1 080
8	SONY	929
9	NOKIA	873
10	FUJITSU	819

Obr. 50 – Instituce s největšími počty patentů přihlášenými v roce 2007 u organizace EPO. Převzato z dokumentace Evropského patentového úřadu EPO.

13.3.2 Patentová třídění

Patentové informační systémy pochopitelně používají pro účely indexace specifické selekční jazyky. Nejpoužívanějším tříděním je systematická klasifikace **Mezinárodní patentové třídění (International Patent Classification, IPC)**. Jde o vícestupňové třídění založené na alfanumerické notaci. Na centrální úrovni zahrnuje IPC 8 základních sekcí, které jsou posléze rozvíjeny třídami, podtřídami, skupinami a podskupinami [PIČMAN, 1992]. V rámci **Evropského patentového úřadu (EPO)** bylo dále vyvinuto třídění **ECLA**, které v principu vychází z IPC, ale je o něco podrobnější. Třetím nejvyužívanějším selekčním jazykem pro oblast patentů je **třídění Patentového a známkového úřadu USA (United States Patent and Trademark Office, UPSTO)**, které je velmi složité a pro evropského uživatele poněkud nepřehledné. Pro oblast ochranných známek je nejvíce používané **Nice Classification**, které obsahuje celkem 34 tříd pro zboží a 11 tříd pro služby. Třídy se poté pochopitelně postupně člení, a to až na vysoce podrobnou úroveň.

13.3.3 WIPO

Mezinárodní organizace pro intelektuální vlastnictví (World Intellectual Property Organization, WIPO) je centrální světovou institucí pro oblast patentové ochrany a intelektuálního vlastnictví. Byla založena v roce 1967 a sídlí ve švýcarské Ženevě. V roce 2007 bylo členem WIPO 184 zemí světa. Předmětem činnosti organizace je přidělování mezinárodní patentové ochrany, informační a normalizační činnosti v oblasti patentů, rozvoj mezinárodního patentového třídění a také provozování obsáhlého systému patentových dokumentů. Velmi rozsáhlá databáze patentů, průmyslových vzorů a ochranných známek dostupných v rámci WIPO se nazývá **Intellectual Property Digital Library**. Obsažené dokumenty jsou k dispozici zdarma

v plných textech. Kromě samotného zpřístupňování patentů se WIPO věnuje také tvorbě nejrůznějších statistik, které se dotýkají patentové problematiky. Tyto informace jsou uživatelům k dispozici rovněž bezplatně.

Countries of Origin	2004	2005	2006	2007	2008	2008 Share	2008 Growth
United States of America	43,350	46,803	50,941	54,086	53,521	32.7%	-1.0%
Japan	20,264	24,869	27,033	27,744	28,744	17.6%	+3.6%
Germany	15,214	15,984	16,732	17,818	18,428	11.3%	+3.4%
Republic of Korea	3,558	4,688	5,944	7,061	7,908	4.8%	+12.0%
France	5,184	5,748	6,242	6,568	6,867	4.2%	+4.6%
China	1,706	2,503	3,951	5,441	6,089	3.7%	+11.9%
United Kingdom	5,027	5,084	5,090	5,539	5,517	3.4%	-0.4%
Netherlands	4,284	4,500	4,529	4,355	4,349	2.7%	-0.1%
Sweden	2,851	2,883	3,316	3,657	4,114	2.5%	+12.5%
Switzerland	2,898	3,290	3,577	3,778	3,832	2.3%	+1.4%
Canada	2,104	2,318	2,566	2,847	2,966	1.8%	+4.2%
Italy	2,189	2,349	2,716	2,946	2,939	1.8%	-0.2%
Finland	1,672	1,893	1,845	1,995	2,119	1.3%	+6.2%
Australia	1,837	1,996	2,001	2,053	2,028	1.2%	-1.2%
Israel	1,227	1,454	1,589	1,746	1,882	1.2%	+7.8%
All Others	9,245	10,326	11,084	12,252	12,297	7.5%	+2.0%
Total	122,610	136,688	149,156	159,886	163,600	100%	+2.4%

Source: WIPO Statistics Database

Obr. 51 – Země původu vynálezů v databázi WIPO za roky 2004-2008. Převzato z dokumentace systému.

(151) 29.07.2002 **786907**

(180) 29.07.2012

(171) 10

(732) Plzeňský Prazdroj, a.s.
U Prazdroje 7
CZ-304 97 Plzeň (CZ)

(812) CZ

(540)

(531) 24.01; 24.03; 25.01; 27.05; 29.01

(591) Blanc, vert, noir, rouge, or et argent.

(511) 21 Ustensiles et récipients pour le ménage ou la cuisine (ni en métaux précieux, ni en plaqué); peignes et éponges; brosses (à l'exception des pinceaux); matériaux pour la brosse; matériel de nettoyage; paille de fer; verre brut ou mi-ouvert (à l'exception du verre de construction); verrerie, porcelaine et faïence non comprises dans d'autres classes.

25 Vêtements, chaussures, chapellerie.

32 Bières; eaux minérales et gazeuses et autres boissons non alcooliques; boissons de fruits et jus de fruits; sirops et autres préparations pour faire des boissons.

33 Boissons alcooliques (à l'exception des bières).

43 Services de restauration (alimentation); hébergement temporaire.

(822) CZ, 29.07.2002, 246219

(300) CZ, 01.02.2002, 176316

(831) AM, AZ, BY, KG, KZ, MD, PL, RU, TJ, UA, UZ

Obr. 52 – Záznam ochranné známky v databázi WIPO. Převzato z www.rozhraní.producenta.

Více informací: <http://www.wipo.int/portal/index.html.en>

Rozhraní systému Intellectual Property Digital Library: <http://www.wipo.int/ipdl/en/>

13.3.4 EPO

Evropský patentový úřad (European Patent Office, EPO) je mezivládní organizace založená v roce 1977. V současné době má 32 členů a zabývá se komplexně problematikou patentové ochrany v evropském měřítku. Nejvýznamnějším informačním systémem, který organizace produkuje, je databáze **Esp@cenet**. Kromě vlastních záznamů obsahuje systém patentové dokumenty z patentových úřadů 22 evropských zemí. Pro indexaci dokumentů se používá jak Mezinárodní patentové třídění, tak vlastní klasifikace ECLA. Přístup do databáze je umožněn bezplatně. Samozřejmostí je dostupnost plných textů patentových dokumentů. Dalším významným informačním počinem z produkce EPO je databáze **INPADOC**. Ta obsahuje obrovské množství bibliografických záznamů patentů a patentových rodin a také záznamy informací o právním stavu patentů. Systém je zpřístupňován komerčně v nabídkách databázových center (např. STN International nebo Questel/Orbit).

Detoxication method of sulfide yperite by treating thereof with haloalkane dehalogenases

Bibliographic data | Description | Claims | Mosaics | Original document | INPADOC legal status

Publication number: CZ298287 **Also published as:** WO2006128390 (A1)

Publication date: 2007-02-14

Inventor: PROKOP ZBYNAOEK (CZ); DAMBORSKA JIAOEA (CZ); OPLUAIL FRANTIAIEK (CZ); JESENSKAI ANDREA (CZ); NAGATA YUJI (JP)

Applicant: MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNAOE (CZ)

Classification:
- international: **A62D3/00; B09C1/10; C02F3/34; C02F11/00; C02F11/02; C02F101/36; A62D3/00; B09C1/10; C02F3/34; C02F11/00; C02F11/02;**
- European:

Application number: CZ20050000352 20050603
Priority number(s): CZ20050000352 20050603

[View INPADOC patent family](#)
[View list of citing documents](#)

[Report a data error here](#)

Abstract of **CZ298287**

In the present invention, there is disclosed a method of detoxification of yperite - bis(2-chloroethyl) sulfide - by the use of a haloalkane dehalogenases or their compositions, the method of preparation of dehalogenation enzymes and of decontamination compositions which contains at least one wild type and/or modified haloalkane dehalogenase (EC 3.8.1.5) as an chemically active component. The preferred dehalogenases are DhaA from Rhodococcus rodochrous NCIMB 13064, DmbA from Mycobacterium bovis 5033/66 or LinB from Sphingomonas paucimobilis UT26. Decontamination is utilizable for detoxification of yperite from the surfaces of technical equipment, buildings, human or animal skin and environment components by the treatment of yperite with the detoxification mixture according to the present invention with the concentration of the enzyme within the range of from 1x10e-6 to 1x10e0 mol.l⁻¹ at a temperature ranging from +10 degC to +70 degC, preferably at about +40 degC and pH value within the range of 4 to 12.

Data supplied from the **esp@cenet** database - Worldwide

Obr. 53 – Záznam patentu v databázi esp@cenet. Převzato z www.rozhraní.producenta.

Více informací: <http://www.epo.org/>

Rozhraní systému Esp@cenet: http://ep.espacenet.com/?locale=EN_ep

Informace o systému INPADOC:

<http://www.epo.org/patents/patent-information/raw-data.html>

13.3.5 Úřad průmyslového vlastnictví České republiky

V České republice je centrální organizací zabývající se patenty a související tematikou **Úřad průmyslového vlastnictví České republiky (ÚPV)**. Organizace registruje patenty, průmyslové a užité vzory, ochranné známky a topologie polovodičových výrobků pro oblast ČR. V rámci národní přihlášky lze řešit i mezinárodní patentovou ochranu vynálezu. Úřad byl založen v roce 1919 a sídlí v Praze-Bubenci. Na stránkách úřadu jsou dostupné databáze:

- patentů a užitných vzorů
- průmyslových vzorů
- ochranných známek

(21) Číslo přihlášky:	1994-2409
(11) Číslo zápisu:	2084
(22) Datum přihlášení:	18.05.1994
(54) Název:	Směs pro výrobu palivových briket se zvýšenou výhřevností
(71/73) Přihlašovatel/Majitel:	Jagoš František, Šumice 19, CZ Jurča Jiří, Uherský Brod, CZ Jagoš Miroslav, Lipov 472, CZ
(74) Zástupce:	Görig Jan ing. SPUR, a.s., tř. T. Bati 299, Zlín, 76422
(51) MPT:	C 10 L 5/44
(40) Datum zveřejnění zápisu:	17.08.1994
(47) Datum zápisu:	22.06.1994
Stav:	Zaniklý dokument

Obr. 54 – Záznam patentu v databázi UPV. Převzato z www rozhraní systému.

Další informace: <http://www.upv.cz/cs.html>

13.3.6 Derwent World Patents Index

 Derwent je nejkompexnější světová informační služba pro oblast patentových informací. Je dostupná výhradně na základě placené licence, avšak obsah databáze a kvalita poskytovaných služeb odpovídá vynaloženým finančním prostředkům. Systém je v současné době vlastněn společností Thomson Reuters. Do databáze je dodáváno každoročně více než 1.5 milionu nových dokumentů. Zdrojovou základnu systému tvoří záznamy z 41 patentových úřadů z celého světa. Celkově obsahuje databáze více než 17.4 milionů záznamů o 37.5 milionech patentových dokumentů, přičemž jejich plné texty jsou k dispozici s retrospektivou od 60. let minulého století. Systém používá kromě Mezinárodního patentového třídění ještě vlastní klasifikaci. Samozřejmostí je možnost plnotextového vyhledávání. Derwent je také klíčovou součástí platformy **Delphion**, kterou vyvinula společnost Thomson Reuters pro efektivní vyhledávání patentových informací. Systém Delphion obsahuje více než 50 milionů patentových dokumentů.

Chemical Section		
Section A	Polymers and Plastics	2,392,300
Section B	Pharmaceuticals	932,278
Section C	Agricultural Chemicals	262,879
Section D	Food, Detergents, Water Treatment & Biotech	1,180,149
Section E	General Chemicals	934,189
Section F	Textiles and Paper-Making	528,421
Section G	Printing, Coating and Photographic	579,452
Section H	Petroleum	319,616
Section J	Chemical Engineering	617,252
Section K	Nucleonics, Explosives and Protection	139,691
Section L	Refractories, Ceramics, Cement, Electro(in)org.	1,392,100
Section M	Metallurgy	878,563
Engineering Section		
Section P	General	4,951,765
Section Q	Mechanical	4,233,770
Electronic & Electrical Sections		
Section S	Instrumentation, Measuring and Testing	1,778,469
Section T	Computing and Control	2,558,052
Section U	Semiconductors and Electronic Circuitry	1,964,697
Section V	Electronic Components	1,537,890
Section W	Communications	2,361,731
Section X	Electric Power Engineering	2,298,709

Obr. 55 – Počty patentů obsažených v databázi Derwent rozdělené podle oborů. Převzato z dokumentace k systému na stránkách organizace Thomson Reuters.

Souhrnné informace:

Producent: Thomson Reuters

Počet záznamů: 17.400.000 základních záznamů o patentech a patentových rodinách, 37.500.000 o patentových dokumentech celkem

Retrospektiva: u každé obsažené kolekce různá

Typ databáze: od 60. let minulého století plnotextový, u starších dokumentů bibliografický

Způsob přístupu: placený

Databázová centra s přístupem: Dialog, STN International, Questel/Orbit

Další informace o databázi a přístupu: <http://scientific.thomson.com/products/dwpi/>

Platforma Delphion: <http://www.delphion.com/>

13.4 Informační služby pro normativní dokumenty

13.4.1 Normy

Normy jsou dokumentované dohody, které poskytují pravidla, směrnice, pokyny nebo charakteristiky činností nebo jejich výsledků, které zajišťují, aby materiály, výrobky, postupy a služby vyhovovaly danému účelu. Normy mají omezenou platnost a nejsou závazné [BRATKOVÁ, 2001a]. Pouze v případě, že se jedná o tzv. **harmonizovanou normu** (tím se staví na úroveň zákona), vzniká zákonná povinnost ji dodržovat. Dodržování norem je však v dnešní době velmi podstatným indikátorem pro určování kvality výrobku či služby, proto k jejich aplikaci přistupuje stále více subjektů. Tvorbu normativních materiálů zajišťují

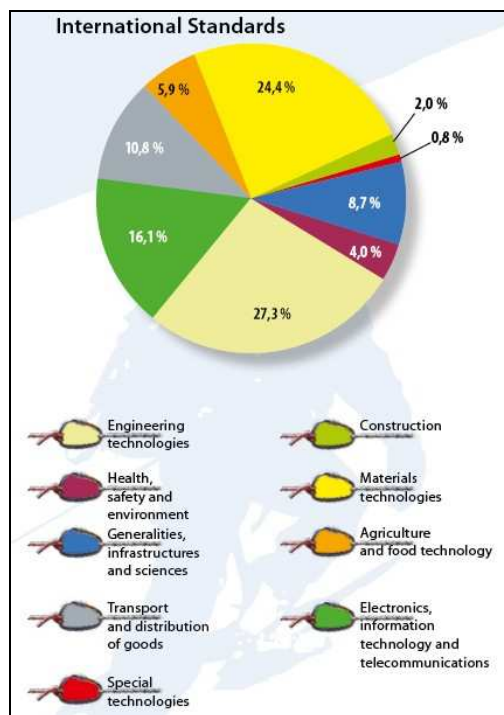
technické normalizační komise, do nichž mají přístup jak představitelé státní správy, tak zástupci z komerční sféry a další odborníci. Vydávání norem poté zajišťují příslušné **normalizační úřady**. Stejně jako v případě patentů existují na tomto poli organizace s národní působností i organizace mezinárodní. Všeobecně je ctěn princip, že platnost mezinárodní normy je nadřazena normě národní. V názvu každé normy je uveden údaj o tom, která normalizační autorita ji vydala (např. ISO, ČSN apod.). Aktuální normy jsou zveřejňovány ve věstnících normalizačních úřadů a poté jsou dostupné v rámci databází norem. Kromě národních a mezinárodních normalizačních institutů mohou být normy vydávány i jinými organizacemi. V tomto případě se jedná o oborové instituce, které zajišťují tvorbu normativních materiálů pro svá odvětví. Příkladem mohou být normy pro oblast telekomunikací schválené organizací **ETSI** (<http://www.etsi.org/>). Specifickým druhem norem jsou knihovnické **standards MARC**, jejichž vydávání a správu zaručuje **Library of Congress** (<http://www.loc.gov/marc/>). Zpřístupňování norem je zcela jiné než v případě patentů. Plné texty norem jsou dostupné téměř ve všech případech pouze za úplaty a mnohdy bývá zpoplatněn už i samotný přístup do databází normativních materiálů.

Typologie norem:

- 1) **předmětové**
- 2) **činnostní**
- 3) **všeobecné**

Dále se dají normy rozdělit podle sféry jejich působnosti na mezinárodní, národní, oborové atd.

Pro věcné třídění norem je všeobecně používán systematický selekční jazyk **Mezinárodní třídění norem (International Classification for Standards, ICS)**. ICS představuje hierarchické třídění, které rozlišuje celkem tři úrovně.

Obr. 56 – Tematické rozdělení norem vydaných organizací ISO. Převzato z dokumentace systému.

13.4.2 ISO

International
Organization for
Standardization

Organizace **ISO (International Organization for Standardization)** je největší světovou autoritou v oblasti normativních materiálů. Je to nevládní federace národních institucí, která vznikla v roce 1947 a sídlí v Ženevě. Členem ISO je v současné době 157 zemí. V kompetenci organizace je tvorba a vydávání norem pro téměř všechny obory. Výjimku v tomto směru tvoří oblasti elektrotechniky a elektroniky, které mají vlastní normalizační instituce. V rámci služeb ISO je dostupná rovněž obsáhlá kolekce norem nazvaná **ISO Catalogue**. Systém obsahuje více než 17.000 mezinárodních norem klasifikovaných pomocí třídění ICS. Přístup do databáze je k dispozici bezplatně, dodávky plných textů norem už jsou pochopitelně zpoplatněny.

ISO 7176-3:2003

Wheelchairs -- Part 3: Determination of effectiveness of brakes

Media and price

Language	Format	Add to basket
en	PDF (177 kB)	CHF 72,00
en	paper	CHF 72,00

General information

Number of Pages: 11

Edition: 2 (Monolingual)	ICS: 11.180.10
Status: Published	Stage: 60.60 (2003-04-28)
TC/SC: TC 173/SC 1	

Abstract

ISO 7176-3:2003 specifies test methods and disclosure requirements for the effectiveness of brakes of manual wheelchairs and electrically powered wheelchairs, including scooters, intended to carry one person, with a maximum speed not exceeding 15 km/h.

Revision information

Revises: [ISO 7176-3:1988](#)

Obr. 57 – Záznam normy v databázi ISO Catalogue. Převzato z www.

Další informace: <http://www.iso.org/iso/home.htm>

Hlavní stránka systému: <http://www.iso.org/iso/search.htm>

13.4.3 Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví

Pro českou technickou normalizaci se stal přelomovým rok 2009. **Český normalizační institut**, jehož historie sahala až do roku 1922, a který měl ve své gesci kompletní řadu činností spojených s normami v České republice, byl k 31.12.2008 zrušen. Veškeré jeho kompetence a úkoly přidělilo Ministerstvo průmyslu a obchodu **Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví (ÚNMZ)**. Kromě všech činností spojených s technickými normami bude ÚNMZ zastupovat Českou republiku také v mezinárodních standardizačních organizacích (např. ISO). V souvislosti s těmito změnami došlo i k razantní úpravě v otázce zpřístupňování českých norem. Jednotlivci, soukromé podniky i knihovny si mohou zakoupit systém **ČSN Online**, který obsahuje veškeré české normy (platné, zrušené i upravené) plnotextově v elektronické podobě. Cena systému se liší podle druhu zákazníka. Jednoznačně se jedná o krok vpřed, neboť v minulých letech byl nákup norem velmi nákladnou záležitostí. Stávající systém, který přináší kompletní sadu českých norem, však přinesl znatelné zlevnění, což se nepochybně projeví v podobě jejich výrazně větší rozšířenosti.

Kromě toho si lze i nadále objednávat jednotlivé normy. ÚNMZ však prodává tištěné normy pouze ve svém informačním centru, a tak většinu prodejů realizují **externí distributoři** pověřeni ÚNMZ. Nákup jednotlivých norem v elektronické podobě už v současnosti není podporován.

Uživatelé mají možnost vyhledávání českých norem v systému přímo na stránkách ÚNMZ nebo prostřednictvím seznamu, který je možno stáhnout do vlastního počítače. Tento seznam je dostupný zdarma.

Tvorba původních českých norem je v současné době zcela minoritní záležitostí. Pouze 5% norem, které jsou v ČR ročně vydávány, představuje výsledek práce českých technických normalizačních komisí. Ostatní normy jsou přejaté, a to buď od organizace ISO, nebo jakožto tzv. **Evropské normy (EN)** od organizací **CEN** (<http://www.cen.eu/>) a **Cenelec** (<http://www.cenelec.eu/>), které působí jako úřady Evropské komise pro technickou normalizaci.

Další informace: <http://www.unmz.cz/>

Katalog norem: <http://csnonline.unmz.cz/vyhledavani.aspx>

13.4.4 PERINORM

Databáze PERINORM nabízí vysoce hodnotný soubor norem v celosvětovém rozsahu. Producenty systému jsou tři národní normalizační instituce – **britský BSI**, **francouzský AFNOR** a **německý DIN**. Služba však obsahuje normy s geograficky mnohem širším záběrem. V systému, který je rozdělen na dvě kolekce (**PERINORM Europe** a **PERINORM International**), je zahrnuto více než 1.1 milionu bibliografických záznamů norem. Přístup do databáze je možný výhradně po zaplacení poplatků. Po řádném zaregistrování je zdarma k dispozici pouze demo verze systému.

International Institutes	National Institutes	National Institutes	National Institutes
ISO	AENOR	PRONORM	ASME
IEC	AFNOR	ON	ASTM
ITU	BSI	PKN	EIA
	CNI	SABS	IEEE
	DIN	SAI	NEMA
	DS	SCC	SAE
	GOST	SIS	UL
	IBN	SNV	
	JSA	SUTN	
	JISM	TSE	
	NEN	UNI	
		ANSI	
		API	

Obr. 58 – Instituce zapojené do projektu Perinorm. Převzato z dokumentace k systému.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.perinorm.com/pol/accueil.php>

13.4.5 IHS Standards Expert

Organizace IHS přináší uživatelům velmi obsáhlou knihovnu norem ze všech oborů technické normalizace. Producent systému spolupracuje s více než 370 normalizačními organizacemi. Výsledkem je velmi sofistikované řešení, které obstarává zpřístupňování norem „na míru“ pro individuální klienty. Systém navíc sleduje případné změny a revize u jednotlivých norem a automaticky upozorňuje zákazníka.

Další informace o databázi a přístupu:

<http://engineers.ihs.com/products/standards/specs-standards/>

13.5 Databáze pro časopisy

Databáze registrující tituly časopisů vznikly ponejvíce v rámci knihovních katalogů. Některé z nich však dnes už vysoce přerostly svůj původní význam a staly se komplexním informačním zdrojem s velkým počtem uživatelů. Aktuální informace o jednotlivých časopisech totiž neoceňují pouze knihovníci, ale také široká veřejnost. Pro moderní informační služby v oblasti časopisů je už v současné době samozřejmostí přinášet obsáhlé údaje o titulu a jeho historii, vydavateli, periodicitě, dostupnosti atd. K dispozici bývají také údaje o databázích, které čerpají ze zobrazeného titulu časopisu svoje bibliografické záznamy a služby poskytující plnotextový přístup k obsahům zahrnutých seriálů. **Databáze pro časopisy však v žádném případě nepřístupňují plné texty evidovaných periodik.**

13.5.1 CONSER

CONSER (Cooperative Online SERIALs) je souborný katalog časopisů USA. Správu systému zajišťuje **Library of Congress**. Kromě samotné registrace časopisů udává CONSER směr i v oblasti katalogizace seriálů. Byl vytvořen tzv.

CONSER Standard Record, který definuje požadavky na bibliografický popis (v rámci MARC21) u tištěných i elektronických časopisů. Záznamy do systému byly shromažďovány už od počátku 20. let minulého století, a to pochopitelně v tištěné podobě. V elektronické formě začala databáze působit od roku 1973. V systému se nachází více než 1 milion bibliografických záznamů časopisů. Samotná služba běží v rámci katalogu organizace **OCLC**. Databáze je velmi přínosná zejména pro knihovny, které z ní mohou čerpat bibliografické záznamy do svých katalogů periodik.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.loc.gov/acq/conser/>

13.5.2 Zeitschriftendatenbank

I v tomto případě se jedná o souborný katalog seriálů, tentokrát pro oblast Německa. V systému je zahrnuto více než 1.5 milionu záznamů titulů časopisů. Vedle tištěných seriálů jsou v poslední době zaznamenávány i časopisy v elektronické podobě. Systém funguje pod patronátem **Německé národní knihovny**. Samotný přístup do něho je možný bezplatně v rámci jejího OPACu. V poslední době je silně akcentována spolupráce se službou EZB (viz kapitola 15). Databáze je vydávána i ve formě CD ROM za spolupráce s firmou **K.G. Saur Verlag**.

Kurzliste		Besitznachweise		Titeldaten		Suchgeschichte	
■ Ihre Aktion suchen [und] (Titel (Stichwort) [TIT]) Absatzwirtschaft							
Titel:	Absatzwirtschaft [Elektronische Ressource]						
Erschienen:	Düsseldorf : Verl.gruppe Handelsblatt						
Erscheinungsverlauf:	1982 -						
Anmerkungen:	Online-Ressource Volltext nur als Teil einer Datenbank verfügbar						
Weitere Titelinweise:	Druckausg. ---> [Absatzwirtschaft <Düsseldorf>]						
Standardnummern:	ISSN der parallelen Ausgabe: 0001-3374						
URL:	http://www.bibliothek.uni-regensburg.de/ezeit/?2155938 [EZB] http://www.legios.de/wps/elex?fn=page&sfm=legios&navitem=PAGE_51239&item=SHEET_GEASW&godb=ASW [Agentur]						
Sacherschließung:	ZDB-Fachgruppe(n): 630 Wirtschaftswissenschaft ; 655 Handel u. Verkehr ; 100 Allgemeines						
ZDB-ID:	2155938-7						

Obr. 59 – Záznam časopisu v databázi Zeitschriftendatenbank. Převzato z OPACu Německé národní knihovny.

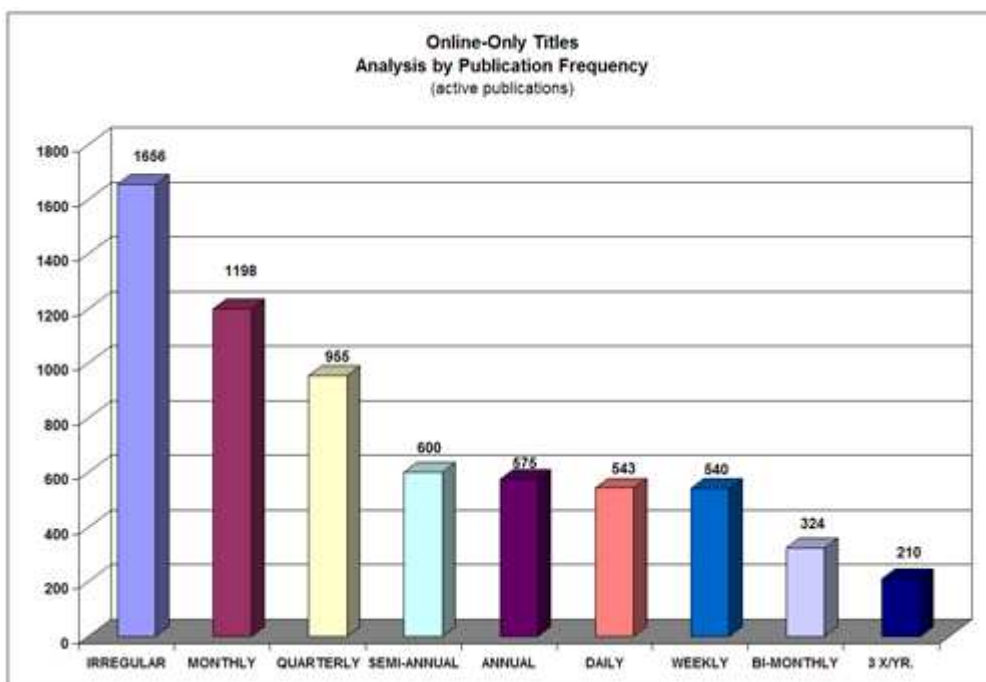
Další informace o databázi a přístupu: <http://www.zeitschriftendatenbank.de/>

Hlavní vyhledávací stránka systému: <http://dispatch.opac.d-nb.de/DB=1.1/>

13.5.3 Ulrichsweb.com

Databáze obsahuje zhruba 300.000 záznamů titulů časopisů. Systém je neocenitelným informačním zdrojem zejména díky široké paletě údajů o všech seriálech, které registruje. Ulrichsweb spolupracuje i s dalšími informačními službami, jako jsou Journal Citation Reports pro určování impact factorů časopisů nebo institucemi poskytujícími přístup k plným textům článků z vyhledaných periodik. K dispozici jsou také URL adresy seriálů, pokud vycházejí v elektronické podobě, a informace o databázích, které indexují jejich obsahy. V tištěné podobě začal systém působit v roce 1932. Kromě základní verze **Ulrich's Periodicals Directory** je možné si předplatit i modul **Serials Analysis System**, který přináší sofistikované nástroje pro práci s vyhledanými seriály. Přístup do systému je zpoplatněn.

Obr. 60 – Periodicita elektronických časopisů obsažených v databázi Ulrichsweb.com. Převzato z www stránek producenta systému.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.ulrichsweb.com/ulrichsweb/>

13.5.4 ISSN Portal

Mezinárodní agentura ISSN, která celosvětově koordinuje přidělování evidenčního čísla pro časopisy a periodika, provozuje také registr časopisů, jimž bylo ISSN přiděleno. Databáze obsahuje více než 1.4 milionů záznamů a představuje výtečnou pomůcku pro práci knihovníků. Celý systém je dostupný na komerčním základě, přičemž možnost testovacího přístupu, kterou producent donedávna podporoval, už není v současné chvíli k dispozici. Služba také přináší aktuální statistiky týkající se využívání ISSN.

TOTAL NUMBER OF RECORDS IN THE ISSN REGISTER								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Total number of records	1037156	1072023	1125507	1158177	1227057	1284413	1345719	1413942
Number of new records	48187	34867	53484	32670	68880	57356	61306	68223

Obr. 61 – Počet časopisů s přiděleným ISSN v letech 2001-2008. Převzato z www rozhraní systému.

Labelled | MARC

Record 15 of 84

You searched - Publisher - All Words: emerald

ISSN	1750-5941
Medium	Computer remote
Key Title	Direct marketing (Online)
Publisher	Bradford : Emerald
Country of publication	UNITED KINGDOM
Dates of publication	2007 / 9999 current
Frequency	Quarterly
Type of publication	Periodical
Language	English
Title script	Basic roman
Title proper	Direct marketing
URL	http://www.emeraldinsight.com/info/journals/dmj/dmj.jsp
Additional Physical Form Entry	Direct marketing (Print) [ISSN 1750-5933]
ISSN Centre	United Kingdom
Category	-- Register

Find this ISSN in :

[Google](#)

[Yahoo](#)

Find this ISSN via [Open URL](#)

Obr. 62 – Bibliografický záznam časopisu v systému ISSN Portal. Převzato z www rozhraní systému.

V rámci služby je možné bezprostřední propojení na plné texty elektronických žurnálů pomocí technologií založených na standardu OpenURL.

Česká národní databáze ISSN je na rozdíl od databáze ISSN Portal volně dostupná. Obsahuje zhruba 10.000 záznamů časopisů a je umístěna na stránkách Národní technické knihovny.

Přístup do ISSN Portal: <http://www.issn.org/>

Přístup do národní databáze ISSN: http://aleph.techlib.cz/F/?func=find-b-0&local_base=stk02

13.5.5 Národní souborný katalog seriálů ČR – CASLIN

V rámci České republiky jsou pokračující zdroje registrovány souborným katalogem seriálů **CASLIN**. Informace o titulech se vztahují nejen na české, ale i zahraniční časopisy, které jsou dostupné v některé z participujících knihoven. Na české seriály se vztahuje zákon o povinném výtisku, takže by měly být dostupné alespoň v zákonem určených knihovnách. Systém je k dispozici na stránkách **Národní knihovny** v rozhraní knihovního systému **Aleph**. Z uživatelského hlediska je velmi podstatným údajem tzv. **sigla**, která udává, která knihovna má vyhledaný časopis ve svých fondech.

Hlavní vyhledávací stránka systému:

http://sigma.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-a&local_base=skcp

13.6 Databáze databází

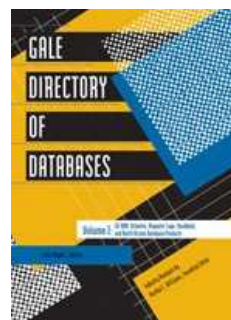
Databáze se staly v posledních letech natolik významným fenoménem, že i pro orientaci v jejich velkém množství musely vzniknout specializované systémy, tzv. **databáze databází**. Prakticky se jedná o soupisy databází všech druhů a všech možných forem zpřístupnění. V menším měřítku produkují tyto seznamy **producenti databází a databázová centra**. V těchto případech však bývají zahrnuty pouze databáze z vlastní produkce, u databázových center informační produkty, k nimž je nabízen přístup. Existují však i komplexní informační zdroje, které pojímají tuto problematiku v celé její šíři. Nejobsáhlejší výčet databází přináší **Gale Directory of Databases**.

13.6.1 Gale Directory of Databases

Firma Gale vždy patřila k významným producentům informačních služeb. V současné době je součástí společnosti Cengage Learning. V nabídce Gale je řada kvalitních databází, například již zmiňovaný Academic

OneFile, ale také rozsáhlá kolekce elektronických knih a další informační produkty. Samotná databáze Gale Directory of Databases obsahuje informace o 20.000 informačních produktech [BRATKOVÁ, 2007a]. Zahrnuty jsou online databáze, ale i zdroje na CD ROM, disketách, magnetických páskách atd. Dále jsou k dispozici informace o databázových centrech, producentech informačních služeb a dalších institucích z informačního sektoru. Záznamy přinášejí vyčerpávající informace o povaze databáze, producentovi, institucích umožňující přístup do jejího obsahu a mnoho dalších údajů. V online režimu probíhá aktualizace každého půl roku. Služba vychází od roku 1991. Přístup do databáze je realizován přes databázová centra, ale existují i výstupy v tištěné podobě.

Další informace o databázi a přístupu: <http://gale.cengage.com/>

13.7 Systémy pro zpřístupňování šedé literatury

13.7.1 Vymezení pojmu

Termín šedá literatura je známý spíše v odborných kruzích nežli v řadách široké veřejnosti. V poslední době však důležitost tohoto typu informací velmi stoupá a neustále vznikají nové systémy a služby zpřístupňující dokumenty povahy šedé literatury. Existuje celá řada definic, které se snaží tento druh literatury co nejpřesněji charakterizovat. Jedna z nejrozsáhlejších říká že, **šedá literatura je veškerá literatura, která neprochází klasickými komerčními nakladatelstvími** [PAPÍK, 2000]. Největší předností tohoto typu informačního zdroje je jeho vysoká aktuálnost.

13.7.2 Typy šedé literatury

Mezi typické představitele šedé literatury patří:

- **Zprávy** (výzkumné, technické, vývojové, cestovní, studijní, výroční a jiné)
- **Vysokoškolské kvalifikační práce** (disertační, rigorózní, diplomové a bakalářské práce)

- **Preprinty** – dokumenty zpřístupňující texty dokumentů ještě před jejich vydáním či přednesením. Typickou ukázkou může být například preprint příspěvku ve sborníku z konference ještě předtím, než bude samotný příspěvek oficiálně odprezentován.
- **Konferenční materiály**
- **Obchodní přehledy**
- **Expertízy**
- **Úřední korespondence**

Šedá literatura poté čítá i další druhy informačních zdrojů. V řadě případů se jedná spíše o teoretický problém, zda za druh šedé literatury považovat například i tajné dokumenty či dokumenty soukromé povahy.

13.7.3 Producenti šedé literatury

Dokumenty povahy šedé literatury produkují v naprosté většině korporace, které by se daly rozdělit na 3 základní typy:

- **orgány státní správy**
- **akademické a vědecké instituce**
- **obchodní společnosti a průmyslové podniky**

13.7.4 Systémy registrující šedou literaturu

Systémy pro registraci šedé literatury by se daly rozdělit podle vícera hledisek. Z pohledu geografického se jedná o národní nebo mezinárodní systémy. Z hlediska tematického záběru dokumentů obsažených v systému se může jednat například o systémy zpřístupňující vysokoškolské kvalifikační práce (více viz další kapitola), systémy zpřístupňující vědecké zprávy atd.

Na velmi vysoké úrovni je šedá literatura zpracovávána v USA. Existuje hned několik projektů a služeb, které stojí za pozornost. Dobře známá organizace **NASA** provozuje systém **NASA Technical Report Server** (<http://ntrs.nasa.gov/search.jsp>), na němž jsou dostupné technické zprávy z produkce této instituce. V rámci rozhraní jsou přístupné 3 kolekce (**NASA**, **NACA**, **NIX**). Velké renomé si za dobu své působnosti získal i systém **National Technical Information Service**, známý spíše pod zkratkou **NTIS** (<http://www.ntis.gov/>) budovaný **americkým ministerstvem obchodu (U.S. Department of Trade)**. Dokumenty, které systém obsahuje, daleko přesahují geografickou oblast Severní Ameriky a přinášejí rovněž řadu informací z Evropy a Asie. Základní vyhledávání je k dispozici zdarma, dodávání plných textů dokumentů je zpoplatněno. Kromě těchto služeb jsou v USA velmi populární i systémy, které přinášejí možnost centrálního vyhledávání ve vícero systémech najednou. Ukázkou takovéto služby je například portál **Science.gov** (<http://www.science.gov/>).

Tematika shromažďování dokumentů povahy šedé literatury je velmi aktuální i z evropského hlediska. Ve Velké Británii je tato problematika vyřešena v rámci činnosti **BLDSC (British Library Document Supply Centre)**, které je součástí **Britské knihovny (The British Library)**. Vytvářená databáze s názvem **National Reports Collection** (<http://www.bl.uk/reshelp/atyourdesk/docsupply/collection/reports/british/index.html>) sleduje zejména oblast výzkumných a technických zpráv a také odborné překlady. Rovněž ve Francii existují velmi kvalitní systémy pro registraci šedé literatury. Velmi angažovanou institucí na tomto poli je organizace **INIST**. V bývalém Československu byla registrace šedé literatury řešena na centralizovaném principu. Vedle disertačních prací fungovala i ústřední evidence

výzkumných zpráv a cestovních zpráv. V současné době je neaktivnějším subjektem zabývajícím se problematikou získávání a zpřístupňování šedé literatury **Národní technická knihovna v Praze** (bývalá Státní technická knihovna). Pod její záštitou se zatím připravuje projekt **Národní úložiště šedé literatury** (<http://nusi.ntkcz.cz/>).

13.7.4.1 CORDIS

Z celoevropského hlediska je v oblasti šedé literatury velmi důležitá služba CORDIS. CORDIS je informační systém, který dává uživatelům k dispozici veškeré dokumenty vyprodukované administrativou Evropské unie. Nejedná se sice o klasickou databázi dokumentů šedé literatury, avšak velká část fondů obsažených v systému tuto povahu má. Služba je dostupná zdarma přes internetové rozhraní v mnoha jazykových mutacích. Uživatel získává dokonalý přehled o všech aktivitách, projektech a legislativních dokumentech EU.

Hlavní stránka systému: <http://cordis.europa.eu/en/home.html>

13.7.4.2 SIGLE

Donedávna byla dominantním systémem v oblasti šedé literatury služba SIGLE. Jednalo se o decentralizovaný systém, který registroval zejména výzkumné a vědecké zprávy, konferenční materiály a dokumenty státní správy. Koordinátorem celého projektu byla asociace **EAGLE (European Association for Grey Literature Exploitation)**. Českým zástupcem při tvorbě této bibliografické databáze byla **Státní technická knihovna v Praze**. Služba vznikla v roce 1980 a po dobu své aktivní existence se v systému nahromadilo více než 850.000 bibliografických záznamů dokumentů. Systém byl dostupný na komerčním základě a **ukončil svoji činnost v roce 2005**. Nejvýznamnějšími důvody zániku systému byla nevyhovující organizační struktura a také nepřipravenost pro evidenci a zpřístupňování elektronických dokumentů [BRATKOVÁ, 2007b]. Databáze nyní není žádným způsobem doplňována o nové záznamy, avšak její verze se záznamy z let 1980–2005 je volně dostupná v rámci služeb francouzské organizace **INIST**. Přístup je realizován na základě technologie **DSpace**, o které bude řeč v následující kapitole této práce. Otevřená verze databáze zatím nezahrnuje původní záznamy ze všech účastnických zemí projektu, avšak předpokládá se jejich brzké doplnění.

Obr. 63 – Hlavní vyhledávací rozhraní služby OpenSigle na stránkách organizace INIST. Převzato z [www.](http://www.Opensigle.inist.fr/)

Hlavní stránka systému: <http://opensigle.inist.fr/>

13.8 Systémy pro zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací

13.8.1 Vymezení pojmu

Hned na začátek je nutno poznamenat, že vysokoškolské kvalifikační práce jsou sice jedním z druhů dokumentů spadajících do sféry šedé literatury, jejich registrace a zpřístupňování je však tak důležitou a aktuální záležitostí, že jí je nutno věnovat samostatnou kapitolu této práce. Pod souborným pojmem vysokoškolské kvalifikační práce se skrývá množina disertačních, rigorózních, diplomových a bakalářských prací. V minulosti probíhalo shromažďování tohoto druhu literatury výhradně v tištěné podobě, a to na základní úrovni vysokoškolských knihoven. V bývalém Československu byl tento druh prací evidován pochopitelně i na centrální úrovni a byl začleněn do systému národní bibliografie. Současné trendy elektronického publikování dávají této problematice nové možnosti a výzvy. Stejně jako u předchozí kategorie dokumentů vznikaly a vznikají projekty jak v národním, tak v mezinárodním měřítku.

13.8.2 Současné elektronické vysokoškolské kvalifikační práce

Elektronické publikování kvalifikačních prací s sebou přináší moderní možnosti efektivnějšího zpřístupnění těchto dokumentů uživatelům. Základním předpokladem jsou vnitřní směrnice jednotlivých univerzit a vysokých škol, které musí kodifikovat odevzdávání absolventských prací v elektronické podobě. Vysokoškolský zákon, novelizovaný v roce 2006, sice dává vysokým školám za povinnost zpřístupňovat svoje kolekce kvalifikačních prací, avšak není přímo definováno, že tak musí být učiněno v elektronické podobě. Je pochopitelné, že drtivá většina vysokých škol u nás i v zahraničí už dávno k registraci prací v elektronické formě přistoupila. Prvotní vystavení dokumentu v režimu online poté zajišťují příslušné vysokoškolské knihovny. Následně přicházejí na řadu větší, centralizované projekty zpřístupňující práce z celé řady vysokých škol a univerzit, které do nich přispívají. V České

republiky se touto problematikou zabývá **Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací** (<http://www.evskp.cz/>). V poslední době se intenzivně pracuje na vytvoření centrálního registru vysokoškolských kvalifikačních prací za účasti 17 českých vysokých škol. Projekt dostupný na adrese <http://theses.cz/> vede **Masarykova univerzita v Brně** a jeho součástí je i modul pro porovnávání obsahu jednotlivých prací za účelem boje proti plagiátorství. Ve výsledku to bude znamenat, že každá nově odevzdaná práce bude překontrolována tímto programem, a pokud bude odhaleno, že používá pasáže z jiných prací, aniž by je řádně citovala, nebude její autor připuštěn k obhajobě. Svoje národní instance pro centrální registraci a zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací má řada evropských zemí, přičemž vyspělé státy západní Evropy jsou v této otázce daleko před námi. Nově bylo zřízeno i centrum **European e-Theses**, které řeší danou problematiku z celoevropského hlediska. Velkou důležitost mají v případě elektronického publikování **metadatové formáty** pro řádnou indexaci a identifikaci vložených dokumentů. Nežádá se stává, že jednotlivé systémy mají vytvořeny vlastní metadatové sady tak, aby maximálně vyhovovaly národnímu použití.

13.8.3 Thesa a Les Theses

Patrně nejlepší koncepci pro evidenci vysokoškolských kvalifikačních prací má z dlouhodobého hlediska Francie. Absolventské práce zde byly vždy součástí národní bibliografie, tudíž jejich registrace probíhala v jejím rámci. Kromě toho navíc vznikly projekty **Thesa** a **Les Theses**, které podchycovaly disertační práce v tištěné podobě v letech minulých a nyní ve své činnosti pokračují i v oblasti elektronicky publikovaných prací. Jedná se o systémy bibliografické povahy, jsou však doplněny o řadu návazných služeb včetně možnosti objednání fotokopie titulu nebo ověření dostupnosti dokumentu. Systém Thesa funguje za významné podpory organizace **INIST** a vysokých škol sdružených do **Conférence des Grandes Ecoles**. Databáze Les Theses je pokračováním dobře známého systému **TeleTheses** a je vytvářena ve spolupráci s **Národní bibliografickou agenturou vysokých škol – ABES**.

Další informace o databázi a přístupu (Thesa): <http://thesa.inist.fr/>

Další informace o databázi a přístupu (Les Theses):

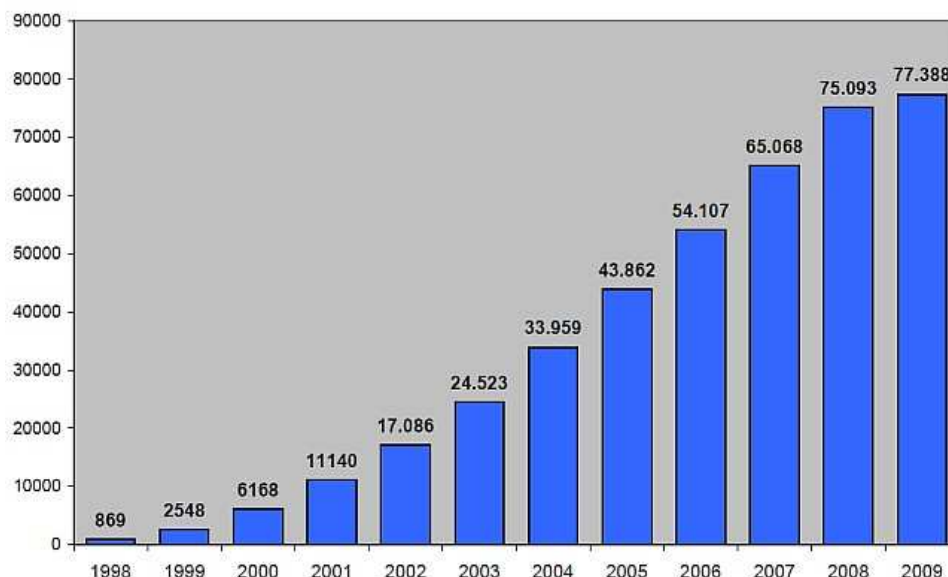
<http://www.abes.fr/abes/page,356,theses.html>

13.8.4 DissOnline.de

V evropském kontextu stojí nesporně za pozornost systém **DissOnline.de**, který je centrálním repozitářem absolventských prací pro oblast německy mluvících zemí. Do projektu je totiž zapojeno nejen velké množství významných německých univerzit, ale také vysokoškolské instituce z Rakouska a Švýcarska. V Německu je podstatným předpokladem obhajoby absolventské práce nutnost ji jakýmkoliv způsobem zveřejnit. Systém DissOnline.de tak může být v tomto ohledu výraznou pomůckou, jak danou práci zpřístupnit. Na budování systému se podílí **Německá národní knihovna**. Vyhledávání v systému, stejně jako plné texty obsažených dokumentů, jsou k dispozici zdarma. Pro bezproblémový popis a vyhledávání je používán speciálně vyvinutý metadatový formát **XMetaDiss**.

Stand: 29.05.2009

Obr. 64 – Počet archivovaných elektronických kvalifikačních prací v systému DissOnline.de. Převzato z dokumentace systému.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.dissonline.de/index.htm>

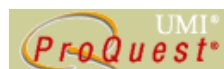
13.8.5 Dart – Europe E-theses Portal

DART Europe je organizace, která se pokouší zpřístupňovat disertační práce z geografické oblasti Evropy. Za tímto účelem úzce spolupracuje s velkým počtem partnerských institucí. Nejvýznamnější roli při tvorbě systému hraje **Association of European Research Libraries**, která sdružuje odborníky z renomovaných evropských vědeckých knihoven. V současné době obsahuje databáze více než 120.000 plnotextově dostupných disertačních prací z 15 evropských zemí. Žádná z českých vysokých škol doposud do systému nepřispívá.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.dart-europe.eu/>

13.8.6 Proquest Dissertations and Theses

Dříve byl tento systém známý pod názvem **Dissertation Abstracts**. Poté však přešel pod hlavičku společnosti Proquest a změnil jméno na nynější **Proquest Dissertations and Theses**. Jedinečná je retrospektiva databáze, která sahá až do roku 1861. V systému je přes 2.5 milionů bibliografických záznamů a kromě producenta ji stále ještě pod názvem Dissertation Abstracts zpřístupňuje rovněž databázové centrum Dialog. Disertační práce pocházejí z renomovaných univerzit a každý rok jich do systému přibude cirká 75.000. U zhruba poloviny fondu je bezprostředně možný přístup k plnému textu. Ostatní práce lze objednat. Systém je dostupný na základě placené licence. Existuje však i verze **Proquest Dissertations and Theses Open**, která obsahuje volně dostupné práce. Dokumenty jsou k dispozici ve formátu PDF a do budoucna se počítá s rychlým nárůstem prací, které budou dostupné bezplatně.

Další informace o databázi a přístupu (Proquest Dissertations and Theses):

<http://www.proquest.com/en-US/catalogs/databases/detail/pqdt.shtml>

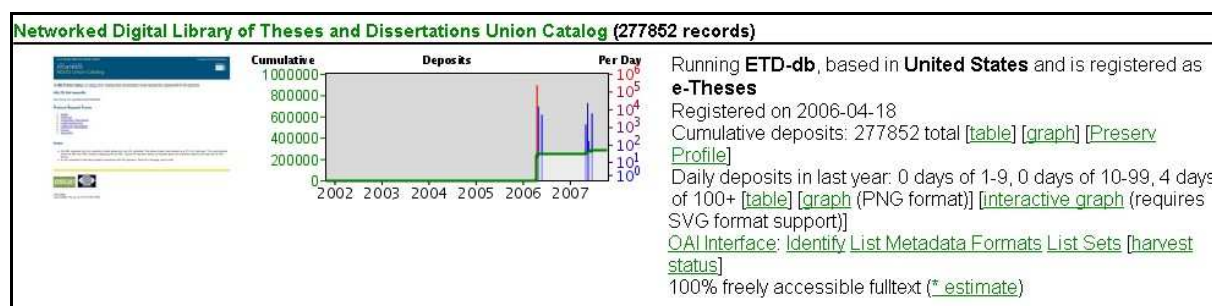
Další informace o databázi a přístupu (Proquest Dissertations and Theses Open):

<http://pqdtopen.proquest.com/>

13.8.7 NDLTD

Zkratka NDLTD je označení pro **Networked Digital Library of Theses and Dissertation**. Projekt vyvíjí stejnojmenná organizace ve spolupráci se společností **Visionary Technology in Library Solutions (VTLS)**. Systém představuje souborný katalog vysokoškolských kvalifikačních prací zejména pro oblast USA, ale i dalších subjektů z jiných zemí. Projektu se účastní několik stovek univerzit a vysokých škol a v systému je již téměř 1 milion prací. Přístup do systému je volný, stejně jako obsažené plné texty prací. Samotné vyhledávání je možné z vícera míst. VTLS nabízí svoji vysoce sofistikovanou platformu zvanou **Visualiser**. Kromě toho zpřístupňuje systém i služba **Scirus** z produkce firmy **Elsevier** a organizace **OCLC** v rámci svého souborného katalogu volně dostupných zdrojů.

Obr. 65 – Informace o službě NDLTD v rámci systému ROAR. Převzato z www.rozhraní.systému.roar.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.ndltd.org/>

13.8.8 Technologie DSpace

DSpace představuje technologii, nikoliv databázi, která umožňuje uživatelům ukládat a zpřístupňovat materiály v elektronické podobě. Nemusí se přitom jednat pouze o prostý text, ale také o videa, audiovizuální dokumenty atd. V současné době používá tuto technologii řada vysokých škol pro registraci a šíření absolventských prací, ale i dalších elektronických dokumentů. V našich zeměpisných šířkách disponuje technologií DSpace například **Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava** (<http://dspace.vsb.cz/>). Kromě akademických institucí lze technologii využít i v jiných sférách. Skrze DSpace je například zpřístupňována volná verze databáze **SIGLE** na stránkách francouzské organizace **INIST**. DSpace je bezplatně dostupnou technologií. Jejím masívnějšímu rozšíření však brání velká náročnost programátorské práce, kterou je nutno vyvinout při zavádění celého systému do finálního provozu.

Další informace o technologii: <http://www.dspace.org/>

Z dalších řešení na bázi **open source** je nepochybně namísto jmenovat technologii **Fedora** (<http://www.fedora-commons.org/>).

Podobným systémem, tentokrát však komerčním, je také specializovaný produkt **DigiTool**, který distribuuje firma ExLibris. DigiTool je přímo určen ke tvorbě institucionálních repozitářů a v akademické sféře je tedy velmi vhodný pro ukládání, správu a zpřístupňování absolventských prací. V českém prostředí může jako příklad ideálně posloužit repozitář provozovaný **Univerzitou Karlovou v Praze** (<http://digitool.cuni.cz/>).

Další informace o technologii: <http://www.multidata.cz/produkty/digitool>

13.9 Internetové archívy, repozitáře a digitální knihovny

13.9.1 Vymezení pojmů

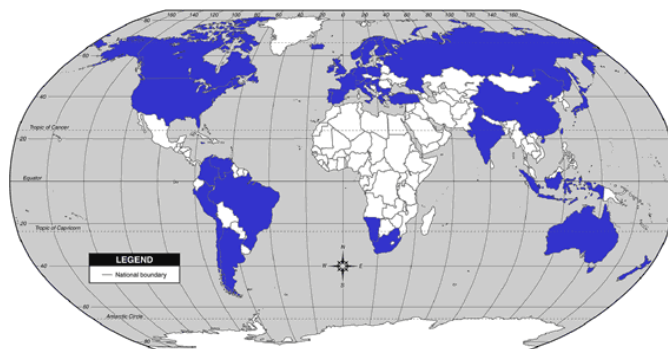
Otázka efektivního zpřístupňování informačních zdrojů v elektronické podobě je v poslední době velmi živě diskutována. Jeden z opravdu zajímavých způsobů, jak tento problém vyřešit, představují tzv. internetové archívy, které zažívají v současnosti velký vzestup. Podstatou tohoto druhu publikování je **ukládání vědeckých příspěvků do archívů (repozitářů) a jejich následné bezplatné zpřístupnění uživateli**. Podobné iniciativy vznikají pro stále širší spektrum dokumentů a v mnoha případech tvoří obsáhlé digitální knihovny. Autoři vkládají své příspěvky do systému na dobrovolné bázi. Ctěna je zásada **otevřeného přístupu (open access)**, což ve výsledku znamená, že přístup do internetových archívů je k dispozici všem uživatelům zdarma. Provoz podobných systémů bývá velmi často pokrýván ze sponzorských peněz. Vele důležitou záležitostí jsou soubory **metadat**, které musí být vždy patřičným způsobem dodány pro účely efektivního popisu dokumentů. Na tomto místě je nutno poznamenat, že na rozdíl od běžného internetu, kde se prosazují všeobecné metadatové formáty (zejména **Dublin Core**), internetové archívy používají vlastní metadatové sady, které nejvíce vyhovují jejím potřebám. Kromě metadat hraje klíčovou úlohu také **identifikátor digitálních objektů**, který zajišťuje jednoznačnou identifikaci vložené práce. Fenomén otevřeného přístupu je v současnosti velmi aktuální otázkou. Zmiňovaná tematika sahá svými kořeny daleko do minulosti, avšak velmi důležitým se stal rok 2002, kdy byla přijata **Budapest Open Access Initiative** (<http://www.soros.org/openaccess/initiatives.shtml>), jejíž signatáři nabádají k uvolnění finančních prostředků na transformaci současného modelu publikování a vyzývají instituce (zejména akademické) k archivaci produkovaných dokumentů v institucionálních repozitářích s volným přístupem. Na americkém kontinentu se pak k otevřenému přístupu aktivně přihlásila **Bethesda Statement on Open Access Publishing** následovaná **Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities**, která zdůrazňuje klíčovou roli internetu v otázce volného šíření informací [PLANKOVÁ, 2007]. Důležitost otevřeného přístupu pak podpořila i **IFLA** a **Evropská komise**. Kromě repozitářů by se dalším pilířem informačních služeb s bezplatným přístupem měly stát volně dostupné elektronické časopisy. U nich bývá volný přístup zajišťován vícero způsoby. Do hry vstupují peníze od sponzorů, příjmy z reklamy nebo často také samotný autor, který si uhradí náklady spojené s publikováním a jeho článek je pak uživatelům dostupný bezplatně [BRATKOVÁ, 2006]. Jak nastíní následující kapitoly této práce, dochází i v praxi ke značnému rozmachu služeb dostupných na bezplatném principu. Navíc lze předpokládat, že trend budování internetových archívů a repozitářů bude ještě nějakou dobu znatelně pokračovat.

13.9.2 Open Archive Initiative (OAI)

Organizace, jejíž český překlad zní **Iniciativa otevřených archívů**, je společností, která výrazně napomáhá rozvoji internetových archívů a prioritně také výměny informací mezi nimi. Vznik organizace byl motivován značnou nespokojeností vědců, kteří již nebyli ochotni nadále akceptovat bariéry při publikování informací, zejména pak velké časové prodlení mezi napsáním a uveřejněním vědeckých článků a finanční náročnost při získávání článků z odborných časopisů. OAI je tvořena zástupci z nejrůznějších sfér informačního sektoru. Organizace podporuje činnost otevřených archívů a jejím dosud nejvýznamnějším počinem je vytvoření protokolu **OAI-PMH (Open Archive Initiative – Project Metadata Harvesting)**, který umožňuje sdílení metadat mezi jednotlivými archívy. Na tento protokol volně navázal projekt **OAI-ORE (Open Archive Initiative – Objects Reuse and Exchange)**, který je určen pro popis a výměnu digitálních objektů v rámci volného internetu. Ve spolupráci s Michiganskou

univerzitou navíc vznikl systém **OAIster**, což je souborný katalog archívů, které používají protokol OAI-PMH. Na tvorbě systému se od roku 2009 podílí také OCLC. V současnosti je v databázi přes 22 milionů dokumentů z více než tisícovky zapojených archívů. Celá služba je pochopitelně dostupná v bezplatném režimu.

Obr. 66 – Země, jejichž archívy jsou součástí OAI. Převzato z [www rozhraní OAI](http://www.openarchives.org).

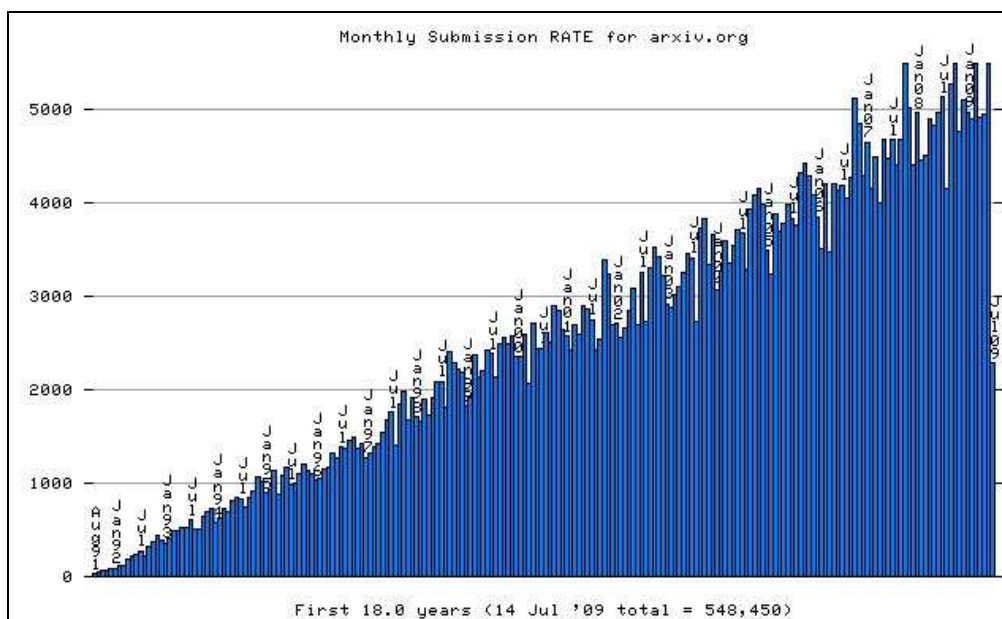
Další informace o OAI: <http://www.openarchives.org/>

Hlavní stránka vyhledávače OAIster: <http://www.oaister.org/>

13.9.3 arXiv.org

Tento internetový archív, který je rovněž známý pod názvem **XXX**, je průkopnickou záležitostí v oblasti elektronického publikování vědeckých prací. Systém vznikl v roce 1991 v **Národní laboratoři Los Alamos (LANL)**. Oborově je zaměřen na přírodní vědy, vysoce hodnotná je zejména kolekce pro oblast fyziky, ale archív obsahuje i velmi dobré práce z matematiky, počítačové vědy, statistiky a dalších oborů. K dispozici je téměř 550.000 dokumentů převážně konferenčních materiálů, preprintů, disertačních prací atd. Přístup do plných textů je realizován zdarma, a to ve vícero formátech, především však ve formátu PDF. Provoz služby je podporován **Ministerstvem energetiky USA (U.S. Department of Energy)**. Stejně jako drtivá většina dalších systémů, které fungují na bázi otevřeného přístupu, patří služba k účastníkům Open Archive Initiative.

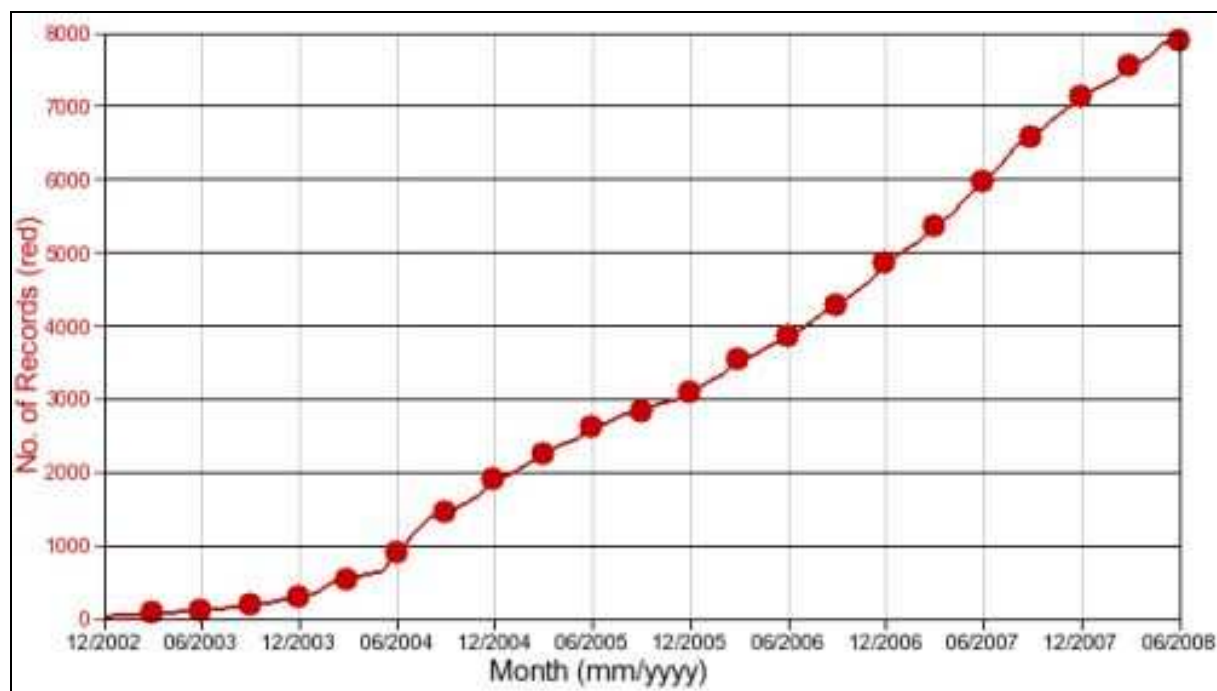
Obr. 67 – Statistika využívání služby ArXiv.org. Převzato z dokumentace systému.

Hlavní stránka systému: <http://xxx.lanl.gov/>

13.9.4 E-LIS

Služba E-LIS představuje otevřený internetový archív elektronických materiálů pro oblast knihovnictví a informační vědy. Systém byl uveden do provozu v roce 2003 a jeho prioritou je mimo jiné zpřístupňování informačních materiálů v národních jazycích. Proto je určitá část materiálů obsažených v systému psaná také v češtině. V současné době se v databázi nachází více než 9.300 elektronických příspěvků, přičemž roční přírůstek činí asi 600 nových dokumentů. Pro možnost přehledného vyhledávání byla vyvinuta vlastní klasifikace **JITA**. Služba funguje zcela bezvýhradně na bázi otevřeného přístupu.

Obr. 68 – Vývoj počtu záznamů obsažených v systému E-Lis. Převzato z dokumentace na stránkách producenta.

Hlavní stránka systému: <http://eprints.rclis.org/>

13.9.5 CogPrints

Internetový archív vytvářený univerzitou z anglického Southamptonu (**University of Southampton**) přináší materiály z oblasti kognitivních věd (filozofie, psychologie, lingvistika, počítačová věda, biologie). Fungování systému je nastaveno na stejné bázi jako u předchozích případů. Vyhledávání i procházení plných textů je k dispozici zdarma. Zobrazení vyhledaných dokumentů je možné ve formátech PDF nebo HTML. V případě, že chce autor vložit do systému příspěvek, musí se, stejně jako u ostatních internetových archívů, řádně zaregistrovat.

Hlavní stránka systému: <http://cogprints.org/>

13.9.6 NCSTRL

Networked Computer Science Technical Reference Library (NCSTRL), je digitální knihovnou materiálů z oblasti počítačové vědy. Systém je významným členem Open Archive Initiative. Na projektu se podílí mnoho renomovaných institucí sdružených do organizace **Cornell Digital Library Research Group**. Vyhledané dokumenty jsou k dispozici většinou ve formátu HTML. Geografický rozsah systému zahrnuje regiony Severní Ameriky, Evropy a Asie.

Hlavní stránka systému: <http://www.ncstrl.org/>

13.9.7 ROAR

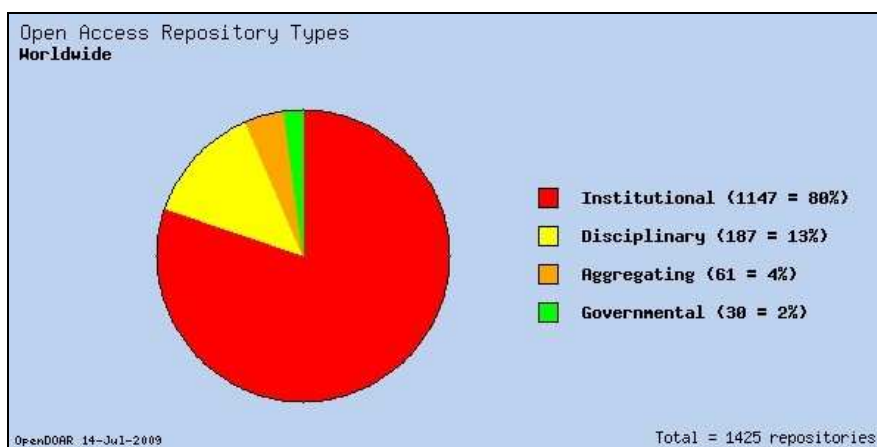
Služby, které fungují na základě **otevřeného přístupu**, jsou registrovány v systému **Registry of Open Access Repository (ROAR)**. Jednotlivé archívy se do systému přihlašují samy. Projekt koordinuje **University of Southampton** a v současné době obsahuje informace o 1.400 službách. Uživatel má poté možnost velmi sofistikovaného vyhledávání v zahrnutých informačních zdrojích. Může například volit typ poskytované služby nebo její geografickou polohu. Pochopitelně je možné i hledání podle názvu systému. ROAR umožňuje za spolupráce s Googlem také vyhledávání dokumentů obsažených přímo v registrovaných archívech. Kromě výše uvedených činností plní stránky ROAR také informační funkci v problematice otevřeného přístupu k informačním zdrojům.

Hlavní stránka systému: <http://roar.eprints.org/>

13.9.8 OpenDOAR

Služba **The Directory of Open Access Repository (OpenDOAR)** spravována **University of Nottingham**. Celý projekt je jednou z nejdůležitějších součástí iniciativy nazvané **SHERPA** (<http://www.sherpa.ac.uk/index.html>), který je určen na podporu otevřených archívů ve Velké Británii. V principu se jedná o stejný počín jako je ROAR. V rámci OpenDOAR rovněž nemusí být vyhledáváno pouze na úrovni jednotlivých repozitářů, ale také přímo v dokumentech, které tyto systémy obsahují. V současné době systém registruje 1.425 systémů podporujících Open Access. Tři zástupci přitom pocházejí z České republiky.

Obr. 69 – Počet archívů evidovaných v systému OpenDOAR a jejich typologické rozdělení. Převzato z www stránek služby.

Hlavní stránka systému: <http://www.opendoar.org/index.html>

13.9.9 Repository66

Velmi zajímavým počinem je také služba **Repository66**, která přebírá data ze systémů ROAR a Open DOAR a za pomoci služby Google Maps představuje kvalitní grafickou platformu pro zobrazení geografické lokace jednotlivých archívů.

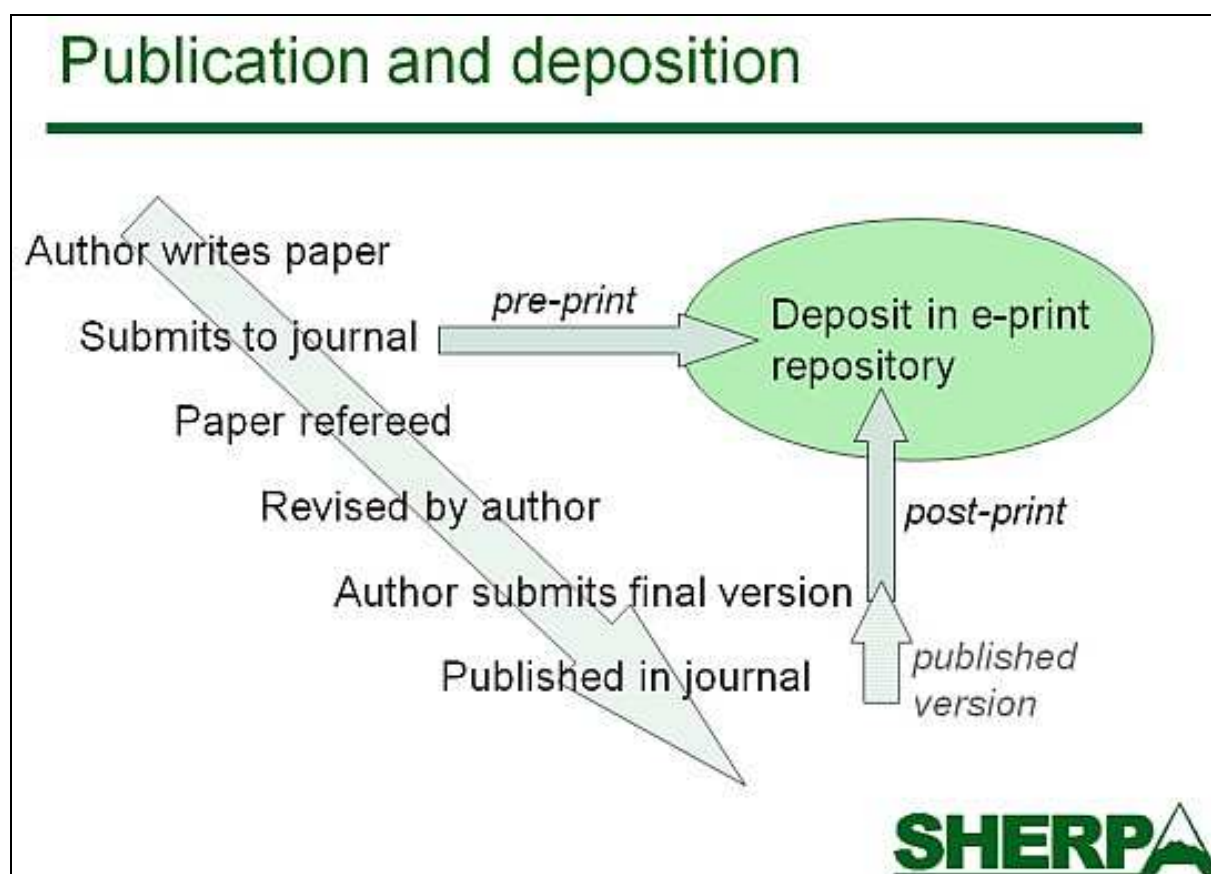
Hlavní stránka systému: <http://maps.repository66.org/>

13.9.10 DRIVER

DRIVER (Digital Repository Infrastructure Vision for European Research) je vůdčí institucí pro podporu otevřených archívů v evropském měřítku. Cílem celého projektu je vytvoření kvalitní infrastruktury pro rozvoj digitálních archívů. Kromě toho je provozován vyhledávací portál, který obsahuje více než 100 tisíc dokumentů z 250 otevřených repozitářů z 29 zemí. Stejně jako v ostatních případech se účastnické archivy registrují do systému samy.

Hlavní stránka systému: <http://www.driver-community.eu/>

Obr. 70 – Schema ukládání vědeckých článků do institucionálních repozitářů [HUBBART, 2009]

13.9.11 SHERPA/RoMEO

Iniciativa **SHERPA** se zabývá problematikou otevřeného přístupu ve velmi širokém rozsahu, avšak její projekt **RoMEO** má mimořádnou důležitost zejména proto, neboť zde byla navázána spolupráce se zástupci komerčních vydavatelství. V rámci projektu jsou evidovány subjekty, které umožňují **autorům autoarchivaci preprintu či postprintu na bezplatné bázi v digitálních repozitářích**. Dostupnost daného dokumentu se tak výrazně zvyšuje. Velmi často ukládá autor dílo do institucionálního repozitáře (např. univerzitního). Jednotliví vydavatelé jsou řazeni do různých skupin podle politiky, kterou k této záležitosti zaujmají.

Zelení vydavatelé	Umožňují autorovi archivaci preprintu i postprintu
Modří vydavatelé	Umožňují autorovi archivaci postprintu nebo vydané PDF verze
Žlutí vydavatelé	Umožňují autorovi archivaci preprintu
Bílí vydavatelé	Archivaci standardně nepodporují

Kromě seznamu vydavatelů a jejich zařazení do příslušné skupiny mají uživatelé možnost vyhledání konkrétního časopisu a ověření možnosti archivace jeho článků.

Journal: **Advances in Polymer Science** (ISSN: 0065-3195)
 Publisher: **Springer Verlag**

This summary is for the publisher's *default* policies and changes or exceptions can often be negotiated by authors. All information is correct to the best of our knowledge but should not be relied upon for legal advice.

Publisher: [Springer Verlag](#) (Germany)

Author's Pre-print: ✓ author can archive pre-print (ie pre-refereeing)

Author's Post-print: ✓ author can archive post-print (ie final draft post-refereeing)

Publisher's Version/PDF: ✗ author cannot archive publisher's version/PDF

General Conditions:

- Authors own final version only can be archived
- Publisher's version/PDF cannot be used
- On author's website or institutional repository
- On funders designated website/repository after 12 months at the funders request or as a result of legal obligation
- Published source must be acknowledged
- Must link to publisher version
- Self phrase to accompany link to published version (The original publication is available at www.springerlink.com)
- Articles in some journals can be made Open Access on payment of additional charge

Mandated OA: Compliance data is available for [31 funders](#)

Paid open access: [Open Choice](#)

Copyright: [example copyright transfer statement - self-archiving Policy](#)

RoMEO: This is a RoMEO green publisher

Updated: 01-Sep-2009. [Suggest an update for this record](#)

Obr. 71 – Záznam časopisu a jeho licenční politiky v rámci projektu Sherpa Romeo. Převzato z www rozraní systému.

Hlavní stránka systému: <http://www.sherpa.ac.uk/romeo/>

14 Dodávání plných textů primárních dokumentů

14.1 Vymezení pojmů

Přístup k plným textům materiálů vyhledaných v rámci bibliografických databází či jiných neplnotextových zdrojů je dlouhodobě klíčovým problémem v oblasti informačních služeb. Bibliografické databáze, často i v bezplatném režimu, totiž poskytují dokonalý přehled o existenci požadovaného dokumentu, avšak neřeší samotné dodání primárního materiálu. V ranných letech automatizace informačních systémů existovaly v elektronické formě téměř výhradně pouze databáze bibliografického charakteru. Teprve s větším rozvojem techniky začaly vznikat i systémy obsahující plné texty dokumentů. Přestože jsou v současné době tyto informační zdroje na vzestupu, většina vědeckých databází stále funguje na bibliografickém principu. I zde sice dochází ke snaze doplňovat bibliografické záznamy o prolinkování na plné texty, ale požadované dokumenty se v drtivé většině nacházejí na stránkách jiných komerčních zprostředkovatelů, tudíž fakticky je k nim možný přístup až po zaplacení stanovených poplatků. Nabízí se pochopitelně otázka, zda není lepší předplácet si výhradně plnotextové zdroje, situace však není zcela jednoznačná. Hodnotných plnotextových databází zatím není na informačním trhu příliš mnoho. Navíc ceny za přístup do nich rozhodně nejsou zanedbatelné. Rovněž přístup do elektronických časopisů je finančně velmi nákladný, navíc uživatel zde získává pouze omezený okruh informací, zatímco bibliografické databáze přinášejí reprezentativní výběr z velké množiny excerpovaných informačních zdrojů. Proto se doposud jeví jako ideální kombinace bibliografických zdrojů s následnými službami dodávání plných textů relevantních dokumentů. Celá řada **producentů databází** nabízí svým uživatelům po vyhledání příslušného bibliografického záznamu přidané služby, jejichž prostřednictvím **získá klient potřebné plné texty**. Z těchto služeb lze jmenovat například systém ISI Document Solution, který poskytuje přístup k plným textům materiálů z databází produkovaných organizací ISI. Bezproblémovou možností dodávání primárních dokumentů nabízejí předplatitelům svých služeb rovněž **databázová centra**.

Uživatel může získat plné texty dokumentů různými způsoby, a to jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Z historického hlediska šel vývoj pochopitelně směrem od tištěných kopií primárních zdrojů po dnešní komfortní elektronické dodávání dokumentů. Globálně se dají definovat tři základní druhy služeb dodávání dokumentů. Jedná se o **MVS (meziknihovní výpůjční služba)**, **DDS (Document Delivery Service)** a **EDD (Electronic Document Delivery)**. Řada existujících systémů přitom kombinuje více druhů výše uvedených služeb. Velmi důležitou roli hraje pro oblast dodávání dokumentů legislativa. Vymezení dokumentů, u nichž je možné provádět dodávání jejich plných textů v elektronické formě, je velmi ožehavou otázkou, kterou řeší v každé zemi trochu jiným způsobem.

14.2 Služby MVS

Z názvu služby sice logicky vyplývá, že je primárně určena pro oblast knih, avšak s rozvojem nových forem publikování se rozrostla i na další druhy dokumentů. Lze tedy obecně konstatovat, že MVS se dá provést i na články a další materiály obsažené v informačních zdrojích bibliografické povahy. Pokud se tedy pohybujeme ve sféře článků, tak se v principu jedná o dodávání dokumentů na základě DDS, protože jsou pochopitelně poskytovány **tištěné kopie dokumentů**, které už se poté nevracejí do původní knihovny, avšak celý proces je realizován v rámci MVS služeb knihoven. Někdy je v tomto případě užíván speciální termín **meziknihovní reprografické služby**. V českém prostředí se jedná stále o převažující způsob získávání primárních dokumentů. Důvodem pro to je jednak zákonná povinnost knihoven poskytovat tento druh služeb, stejně jako nízké náklady při získávání samotných dokumentů. Nevýhodou MVS je delší doba pro vyřízení požadavku. Získávání článků přes MVS totiž

většinou probíhá v tištěné podobě, proto není možné dosáhnout takové rychlosti dodání dokumentů jako například u služeb EDD. Za určitých podmínek sice lze převést tištěné materiály do digitální podoby a průběh MVS tak výrazně zrychlit, avšak z důvodu velmi vysokých autorských poplatků, které je nutno v takovém případě uhradit, k tomuto způsobu dodání nedochází příliš často. Samotný princip tohoto druhu dodavatelských služeb je velmi prostý. Uživatel musí být registrovaným čtenářem některé knihovny. Pokud se požadovaný materiál nevyskytuje v jejich fondech, jednoduše se najde knihovna, která disponuje přístupem k plnému textu požadovaného dokumentu a přes příslušnou žádanku se požádá o dodání jeho kopie. **Za uživatele pochopitelně vyřizuje tuto agendu jeho knihovna.** Pro ověření dostupnosti dokumentu lze využít souborných katalogů nebo projektů, jako je například **Jednotná informační brána (JIB)**. Existují i speciální projekty pro efektivní výměnu dokumentů mezi knihovnami. V ČR je nejvýznamnějším počinem tohoto druhu **Virtuální polytechnická knihovna (VPK)**, která prakticky sjednocuje informační fondy institucí, které se projektu účastní. Každý subjekt zapojený do systému má své konto a může čerpat služby MVS a DDS. Uživatelé mají i možnost elektronického dodávání dokumentů, avšak za mnohem vyšší finanční poplatek. Do iniciativy jsou zapojeny nejvýznamnější české knihovny a řada zahraničních partnerských institucí.

Hlavní stránka systému (JIB): <http://www.jib.cz/V?RN=63575647>

Hlavní stránka systému (VPK): <http://www.vpk.cz/index.htm>

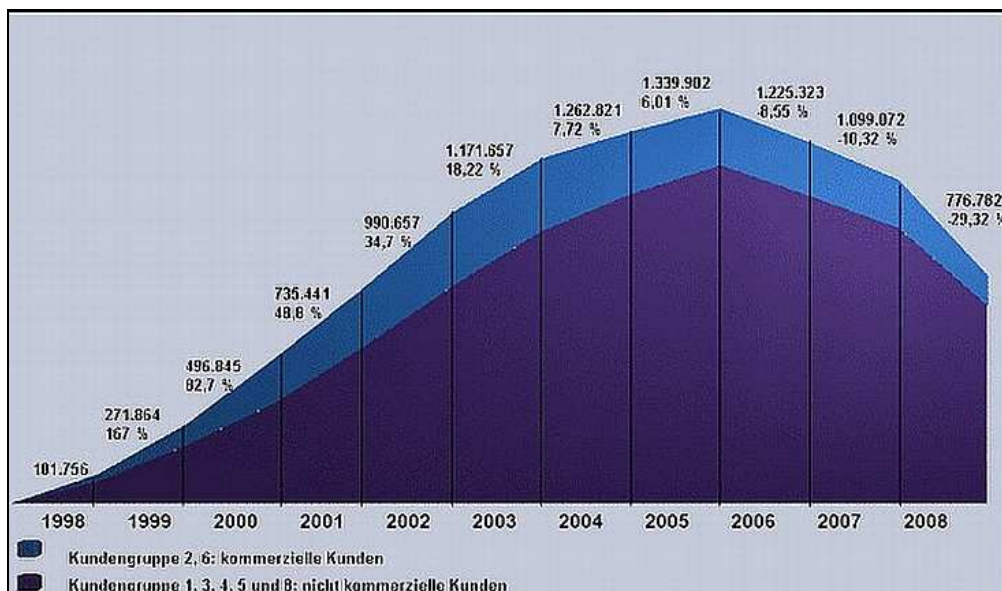
14.3 Služby DDS

Služby **Document Delivery Service (DDS)** přinášejí uživatelům tištěné kopie požadovaných dokumentů [PLANKOVÁ, 2006]. Velkou oblíbenost získal tento druh služeb v minulosti, ještě před nástupem systémů pro elektronické dodávání dokumentů. Jak již bylo uvedeno, současné služby pro dodávání primárních dokumentů kombinují naprosto běžně více možností, jakým způsobem poskytnout uživateli objednané informační prameny. Proto se velmi rychle z původních služeb DDS vyvinuly organizace, které poskytují nejen tištěné kopie dokumentů, ale také materiály v elektronické podobě. Vše se realizuje na komerčním základě, přičemž platí pravidlo, že čím rychleji proběhne dodání požadovaného dokumentu, tím vyšší cenu klient zaplatí.

14.3.1 SUBITO

Velmi dobře se adaptovaly tyto služby zejména v Německu. Z řady poskytovatelů získal postupně vůdčí roli systém SUBITO. Služba funguje na komerčním základě a své zákazníky dělí na dvě základní skupiny: na komerční a nekomerční uživatele. Podle toho jsou jim také účtovány poplatky za čerpané služby. V rámci systému jsou k dispozici dokumenty z řady participujících knihoven, přičemž poplatky za dokumenty jsou odvislé od rychlosti jejich dodání. Systém se těší velké popularitě zejména proto, že dodává jak tištěné kopie materiálů, tak jejich elektronické verze a zajišťuje navíc také meziknihovní výpůjčky. V roce 2008 vstoupil v Německu v platnost nový autorský zákon, který výrazně zkomplikoval elektronické dodávání dokumentů. SUBITO však na tuto změnu zareagovalo velmi pružně a s celou řadou vydavatelství uzavřelo příslušné smlouvy, které zaručují, že dodávání dokumentů v elektronické podobě zůstane i nadále zachováno. V poslední době se také rozvinula spolupráce s další významnou institucí podobného zaměření – službou TIBORDER. Konkrétně spatřil světlo světa systém **TIBsubito Library Service**, který je určen pro rychlé dodávání dokumentů knihovnám v německy mluvících zemích.

Obr. 72 – Vývoj počtu objednávek titulů pro obě skupiny zákazníků u služby SUBITO. Převzato z dokumentace systému.

Hlavní stránka systému SUBITO: <http://www.subito-doc.de/>

Hlavní stránka systému TIBsubito Library Service:

<http://www.tib-hannover.de/en/document-delivery-service/tibsubito-library-service/>

14.3.2 INIST

Známa francouzská organizace INIST není pouze producentem řady hodnotných databází, ale také dodavatelem plných textů dokumentů v celosvětovém měřítku. Jako velmi dobrý tah se zatím jeví spolupráce s vyhledávači Google a Google.scholar, kdy po vyhledání vědeckého článku dostane uživatel odkaz na možnost dodání plného textu dokumentu prostřednictvím INIST. Kromě toho disponuje INIST i vlastními katalogy dokumentů, které jsou pro vyhledávání dostupné zdarma a které nabízí možnost objednání kopií mnoha milionů zahrnutých materiálů. Celý systém je v provozu od roku 1973. V poslední době se přechází i na platformu elektronického dodávání dokumentu, zatím je však převažující cestou doručení plného textu dokumentu uživateli ve formě tištěné kopie.

Hlavní stránka systému: <http://international.inist.fr/rubrique3.html>

14.4 Služby EDD

Dodávání primárních textů dokumentů v elektronické podobě je nejkomfortnější a nejmodernější cestou, jak dostat plný text k jeho uživateli. V případě největších dodavatelů se jedná o mohutné instituce disponující přístupem k plným textům obrovského množství informačních materiálů z produkce nejrůznějších vydavatelů. Vyřešeny jsou v tomto případě i legislativní otázky. Část ceny za zprostředkování plného textu v elektronické podobě totiž automaticky míří na úhradu autorských poplatků. Je logické, že to představuje určité navýšení ceny, která není v žádném případě nízká. Průměrné ceny za elektronické dodání článku se pohybují v rozmezí mezi 30-40 americkými dolary, jsou však i materiály mnohem dražší. Dodávání plných textů dokumentů lze v elektronické formě řešit rovněž prostřednictvím služeb databázových center a producentů databází, existují však také velmi známé specializované instituce, které se zaměřují na dodávání primárních informačních pramenů uživatelům.

Unions and Management in Engineering: A Case Study, 1964-79

Author: Kenneth Brown¹
Source: Business History, Volume 47, Number 1, January 2005, pp. 86-101(16)
Publisher: Routledge, part of the Taylor & Francis Group

< previous article | next article > | view table of contents

<mark item
Key: F - Free Content N - New Content S - Subscribed Content T - Free Trial Content

Articles that cite this article?

Document Type: Research article
DOI: 10.1080/0007679042000267488
Affiliations: 1: Queen's University of Belfast

The full text article is available for purchase

\$ 32,42 plus tax

Buy now Credit/debit card Institutional payment account

OR

Add to cart Purchase later

Obr. 73 – Zobrazení článku z časopisu s možností zakoupení jeho elektronické verze v rozhraní IngentaConnect. Převzato z www.rozhraní služby.

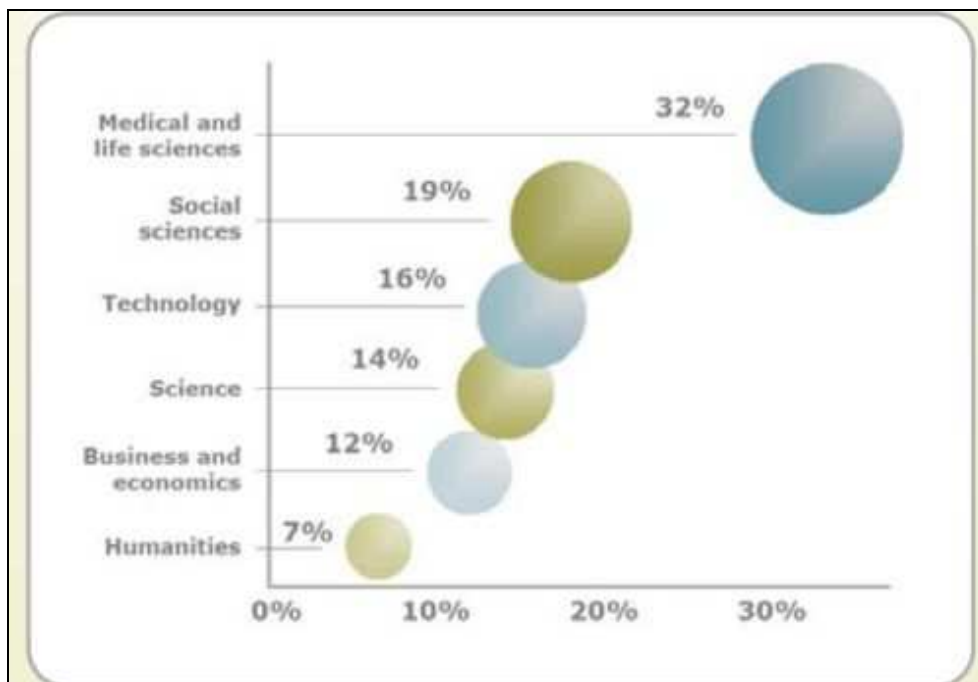
14.4.1 BLDSC

BRITISH LIBRARY **British Library Document Supply Centre (BLDSC)** je složkou **Britské knihovny**, která je určená pro dodávání primárních dokumentů zákazníkům. V minulosti probíhaly služby v podobě tištěných kopií, nyní jsou standardně k dispozici také služby elektronického dodávání dokumentů. Fondy obsahují více než 100 milionů jednotek z nejrůznějších informačních institucí z celého světa. Za příslušné poplatky může uživatel získat nejen články, ale také plné texty patentů, norem a dalších materiálů. Pro vyhledávání primárních informačních zdrojů se ponejvíce používá katalogů Britské knihovny, ale i v rámci různých bibliografických databází bývá často signalizována dostupnost plného textu skrze služby BLDSC. Pokud je dokument dostupný bezprostředně v elektronické podobě, je jeho dodání nejrychlejší a nejlevnější. V případě, že dokument je tištěný a je potřeba zhotovit jeho elektronickou verzi, bývají ceny vyšší a odvíjí se od rychlosti dodání. To bývá většinou velmi pohotové (obvykle do 24 hodin), je však možno použít i expresní dodání, kdy je požadovaný materiál připraven do dvou hodin od jeho objednání.

Hlavní stránka systému: <http://www.bl.uk/reshelp/atyourdesk/docsupply/index.html>

14.4.2 IngentaConnect

ingentaconnect Velmi významnou službou pro elektronické dodávání dokumentů je systém IngentaConnect. V roce 2008 měla ve svém katalogu více než 23 milionů dokumentů. Poté však byla ukončena spolupráce s celou řadou knihoven a partnerských institucí a počet nabízených dokumentů klesnul na 4.5 milionů jednotek. Jedná se o placenou službu, do níž uživatel vloží potřebné množství finančních prostředků a poté čerpá služby, tj. stahuje plné texty požadovaných článků. Zahrnuti jsou také materiály, které nejsou dostupné v elektronické podobě. V takovém případě dochází k dodávání plných textů v tištěné formě.

Obr. 74 – Tematická struktura dokumentů v rámci služby IngentaConnect. Převzato z dokumentace systému.

Hlavní stránka systému: <http://www.ingentaconnect.com/>

K důležitým dodavatelům plných textů primárních dokumentů v elektronické formě patří rovněž služby:

Swetswise - <https://www.swetswise.com/public/login.do>

Information Express - <http://www.ieonline.com/>

Infotrieve - <http://www.infotrieve.com/>

CISTI - <http://cisti-icist.nrc-cnrc.gc.ca/eng/services/cisti/document-delivery.html>

Činnost těchto služeb funguje na stejném principu jako u výše uvedených systémů.

15 Elektronické časopisy

15.1 Vymezení pojmu

Rozmach elektronického publikování výrazným způsobem ovlivnil přístup k celé řadě informačních zdrojů. Exemplárním příkladem změny ve strategii rozšiřování informačních obsahů jsou seriály. Přejít do prestižních časopisů do elektronických platform znamenal výrazný posun v celé architektuře informačního průmyslu. Články jsou i nadále nejvýraznějším zdrojem vědeckého poznání a pro databáze a služby, které nabízejí uživatelům bibliografické záznamy, znamená jejich dostupnost v elektronické podobě zcela nové možnosti. V následnosti pak dochází k rozvoji plnotextových databází a služeb elektronického dodávání dokumentů. Časopisy vycházely po dlouhá léta v tištěné podobě. V 90. letech minulého století však nastal dynamický rozvoj internetu, čehož vydavatelé vědeckých časopisů rychle využili a začali své produkty nabízet i v elektronických verzích [ŠŤASTNÁ, 2002a]. Dnes se již najde pouze minimum prestižních seriálů, které dosud vycházejí výhradně v tištěné formě. Uvádí se, že 95% impaktovaných žurnálů má elektronickou podobu. Drtivá většina časopisů přešla do elektronické formy, a to ze zcela pochopitelných důvodů. Vydavatelé oslovili mnohem větší množství potencionálních uživatelů. Zatímco v tištěné podobě je možný přístup pouze k celým číslům časopisů, na digitální bázi je možno kupovat i jednotlivé články. Elektronická rozhraní vydavatelů nabízejí velmi pohodlné vyhledávací možnosti nejen v rámci jednotlivých titulů časopisů, ale i v celých tematických kolekcích. V elektronických verzích existují navíc hypertextová propojení, kvalitní vymezení citačních vztahů a další možnosti spojené s vývojem moderní techniky. Elektronické seriály tak získaly velkou popularitu a vysoké množství uživatelů. Přístup do elektronických časopisů je z finančního hlediska poměrně nákladnou záležitostí. Drahé jsou už jednotlivé tituly časopisů, u kolekcí je potom cena ještě vyšší. Vydavatelé řeší tuto problematiku pomocí cenově zvýhodněných tematických balíčků seriálů, vznikají také četná konsorcia, která mají poté přístup k elektronickým časopisům za nižší finanční částky [ŠŤASTNÁ, 2002b]. Vyhledávání v kolekcích časopisů a článků v nich obsažených bývá zpravidla možné bezplatně, stejně jako přístup k abstraktům jednotlivých článků. Jejich plné texty jsou již pochopitelně zpoplatněny. Významným zprostředkovatelem přístupu do zahraničních elektronických časopisů je v České republice firma **Suweco**. V rámci ČR fungují národní konsorcia na přístupy do kolekcí několika nejvýznamnějších světových vydavatelství.

Produkce elektronických časopisů se dá rozdělit na dvě základní skupiny. V prvním případě se jedná o tematicky zaměřené vydavatele, kteří se specializují na svůj obor činnosti. Často je představují velké oborové instituce. Na druhé straně existují velcí vydavatelé, jejichž časopisy často tvoří multidisciplinární kolekce. Někdy se může jednat o nakladatelství původně vysokoškolská (např. **Oxford University Press**). Kvalitní tituly časopisů jsou obvykle dostupné na komerční bázi na stránkách vydavatelů. Kromě placených titulů existuje také řada volně dostupných elektronických seriálů, které však často postrádají potřebnou odbornost. V rámci internetu fungují i služby, které sumarizují tyto bezplatně dostupné zdroje a přinášejí odkazy na jejich webové stránky.

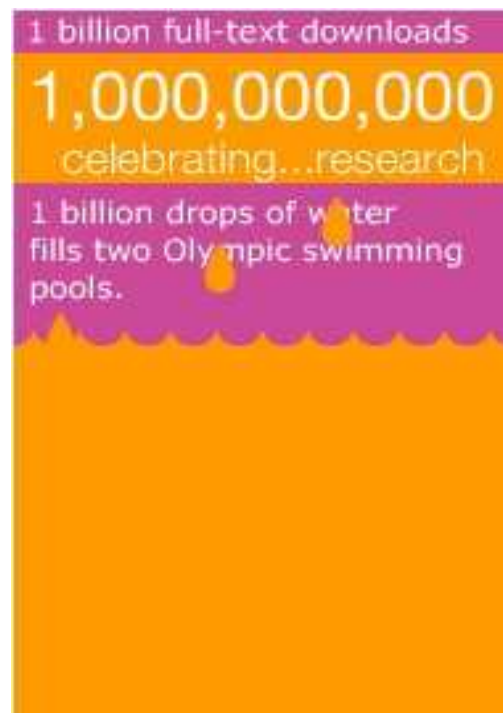
15.2 Významná vydavatelství elektronických časopisů

15.2.1 Elsevier

Nizozemské
vydavatelství
Elsevier je

jedním z gigantů na světovém informačním trhu, a to nejen díky produkci kvalitních vědeckých elektronických časopisů. Rozhraní **ScienceDirect** je platformou, která slouží pro pohodlné zpřístupnění seriálů v elektronické formě. K dispozici je více než 2.500 titulů časopisů a přes 9.6 milionů jednotlivých článků. Uživatel má možnost vyhledávání jak v časopisech, tak v databázi článků. Tituly jsou přehledně seřazeny do tematických kolekcí, takže je možné v nich listovat. Platforma ScienceDirect slouží také jako rezervoár plných textů pro řadu bibliografických databází, které společnost Elsevier produkuje (např. Scopus, Embase atd.). Drtivá většina obsažených časopisů je dostupná placenou formou, přičemž uživatel může pořizovat přístupy do jednotlivých titulů seriálů, tematických kolekcí nebo si kupovat pouze samostatné články.

Platforma ScienceDirect nedávno oslavila jednu miliardu plných textů stažených uživateli. V rámci oslav tohoto milníku vydala firma Elsevier několik obrázků. Na jednom se uvádí, že jedna miliarda kapek vody naplní dva olympijské plavecké bazény.

Hlavní stránka systému: <http://www.sciencedirect.com/>

15.2.2 Springer

Springer je původně německé vydavatelství, které má hlavní sídlo v Heidelbergu. Postupem času se z něho stala obrovská instituce s pobočkami po celém světě. Kromě vydávání časopisů se Springer v poslední době výrazně zaměřil na produkci a distribuci elektronických knih. V oblasti seriálů byl velmi důležitý rok 2004, kdy společnost získala konkurenční firmu **Kluwer** i s její obsáhlou kolekcí elektronických periodik. Přístup k časopisům je realizován v rámci platformy **SpringerLink**. Uživatel má možnost vyhledávání v obsazích více než 2.100 titulů. Tematicky jsou nabízené časopisy zaměřeny spíše na technické obory a matematiku, avšak dá se říci, že alespoň minoritně jsou zastoupeny všechny obory. Marketingová politika společnosti při prodeji produktů je podobná jako u předchozího vydavatele, zajímavostí je, že první čísla v roce jsou u všech titulů vždy dostupná zdarma.

	Acta Mathematica	
	Publisher	Springer Netherlands
	ISSN	0001-5962 (Print) 1871-2509 (Online)
	Subject Collection	Mathematics and Statistics
	Subject	Mathematics and Statistics, Mathematics and Mathematics, general
	SpringerLink Date	Monday, April 17, 2006
	SFX UTB	 Hledej UTB

Obr. 75 – Základní informace o elektronickém časopisu z produkce vydavatelství Springer. Převzato z www.rozhrani.producenta.

Hlavní stránka systému: <http://www.springerlink.com/home/main.mpx>

15.2.3 John Wiley & Sons

Společnost John Wiley & Sons vydává časopisy z různých vědeckých odvětví. Rozhraní **InterScience**, které produkuje tituly zpřístupňuje, přináší nejen vědecké seriály, ale také elektronické knihy, referenční příručky a další hodnotný informační materiál. Řada nabízených periodik vycházela v tištěné formě už od 18. století a vydavatelství retrospektivně doplňuje plné texty článků i z archivních čísel. Velmi zajímavou službou je poskytování bibliografických záznamů nabízených dokumentů ve formátu MARC21. V roce 2006 Wiley ovládl jednoho ze svých přímých konkurentů na informačním trhu – vydavatelství **Blackwell**. Tím byla značně rozšířena a zkvalitněna doposud nepříliš početná kolekce seriálů pro společenské a humanitní obory. Spolu s nově získanými časopisy od společnosti Blackwell obsahuje nyní platforma InterScience více než 1.700 elektronických seriálů. Elektronické časopisy od společnosti John Wiley & Sons tvoří jednu z kolekcí, které jsou v ČR přístupné v rámci národní licence.

Depth and Breadth of Quality Content Journals by Subject Discipline	
Medicine and Health Sciences	350+
Humanities and Social Sciences	270+
Life Sciences	180+
Business, Economics, Finance and Accounting	160+
Chemistry	100+
Earth and Environmental Science	60+
Engineering	60+
Psychology	60+
Education	35+
Mathematics and Statistics	30+
Polymers and Materials Science	30+
Information Science and Computing	20+
Law and Criminology	20+
Physics and Astronomy	20+
Animal Science	15+

Obr. 76 – Počty časopisů vydavatelství Wiley pro jednotlivé vědecké obory. Převzato z dokumentace systému.

Hlavní stránka systému: <http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/home>

15.2.4 Taylor & Francis

Taylor & Francis je velmi dynamická společnost, která působí na informačním trhu jako komplexní vydavatelská firma. Předmětem její činnosti jsou jak tištěné, tak elektronické dokumenty. Portfolio informačních produktů se průběžně navyšovalo, když se součástí společnosti stávala řada dílčích vydavatelství (např. Routledge, Scandinavian University Press atd.). Přístupy do jednotlivých časopisů jsou pochopitelně placenou záležitostí, ale vydavatelství chce jít do budoucna stále více směrem k otevřenému přístupu (open access) a zpřístupňovat stále více materiálů volně. Uživatel má nyní k dispozici nabídku více než 1.000 titulů elektronických časopisů. Počty nabízených seriálů se navíc každoročně poměrně výrazně navyšují.

Hlavní stránka systému: <http://www.tandf.co.uk/journals/>

15.2.5 Sage

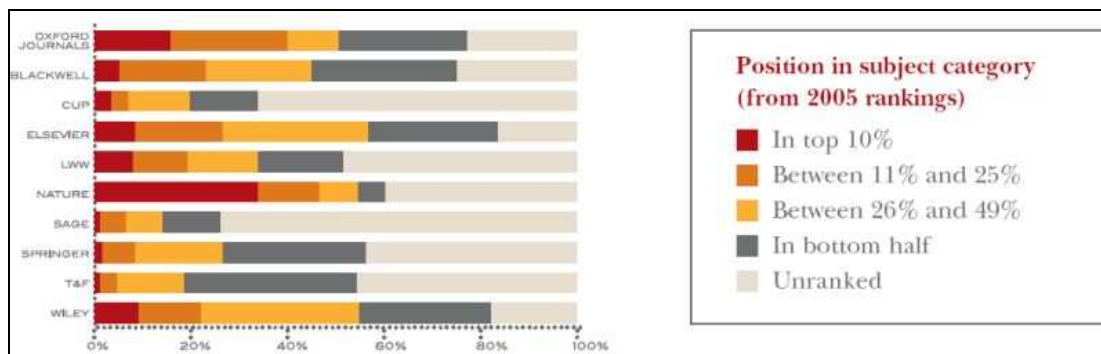
V nabídce elektronických časopisů vydavatelství Sage se objevují tituly z oblasti obchodu, humanitních a sociálních věd, techniky a medicíny. Celkově tvoří kolekci zhruba 520 periodik. Na internetových stránkách producenta je možné hledání v titulech i fulltextové vyhledávání v článcích. Retrospektiva nabízených časopisů je velmi různorodá, u některých titulů sahá až do 20. let minulého století. Seriály jsou rozděleny do 10 tematických kolekcí, přičemž nejocenenějšími jsou časopisy pro společenské vědy a marketing. Firma má svou centrálu v USA, ale pro lepší servis a komunikaci se zákazníky má zastoupení také v Evropě, Asii a Africe.

Hlavní stránka systému: <http://online.sagepub.com/>

15.2.6 Oxford Journals

Vydavatelství **Oxford University Press (OUP)** je v oblasti elektronických časopisů velmi aktivní. Kolekce 222 titulů je zaměřena převážně na humanitní obory, ve kterých patří mezi světovou špičku. Uživatel si může určit, zda si předplatí konkrétní titul nebo některou z předmětových kolekcí. Standardní retrospektiva titulů sahá do roku 1996. V případě zájmu o starší ročníky si je nutno zaplatit přístup do online archívů. Nutno poznamenat, že shodnou politiku zastávají v této věci také ostatní vydavatelství. V poslední době se dostává do popředí iniciativa **Oxford Open**, která se snaží, zatím v experimentální fázi, o zpřístupňování některých časopisů na bezplatném principu. Alespoň částečně už bylo do tohoto projektu zapojeno 90 titulů časopisů vydávaných OUP. Celý systém funguje tak, že vydavatelství umožní na přání autora volný přístup k jeho článku. Samotný autor přitom musí uhradit některé poplatky spojené s publikováním jeho příspěvku. I přesto počet článků, které jsou zpřístupněny bezplatně, stále stoupá. Naprosto stejnou možnost nabízí svým autorům i celá řada dalších vydavatelství.

Obr. 77 – Počty časopisů pro oblast biologie od jednotlivých vydavatelů a jejich umístění v rámci citovanosti v Journal Citation Reports.

Hlavní stránka systému: <http://www.oxfordjournals.org/>

15.2.7 Cambridge Journals

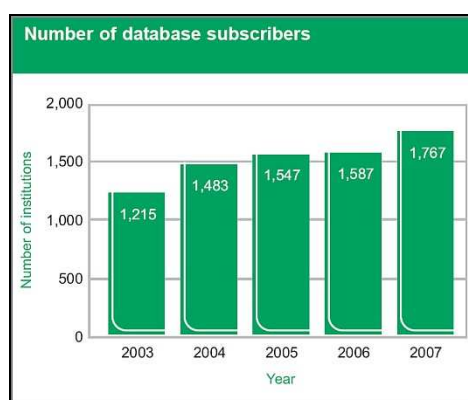
Kolekce časopisů Cambridge Journals je počinem vydavatelství **Cambridge University Press (CUP)**. V současnosti je v systému 305 titulů a dohromady více než půl milionu článků. Tematicky pokrývají nabízené časopisy téměř všechny vědecké obory. Retrospektiva při aktuálním předplatném činí pouze jeden rok. Výhodou však je, že přístup do elektronického obsahu předplaceného ročníku uživateli zůstává i po ukončení smlouvy. Přístup je možno sjednat jak do jednotlivých časopisů, tak do několika předmětových kolekcí. I zde se projevuje nový fenomén open access, takže některé materiály jsou volně přístupné.

Hlavní stránka systému: <http://journals.cambridge.org/action/login>

15.2.8 Emerald

Vydavatelství Emerald bylo založeno v roce 1967. V jeho nabídce upoutává několik klíčových titulů elektronických časopisů pro oblast ekonomie. Z tematického hlediska převažují obory ekonomie, obchodu, marketingu a managementu, ale také problematika knihovnictví a informační vědy, pro kterou nacházíme v rámci vydávaných publikací řadu velmi dobrých zdrojů. Seriály jsou dostupné v internetovém rozhraní **Emeraldinsight** striktně na komerční bázi.

Obr. 78 – Vývoj počtu institucionálních předplatitelů elektronických časopisů vydavatelství Emerald. Převzato z dokumentace systému.

Hlavní stránka systému:

<http://www.emeraldinsight.com/Insight/menuNavigation.do?hdAction=InsightHome>

15.2.9 Oborově zaměřená vydavatelství

Kromě výše zmíněných velkých producentů elektronických časopisů, kteří se zaměřují na vydávání titulů pro více vědeckých disciplín, existují také specializovaná vydavatelství. V této práci pochopitelně nelze uvést jejich kompletní výčet, ale je na místě zmínit alespoň některá vydavatelství, jejichž časopisy dosahují vynikající úrovně. **Lippincott Williams & Wilkins** (www.lww.com) je producentem řady mimořádně kvalitních titulů pro oblast medicínských věd. Vydavatelství je nyní vlastněno skupinou Wolters Kluwer a jeho časopisy dosahují každoročně obrovské citovanosti. Kvalitní časopisy pro široké spektrum lékařských oborů poskytuje také vydavatelství **Karger** (www.karger.com). Nepoměrně menším producentem, který ovšem rovněž zpřístupňuje uznávané lékařské elektronické seriály, je německé vydavatelství **Thieme** (www.thieme-connect.com/ejournals/home.html). Jeho nabídka čítá zhruba 130 titulů. V oblasti přírodních věd nelze opomenout **Nature Publishing Group** (www.nature.com/index.html), jejíž vlajkovou lodí je prestižní časopis **Nature**.

LWW Journal	Impact Factor	Rank Impact Factor	Rank Total Cites
Anesthesiology	4.005	2	1
The Clinical Journal of Pain	2.713	3	8
Anesthesia & Analgesia	2.452	7	3
Journal of Neurosurgical Anesthesiology	1.613	11	18

(Source: 2005 ISI JCR Science Edition; Anesthesiology, 22 titles total)

Obr. 79 – Časopisy pro obor anesteziologie z produkce vydavatelství Lippincott Williams & Wilkins a jejich impact faktory a umístění v rámci Journal Citation Reports za rok 2005. Převzato z dokumentace systému LWW.

Velmi často se do role vůdčích producentů staví oborově zaměřené instituce. Špičkami ve vydávání časopisů pro své vědecké disciplíny jsou například:

American Psychological Association - <http://www.apa.org/journals/>

American Marketing Association - <http://www.marketingpower.com/Pages/default.aspx>

Royal Society of Chemistry - <http://www.rsc.org/Publishing/Journals/Index.asp>

American Chemical Society - <http://pubs.acs.org/about.html>

Institute of Physics - <http://www.iop.org/EJ/>

Samozřejmě by se dala vyjmenovat ještě řada dalších institucí podobného ražení, nicméně pro účely této publikace je tento výčet více než dostačující.

15.3 Registry volně dostupných elektronických časopisů

15.3.1 Vymezení pojmu

Počet seriálů v elektronické podobě i nadále radikálně roste. Nejedná se přitom pouze tituly placené, ale o stále více časopisů s volným přístupem. Za účelem jejich registrace a umožnění snadnějšího přístupu do jejich obsahů proto vzniká řada projektů. Tyto služby nepřinášejí uživateli tak široké množství informací o titulech časopisů jako specializované databáze pro registraci seriálů, nýbrž mají spíše sumarizační funkci a primárně poskytují především informace o elektronickém umístění daného titulu. Kromě systémů univerzálních, které se snaží postihovat všechny volně dostupné elektronické časopisy, fungují rovněž služby registrující volně dostupné zdroje jen pro určitou geografickou oblast. Například systém **SCIELO** (<http://www.scielo.org/php/index.php>) obsahuje španělsky psané časopisy. Vznikají také registry žurnálů pro konkrétní vědecké obory. Jako příklady nám mohou posloužit

iniciativy **PubMedCentral** (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/>) nebo **Free Medical Journals** (<http://www.freemedicaljournals.com/>) pro oblast medicíny.

15.3.2 EZB

Elektronická knihovna časopisů (**Elektronische Zeitschriftenbibliothek, EZB**) je projektem Univerzitní knihovny v německém Regensburgu. Systém obsahuje tituly časopisů z celého světa, dohromady zhruba 45.000 seriálů. Do projektu je zapojeno více než 500 institucí z celé Evropy, včetně několika knihoven z České republiky. Elektronické časopisy jsou v EZB rozděleny do tří kategorií.

Volně dostupné časopisy, které jsou zdarma dostupné na internetu. Každý uživatel má přístup k plným textům.

Plný text je dostupný jenom pro uživatele dané instituce (knihovna, příp. univerzita) na základě předplatného.

Přístup k plným textům není povolen, daná instituce nemá časopis předplacený. Většinou je zdarma přístupný alespoň obsah a případně také abstrakty časopisu na stránce vydavatele [TRENKLEROVÁ, 2002].

Pro čtenáře jsou pochopitelně zajímavé první dvě kategorie. Běžný uživatel internetu pak v rámci kolekce volně dostupných titulů získává informace o velké množině informačních zdrojů, které jsou k dispozici zdarma.

Geographie

Der Volltext der Zeitschrift ist...

 frei zugänglich
 nicht frei zugänglich

 Informationen zur Zeitschrift (u.a. zu den Zugangsbedingungen)
Bitte beachten Sie die Nutzungsbedingungen des Verlages/Herausgebers.

A [BCD](#) [EF](#) [G](#) [HI](#) [J](#) [KLMNO](#) [PQ](#) [RS](#) [TUVWYZ](#)

 Acclimations	
 ACME: An International E-Journal for Critical Geographies	
 Acta Climatologica et Chorologica	
 Acta Geographica Slovenica (formerly: Geografski Zbornik / Acta Geographica)	
 Advances in Environmental Monitoring and Modelling	
 Advances in Water Resources	
 Agricultural and Forest Meteorology	

Obr. 80 – Část časopisů pro oblast geografie v systému EZB. Převzato z www rozhraní systému.

Hlavní stránky systému: <http://rzblx1.uni-regensburg.de/ezeit/>

15.3.3 DOAJ

Directory of Open Access Journals (DOAJ) je z obsahového hlediska nepoměrně menším projektem než EZB. V tomto případě však dochází k registraci výhradně volně dostupných seriálů, proto je jejich počet v systému nižší. V současné době je zahrnuto téměř 4.265 titulů, z nichž 1.587 je prohlídatelných i na úrovni článků. Kromě snadného vyhledávání má uživatel možnost listovat v titulech seřazených do tematických kolekcí. Celý projekt zajišťuje **knihovna švédské univerzity v Lundu (Lund University Libraries)**.

Hlavní stránky systému: <http://www.doaj.org/>

Dalším představitelem tohoto druhu informačních služeb může být rovněž iniciativa **Academic Journals Inc.** (<http://academicjournalsinc.com/>), která se snaží na bezplatné bázi zpřístupňovat vědecké časopisy. Více než na počtu si služba zakládá na vysoké kvalitě poskytovaných žurnálů, kterých je v současné době v systému 42.

Podobně je koncipována i služba s téměř totožným názvem **AcademicJournals.org** (<http://academicjournals.org/>), která hodlá kromě časopisů zprostředkovávat i sborníky z konferencí.

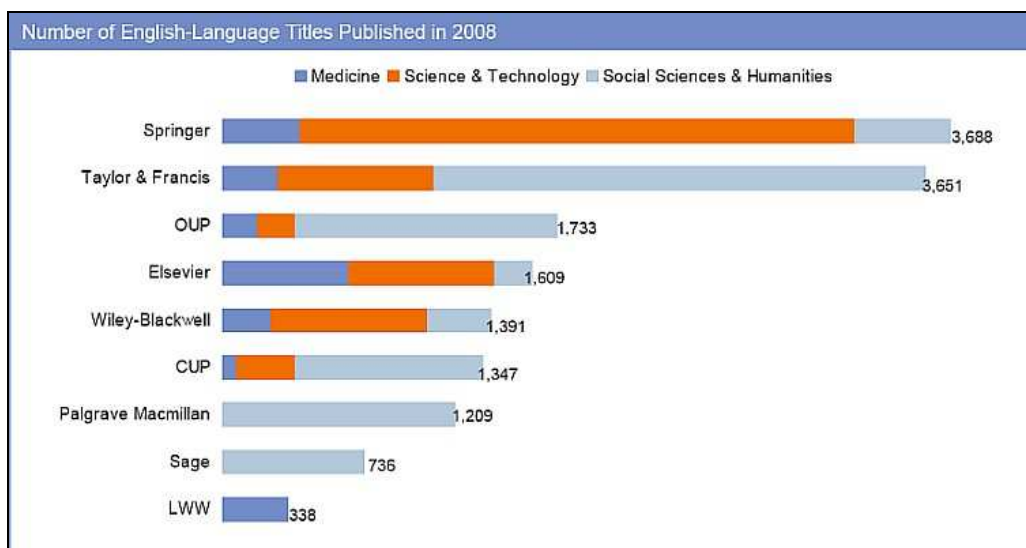
16 Elektronické knihy

16.1 Vymezení pojmu

Elektronické knihy jsou digitální obdobou klasických tištěných knih. V poslední době přistupuje stále více nakladatelů k vydávání knih jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Celá řada kvalitních světových vydavatelů odborných knih produkuje veškerou svou produkci paralelně na obou médiích.

Publikování knih v elektronické formě s sebou přináší celou řadu výhod:

- přístup do jejich obsahů pro libovolné množství uživatelů najednou
- úspora nákladů (knihovna kupuje pouze jeden exemplář)
- úspora prostoru v knihovně
- odpadá agenda spojená s půjčováním knih
- možnost plnotextového vyhledávání jak v jednotlivých elektronických knihách, tak v rámci jejich kolekcí
- rozvržení textu do samostatných kapitol
- pohodlná možnost uložení kapitol či celé elektronické knihy
- možnost tisku potřebných stran, kapitol či celé elektronické knihy
- kniha nemůže být odcizena nebo poškozena

Obr. 81 – Počty vydaných odborných knih u jednotlivých vydavatelů v roce 2008. Většina z nich vychází jak v tištěné, tak v elektronické podobě [VAN BERCKELAER, 2009]

K nevýhodám tohoto typu zpřístupnění knih patří neochota uživatelů ke čtení textu z obrazovky a doposud určitá nezavedenost elektronických knih v rámci informačních služeb. I zde už však bariéry postupně padají. Byla vyvinuta celá řada moderních čteček elektronických knih a další budou zcela jistě následovat. S větší rozšířeností si na ebooky pomalu začínají zvykat další a další uživatelé, a to zejména z vědecké a akademické sféry.

Elektronické knihy zpřístupňují buď samotní **vydavatelé**, nebo **agregátoři**. Producenti (vydavatelé) umožňují přístup pouze ke knihám, které sami vydávají, a to za jasně daných podmínek. Agregátoři naopak zprostředkovávají přístup do elektronických publikací od různých vydavatelů. Vyznačují se velkou flexibilitou při poskytování služeb. Nabízejí jak

jednotlivé tituly elektronických knih, tak jejich **kolekce**. Rovněž lze obvykle zvolit, zda se bude jednat o **trvalý nákup** titulu nebo o **předplatné** na určité časové období [VOJTÁŠEK, 2007]. Kromě licencovaných elektronických knih, do nichž si uživatelé musí zaplatit přístup, působí v rámci internetu řada iniciativ, které zprostředkovávají kolekce knih v elektronické podobě bezplatně. K největším komerčním vydavatelům elektronických knih patří v současné době společnosti **Springer, Elsevier, John Wiley & Sons, Taylor & Francis, Oxford University Press** a další. Tato vydavatelství své tituly rovněž zpřístupňují, a to na svých dobře známých platformách, které zahrnují obvykle také elektronické časopisy a další zdroje. Větší množství dokumentů přinášejí ve svých službách agregátoři. Často se jedná o kolekce čítající řádově tisíce titulů. K největším službám tohoto typu patří **ebrary, Safari** a **netLibrary**. Obsáhlé systémy elektronických knih nabízí také společnosti **Gale** či **Dawsonera**. V ČR je vydávání elektronických knih teprve na počátku, ale už i zde se najdou vydavatelství, která svoje tituly zpřístupňují v elektronické formě. Zatímco u časopisů je kvalita udávána impact factorem, knihy jsou hodnoceny v rámci **Doody's Star Rating** (www.doody.com/dct). Zmiňovaný žebříček nejdůležitějších knih však zatím zdaleka nedosahuje sofistikovanosti, propracovanosti a jednoznačnosti, kterou nabízí u časopisů přesně vyčíslený impact factor. Tento index je navíc v současnosti realizován pouze pro tituly z oblasti medicínských věd.

16.2 ebrary

Systém ebrary nabízí v současné době zhruba 170.000 titulů elektronických knih od předních vědeckých vydavatelství. Uživatel má možnost pořízení přístupu do 10 tematických kolekcí, celé databáze, popřípadě pouze do vybraných titulů. Možné je i vymezení, zda se bude jednat o předplatné nebo o trvalý nákup. Standardní zobrazení knih zajišťuje program **QuickView**, který není nutno stahovat do počítače. Pro vysoce komfortní práci mohou uživatelé používat speciální plugin **ebrary reader**, který lze stáhnout a nainstalovat zdarma. Systém je pochopitelně dostupný na komerční bázi. V rámci propagace si lze vyzkoušet zdarma demo verzi databáze. Producentem ebrary je stejnojmenná společnost.

Result	Score	Title	Contributors	Publisher	Date	Pages	Subjects
Result 1	84%	Inflation-indexed Securities : Bonds, Swaps and Other Derivatives	Deacon, Mark; Derry, Andrew; Mirfendereski, Dariush	John Wiley & Sons, Incorporated	2004	361	Bonds, Government securities, Bond market, Inflation (Economics), Inflation (Finance)
Result 2	84%	Assessing the Benefits and Costs of ITS : Making the Business Case for ITS Investments	Gillen, David W.; Levinson, David M.	Kluwer Academic Publishers	2004	384	Transportation -- Finance -- Congresses, Infrastructure (Economics) -- Congresses, Public Investments -- Congresses, Intelligent Vehicle Highway Systems -- Congresses
Result 3	84%	Global Capitalism at Bay	Dunning, John H.	Routledge	2000	380	Capitalism, Globalization, Competition, International, International finance, Economic history -- 1990-

Obr. 82 – Výsledky vyhledávání v databázi elektronických knih ebrary. Převzato z www.rozhrani.cz systému.

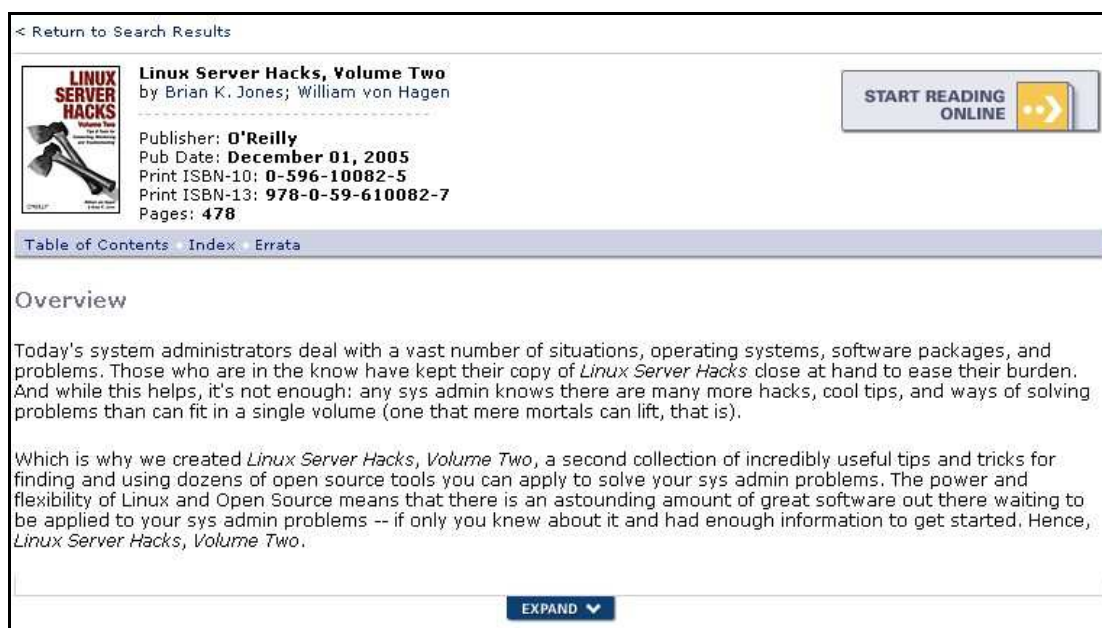
Hlavní stránka systému: <http://www.ebrary.com/corp/>

Testovací verze systému: <http://site.ebrary.com/lib/librarytitles/home.action>

16.3 Safari

Systém Safari je vlastněn společností **Proquest**, ale samotnou produkci databáze mají na starosti firmy **O'Reilly & Associates** a **Pearson Technology Group**. Na základní úrovni jsou tituly elektronických knih rozděleny do dvou kolekcí – obchod a technika. Databáze obsahuje v současné době přes 1.200 knih pro oblast obchodu a více než 6.000 děl ze sféry technických oborů. V nabídce jsou publikace řady světových vydavatelství a databáze se navíc stále rozrůstá o nové a nové producenty. Knihy jsou k dispozici ve formátu HTML. Rovněž zde má uživatel na výběr, zda chce sjednat předplatné nebo trvalý nákup, a to jak do jednotlivých titulů knih, tak do celých kolekcí. Safari navíc nabízí poměrně specifickou politiku předplatného jednotlivých elektronických knih prostřednictvím tzv. **slotů**. Jedná se o možnost výměny titulů stejné hodnoty, takže každý měsíc mohou být předplácené elektronické knihy obměněny. Kromě elektronických knih obsahuje systém také významnou kolekci vzdělávacích videodokumentů.

Obr. 83 – Základní zobrazení elektronické knihy v databázi Safari ebooks. Převzato z [www](http://www.safaribooksonline.com/).

Hlavní stránka systému: <http://www.safaribooksonline.com/>

16.4 NetLibrary

NetLibrary je iniciativa organizace **OCLC**, která má zefektivnit přístup knihoven a jejich uživatelů k elektronickým publikacím. Systém obsahuje 190.000 elektronických dokumentů od řady různých vydavatelů v mnoha světových jazycích. Nejedná se přitom pouze o elektronické knihy, ale také o další materiály v digitální podobě. Stejně tak formáty obsažených dokumentů jsou velmi různorodé. Přístup ke službám je realizován skrze knihovny, které jsou členy projektu.

Hlavní stránka systému: <http://www.netlibrary.com/>

K významným zpřístupňovatelům ebooků patří také další, mnohdy velmi známé organizace. Firma **Ovid** nabízí ve svých platformách přístup do vysoce kvalitních elektronických knih známých vydavatelství **McGraw-Hill**, medicínských titulů z produkce **Lippincott Williams**

& Wilkins a klíčových publikací pro oblast psychologie vydávaných pod hlavičkou **American Psychological Association**. Značnou popularitu získala také **Gale Virtual Reference Library** (<http://www.gale.cengage.com/gvrl/>), která přináší více než 3.000 kvalitních elektronických knih od mnoha renomovaných vydavatelů. Ještě mnohem obsáhlejší sbírku knih v elektronickém formátu nabízí vydavatelství **Taylor & Francis**. Jedná se o polytematický systém zpřístupňovaný na platformě **Informaworld** (<http://www.informaworld.com/>), který čítá téměř 17.000 titulů. Knihy pocházejí přímo z produkce Taylor & Francis a dalších vydavatelství patřících do jeho portfolia.

Velmi zajímavým projektem je systém **Google Books** (<http://books.google.cz/>), s nímž přišla na trh firma Google. Služba přináší naskenované plné texty knih, kterým již vypršela autorskoprávní ochrana. Kromě toho jsou v systému také díla chráněná autorským zákonem a společnost Google už kvůli tomu čelila i několika soudním sporům. Vždy z nich však vyšla vítězně, protože zmiňované knihy nejsou v systému dostupné zcela plnotextově. Uživatel má po vyhledání konkrétního termínu k dispozici určité pasáže textu, které s hledaným pojmem sousedí. Zbytek knihy standardně dostupný není. Služba je k dispozici bezplatně a v poslední době dochází i k integraci jejího informačního obsahu s katalogy mnoha významných knihoven [VOJNAR, 2008].

16.5 Specializované databáze elektronických knih

Kromě projektů, které zpřístupňují obrovské množství elektronických knih z různých vědeckých odvětví, fungují také menší oborové databáze složené z ebooků. Typickým rysem těchto služeb je možnost pohodlného fulltextového vyhledávání, rozdělení elektronických knih do kapitol a rychlá dosažitelnost plných textů přímo v rámci databáze.

16.5.1 Knovel

Knovel představuje informační službu, která v posledních letech získala mezi uživateli velkou popularitu. Tematické zaměření databáze obsahuje technické obory, ale velmi výrazně rovněž chemii, potravinářství a matematiku. Možnosti efektivního vyhledávání přináší speciální platforma Knovel. Jednotlivé tituly elektronických knih jsou kromě toho také seřazeny do 22 tematických skupin. Na konci roku 2009 by pak měla přibýt další tematická kolekce, jejíž zaměření producenti systému zatím tají. Databáze je velmi často doplňována novými tituly, čímž je zaručena její aktuálnost [DIXEE, 2009]. Po vyhledání požadovaného tématu jsou ve výsledcích uživateli k dispozici kapitoly relevantních elektronických knih ve formátu PDF. Databáze je oceňována zejména díky kvalitě titulů a zaměření na referenční díla. Uživatel má také k dispozici četné pomůcky, např. převaděč jednotek apod. Knovel je komerčním produktem dostupným po zaplacení licence.

Extraction & Other Production (10)

 [Blowout and Well Control Handbook](#)

Ordering
Info

Publisher: Elsevier
Author/Editor: : Grace, Robert D.
ISBN: 978-0-7506-7708-0
Copyright: © 2003
Knovel Release: April 01, 2006

Description: This handbook presents tested practices and procedures for well control, all based on solid engineering principles and hands-on field experience. Specific situations are reviewed along with detailed procedures to analyze alternatives and tackle problems. The use of fluid dynamics in well control, which the author pioneered, is given careful treatment, along with many other topics such as relief well operations, underground blowouts, slim hole drilling problems, and special services such as fire fighting, capping, and snubbing. In addition, case histories are presented, analyzed, and discussed.

Obr. 84 – Představení jedné z elektronických knih v databázi Knovel. Převzato z www.rozhraní.systému.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.knovel.com/>

16.5.2 CRCnetBASE

 Vydavatelství **CRC Press** připravilo velmi atraktivní produkt, který nese souhrnný název CRCnetBASE. Reálně se jedná o 38 tematicky zaměřených kolekcí složených z kvalitních elektronických knih. Jako příklad lze uvést databázi CHEMnetBASE orientovanou na oblast chemie nebo FOODnetBASE určenou pro potřeby potravinářů. Knihy jsou v rámci systému prohledatelné na úrovni kapitol, zobrazení celé knihy je pochopitelně také možné. Plné texty jsou zpřístupňovány ve formátu PDF. Rovněž zde je možnost stažení záznamů požadovaných titulů ve formátu **MARC21** pro případ, že by knihovna chtěla tyto elektronické knihy mít zahrnuté i ve svém knihovním katalogu. Přístup do všech dílčích databází je zpoplatněn. Velmi zajímavou novou službou je projekt nazvaný **BUILDyourOWNnetBASE**. Zákazníci si mají možnost vybrat tituly z dílčích kolekcí a sestavit si z nich svoji vlastní knihovnu. Minimem je 50 zvolených knih, přičemž je možné jak jejich předplatné, tak trvalý nákup. Uživatelům je k dispozici výběr z více než 3.500 titulů.

Další informace o databázi a přístupu: <http://www.crcnetbase.com/products.asp>

Informace o BUILDyourOWNnetBASE: <http://www.buildyourownnetbase.com/>

Specializované kolekce jsou dostupné i u dalších oborově zaměřených institucí. Vysoce kvalitní elektronické knihy pro oblast zemědělství a příbuzné obory vydává a zpřístupňuje organizace **CABI**. Obdobným lídrem je u titulů z chemie **Royal Chemical Society**. Bohatá nabídka existuje u medicínských věd, kde jsou k dispozici elektronické tituly například od vydavatelství **Lippincott Williams & Wilkins**, **Informa Healthcare** nebo **Thieme**.

17 Systémy národních bibliografií, souborné katalogy a oborové brány

17.1 Vymezení pojmu

Tištěné knihy sice nejsou primárním tématem této publikace, avšak jejich plošná registrace a následné zpřístupňování uživatelům si nesporně zaslouží své místo i zde. Nejvýznamnějšími projekty při získávání a uchovávání tištěných, ale i jiných titulů jsou nepochybně systémy národních bibliografií. Národní bibliografie by měly mapovat veškerou informační produkci na území jednotlivých států. Její základní funkcí je zaznamenání národního publikovaného dědictví a dosažení účinné bibliografické kontroly. Ve většině případů se zakládají na institutu povinného výtisku, který je daný ze zákona. Je však nutno poznamenat, že v některých zemích fungují národní bibliografie úspěšně i na zcela dobrovolném principu. Legislativní normy určují, co je předmětem odevzdávání pro potřeby národní bibliografie a v jakém počtu a komu se publikace předávají. V ČR platí:

Zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku

V českém prostředí doposud legislativa nebere v úvahu existenci elektronických informačních zdrojů. Z tohoto hlediska zatím za vyspělým světem poněkud zaostáváme. Na místě je také připomenout, že přestože zákonné předpisy hovoří naprosto jasně, řada dokumentů, na něž se zákonná povinnost odevzdávání vztahuje, registraci v rámci národní bibliografie unikne. Budování národních bibliografií obstarávají stanovené **národní bibliografické agentury**, obvykle národní knihovny. Nejinak je tomu i u nás, kde chod celého systému zajišťuje **Národní knihovna ČR**. Důležitý je také fakt, že přestože se jedná o národní bibliografie, je zde nutné dodržovat mezinárodní standardy, zejména z hlediska formátu bibliografických záznamů a pravidel popisu. Národní bibliografie plní několik funkcí:

- registračně-evidenční – evidence veškeré produkce
- kulturně-historická – uchování kulturního dědictví pro další generace
- komunikačně-informační – slouží jako informační zdroj pro řadu uživatelů

Typy národních bibliografií:

- retrospektivní – mapují produkci, která už vyšla
- souběžné – mapují současnou produkci
- perspektivní – mapují produkci, která teprve vyjde. Jedná se o tzv. **Cataloging in Print (CIP)**. Na základě smluvních vztahů s vydavateli dostává národní bibliografická agentura informace o chystané produkci a kniha tak může být pro potřeby národní bibliografie z katalogizována ještě dřív, než fyzicky vyjde.

Dokumenty v rámci národní bibliografie mohou být registrovány na základě těchto principů:

- teritoriální – registrují se dokumenty vydané na určitém území
- jazykový – registrují se dokumenty vydané v určitém jazyce
- tematický – registrují se veškeré dokumenty vydané jak v tuzemsku, tak v zahraničí, které pojednávají o určitém tématu (např. o České republice)
- autorský – registrují se dokumenty od určitého autora, které mohou být v jakémkoliv jazyce a vydány v jakémkoliv zemi

17.2 Česká národní bibliografie

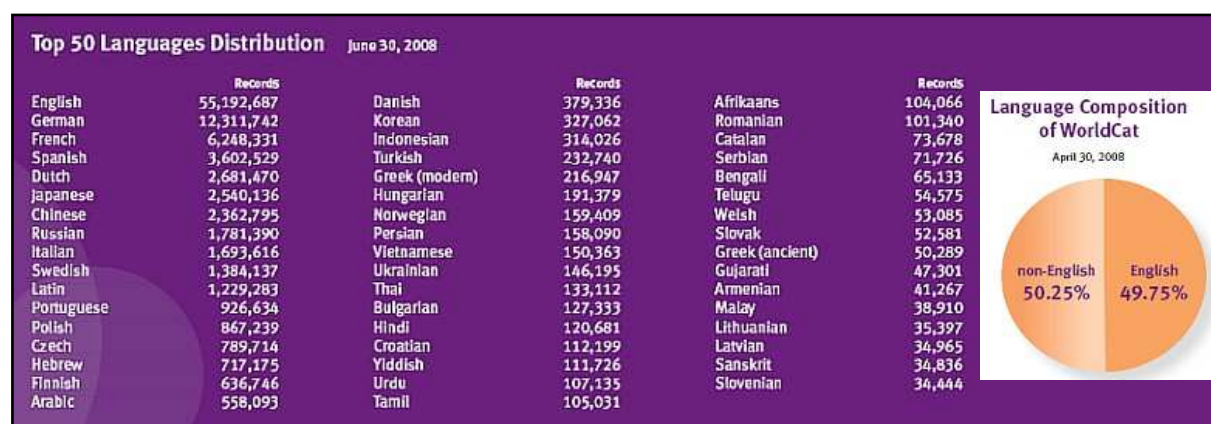
Česká národní bibliografie je dostupná bezplatně na stránkách Národní knihovny ČR. Lze si ji rovněž zakoupit na CD ROM, jejichž distribuci zajišťuje firma Albertina Icome. Retrospektiva u knižní kolekce sahá do roku 1901. V databázi se nacházejí různé typy dokumentů (knihy, časopisy, mapy, hudebniny atd.), proto je jejich popis poněkud nekonzistentní. Bibliografické záznamy slovenských publikací, které byly v minulosti součástí databáze, jsou postupně odstraňovány. Jednotky, které byly do systému dodány po roce 1996, jsou vždy popsány podle katalogizačních pravidel AACR2 a jsou doplněny o **předmětová hesla**, **znaky MDT** a **skupinu Konspektu**. Bibliografické záznamy jsou pochopitelně ve formátu **MARC21**.

Hlavní vyhledávací stránka systému:

http://sigma.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-a&local_base=cnb

17.3 Knižní katalogy v mezinárodním měřítku

V oblasti registrace knih existují pochopitelně i mezinárodní projekty a souborné katalogy, které umožňují uživateli vyhledávat požadované tituly v globálním měřítku. Souborným katalogem se rozumí takový informační zdroj, který obsahuje záznamy dokumentů z fondů více než jedné knihovny [KRČMÁŘOVÁ, 1995]. V českém prostředí je dobře známý například Souborný katalog ČR provozovaný Národní knihovnou ČR, který obsahuje jak záznamy knih, tak seriálů. Mezi souborné katalogy postavené na moderních technologiích se dá zařadit také Jednotná informační brána, která poskytuje vyhledávání v mnoha katalogích zapojených institucí najednou. Na mezinárodním poli pak vznikají nepoměrně větší projekty. Iniciativa **The European Library** sdružuje katalogy všech evropských národních knihoven a nabízí tak možnost pohodlného centrálního vyhledávání. K dispozici je také celá řada různorodých souborných katalogů, z nichž vyčnívá **WorldCat** od OCLC, který je nejkomplexnějším světovým souborným katalogem knih, ale i dalších typů dokumentů. Jednotky, které obsahuje, nejsou primárně pouze v angličtině. Zastoupena je i celá řada národních jazyků.

Obr. 85 - Jazykové rozdělení dokumentů zahrnutých do souborného katalogu WorldCat od organizace OCLC. Převzato z dokumentace systému.

Hlavní stránka systému The European Library:

<http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/index.html>

Hlavní stránka systému Worldcat: <http://www.worldcat.org/>

17.4 Oborové brány

17.4.1 Vymezení pojmů

Oborové brány patří mezi progresivní informační zdroje, které není jednoduché jednoznačně vymezit. V principu se jedná o služby, které prohledávají řadu heterogenních informačních zdrojů paralelně. Jednotlivé oborové brány se liší jak tematickým zaměřením, tak geografickým záběrem a zejména typologií zahrnutých informačních zdrojů.

Asi nejznámější iniciativou tohoto druhu je celoevropský projekt **Renardus** (<http://www.renardus.org>). Celkový chod systému koordinuje univerzita v německém Göttingenu a finanční prostředky na něj poskytla Evropská Unie. V rámci projektu je k dispozici hned několik tematicky orientovaných oborových bran.

V českém prostředí je dobře znám systém čtyř oborových bran, které poskytují možnost vyhledávání v řadě různorodých informačních zdrojů najednou. Do vyhledávačů jsou zapojeny katalogy knihoven, oborové databáze, encyklopedie, ale i volně dostupné zdroje z internetu. Výčet dostupných bran:

Oborová brána Knihovnictví a informační věda (KIV) - <http://kiv.jib.cz/>

Oborová brána Umění a architektura (ART) - <http://art.jib.cz/>

Oborová brána Technika (TECH) - <http://tech.jib.cz/>

Oborová brána Musica (MUS) - <http://mus.jib.cz/>

Všechny tyto dílčí služby fungují na stejném principu jako univerzální Jednotná informační brána (<http://jib.cz>), tedy na bázi kombinace technologií MetaLib a SFX. Obě tyto technologie budou podrobněji popsány v poslední kapitole této práce.

17.4.2 Intute

System **Intute** je poněkud atypickou službou, což znovu podporuje fakt, že oborové informační brány se jen velmi těžko dají zařadit do některého ze zavedených typů informačních zdrojů. Jedinečnost Intute je dána tím, že se specializuje na vyhledávání ve volně dostupných internetových zdrojích. Ty jsou však velmi pečlivě vybírány. Jinak se služba orientuje především na domovskou Velkou Británii. System je rozdělen na 19 dílčích tematických skupin. Po zadání dotazu dostává uživatel ve výsledcích množinu prověřených internetových zdrojů, které lze poté ještě dále procházet podle typu (např. archivy, asociace, neziskové organizace atd.). Tvorbu systému zajišťuje Intute Consortium čítající sedm významných britských univerzit.

Další informace: <http://www.intute.ac.uk/>

18 Informační služby internetu

18.1 Vymezení pojmů

Nástup a prudký rozvoj internetu obrovským způsobem ovlivnil chod celého informačního sektoru. Mimo služeb informačních je namístě zdůraznit i komunikační funkci internetu, jež velmi výrazně zasáhla do života všech lidí, kteří jej využívají. V oblasti informačních služeb se otevřely zcela nové možnosti. V první řadě se jedná o skutečnost, že publikování informací už není výlučně záležitostí vydavatelů a informačních společností, ale že šíření informací pomocí internetu je umožněno mnohem širšímu spektru autorů. Internet se stal podstatným kanálem pro zpřístupňování informací koncovému uživateli. Veškeré organizace, subjekty, podniky či firmy (nikoliv pouze z informační sféry) mají své internetové prezentace, kterými se snaží přiblížit svoji činnost a služby co největšímu počtu uživatelů. Producenti informačních služeb pak skrz síť internet efektivně zpřístupňují v režimu online své databáze, elektronické časopisy, elektronické knihy a další služby. Knihovny dávají prostřednictvím svých internetových OPACů čtenářům k dispozici pohodlnou možnost vyhledávání, ale také prodlužování nebo rezervování knih. Jiné projekty jsou na elektronickém prostředí a síti internet závislé ještě více. Jde o nejrůznější fondy striktně v elektronické podobě, například digitální knihovny, internetové archívy a repozitáře apod. V celkovém vyznění působí dnešní síť internet jako neuspořádaná zmeň obrovského množství informačních obsahů, v nichž je velmi složité se orientovat. Hlasy, že na internetu se dají najít veškeré informace, je třeba brát s velkou rezervou. V první řadě je nutné rozdělit internet na několik částí. Největší část internetu tvoří bezplatně dostupné anonymní stránky a informační obsahy, jejichž věrohodnost se však dá jen velmi těžko ověřit. Daleko menší podíl mají na této síti producenti informačních služeb, kteří prostřednictvím sítě internet šíří svoje informační produkty (např. databáze), a to jak za úplatu, tak bezplatně. Standardní internetové vyhledávače do obsahů těchto informačních pramenů obvykle nedokážou proniknout. Proto je velmi důležité vnímat internet rozdělený na dvě velmi rozdílné části. Menší část nabízí vědecké, ověřené informace, které jsou vždy spojeny se svým autorem nebo vydavatelem. Na druhé straně stojí nepoměrně větší sféra sítě internet, obsahující obrovské množství informací, které jsou však anonymní, neověřené a v četných případech naprosto zavádějící. Pro ilustraci lze uvést tuto tabulku, která porovnává internet s informacemi obsaženými v databázích.

DATABÁZE	INTERNET
Profesionální	Anonymní
Ověřené informace	Nízká možnost ověření
Propracované vyhledávání	Slabé vyhledávací nástroje
Stálý zdroj	Nízká životnost www stránek
Pravidelná aktualizace	Neaktuálnost

Pro oblast informačních služeb internetu jsou velmi důležité následující dva pojmy:

Hypertext – velmi dobrou pomůckou jsou v digitálním prostředí hypertextové odkazy, které působí jako určitá navigace uživatele a jednoduchým způsobem odkazují na jiné internetové stránky. Propojování elektronických dokumentů pomocí hypertextu je velmi příjemným doplňkem, který uživateli značně ulehčuje studium daných informačních pramenů.

Metadata – pro pořádání informací v prostředí internetu je velmi důležitý popis jednotlivých internetových zdrojů. Pro tyto účely byly vyvinuty různé metadatové formáty. V podstatě se jedná o to, že autor internetových stránek napíše veškeré potřebné informace o dané stránce

do metadatového formuláře. Ta je poté dobře připravena pro katalogizaci nebo strojové zpracování. Vše probíhá na dobrovolné bázi. Velmi používaným formátem je v současné době **Dublin Core** (<http://dublincore.org/>). Jakým způsobem zdroje správně popisovat pak z velké části určuje standard **RDF - Resource Description Framework** (<http://www.w3.org/RDF/>). Soubory metadat, které popisují obsahy jednotlivých internetových stránek, jsou zapsány a uloženy v jazyce **XML**. Internetové stránky, které jsou takovýmto způsobem zpracovány, jsou označovány souhrnně jako tzv. **sémantický web**. Ten usiluje o zpřehlednění současného stavu, kdy internet obsahuje stále rostoucí neuspořádanou množinu www stránek. Sémantický web se přitom snaží o lepší spolupráci mezi počítači a lidmi [MATULÍK, 2004]. Velmi aktivní institucí zabývající se rozvojem internetovým standardů a sémantického webu je konsorcium **W3C** (<http://www.w3.org/>).

V rámci internetu působí služby, které se snaží uživateli ulehčit orientaci v obrovském množství informací, jež tato síť obsahuje.

18.2 Internetové portály

Portály jsou jednou z naprosto základních služeb, které jsou na internetu k dispozici. Představují tematicky uspořádané množiny internetových stránek. Dá se setkat jak s portály národní povahy, tak s portály globálními. Vysokou informační hodnotu mají portály oborové, které sestavují reprezentativní soubory odkazů na stránky nejvýznamnějších institucí a služeb z příslušného vědeckého odvětví.

Příklady portálů:

české:

Seznam – <http://www.seznam.cz/>

Centrum – <http://www.centrum.cz/>

globální:

Yahoo – <http://dir.yahoo.com/>

MSN – <http://www.msn.com/>

oborové:

český internetový oborový portál pro oblast dopravy **Doprava.cz** – <http://www.doprava.cz/>

světový internetový oborový portál pro oblast práva **Law.com** – <http://www.law.com/>

Portály obvykle pracují v kombinaci s internetovými vyhledávači, které představují nejpoužívanější službu pro uživatele, kteří mají zájem vyhledávat informace na internetu.

18.3 Internetové vyhledávače

Velkou oblíbenost u uživatelů internetu získaly vyhledávače. Jedná se o služby, kdy jsou po zadání dotazu vyhledány a zobrazeny odkazy na relevantní internetové stránky. Internetové vyhledávače disponují svými roboty, kteří indexují obsahy jednotlivých internetových stránek. Dosah těchto robotů je však v mnoha případech velmi omezený a ani ty nejsofistikovanější z nich nedokážou v žádném případě zindexovat veškeré zdroje v prostředí sítě internet. Vyhledávačem, který má v databázi největší množství setříděných stránek, je Google. Hegemonie této služby je v poslední době stále zřetelnější a ostatní vyhledávače jsou tak poněkud vytlačeny na okraj dění. Velmi hodnotnou funkcí vyhledávačů je také tzv. **cache**, který si ukládá do paměti jednotlivé internetové stránky a je schopen je zobrazit i poté, co už

požadovaná stránka zanikla. Jinak pochopitelně fungují tyto služby jak v národním, tak v globálním prostředí.

Top 10 Search Providers for August 2009, Ranked by Searches (U.S.)			
Search Provider	Searches (000)	Month-on-Month Growth (%)	Share of Searches (%)
Total	10,812,734	2.9	100
Google	6,986,580	2.6	64.6
Yahoo	1,726,060	-4.2	16
MSN/WindowsLive/Bing	1,156,415	22.1	10.7
AOL	333,231	1.8	3.1
Ask.com	186,270	2.9	1.7
My Web	128,432	0.5	1.2
Comcast	50,328	-21.6	0.5
Yellow Pages	37,923	2.7	0.4
NexTag	31,830	0.4	0.3
Local.com	16,314	2.9	0.2

Source: Nielsen MegaView Search

Obr. 86 – Počty zadaných dotazů a podíl jednotlivých internetových vyhledávačů v srpnu 2009 v USA.

Nejznámější internetové vyhledávače:

- Google – <http://www.google.com/>
- Yahoo – <http://www.yahoo.com/>
- Alta Vista – <http://www.altavista.com/>
- HotBot – <http://www.hotbot.com/>
- AllTheWeb – <http://www.alltheweb.com/>
- AskJeeves – <http://www.ask.com/>
- Windows Live Search – <http://www.bing.com/>

18.4 Metavyhledávače

Metavyhledávací nástroje pracují na stejné bázi jako služby popsané v předchozí kapitole, avšak jedná se zde o sdružené vyhledávání ve více internetových vyhledávačích. Uživatel tak získává větší množství výsledků a má zde i možnost porovnání vyhledaných internetových stránek v rámci jednotlivých vyhledávačů.

Nejznámější metavyhledávače:

- Vivisimo – <http://vivisimo.com/>
- KartOO – <http://www.kartoo.com/>
- MetaCrawler – <http://www.metacrawler.com/>
- Dogpile – <http://www.dogpile.com/>
- WebCrawler – <http://www.webcrawler.com/info.wbcrawl/>
- Polymeta – <http://www.polymeta.com/>

18.5 Vyhledávače vědecké literatury

Jak již bylo výše zmíněno, dnešní internet je možno rozdělit na dvě části. Právě části vědeckých informačních obsahů se věnují tzv. vyhledávače vědecké literatury. Pokud provede uživatel vyhledávání v rámci této služby, jsou mu nabídnuty odkazy na dokumenty, které pocházejí výhradně z prověřené odborné sféry. Tento druh vyhledávacích služeb získává stále více příznivců, a proto se i nadále objevují na tomto poli nové a nové projekty.

Nejznámější vyhledávače vědecké literatury:

Google.scholar – <http://scholar.google.com/>

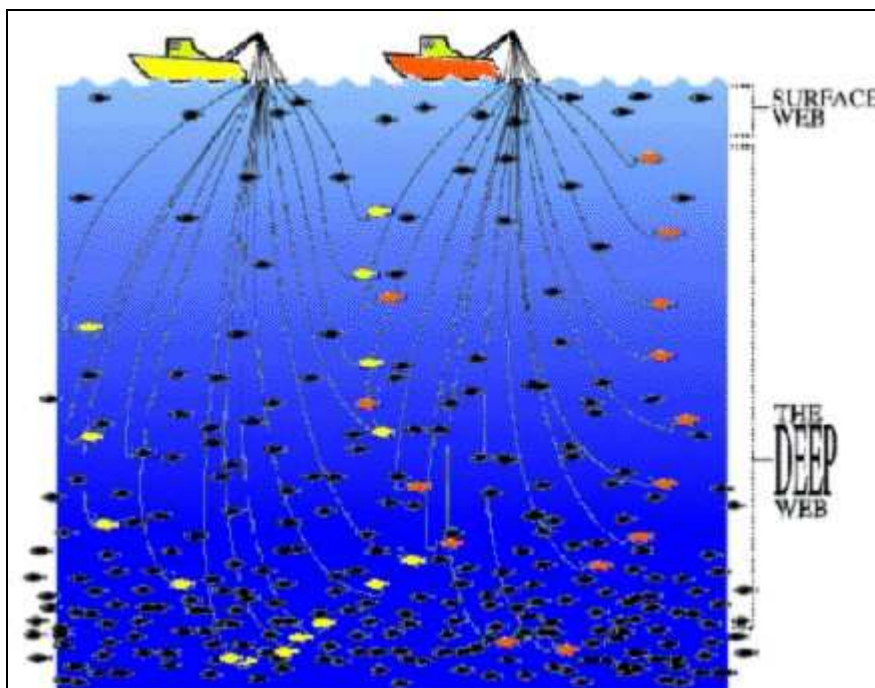
Find Articles – <http://findarticles.com/>

Scitopia - <http://www.scitopia.org/scitopia/>

Scirus (zároveň prohledává neviditelný web – viz další kapitola) – <http://www.scirus.com/>

18.6 Vyhledávače (adresáře) neviditelného webu

Studie firmy Bright Planet ukázala, že klasické internetové vyhledávače a metavyhledávače přinášejí výsledky hledání pouze z tzv. povrchového webu a mnoho cenných zdrojů ukrytých v internetu zůstává neodhaleno [BERGMAN, 2001]. Proto byly vyvinuty speciální vyhledávací nástroje, které se zabývají kompletním prohledáváním zdrojů i z takzvaného **deep** (hlubokého, neviditelného) webu. Neviditelný web obsahuje mnohem více informací než web viditelný. Jedná se především o dokumenty z databází, digitální objekty v nestandardním formátu a často také o informační obsahy stránek chráněných heslem. Materiály obsažené v databázích mají totiž dynamicky generované stránky bez přímých odkazů, proto velmi často uniknou indexaci robotů, které používají klasické internetové vyhledávače. Ve výsledcích vyhledávání se u vyhledávačů neviditelného webu neobjevuje obrovské množství internetových stránek, nýbrž výčet služeb, kde se dokumenty na požadované téma vyskytují nejčastěji.

Obr. 87 – Schema fungování povrchového a hlubokého webu [BERGMAN, 2001]

Nejznámější vyhledávače neviditelného webu:

Complete Planet - <http://aip.completeplanet.com/>

Turbo10 – <http://www.turbo10.com>

Incywincy – <http://www.incywincy.com>

DirectSearch - <http://www.freepint.com/gary/direct.htm>

Scirus (zároveň prohledává i povrchový web) - <http://www.scirus.com/>

18.7 Možnosti archivace webu

Obrovské množství materiálů už je v současné době publikováno pouze výhradně elektronicky v rámci sítě internet, proto se logicky nabízí otázka, zda by nebylo vhodné tyto obsahy archivovat a uchovávat. Registraci tištěných materiálů řeší **Zákon o povinném výtisku**, avšak v českém prostředí není problematika dokumentů elektronických v rámci tohoto zákona brána v úvahu. V řadě zemí (např. na Slovensku) je legislativa v tomto směru pružnější a archivaci elektronických dokumentů podchycuje. Otázka archivace webu se dostává do popředí ve všech vyspělých zemích a ani Česká republika v tomto směru netvoří výjimku. Kromě otázek zákonných předpisů je třeba hned na začátku vymezit, co bude předmětem archivace, jakým způsobem budou obsažené dokumenty zpřístupňovány a také jaké standardy se budou při veškerých procesech spojených s archivací a šířením dokumentů dodržovat. V ČR je nejvýznamnějším projektem tohoto typu iniciativa **WebArchiv** (<http://www.webarchiv.cz>), který řešilo **Ministerstvo kultury ČR** ve spolupráci s **Národní knihovnou ČR** a dalšími knihovnami a institucemi. Ve světě je již v provozu řada mnohem obsáhlejších systémů. Příkladem je **Minerva** (<http://lcweb2.loc.gov/diglib/lcwa/html/lcwa-home.html>) z produkce **Library of Congress** nebo iniciativa **NEDLIB** (<http://nedlib.kb.nl/>), na níž se podílí několik evropských národních knihoven a další partnerské organizace.

19 Nové technologie v informačních službách

19.1 Vymezení pojmů

Informační sféra je dynamicky se rozvíjející odvětví. Vývoj jde i v tomto oboru velmi rychle dopředu, a tak vznikají stále nové technologie a postupy, které mají umožnit uživateli efektivní přístup k potřebným informacím. Pro erudovaného uživatele je však samotný přístup k elektronickým informačním zdrojům naprostým minimem. Očekává totiž, že pro práci s nimi bude mít k dispozici komfortní prostředky. V poslední době na sebe upoutala pozornost celá řada tzv. **nadstavbových nástrojů**, které uživateli pomáhají jak v orientaci v elektronických informačních zdrojích, tak při práci s vyhledanými dokumenty.

19.2 Linkovací nástroje a nástroje pro federativní vyhledávání

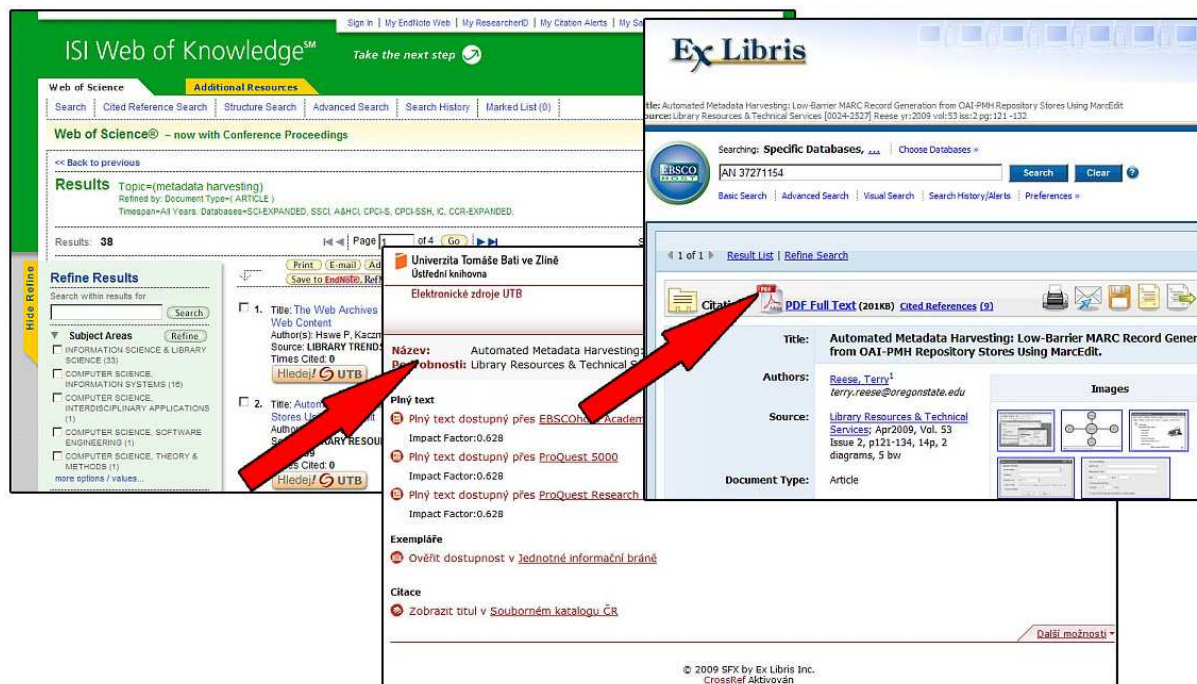
19.2.1 SFX

Technologie SFX (**Special Effects**) je převratnou novinkou v rámci tzv. linkovacích služeb. Hypertextové odkazy, které jsou jinak velmi silnou stránkou elektronického prostředí, mají základní nevýhodu v tom, že bývají často neaktuální, což znemožňuje získání informací z adres, na něž hypertext odkazuje. Uživatel neznalý informačního prostředí navíc nemůže tušit, kde se například plný text dokumentu, k němuž zrovna vyhledal bibliografický záznam, může nacházet. Technologie SFX tyto problémy řeší tím, že neodkazuje přímo na cílovou adresu, nýbrž na SFX server, který zpracuje požadavek a obratem dodá uživateli reprezentativní množinu aktuálních odkazů. V knihovnickém pojetí je tento proces nazýván přidáním službami, protože uživatel získává nikoliv pouze odkaz na samotný plný text, ale také další údaje o dokumentu (např. dostupnost dokumentu v knihovnách, možnost objednání kopie, pokud plný text není k dispozici, získání informací o autorovi atd.). Technologii vyvinuli Herbert Van den Sompel a Patrick Hochstembach. Bibliografické údaje o dokumentu jsou na server přenášeny ve standardizovaném formátu **OpenURL**, který v sobě nese veškeré potřebné identifikátory hledaného dokumentu. Na základě dodaných metadat je požadavek na serveru zpracován a uživateli nabídnuty relevantní odkazy. Organizace, která disponuje vlastní instancí SFX, nastavuje v rozsáhlé znalostní bázi veškeré zdroje a služby, které má plnotextově dostupné, což zaručuje, že uživatel dostane po zadání dotazu správné informace o dostupnosti hledaného dokumentu v rámci dané instituce. Technologie je dnes zhusta využívána předními světovými knihovnami a dalšími informačními institucemi. Důležité je rovněž to, že linkování může probíhat z mnoha různých míst. Nejčastěji se jedná o katalogy knihoven, databáze, internetové vyhledávače apod. Základní verzi SFX distribuuje firma Ex Libris, a to na základě placené licence. Do svých služeb už SFX zaimplementovala řada producentů informačních služeb, takže nyní existuje řada modifikací této technologie (např. **LinkSolver** od Ovidu nebo **LinkSource** od společnosti Ebsco). Instituce, které mají zájem technologii využívat, si mohou aktivovat také bezplatnou verzi **ScholarSFX**, která však umožňuje pouze linkování z vyhledávače vědecké literatury Google.scholar. SFX nabízí také další přidané funkce. Jednou z nich je služba **MarcIt**, která umožňuje import bibliografických záznamů elektronických časopisů do katalogu knihovny, případně jejich obohacení o podrobnější údaje. Nejnovější záležitostí je doplněk SFX zvaný **bX (Black Box)**. Tato technologie doporučuje uživateli další příbuzné dokumenty, které se vztahují k vyhledanému záznamu. Materiály jsou doporučovány na základě shromážděných údajů, které odrážejí aktivity uživatelů SFX v mnoha různých institucích. Služby MarcIT a bX nejsou součástí běžné licence SFX a případní zájemci si je musí zaplatit zvlášť. Další, tentokrát již standardní službou SFX, je vytvoření seznamu elektronických časopisů pro danou instituci. SFX také

umožňuje vytvářet komplexní statistiky, protože veškeré přístupy do jednotlivých informačních zdrojů jsou neustále sledovány.

Další informace: <http://www.multidata.cz/produkty/sfx>

Obr. 88 – Ukázka SFX linkování z bibliografické databáze Web of Science na plný text v systému Ebsco.

19.2.2 Crossref

Systém Crossref je iniciativou, která se zaměřuje na propojování citací a textů článků od celé řady světových vydavatelů. V současné době je provozován neziskovou organizací **PILA (Publishers International Linking Association)**. Na rozdíl od SFX, které přináší širokou nabídku navazujících informací a služeb, je jedinou funkcí Crossref propojení na stránku, kde jsou umístěny informace o požadovaném článku, abstrakt a odkaz na plný text. Dostupnost plného textu není systémem žádným způsobem řešena. Fungování služby je postaveno na perzistentním identifikátoru **DOI**. Ten je producentům informací k dispozici na placeném základě a představuje **trvalý** a neměnný identifikátor digitálního objektu. DOI je technickou normou vydanou americkou normalizační institucí **NISO**. V systému Crossref je DOI přidělováno článkům, kapitolám z elektronických knih a konferenčním příspěvkům.

Routledge
Taylor & Francis Group

Foster Parents as a Critical Link and Resource in International Adoptions From Guatemala

Authors: Judith L. Gibbons ^a, Samantha L. Wilson ^b, Alicia M. Schnell ^c

Affiliations: ^a Saint Louis University, St. Louis, Missouri, USA
^b Medical College of Wisconsin, Milwaukee, Wisconsin, USA
^c Washington University in Saint Louis, St. Louis, Missouri, USA

DOI: 10.1080/10926750902978808

Publication Frequency: 4 issues per year

Published in: Adoption Quarterly, Volume 12, Issue 2 April 2009, pages 59 - 77

Formats available: HTML (English) : PDF (English)

Article Requests: Order Reprints : Request Permissions

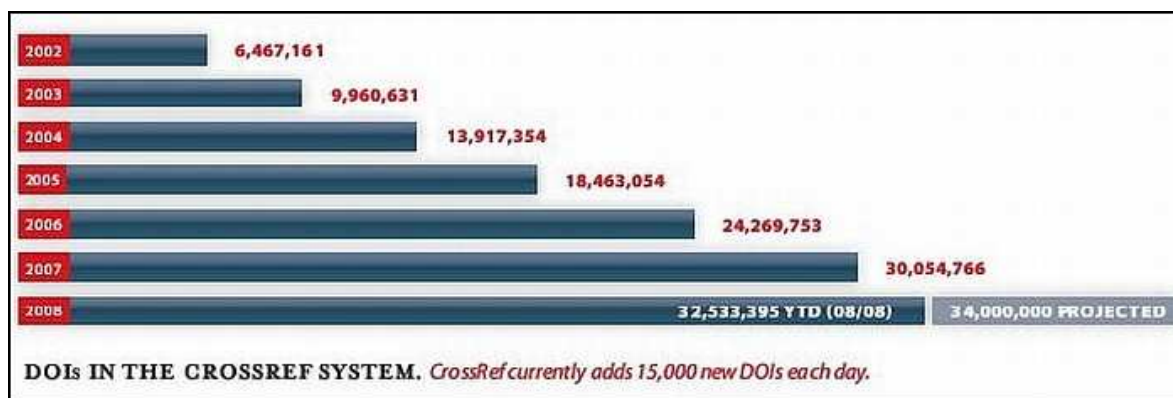
Single Article Purchase: *No online purchase options available.* [show other buying options]

Sign In ⇨ Online Sample

View Article: View Article (PDF) View Article (HTML)

Obr. 89 – Záznam článku v systému Taylor & Francis se zvýrazněným identifikátorem DOI. Převzato ze systému.

Všechny údaje o dokumentu s povinnou sadou metadat a identifikátorem DOI, na nějž je navázána URL adresa dokumentu, jsou uloženy v centrální bázi. Takováto forma registrace řeší pomíjivost a nestálost URL stránek a přináší bezproblémové přenesení na požadovaný dokument. DOI se obvykle vyskytuje v podobě hypertextového odkazu, což umožňuje okamžité přenesení na požadovaný dokument. Počet dokumentů opatřených identifikátorem DOI v roce 2008 už vysoce překračoval třicetimilionovou hranici. Je třeba zdůraznit, že Crossref není databází článků, nýbrž pouze systémem, který registruje údaje potřebné pro propojení na cílový dokument. Vyhledání dokumentů podle DOI však je k dispozici, a to díky vyhledávači **DOI Resolver**, který je umístěn na hlavních stránkách Crossrefu. Tato služba je využívána zejména v případě, že je DOI ve statické formě (není v podobě hypertextového odkazu). Po jeho překopírování do vyhledávače je uživatel okamžitě přesměrován na cílový dokument. Systém Crossref je podporován všemi významnými světovými producenty informačních služeb. Nespornou výhodou to poté přináší knihovnám a koncovým uživatelům, pro které je služba dostupná zcela zdarma. Přestože jsou systémy SFX a Crossref založeny na zcela odlišných standardech (SFX na OpenURL, Crossref na DOI), jejich spolupráce v praxi funguje naprosto bezproblémově. V případě, že institucionální uživatel chce, aby DOI linkovalo přes SFX a tím ověřovalo dostupnost plného textu dokumentu, stačí zaregistrovat institucionální SFX instanci u organizace CrossRef a při použití funkce tzv. **cookie pusheru**, dojde k přesměrování na příslušné SFX.

Obr. 90 – Vývoj dokumentů s přiděleným identifikátorem DOI v systému Crossref za roky 2002-2008. Převzato z dokumentace systému.

Další informace: <http://www.crossref.org/>

19.2.3 MetaLib

MetaLib je pokročilý nástroj pro paralelní vyhledávání ve více zdrojích. Pro uživatele to znamená velmi jednoduchou možnost zadání jediného dotazu s tím, že se mu vrátí výsledky ze všech informačních zdrojů, které jsou do MetaLibu zapojeny. Pro poskytovatele informačních služeb se zase nabízí možnost integrování různorodých informačních zdrojů „pod jednu střechu“. Může se jednat například o databáze, knihovní katalogy, soubory elektronických časopisů a další rozličné informační prameny. Ty jsou poté prohledávány centrálně. MetaLib je produktem izraelské firmy Ex Libris a stejně jako u SFX se jedná o komerční technologii. Na bázi kombinace technologií MetaLib a SFX funguje v českém prostředí velmi oblíbená služba **Jednotná informační brána**.

JIB Jednotná informační brána

Snadné hledání | Nalézt zdroje | Nalézt e-časopis | Profi hledání | Můj prostor | Info portál

Hledat

Snadné hledání

Dotaz "metadata" v "Knihy v ČR"

Zobrazit stažené záznamy Zrušit

Název zdroje	Status	Nalezeno	Staženo
Souborný katalog ČR - monografie	PROVEDENO	53	3
Centrální katalog UK	PROVEDENO	23	23
SKAT - souborný katalog	PROVEDENO	0	0
MUNI - souborný katalog	PROVEDENO	11	11
VUT Brno - souborný katalog	PROVEDENO	14	14
VŠE - souborný katalog	PROVEDENO	11	11
ČVUT - souborný katalog	PROVEDENO	11	11
Akademie věd ČR - souborný katalog	PROVEDENO	9	9

[Zpět do Snadného hledání](#)

Powered by MetaLib

Obr. 91 – Vyhledávání v Jednotné informační bráně založené na technologii MetaLib. Převzato z www.rozhraní.systému.

Další informace: <http://www.multidata.cz/produkty/metilib>

19.2.4 Serials Solutions

Produkt Serials Solutions je hned množinou jednotlivých řešení pro efektivní správu a práci s elektronickými informačními zdroji. V mnoha směrech se jedná o obdobná řešení, jako jsou produkty společnosti Ex Libris (SFX, MetaLib, MarcIt), ale k dispozici jsou i některé další služby. Organizace Serials Solutions, která systém vyvíjí, je divizí společnosti Proquest. Nasazení těchto technologií v informačních produktech Proquestu a spolupracujících firem tedy není problémem. Serials

Solutions je však pochopitelně podporováno všemi významnými producenty informačních zdrojů.

Do rodiny produktů Serials Solutions patří:

360 Core – základní modul pro správu elektronických informačních zdrojů. Udržuje centrální znalostní bázi elektronických pramenů zvanou **KnowledgeWorks**, v níž jsou aktivovány předplacené zdroje. Vytváří mimo jiné i seznam dostupných elektronických časopisů pro danou instituci.

360 Link – jedná se o linkovací nástroj pro ověřování dostupnosti plných textů a dalších služeb. Fungování je stejně jako technologie SFX založeno na standardu OpenURL, rovněž zde je možná spolupráce se systémem DOI.

360 MARC Updates – obdoba služby MarcIt. Ze znalostní báze lze vyexportovat celou řadu záznamů elektronických časopisů a posléze je importovat ve formátu MARC21 do knihovního katalogu.

360 Counter – služba, která je určena pro tvorbu statistik. Systém sleduje přístupy do jednotlivých informačních zdrojů a přináší pokročilé nástroje pro jejich statistické zpracování a vyhodnocování.

360 Resource Manager – komplexní systém pro správu elektronických zdrojů v organizaci. Systém kontroluje zakoupené licence, předplatné elektronických zdrojů, eviduje jednotlivé dodavatele, ovlivňuje akviziční proces a vyhodnocuje efektivitu vynaložených finančních prostředků.

360 Search - služba určená pro federativní vyhledávání podobně jako systém MetaLib. Uživatel definuje vyhledávací skupiny informačních zdrojů, které jsou posléze prohledávány paralelně.

Serials Solutions Summon – Summon je masívní vyhledávač, který umožňuje centrální vyhledávání nejen ve všech informačních produktech společnosti Proquest, ale také v obsazích dalších zúčastněných institucí. K těm se počítá celá řada prestižních vydavatelství. Summon obsahuje jak elektronické, tak tištěné dokumenty. Zindexováno bylo doposud více než 400 milionů jednotek. Jako první byl Summon uveden do ostrého provozu na Grand Valley State University.

Veškeré jmenované produkty na sebe mají velmi úzkou vazbu a obvykle je instituce zakupuje zároveň buď všechny, nebo alespoň kombinaci některých z nich.

Další informace: <http://www.serialssolutions.com/>

19.3 Bibliografické manažery

Tyto nadstavbové nástroje jsou určeny k efektivnější a komfortnější práci s vyhledanými dokumenty, respektive jejich citacemi. Proto jsou také někdy nazývány **citačními manažery**. Uživatel, který pracuje s velkým množstvím informačních zdrojů, potřebuje místo pro ukládání a další zpracování vyhledaných bibliografických záznamů. To vše mu bibliografické manažery umožňují. Lze si v rámci nich vytvářet mimo jiné personální bibliografii nebo soustřeďovat materiály, ze kterých bude uživatel čerpat například při psaní odborného článku. Některé produkty tohoto typu dokáží pracovat i na úrovni plných textů. Záznamy jsou

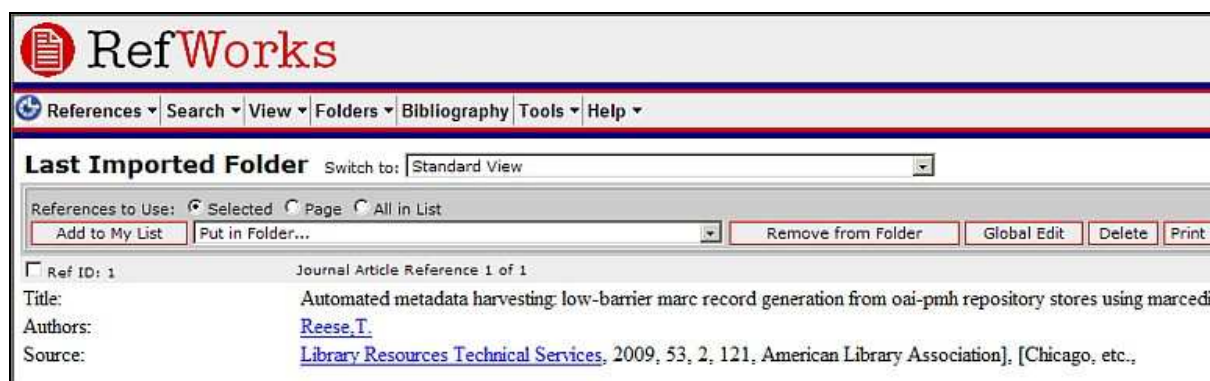
obvykle do manažerů nahrávány přímo z vědeckých databází. Databáze však nemusí nutně podporovat import do všech bibliografických manažerů. Proto někdy musí docházet k importu záznamů jinými cestami. Jednou z nezákladnějších a zároveň nejpoužívanějších funkcí citačních manažerů je hromadné přeformátování bibliografických záznamů. V praxi totiž existují stovky citačních norem. Bibliografické manažery je podchycují a dávají uživatelům jednoduchou možnost převodu nashromážděných záznamů do potřebného formátu. Na trhu se v tomto směru objevují jak placené manažery, tak nástroje, které jsou dostupné zdarma.

V českém prostředí je velmi populární služba **Citace.com** (<http://www.citace.com>). V rámci ní mohou uživatelé vytvářet a ukládat citace podle norem ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2. Systém je volně dostupný, pro využití rozšířených funkcí je třeba použít bezplatnou registraci.

Komerční systémy:

19.3.1 RefWorks

 Tento citační manažer je v současné době jedním z nejpoužívanějších. Jeho výhodou je obrovské množství citačních norem, které obsahuje. Kromě jiného je to první produkt svého druhu, který do svého obsahu zaimplementoval i českou citační normu **ČSN ISO 690**. Producentem systému je stejnojmenná společnost. RefWorks je sice komerčním produktem, ale velmi jednoduchým způsobem do něho lze sjednat měsíční testovací přístup.

Obr. 92 – Bibliografický záznam stažený do systému Refworks. Převzato ze systému.

Další informace: <http://www.refworks.com/>

19.3.2 EndNote

 Systém byl vytvořen firmou Thomson Corporation a plně vyhovuje náročným požadavkům pro práci s bibliografickými záznamy dokumentů. Jeho omezenou verzi s názvem EndNoteWeb mohou zdarma používat uživatelé citačního rejstříku Web of Science. Využití je v rámci databáze vázáno na bezplatnou registraci. Placená verze EndNote pak nabízí i další rozšířené funkce.

Další informace: <http://www.endnote.com/>

Dalšími rozšířenými placenými bibliografickými manažery jsou například **ProCite** (<http://www.procite.com/>) nebo **Reference Manager** (<http://www.refman.com/>)

Volně dostupné systémy:

K dispozici je celá řada nekomerčních citačních manažerů. Liší se pochopitelně jak kvalitou, tak rozdílným spektrem nabízených funkcí. Nejvýznamnějšími volně dostupnými systémy jsou:

CiteUlike – <http://www.citeulike.org/>

Connotea – <http://www.connotea.org/>

Zotero – <http://www.zotero.org/>

BiBTeX – <http://www.bibtex.org/>

BibSonomy – <http://www.bibsonomy.org/>

Citation Machine – <http://www.citationmachine.net/>

19.3.3 QUOSA

Velmi zajímavým produktem, který v poslední době nabývá na popularitě, je systém **QUOSA**. Nejedná se o klasický bibliografický manažer, ale o nástroj, který pracuje s **plnými texty** a umožňuje uživateli stahování, správu, vyhledávání a komfortní práci s rozsáhlým fondem nashromážděných materiálů. QUOSA dokáže de facto vytvořit digitální knihovnu ze stažených textů a zajišťuje mimo jiné její kompletní správu, plnotextové vyhledávání nebo sdílení. V roce 2008 byla navázána spolupráce s databází Scopus, kde se Quosa podílí na funkci **Document Download Manager**, která je pro předplatitele Scopusu k dispozici bezplatně. Jinak je systém Quosa dostupný po zaplacení licence, ale je možné také požádat o testovací verzi.

Další informace: <http://www.quosa.com/>

19.4 Nástroje pro sdílení dokumentů

Kromě efektivní práce s vyhledanými záznamy a plnými texty, existuje také zřetelná potřeba tyto dokumenty sdílet. Vědci totiž obvykle pracují v týmech, mnohdy mezinárodních, a potřebují se podělit o své informační zdroje i s kolegy participujícími na daném výzkumu. Pro tyto účely byl vyvinut například vysoce sofistikovaný a oceňovaný systém **RefShare** (<http://www.refworks.com/content/products/refshare/content.asp>), který je úzce spjat s bibliografickým manažerem RefWorks. Díky tomuto systému může uživatel zpřístupnit své dokumenty i dalším osobám. Stejnou možnost mají také klienti společnosti Elsevier, kteří používají citační rejstřík Scopus nebo elektronické časopisy na platformě ScienceDirect. Tyto zdroje totiž nabízejí nástroj **2collab** (<http://www.2collab.com/>), který je přímo určen pro sdílení dokumentů mezi uživateli. Zatímco RefShare je službou komerční, 2collab je dostupný volně, avšak pouze pro předplatitele informačních služeb Elsevieru. Zcela bezplatnou platformou pro sdílení dokumentů je systém **SciTopics** (<http://www.scitopics.com/>), který je spjat se službami Scirus a Scopus. Autoři si zde mohou zakládat vlastní stránky se svými dokumenty a zprostředkovávat je jiným uživatelům.

19.5 Nástroje pro tvorbu průběžných rešerší

Drtivá většina informačních zdrojů, které byly doposud v této publikaci popsány, slouží spíše pro vyhotovování retrospektivních rešerší. To znamená, že uživatel vyhledává záznamy na určité téma z již vydaných dokumentů. Existují však i systémy, které jsou určeny pro bezprostřední informování o novinkách. Jsou to specializované služby s velmi rychlou aktualizací, které informují uživatele v reálném čase o tom, že zrovna vyšel článek na téma,

kteřé ho zajímá. Klasické databáze se sice tyto služby také snaží poskytovat na základě alertů a přednastavených vyhledávacích profilů, jenže se zde negativně projevuje pomalá aktualizace a dlouhotrvající zpracovávání dokumentů ještě předtím, než se vůbec dostanou do obsahu databáze. Naproti tomu systémy pro průběžné rešeršování jsou doplňovány denně. Přinášejí uživateli rychlou informaci o existenci nového dokumentu, avšak žádným způsobem již neřeší jeho finální plnotextovou dostupnost.

19.5.1 RefAware

Systém RefAware sleduje 8.000 recenzovaných časopisů. Uživatelům jsou po nastavení vyhledávacího profilu zasílána aktuální upozornění na nové dokumenty v podobě emailů. RefAware je placenou službou, která primárně obsahuje 6 tematických oblastí. Vyhledané citace je možno stahovat do bibliografického manažeru RefWorks, který se službou úzce spolupracuje.

Další informace: <http://www.refaware.com/>

19.5.2 ticTOCs Journal Table of Contents Service

Služba přináší aktuální obsahy téměř 12.500 časopisů od 437 vydavatelů. Také zde je největší výhodou systému jeho aktuálnost. Služba je volně dostupná, pro využití rozšířených funkcí je však lepší využít možnosti bezplatné registrace. Uživatel si poté může nastavit svoje oblíbené časopisy, jejichž aktuální čísla se mu zobrazí ihned po každém přihlášení [EHRlichová, 2009]. Rozvoj systému zajišťuje ticTOCs Consortium, které sdružuje mimo významných producentů informačních zdrojů také několik britských univerzit.

The screenshot displays the ticTOCs interface. On the left, a search box is set to 'Publisher: Sage' with 'Go' and radio buttons for 'Contains', 'Exact', and 'Starts with'. Below, a list of journals is shown, including 'Acta Sociologica'. On the right, the 'Table of Contents' for 'Acta Sociologica' is displayed, showing the journal's ISSN, publisher (Sage Publications), and volume/issue information. A list of articles follows, with the first article titled 'Is Participation Good or Bad for Workers? Effects of Autonomy, Consultation and Teamwork on Stress Among Workers in Norway' by Kalleberg, A. L.; Nesheim, T.; Olsen, K. M. The abstract and DOI are provided for this article.

Obr. 93 – Zobrazení obsahu aktuálního čísla časopisu v systému ticTOCs Journal of Contents Service. Převzato ze systému.

Další informace: <http://www.tictocs.ac.uk/>

19.6 Vzdálený přístup k elektronickým informačním zdrojům

Jak už bylo uvedeno, přístup do licencovaných databází a dalších placených elektronických zdrojů je realizován přes jasně definovanou množinu IP adres institucionálních počítačů. V praxi to obvykle znamená, že přístup do elektronických informačních pramenů je možný bez jakýchkoliv restrikcí z počítačů umístěných v knihovně, která dané zdroje předplácí. Proč však v rámci vysokého standardu služeb nenabídnout autorizovaným uživatelům přístup k licencovaným zdrojům i z domova či jakékoliv jiné internetové lokace? Realizace tzv. **vzdáleného přístupu** je v takovýchto případech běžně řešena technologiemi typu VPN či proxy servery, které umožní přidělit autentifikovanému uživateli příslušnou IP adresu. Světlo světa však spatřují mnohem sofistikovanější systémy, které sjednocují architekturu vzdáleného přístupu za spolupráce se samotnými producenty informačních zdrojů.

19.6.1 Shibboleth

Shibboleth je projektem konsorcia **Internet2**. Princip celého systému spočívá v tom, že uživateli, který se pokouší dostat do licencovaného obsahu a není v rozsahu povolených IP adres, je nabídnut seznam institucí. Po výběru své domovské instituce je automaticky přesměrován na její přihlašovací stránky, kde se musí řádně autentifikovat svými lokálními přihlašovacími údaji. Poté je přesměrován zpět na požadovaný informační zdroj, kde už je identifikován jako člen instituce a jsou mu zpřístupněny příslušné zdroje. V projektu jsou tedy zapojeny jak instituce, které informační zdroje předplácejí (knihovny, univerzity, vědecké instituce), tak samotní producenti informačních zdrojů. Ti jsou v celém systému označováni jako **poskytovatelé služeb**, zatímco předplácející instituce jsou nazývány **poskytovateli identity** [SATRAPA, 2005]. Drtivá většina prestižních světových vydavatelství je na vzdálený přístup pomocí Shibbolethu připravena. V České republice je tento typ přístupu do elektronických informačních zdrojů zatím na počátku cesty. Nicméně orgány, které se této otázce věnují (**Česká akademická federace identit eduID.cz** a odborná komise při **Asociaci knihoven vysokých škol České republiky**), velmi intenzivně na zprovoznění Shibbolethu pro české uživatele pracují [PAVLÍK, 2009].

Další informace: <http://shibboleth.internet2.edu/>

19.6.2 HAN

HAN (Hidden Automatic Navigator) je softwarový produkt dodávaný společností **H+H Software GmbH**. Představuje specializovaný systém na řízení přístupu k elektronickým zdrojům. Jeho primární funkcí je umožnit uživatelům využívání elektronických zdrojů odkudkoliv a kdykoliv. Po ověření identity uživatele, mu je přiřazena IP adresa instituce a práva přístupu k jednotlivým zdrojům. Tuto funkci zvládne i standardní proxy server, výhodou HAN je však robustnost řešení a specializace na elektronické zdroje. Díky tomu je možné udělit přístup nejen do zdrojů omezených IP adresou, ale i do těch, které jsou chráněny heslem. Přihlašovací údaje jsou předávány interně, uživatel k nim nemá přístup a nehrozí tedy jejich zneužití. U zdrojů omezených současně pracujícími uživateli je v případě vyčerpání licencí uživatel o tomto informován a zařazen do fronty. Po uvolnění licence předchozím uživatelem je mu přístup umožněn. Systém přináší výhody i knihovníkům. Obsahuje totiž všechny předplácené zdroje a lze díky němu získat komplexní přehled a jednotné statistiky využívání jednotlivých zdrojů. Na jejich základě poté mohou akviziční pracovníci upravit nákupy portfolií a počty předplácených licencí. H+H navíc nabízí také dva zajímavé doplňkové produkty, které mohou

uživatelům značně usnadnit práci. Prvním z nich je software **Virtual CD**, který umožňuje kopírování obsahů CD/DVD na pevný disk ve velmi zkomprimované podobě. Data jsou pak k dispozici většímu množství uživatelů. Aplikace **NetMan** zase může v kombinaci s HAN vytvořit pokročilé portálové řešení pro přístup k rozličným informačním službám.

Další informace: <http://www.hh-han.com/>

19.6.3 EZproxy

Problematikou vzdáleného přístupu se zabývá také organizace OCLC. Ta odkoupila od firmy **Useful Utilities** licenci na nástroj zvaný **EZproxy**. Jedná se o middleware, který je schopen spolupracovat i s jinými technologiemi vzdáleného přístupu (např. Shibboleth). Primárním cílem je pochopitelně poskytnout autentifikovanému uživateli přístup k elektronickým informačním zdrojům z jakékoliv internetové lokace. Výhodou je možnost identifikace na základě skupin. Tu ocení zejména univerzity, kde má každá fakulta sjednána přístup k rozdílným informačním zdrojům. EZproxy uživatele rozpozná a nabídne mu relevantní množinu databází, do nichž je daný člověk oprávněn přistupovat. Systém navíc umožňuje tvorbu komplexních statistik přístupů k jednotlivým informačním zdrojům [PAVLÍK, 2008]. Technologie je velmi rozšířena a celosvětově ji používá více než 2.500 institucionálních uživatelů. Jedním z nich je také Univerzita Karlova v Praze, ale EZproxy používá v ČR i několik dalších institucí. OCLC nabízí zájemcům možnost měsíčního testovacího přístupu, jinak se jedná o komerční produkt.

Další informace: <http://www.oclc.org/ezproxy/>

19.7 Nástroje pro sledování přístupů k elektronickým informačním zdrojům

Sledování četnosti přístupů do elektronických informačních zdrojů, tvorba statistik a jejich následné vyhodnocování patří k velmi důležitým činnostem při evaluaci jednotlivých informačních zdrojů. Knihovna se může na základě zjištěných údajů rozhodnout, zda předplatné ke sledovanému elektronickému zdroji obnoví či nikoliv. Příslušná data mnohdy poskytují i samotní prodejci databází. Kromě toho si jednotlivé knihovny mohou hlídat například počet přístupů do elektronických informačních zdrojů z vlastních internetových stránek, avšak relevance těchto dat bývá mnohdy diskutabilní.

19.7.1 COUNTER

COUNTER je iniciativa, která je určena přímo k účelům sledování četnosti přístupů do elektronických informačních zdrojů. Jedná se o neziskovou organizaci založenou v roce 2003. Jejími členy jsou významní vydavatelé, knihovny a další informační instituce. Organizace spolupracuje také s americkou standardizační autoritou NISO na normě **SUSHI (Standardized Usage Statistics Harvesting Initiative)**, která by měla jasně vymezit metodiku sběru dat pro následné vytváření statistik. COUNTER dokáže sledovat jak přístupy do databází a elektronických časopisů, tak nově i do elektronických knih a referenčních děl. Systém je podporován všemi významnými producenty informačních služeb. Data mohou dostávat buď přímo participující knihovny, nebo producenti a distributoři databází, kteří při propagaci svých produktů velmi často nabízejí svým klientům kompletní statistiky přístupu. Právě COUNTER je v tomto případě ideální variantou.

Další informace: <http://www.projectcounter.org/index.html>

Seznam obrázků

Obr. 1 – Electronic Resource Management System – Systém managementu el. zdrojů.	8
Obr. 2 – Postup při vypracovávání rešerší	9
Obr. 3 – Plné zobrazení bibliografického záznamu z databáze Biosis Previews v prostředí databázového centra Dialog.	16
Obr. 4 – Cluster databází pro oblast potravinářství nabízených databázovým centrem STN International.	17
Obr. 5 – Výsledky vyhledávání v databázi Medline v prostředí databázového centra Dimdi.	19
Obr. 6 – Výsledky vyhledávání v databázi Current Contents v rámci platformy Web of Knowledge.	21
Obr. 7 – Bibliografický záznam z databáze PASCAL.	22
Obr. 8 – Základní rozhraní databáze Francis v systému RLG Eureka od organizace OCLC.	23
Obr. 9 – Zobrazení časopisu v systému JSTOR.	25
Obr. 10 – Výsledky vyhledávání v databázi Ebsco.	26
Obr. 11 – Podíl plných textů v databázi Proquest Central a embarga na jejich zveřejnění.	27
Obr. 12 – Záznam dokumentu v systému Web of Science.	29
Obr. 13 – Místo citačního rejstříku Web Citation Index v soustavě citačních rejstříků společnosti ISI.	30
Obr. 14 – Geografické rozvržení sledovaných časopisů v databázi Scopus.	31
Obr. 15 – Vývoj trendu impact factoru u časopisu Macromolecules.	32
Obr. 16 – Vývoj citovanosti a počet stažení příspěvku obsaženého v databázi CiteBase.	33
Obr. 17 – Statistika vyhledávání ve volně dostupné verzi systému Medline – PubMed.	34
Obr. 18 – Základní rozhraní databáze Embase.com.	35
Obr. 19 – Záznam dokumentu v bázi Bibliographia Medica Českoslova.	36
Obr. 20 – Časopisy sledované v databázích Cab Abstracts, Biosis a Web of Science a jejich průniky.	37
Obr. 21 – Vývoj počtu předplatitelů služby BioOne mimo USA.	39
Obr. 22 – Bibliografický záznam v databázi Agris.	41
Obr. 23 – Kompletní záznam výzkumné aktivity v databázi Caris.	42
Obr. 24 – Typologie dokumentů přidaných do FSTA v roce 2008.	43
Obr. 25 – Tematické rozdělení dokumentů přidaných do FSTA v roce 2008.	44
Obr. 26 – Tematické rozdělení fulltextových dokumentů v databázi CAB Abstracts.	45
Obr. 27 – Země, které mají přístup do databáze AGORA bezplatně.	45
Obr. 28 – Počty bibliografických záznamů pro jednotlivé obory v databázi Chemical Abstracts.	47
Obr. 29 – Zobrazení bibliografického záznamu v databázi Chemical Abstracts v platformě SciFinder.	48
Obr. 30 – Zobrazení výsledků v databázi Chemical Abstracts ve webové verzi platformy SciFinder.	48
Obr. 31 – Kompletní záznam článku v databázi Beilstein.	49
Obr. 32 – Záznam reakce v databázi Gmelin.	50
Obr. 33 – Hlavní stránka systému MathSciNet.	51
Obr. 34 – Bibliografický záznam dokumentu z databáze Zentralblatt Math.	52
Obr. 35 – Tematické pokrytí a počet záznamů v databázi INSPEC.	53
Obr. 36 – Základní rozhraní systému IEEE Xplore.	54
Obr. 37 – Tematické pokrytí oborů v databázi Compendex.	55
Obr. 38 – Bibliografický záznam z databáze Iconda.	56
Obr. 39 – Bibliografický záznam dokumentu z databáze INIS.	57
Obr. 40 – Hlavní třídy tezauru ERIC.	58
Obr. 41 – Bibliografický záznam dokumentu z databáze Sociological Abstracts na platformě CSA Illumina.	59

Obr. 42 – Bibliografický záznam článku v databázi PsychINFO.	60
Obr. 43 – Základní bibliografický záznam vyhledaný v databázi EconLit v rámci platformy Ovid.	61
Obr. 44 – Graf z databáze SourceOECD, který ukazuje průměrný počet odpracovaných hodin za 1 rok v jednotlivých státech.	62
Obr. 45 – Základní záznam s informacemi o autorovi v databázi Literature Online.	63
Obr. 46 – Počet položených dotazů v databázi LISA u jednotlivých účastníků konsorcia za roky 2004-2007.	65
Obr. 47 – Bibliografický záznam z databáze LISA v rozhraní společnosti Cambridge Scientific Abstracts.	66
Obr. 48 – Záznam o všech pobočkách evropských firmy Peugeot v databázi Thomas.	72
Obr. 49 – Základní zobrazení informací o státu v databázi CountryReports.org.	73
Obr. 50 – Instituce s největšími počty patentů přihlášenými v roce 2007 u organizace EPO.	75
Obr. 51 – Země původu vynálezů v databázi WIPO za roky 2004-2008.	76
Obr. 52 – Záznam ochranné známky v databázi WIPO.	76
Obr. 53 – Záznam patentu v databázi esp@cenet.	77
Obr. 54 – Záznam patentu v databázi UPV.	78
Obr. 55 – Počty patentů obsažených v databázi Derwent rozdělené podle oborů.	79
Obr. 56 – Tematické rozdělení norem vydaných organizací ISO.	80
Obr. 57 – Záznam normy v databázi ISO Catalogue.	81
Obr. 58 – Instituce zapojené do projektu Perinorm.	83
Obr. 59 – Záznam časopisu v databázi Zeitschriftendatenbank.	84
Obr. 60 – Periodicita elektronických časopisů obsažených v databázi Ulrichsweb.com.	85
Obr. 61 – Počet časopisů s přiděleným ISSN v letech 2001-2008.	85
Obr. 62 – Bibliografický záznam časopisu v systému ISSN Portal.	86
Obr. 63 – Hlavní vyhledávací rozhraní služby OpenSigle na stránkách organizace INIST. ...	90
Obr. 64 – Počet archivovaných el. kvalifikačních prací v systému DissOnline.de.	92
Obr. 65 – Informace o službě NDLTD v rámci systému ROAR.	93
Obr. 66 – Země, jejichž archívy jsou součástí OAI.	95
Obr. 67 – Statistika využívání služby ArXiv.org.	95
Obr. 68 – Vývoj počtu záznamů obsažených v systému E-Lis.	96
Obr. 69 – Počet archívů evidovaných v systému OpenDOAR a jejich typologické rozdělení.	97
Obr. 70 – Schema ukládání vědeckých článků do institucionálních repozitářů.	98
Obr. 71 – Záznam časopisu a jeho licenční politiky v rámci projektu Sherpa Romeo.	99
Obr. 72 – Vývoj počtu objednávek titulů pro obě skupiny zákazníků u služby SUBITO.	102
Obr. 73 – Zobrazení článku z časopisu s možností zakoupení jeho elektronické verze v rozhraní IngentaConnect.	103
Obr. 74 – Tematická struktura dokumentů v rámci služby IngentaConnect.	104
Obr. 75 – Základní informace o el. časopisu z produkce vydavatelství Springer.	107
Obr. 76 – Počty časopisů vydavatelství Wiley pro jednotlivé vědecké obory.	107
Obr. 77 – Počty časopisů pro oblast biologie od jednotlivých vydavatelů a jejich umístění v rámci citovanosti v Journal Citation Reports.	109
Obr. 78 – Vývoj počtu institucionálních předplatitelů elektronických časopisů vydavatelství Emerald.	109
Obr. 79 – Časopisy pro obor anesteziologie z produkce vydavatelství Lippincott Williams & Wilkins a jejich impact faktory a umístění v rámci Journal Citation Reports za rok 2005.	110
Obr. 80 – Část časopisů pro oblast geografie v systému EZB.	111
Obr. 81 – Počty vydaných odborných knih u jednotlivých vydavatelů v roce 2008. Většina z nich vychází jak v tištěné, tak v elektronické podobě.	113
Obr. 82 – Výsledky vyhledávání v databázi elektronických knih ebrary.	114
Obr. 83 – Základní zobrazení elektronické knihy v databázi Safari ebooks.	115

Obr. 84 – Představení jedné z elektronických knih v databázi Knovel.....	117
Obr. 85 – Jazykové rozdělení dokumentů zahrnutých do souborného katalogu WorldCat od organizace OCLC.	119
Obr. 86 – Počty zadaných dotazů a podíl jednotlivých internetových vyhledávačů v srpnu 2009 v USA.	123
Obr. 87 – Schema fungování povrchového a hlubokého webu.....	124
Obr. 88 – Ukázka SFX linkování z bibliografické databáze Web of Science na plný text v systému Ebsco.	127
Obr. 89 – Záznam článku v systému Taylor & Francis se zvýrazněným identifikátorem DOI.	128
Obr. 90 – Vývoj dokumentů s přiděleným identifikátorem DOI v systému Crossref za roky 2002-2008.....	128
Obr. 91 – Vyhledávání v Jednotné informační bráně založené na technologii MetaLib.	129
Obr. 92 – Bibliografický záznam stažený do systému Refworks.	131
Obr. 93 – Zobrazení obsahu aktuálního čísla časopisu v systému ticTOCs Journal of Contents Service.	133

Použitá literatura

- *Albertina Icome Praha s.r.o.* [online]. Praha : Albertina Icome Praha s.r.o., c2003-2008 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.aip.cz/>>.
- BARTOŠEK, Miroslav. 1998. Vyhledejte si v Current Contents na www. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. 1998, roč. 9, č. 1 [cit. 2009-07-07], s. 14-18. Dostupný z WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/141.html>>. ISSN 1212-0901.
- BERGMAN, Michael. 2001. The Deep Web : Surfacing Hidden Value [online]. Sioux Falls (SD, USA) : BrightPlanet Corporation, September 24, 2001 [cit. 2009-07-07]. "White Paper". Dostupný z WWW: <<http://www.brightplanet.com/images/stories/pdf/deepwebwhitepaper.pdf>>.
- BRATKOVÁ, Eva. 1998. K otázkám pojmu, třídění a typologie internetových a webovských informačních zdrojů. *Národní knihovna* 1998, roč. 9, č. 5, s. 262-276.
- BRATKOVÁ, Eva. 2001a. *Dokumentografické systémy patentových a normativních dokumentů: studijní materiál*. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FFUK; 2001, 21 s.
- BRATKOVÁ, Eva. 2001b. *Polytematické a oborové dokumentografické informační systémy : výběr : přehledový studijní materiál*. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví FFUK; 2001, 64 s.
- BRATKOVÁ, Eva. 2003. Rozvoj otevřených archivů elektronických tisků a alternativních bibliografických služeb v oboru informační věda. *Národní knihovna*, 2003, roč. 14, č. 4, s. 254-269.
- BRATKOVÁ, Eva. 2006. Otevřený přístup, digitální knihovny a citační služby. In *INFORUM 2006 : 12. ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Vysoká škola ekonomická, Praha, 23.-25. května 2006* [online]. Praha : Albertina icome Praha, 2006 [cit. 2009-07-07]. [21 s.]. Dostupný z WWW: <http://www.inforum.cz/inforum2006/pdf/Bratkova_Eva.pdf>. ISSN 1801-2213.
- BRATKOVÁ, Eva. 2007a. *Databáze databází* [online]. Verze 1.0. Praha : Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, říjen 2007 [cit. 2009-07-07]. 41 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z WWW: <<http://texty.jinonice.cuni.cz/>>.
- BRATKOVÁ, Eva. 2007b. Nový online přístup k databázi SIGLE (projekt OpenSIGLE). *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 10. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/4346>>. URN-NBN:cz-ik4346. ISSN 1212-5075.
- CEJPEK, Jiří. 1998. *Informace, komunikace, myšlení : úvod do informační vědy*. Praha : Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-767-4
- DICKEE, Barbara. 2009. Novinky vydavatelství Knovel. In *Inforum 2009, Praha: 27. – 29. května 2009* [online]. 2009 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2009/dixee-barbara1-eng.pdf>>.

- EHRLICHOVÁ, Klára. 2009. Služba tlcTOCs - obsahy časopisů na dlani. *Ikaros* [online]. 2009, roč. 13, č. 2 [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/5256>>. URN-NBN:cz-ik5256. ISSN 1212-5075.
- FERTL, Paul. 2009. Elektronické časopisy, knihy a sbírky pro akademické knihovny. In *Inforum 2009, Praha: 27. – 29. května 2009* [online]. 2009 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2009/fertl-paul1-eng.pdf>>.
- HUBBARD, Bill. 2009. Supporting a network of repositories : experience from SHERPA in the UK. In *Danish Open Access Day 2009 conference in The Copenhagen Business School, Denmark, 31st March 2009* [online]. Copenhagen : Copenhagen Business School, 2009. [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <http://www.driver-support.eu/documents/Danish_IR_Network_pub.ppt>
- CHESSLER, Betsy. 2009. New directions for Dialog. *PLL Perspectives : The Quarterly of the Private Law Libraries sis of the American Association of Law Libraries* [online]. 2009, vol. 20, is. 2 [cit. 2009-07-07], s. 7. Dostupný z WWW: <http://www.dialog.com/whatsnew/pllsis_winter09.pdf>. ISSN 1068-9346.
- Ikaros, redakce. 2005. Projekty 1N letos dostaly dotaci 132 milionů. *Ikaros* [online]. 2005, roč. 9, č. 5 [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/1893>>. ISSN 1212-5075.
- JACSÓ, Peter. 2007. How big is a database versus how is a database big. *Online Information Review* [online]. 2007, vol. 31, is. 4 [cit. 2009-07-07], s. 533-536. Dostupný z WWW: <<http://www.jacso.info/PDFs/jacso-how-big-is-database-versus.pdf>>. ISSN 1468-4527.
- KAREN, Vladimír. 2008. Světový informační průmysl a trh (z pohledu ČR). In *Jinonické informační pondělky, Praha: 14.4.2008* [online]. 2008 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://uisk.ff.cuni.cz/detail.do?articleId=4821>>.
- KAREN, Vladimír. 2009. E-zroje v širším kontextu: interakce, integrace, kustomizace a personalizace. In *Inforum 2009, Praha: 27. – 29. května 2009* [online]. 2009 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2009/karen-vladimir2-cze.pdf>>.
- KOLANKOWSKA, Sylvia. 2008. Co je nového v IET. In *Inforum 2008, Praha: 21. – 23. května 2008* [online]. 2008 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2008/kolankowska-sylwia-cze.pdf>>.
- KRČMÁŘOVÁ, Gabriela. 2001. Souborné katalogy [online]. Praha : Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, 2001 [cit. 2009-07-07]. 24 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z WWW: <<http://texty.jinonice.cuni.cz/>>.
- KUŽELÍKOVÁ, Lucie, NEKUDA, Jaroslav, POLÁČEK, Jiří. 2008. *Sociálně-ekonomické informace práce s nimi*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, 2008 [cit. 2009-07-07]. 90 s. Dostupný z WWW: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/svi/skripta/es2008-01.pdf>>. ISBN 978-80-210-4577-4.

- LEIBLOVÁ KADLECOVÁ, Ivana. 2008. Porovnání informačních zdrojů Web of Science a Scopus. In *Inforum 2008: 14 ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Vysoká škola ekonomická. 28.-30. května 2008.* [online]. Praha : Albertina icome Praha, 2008 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2008/laiblovakadlecova-ivana-cze.pdf>>.
- MACHONSKÁ, Jana. 2002. Cenová politika světových databázových center. Historie a současnost. *Národní knihovna* [online]. 2002, roč. 13, č. 3, s. 177-188 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/pdf/0203/0203177.pdf>>.
- MARVANOVÁ, Eva. 2007. Informační zdroje pro knihovnictví a informační vědu. *Knihovna plus* [online]. 2007, č. 1-2 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus71/marvan.htm>>.
- MATOUŠOVÁ, Miroslava. 1988. Rešerše : úvod do teorie a organizace rešeršních služeb. Praha : ÚVTEI, 1988
- MATULÍK, Petr, PITNER, Tomáš. 2004. Sémantický web a jeho technologie. *Zpravodaj ÚVT MU* [online]. 2004, roč. 16, č. 3 [cit. 2009-07-07], s. 15-17. Dostupný z WWW: <<http://www.ics.muni.cz/zpravodaj/articles/296.html>>. ISSN 1212-0901.
- PAPÍK, Richard. 2000. Zdroje šedé literatury a jejich strategický potenciál pro vědu a obchod. In *INFORUM 2000: 6. Ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Vysoká škola ekonomická. 23.-25. Května 2000* [online]. Praha : Albertina icome Praha, 2000 [cit. 2009-07-07]. [21 s.]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/archiv/inforum2000/prednasky/zdrojesedelit.htm>>.
- PAPÍK, Richard. 2001a. Vyhledávání informací I. Umění či věda? *Národní knihovna*, 2001, roč.12, č. 1, s. 18-25.
- PAPÍK, Richard. 2001b. Vyhledávání informací II. Uživatelské rozhraní a vlivy oboru “human-computer interaction”. *Národní knihovna*, 2001, roč.12, č. 2, s. 81-90.
- PAPÍK, Richard. 2001c. Competitive Intelligence, informační služby, Internet a informační profese. *Ikaros* [online]. 2001, roč. 5, č. 4. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/739>>. URN-NBN:cz-ik739. ISSN 1212-5075.
- PAPÍK, Richard. 2002. Vyhledávání informací III., Dialogové služby světových databázových center. *Národní knihovna*, 2002, roč. 13, č. 1, s. 20-30. ISSN 0862-7487.
- PAPÍK, Richard ; LOPEZOVÁ, Linda. 2003. Vyhledávání informací IV., Vyhledávání speciálních druhů dokumentů - patentových informací a ochranných známek. *Národní knihovna*, 2003, roč. 14, č. 2, s. 106-113. ISSN 1214-0678.
- PAPÍKOVÁ, Vendula. 2009. Online nástroje pro podporu klinického rozhodování. In *Seminář NLK, Praha:14.11.2007* [online]. 2009 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.aip.cz/pomucky.php?pomucka=751>>.
- PAVLÍK, Jiří, NOVÁK, Petr. 2008. Česká shibbolethovská federace a vzdálený přístup k elektronickým zdrojům pomocí Shibboleth. In *Knihovny současnosti 2008:16. Ročník*

konference, Seč u Chrudimi 16. – 18. Září 2008. [online]. Brno, SDRUK, 2008 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.sdruk.cz/sec/2008/sbornik/2008-1-078.pdf>>.

- PAVLÍK, Jiří. 2009. Několik lehkých letních aktualit k technologii Shibboleth. *Ikaros* [online]. 2009, roč. 13, č. 8. [cit. 2009-08-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/5633>>. URN-NBN:cz-ik5633. ISSN 1212-5075.
- PIČMAN, Dobroslav. 1992. Metodika patentových průzkumů a rešerší. Praha : Federální úřad pro vynálezy, 1992. 98 s. ISBN 80-8510-028-2.
- PLANKOVÁ, Jindra. 2006. Terminologické otázky dodávání dokumentů. *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 11. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/3683>>. URN-NBN:cz-ik3683. ISSN 1212-5075.
- PLANKOVÁ, Jindra. 2007. Klíčové iniciativy Open Access – „3B“. *Ikaros* [online]. 2007, roč. 11, č. 12. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/4442>>. URN-NBN:cz-ik4442. ISSN 1212-5075.
- PLANKOVÁ, Jindra. 2008. Technická řešení pro otevřený přístup. *Ikaros* [online]. 2008, roč. 12, č. 2 [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/4555>>. URN-NBN:cz-ik4555. ISSN 1212-5075.
- SATRAPA, Pavel. 2005. Shibboleth – identifikujte se jen jednou. *Lupa* [online]. 2005 [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.lupa.cz/clanky/shibboleth/>>. ISSN 1213-0702.
- SKLENÁK, Vilém. 2001. Vyhledávání informací v Internetu. Praha : Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, 2001 [cit. 2009-07-07]. 53 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z WWW: <<http://texty.jinonice.cuni.cz/>>.
- ŠŤASTNÁ, Petra. 2002a. Role elektronických seriálů ve vědecké komunikaci. *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 1. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/995>>. URN-NBN:cz-ik995. ISSN 1212-5075.
- ŠŤASTNÁ, Petra. 2002b. Konsorcia pro nákup elektronických seriálů (a nejen seriálů). *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 6. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/1013>>. URN-NBN:cz-ik1013. ISSN 1212-5075.
- TRENKLEOVÁ, Mária. 2002. Knihovna Evangelické teologické fakulty UK součástí projektu Elektronische Zeitschriftenbibliothek. *Ikaros* [online]. 2002, roč. 6, č. 12. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/1241>>. URN-NBN:cz-ik1241. ISSN 1212-5075.
- VAN BERCKELAER, Focko Robbert. 2009. Dva roky s elektronickými knihami vydavatelství Springer. In *Inforum 2009, Praha: 27. – 29. května 2009* [online]. 2009 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2009/vanberckelaer-fockorobert1-eng.pdf>>.
- VLASÁK, Rudolf. 1999. *Světový informační průmysl*. Praha : Karolinum, 1999. 341 s. ISBN 80-7184-840-9.

- VLASÁK, Rudolf. 2008. Světové informační systémy [online]. Verze 1.0. Praha :Ústav informačních studií a knihovnictví FF UK v Praze, září 2008 [cit. 2009-07-07]. 21 s. Elektronické studijní texty ÚISK. Dostupný z WWW: <<http://texty.jinonice.cuni.cz/>>.
- VOJNAR, Martin. 2008. Knihovny a Google Books. *Ikaros* [online]. 2008, roč. 12, č. 4. [cit. 2009-07-07]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/4657>>. URN-NBN:cz-ik4657. ISSN 1212-5075.
- VOJTÁŠEK, Filip. 2007. Tři roky elektronických knih v České republice (a pár obecných poznámek k tomu). In *INFORUM 2007: 13. Ročník konference o profesionálních informačních zdrojích, Vysoká škola ekonomická, Praha, 22.-24. Května 2007* [online]. Praha : Albertina icome Praha, 2007 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2007/vojtasek-filip1.pdf>>.
- Výzkum a vývoj v České republice. 2009. [online]. Praha : Rada vlády pro výzkum, vývoj a inovace, c2009 [cit. 2009-07-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.vyzkum.cz/>>.